EUGEN BARBU

ȘOSEAUA NORDULUI

roman

2

EDITURA MILITARĂ

[Titlu]

[Autor]

Volumul - 2
[NrSerie]

Traducere: [Traducator]
Editura Militară, [AnPublicare]

[Autor]
[TitluOrig]
[EdituraOrig] [AnOrig]

Versiune ebook: [x.x]

[Autor]
ROMAN 2
[TitluOrig]

© 1989 Editura Militară, București
Prefață de MIHAI UNGUREANU
Toate drepturile rezervate

ISBN 973-32-0018-2

FreeRObooks

I

1

VARA ASTA PLINĂ DE PRIMEJDII NU-I PLĂCEA DELOC inspectorului Mizdrache. Începând cu 4 aprilie, viaţa lui se schimbase considerabil. Bucureştiul devenise un oraş oarecare, un oraş aproape părăsit, pentru că evacuările continuau masiv şi localurile se închideau pe rând. Îşi petrecea dimineţile în biroul lui cu storurile trase, aşteptând fatidica oră 11 când, cu o punctualitate ireproşabilă, sunau sirenele şi trebuiau să coboare în adâncul, tristul, sinistrul, dar sigurul adăpost al Siguranţei, ţinând într-o servietă actele cele mai importante, să asculte plictisit conversaţia insipidă a subalternilor care pomeneau despre case dărâmate, morţi, internaţi în spitale şi evacuări urgente către locuri mai liniştite.

Ar fi plecat şi el, chiar făcuse câteva rapoarte în sensul acesta, dar în instituţia unde lucra, părăsirea Bucureştilor era probabil ultima alternativă studiată de mai marii de la Ministerul de Interne, aşa că, resemnat, gândindu-se bine şi cu grijă la viitor, inspectorul studia posibilitatea de a supravieţui unei catastrofe ce i se părea iminentă.

Ciripoi, mai optimist într-un fel, dădea semne de irascibilitate, parcă nu mai răspundea tot atât de politicos la salut, începând parcă să înţeleagă ce fel de instrument fusese în mâinile sale. Conflictul dintre ei creştea lent, dar sigur. Mizdrache nu-şi putea însă permite să se arate slab tocmai în împrejurări ca acestea, când fiecare şovăială se putea plăti cu viaţa. Ştia din experienţă că în astfel de momente laşitatea tuturor creşte şi că a te lăsa descoperit era egal cu moartea. Mareşalul nu glumea, şi dacă la un

ministru s-ar mai fi uitat, în cazul unei greşeli, la un pârlit de funcţionar n-ar fi ridicat nici măcar un deget, dimpotrivă, lui Mizdrache i se părea că tocmai categoria de oameni căreia aparţinea adună laolaltă cele mai nimerite calităţi ca să fie pedepsiţi fără cruţare de către autorităţi pentru darea de exemplu şi înfricoşarea şovăitorilor. Sub priviri îi treceau o serie de acte complicate, de rapoarte secrete din care rezulta limpede că se petrece ceva, că anumite persoane din guvern şovăiau şi că ar fi dorit să treacă de partea anglo-americanilor sau că se tocmeau cu toată lumea în schimbul scăpării pielii. El înaintase mai departe rapoartele sale, urmare a îndelungilor observări făcute, şi răspunsuri nu soseau deloc, măsuri nu se luau, ceea ce era limpede pentru un vechi copoi că însemna un oarecare consimţământ tacit al unui ştab, şi el ştia chiar cine era acel ştab şi se mira că Mareşalul nu face ca Mussolini şi nu-l împuşcă mai degrabă.

Într-o asemenea stare sufletească îi rămâneau femeile şi băutura, barurile, vreo două deschise cu riscuri mari şi accesibile unui public disperat, neînstare să se despartă de Bucureşti, pentru că era legat de afaceri pe picior, prospere la ora aceea din pricina primejdiei sporite, de unde câştiguri fabuloase, răsturnări la bursa neagră şi alte lucruri deocheate în care era mai bine să nu te-amesteci ca să nu dai peste cine ştie ce mână, a cine ştie cui, capabil să te arunce pe drumuri cu un telefon, dat unde trebuie.

Într-o miercuri, spre seară, inspectorul avu cu Ciripoi. subalternul şi până la un punct asociatul său în cele mai neplăcute afaceri, o conversaţie neaşteptată. Fusese o zi înăbuşitoare de sfârşit de iulie, cu un vânt pustiu şi inutil umblând brambura prin coridoarele de asfalt şi piatră ale oraşului, cu zgomot enervant de tablă smulsă de pe acoperişuri şi cu râcâit de pomi pe ziduri, nişte pomi fierţi în dogorile verii, mirosind a praf şi a zăduf, adică una din acele zile când femeile pleacă mânate de instincte de acasă şi se dau frenetic amanţilor, urlând cu geamurile deschise,

zi nebună când toată lumea umblă bezmetică şi ar omorî pe cineva, când se bea ceasuri întregi sub perdelele tărcate ale cârciumilor ce sfidau pericolele bombardamentelor şi când nimeni nu mai răspundea de nimic. Pe la şapte, când soarele cobora pe ziduri maiestuos, încă strălucitor, aprinzând ferestrele cu o lumină delirantă căreia nu-i rezişti, ca şi când această lumină insistentă ar vrea să perforeze toate obloanele şi să arate celorlalţi tot ce se ascunde în case: adică oameni toropiţi, năuciţi de căldură sau bătrâni speriaţi de noaptea care sosea ameninţător, Mizdrache, abia sosit din garsoniera sa, istovit şi el, stors de o femeie de 30 de ani, lacomă şi fără cruţare, beată de două ceasuri, şi acum dormind goală pe o canapea, intră în birou şi-l găsi pe Ciripoi umblându-i în hârtii.

— Scuzaţi! zisese repede acesta, încercând să ascundă un dosar.

— Ce citeai? *Femei celebre* sau *Submarinul Dox?*

Îi luă cartonul în care stăteau câteva hârtii răsfoite la repezeală, se uită la ce-l interesa pe subaltern şi zâmbi ameninţător.

— Să vedeţi, îngăimă celălalt, sertarul era deschis şi o curiozitate...

— Înţeleg, înţeleg, spuse moale şi deci şi ameninţător inspectorul. În scurte cuvinte, cam ce vrei să afli? Dar înainte de a-mi spune asta, dă-mi te rog dublura cheii, măcar cu atât să m-aleg.

Ciripoi, palid, îi întinse o cheie yale, mică şi asudată. Inspectorul o cercetă pe toate feţele şi întrebă candid:

— Bine lucrată, unde?

— Tot acolo, zise criptic celălalt.

— Vrea să zică borfaşul ăsta vrea să aibă de-a face cu mine. Biiine! De când te ocupi cu treburile astea?

— Nu prea demult, zise cu o linişte neaşteptată Ciripoi, abia atunci înţelegând că nu mai avea rost să o facă pe fricosul cu şeful său, de îndată ce lucrurile fuseseră date pe faţă.

— Pentru cine lucrezi?

Celălalt tăcu,

Mizdrache se enerva încet, încet.

— Să-ţi spun eu şi tu să dai numai din cap ca să n-ai aerul că trădezi pe cineva. Ne-am înţeles?

Ciripoi căzuse pe un fotoliu. Mizdrache se făcu că nu bagă de seamă lipsa de respect a celuilalt şi continuă interogatoriul:

— Pentru ministrul nostru?

— …

— Pentru nemţi?

— …

— De aici înainte miroase a trădare de patrie, Ciripoi, şi nu-mi place…

— Nu vă mai osteniţi, n-am să vă spun nimic.

— Pentru anglo-americani?

— …

— Pentru ruşi?

— …

— Să ştii de la mine că şi tăcerea te costă. Ajunge numai să spun un cuvânt şi gata…

— Nu mai ne aflăm în situaţia de altă dată, răspunse calm celălalt.

Asta nu semăna cu o obrăznicie, era o siguranţă care-l scotea pe inspector din sărite. Dacă vorbea aşa însemna două lucruri: că lucra pentru Gestapo ori că i se pregătise înlocuirea şi că Ciripoi căuta dovezile de incapacitate sau de trădare pe care să le furnizeze ministrului. Oricum, situaţia era destul de proastă. Trebuia să joace tare, aşa cum era obişnuit. Mai întâi o luă pe vechea coardă sentimentală:

— Măi, Ciripoi, e neplăcut pentru tine că te-am prins, după cum va fi neplăcut pentru mine să te raportez, *să te spun unde ştiu eu,* că doar nu-ţi închipui că aici sunt ţinut de către ministru, am şi eu sfinţii mei. Unul din doi, dacă

înţeleg bine, e de prisos. Vrei fotoliul ăsta, îl capeţi, dar să ştii că nu-i nici o pricopseală...

Ciripoi tăcea atent, pândindu-i fiecare vorbă. Nu mai avea deloc aerul unui subaltern docil, dimpotrivă. Pentru inspector, era limpede; trebuia să facă ceva, să scape de acest individ periculos sau să fugă. La această din urmă alternativă se gândea de multă vreme. Războiul după socotelile lui nu mai putea dura mai mult de câteva luni. Încă o iarnă ar fi fost prea mult, aşa că cel mai târziu în noiembrie el trebuia să se afle undeva departe de acest oraş. Mai liniştit puţin, dar nu lipsit de curiozitate întrebă încă o dată:

— Ce vrei tu, Ciripoi?

— Vreau să scap ca şi dumneavoastră. Şi nu există decât o singură cale.

— Care-i, băiatule?

Celălalt tăcu câteva minute, privind absent la ferestrele mânjite de seara care cobora peste oraş.

— Cineva legat de cercurile aliate îmi cere să-i dau numele celor mai interesanţi oameni internaţi în lagărul de la Târgu-Jiu...

Mizdrache zâmbi uşor: acum îl prindea, cât ai zice peşte.

— Şi comunişti sau numai simpatizanţi pentru anglo-americani?

— Şi comunişti!

„Mai ales comunişti! Asta vrei tu, câteva capete de comunişti! Buuun, al meu eşti, băiatule!”

Era clar, era în serviciul Gestapoului. Apropierea frontului îi făcuse activi pe nemţotei, îşi luau măsurile de rigoare, pe dobitocul acesta, cine ştie de când şi cu ce îl aveau la mână şi, ştiind că pe cale oficială nu vor putea obţine nici o informaţie serioasă, recurgeau la serviciile oricui.

— Şi dacă predăm această listă, *exactă*, accentuă, ce primim în schimb?

— Libertatea, în caz de Doamne fereşte!

Mizdrache râse crâncen, tăcut, amenințător. Se uită fix în ochii celuilalt şi spuse:

— Ciripoi, cu cele ce-am auzit de la tine pot să te trimit la Curtea Marţială cât ai zice peşte. Lucrezi, e limpede, pentru nemţi, dar asta n-are nici o importanţă! Evident că şi pe tine în cazul acesta te-ar salva cineva, că nu eşti prost. *Din necesitate,* ţine minte, din necesitate n-am să spun nimănui nimic. Cât priveşte lista celor mai însemnaţi oameni din lagărul de la Târgu-Jiu, ea poate fi obţinută pe o cale foarte uşoară. O simplă circulară adresată comandantului lagărului şi totul e în regulă...

— Aparent aşa e, domnule inspector, am şi trimis această circulară şi am primit şi răspunsul. Câţiva căcăcioşi de intelectuali, oameni de seamă, nimic de zis, dar eu am nevoie de altfel de informaţii. După cum aţi ghicit, nemţii se interesează de asta...

Mizdrache îşi scoase din sertar broasca lui verde de tablă, îşi ascuţi distrat un creion şi aşa destul de ascuţit şi lăsă jucăria să salte printre hârtiile dosarului uitat deschis la vedere.

— Ciripoi, nu-mi place în ce rahat te-ai băgat. Te ştiam băiat deştept. Nu e bine, mă, să dăm pe mâna nemţilor pe oricine. Ei nu au nevoie de nişte profesori universitari care s-au apucat să scrie memorii Mareşalului, pe ăştia se pişă, dragă. Lor le trebuie nişte capete şi le vor avea, te rog să mă crezi, dacă autorităţile noastre se vor dovedi slabe, dar până acum aşa ceva nu se vede! Uite unde greşeşti tu: greşeşti acolo că nu-i cunoşti pe militarii noştri, domnule; eu am lucrat şi pentru guvernele civile şi pentru rătuţii ăştia. Ei bine, mai toţi ofiţerii superiori şi-au făcut studiile în Franţa şi în Anglia. Ei sunt aliaţi de nevoie cu nemţii şi nu vor da pe mâna *boşilor* nici măcar un profesoraş de latină. Chiar comandantul lagărului pactizează cu ei şi vii tu, un nărod, şi vrei să-i dai pe mâna celor de la Gestapo! Eşti şi antipatriot pe deasupra!

Ciripoi izbucni într-un râs fără oprire.

— Aveţi haz, domnule inspector, să fiu al dracului că aveţi haz, uite de-asta vă iubeşte lumea pe dumneavoastră, înţelegeţi? Aveţi haz!

Hohotea, era obraznic, era necuviincios, dar complimentul îi făcea plăcere lui Mizdrache, auzea ceva plăcut în acest birou după multă vreme.

— Chiar crezi că am haz, Ciripoi? se miră ipocrit.

— Păi dacă v-aţi auzi cum vorbiţi!

Tăcură o clipă. Zăduful ultim al zilei de vară bucureşteană intra în valuri prin ferestrele deschise. Ascultară pios liniştea de început de noapte, lipsită de zgomotul familiar al vehiculelor grăbite de altădată. O dată cu căldura se simţea şi vechiul miros de incendii din luna mai, când bombardamentele fuseseră mai intense şi arseseră multe case.

— Ei, Ciripoi, unde sunt clipele de altădată, când toate cârciumile din jur răsunau de cântece! Ce ţigani, ce femei, ce vinuri scumpe! Şi noi avem numai borfaşi d-ăştia de mâna a doua, cu spionaj la Arsenal, cu fleacuri... Pe urmă a venit războiul, au venit apucaţii de comunişti şi s-a stricat vânzarea... Dar tot era mai bine ca acum, că parcă e la spartul târgului...

Ciripoi îi răspunse repede, fără melancolia din glasul şefului:

— Păi dumneavoastră ce vă pasă. Dacă se răstoarnă căruţa, vă suiţi într-un avion şi p-aici vă e drumul!

— Crezi tu, Ciripoi, că sunt în stare să părăsesc ţara, mă? Şi unde să mă duc? În Elveţia. În Franţa. În America? Cu ce, mă, că tot ce-am băgat în buzunar, cu curvele-am cheltuit, mă, că mi-a plăcut viaţa!

— Nu vă vait eu pe dumneavoastră! zise cam cu regret celălalt, privind afară la luminile camuflate care lăsau primele lor dâre albastre pe trotuare.

— De ce nu mă vaiţi, mă?

— Vă ia ministrul sub aripă, că doar pe dânsul îl sfătuiaţi toată ziua să puie ceva la băncile din Zürich, să nu doarmă pe el!

Deci nu era omul ministrului, limpede, de asta se ferea. Ciripoi al lui voia să-i servească pe nemţi, de găinar ce era. Cât îl privea pe el, Mizdrache îi era indiferent, pentru că în fond omul din faţa sa avea dreptate: la prima bănuială, el avea de gând s-o şteargă unde vedea cu ochii, pentru că prea purta multe pe suflet.

Ciripoi, uşor ameţit de lumina tulbure ce se înstăpânea, de leneşa căldură a serii amestecată cu rafalele ultime ale vântului, îşi reveni.

— În concluzie: acum că ştim fiecare ce ştim, ce-i de făcut?

— Deci nu asculţi de sfaturile mele?

— Nu pot. Dacă se întorc lucrurile suntem pierduţi, domnule inspector, şi nu sunt prost să mă las prins ca o găină...

— Bine gândit, dar ce-i de făcut?

— Vreau lista exactă, pe care ştiu c-o aveţi. Pe aceea o căutam.

Mizdrache simţi că trebuie să fie poate o singură dată sincer cu un subaltern al său:

— Ciripoi, iat-o, dar să ştii că nu ajută la nimic. Sunt 54 de nume, pe tine te interesează nucleul de conducere. Pe-acesta nu-l ştiu nici eu şi nici nu cred că-l vom şti vreodată.

— Sunteţi pesimist, domnule inspector. Nu cunoaşteţi metodele Gestapoului. Noi ne-am purtat cu mănuşi cu ei, ne şi temem de ei, ce-i drept, dar nemţii nu se vor juca...

— Îi vor împuşca pe toţi şi tot nu vor afla nimic.

— Credeţi?

— Sunt sigur.

— Cu toate acestea sunt silit să încerc. Îmi daţi lista?

Scotoci într-un sertar şi găsi - cam repede - hârtia.

— Poftim.

Ciripoi era puţin dezamăgit, asta se vedea bine pe chipul lui.

— Domnule inspector, dacă trimit un om în lagăr să afle cum stau lucrurile? Dacă aş afla eu, personal, nucleul de conducere al comuniştilor, credeţi că aş face un rău ţării?

La o asemenea întrebare nu se putea răspunde în nici un fel, aşa încât inspectorul Mizdrache dădu din umeri şi-l lăsă să dispară în odăile alăturate, tăcute, ca nişte morminte, gândindu-se că şi pe o corabie care se scufundă ambiţiile oamenilor rămân aceleaşi până în clipa naufragiului. N-avea decât să se ducă în lagăr şi să afle ce voia. Totul era pierdut în vara aceea călduroasă, frenetică, plină de groază şi de morţi, el avea la ce să se gândească, trebuia să-şi pregătească şi încă destul de urgent o retragere cât se poate de rapidă, o fugă onorabilă şi mai ales la timpul potrivit. Nu se mai afla la vârsta aventurilor, nu-şi mai putea permite să fie idealist ca acest Ciripoi care vorbea despre patriotism ca un negustor oarecare. Aşa că se simţi bine că rămăsese singur. Somnola ca totdeauna la ora asta. S-ar fi întins puţin pe canapeaua de alături, dar parcă nu se făcea. În clipa aceea sună telefonul. „Ce-o mai fi?” Ţârâitul insistent nu-l scoase din placiditatea lui obişnuită. „Ho! înjură birjereşte. Ho, că nu dau turcii!” Pe urmă răspunse rece:

— Alo! Cine e? Cine ? A, vă salut, vă salut...

Era Mastacan cu vocea lui neplăcută din zilele când îi anunţa veştile cele mai proaste.

— Ai ziarele de azi? îl întrebă celălalt de la capătul firului său.

— Le am, cum nu?

— De citit le-ai citit?

— Încă nu.

— Evident, se stropşi brusc inspectorul-şef.

— Dar ce s-a mai întâmplat?

Cu mâna căută în vraful de hârtii de pe birou.

— O să vezi...

Găsi *Universul* şi citi rapid un comunicat discret din josul paginii întâi:

„Marele Stat Major al Aviaţiei Germane aduce la cunoştinţa opiniei publice că în urma unui mârşav atentat, generalul Manfred von Mulhard, colonelul Joachim Faltin şi colonelul Benedikt Funk din comandamentul aviatic al regiunii Balcani, împreună cu însoţitorii şi-au pierdut viaţa într-un tragic accident de aviaţie deasupra teritoriului României. Din ancheta întreprinsă s-a constatat că e vorba de un sabotaj. Cercetările continuă.”

— Îţi place? se auzi iar după o pauză vocea uscată, rece. nesuferită, a lui Mastacan.

— Cum o să-mi placă? se miră Mizdrache cu toată ipocrizia de care putea să dea dovadă în clipele acelea.

— Şi-atunci? Eu cât pot să mai rabd toate astea? Pe mine mă freacă Gestapoul, mă freacă ministrul, mă freacă Ică, mă freacă Mareşalul, dar cine p... mă-sii nu mă freacă şi ce să le răspund? Că am un om incapabil ca tine? Că o să vă trimit pe front, că o să vă dau dracului afară odată?

— Permiteţi?

— Nu permit nimic. În chestiunea de la Piatra Olt cred că am dovedit destulă răbdare, deşi din rapoartele tale reieşea că ai o urmă. Ştii de asemenea cât ne dau de furcă partizanii din munţii Vrancei şi ce s-a întâmplat la Brăila. Iată, astăzi, Gestapoul îmi comunică, să vezi şi tu ce rapizi sunt, că de la aerodromul din Craiova, unde trebuia să aterizeze flotila cu oamenii ucişi de mâna criminală a sabotorilor, a dispărut un sergent care lucra chiar cu comandantul şi care cu siguranţă a comunicat traseul şi ora plecării şi sosirii nemţilor. Ce mai ai de spus?

— Nimic, domnule inspector-şef, nimic, absolut nimic.

— Cum nimic? Cum nimic? Asta e răspuns? Am să te trimit în faţa tribunalului militar, dumneata glumeşti.

— Domnule inspector-şef, ştiţi bine că în situaţia actuală numai un idiot ca mine îşi mai pune pielea în saramură ca să-i prindă pe indivizii ăştia. Nu mai suntem în 41, domnule

inspector-şef. Uitaţi mereu acest lucru foarte important. În ce mă priveşte, mă voi strădui în continuare să dau de o urmă, am indicii, dar îmi trebuie timp. Vreau să vă ofer un peşte mare, nu pe un oarecare. Dumneavoastră, să mă iertaţi, de fiecare dată vreţi să scot din pământ, din iarbă verde câţiva vinovaţi, dar ăsta e lucrul cel mai uşor, am mai făcut-o de câteva ori, şi la ce ne-a folosit?

— Lasă literatura, imbecilule, că nu suntem la Ministerul Propagandei al domnului Ică Antonescu. Aici vorbim pe şleau.

— Cum doriţi, dar eu asta vă recomand... Răbdare, răbdare şi iar răbdare...

Mastacan nu-l mai ascultă, se auzi iar una din înjurăturile lui teribile şi pocnitura telefonului în furcă.

„Asta mă termină într-o zi, două, trebuie să-i dau ceva în labă, altfel e moarte de om...”

Şi enervat, plictisit de toată ziua asta mizerabilă începută atât de prost, îl chemă la el pe Ciripoi, să-l mai frece şi el, că destul fusese frecat la rândul său...

2

Înainte de începutul lunii august, într-o seară prăfoasă, uscată, printr-o barieră a Bucureştiului intra o motocicletă cu cauciucurile cam dezumflate, plină toată de noroi, condusă de un om oacheş, slab, îmbrăcat într-o cămaşă cu mâneci scurte, pătate de sudoare. În ataş dormita un bărbat cam de 50 de ani, cu părul tuns foarte scurt, albit pe la tâmple, cu o faţa obosită, mahmur ca după o beţie, cu obrazul ascuns în reverul unei scurte de pânză de vânt, plină de colb. Motocicleta venea de la Craiova după un drum de câteva ore şi cine s-ar fi uitat bine la ea s-ar fi întrebat cum de reuşise să străbată o astfel de distanţă, pentru că părea gata-gata să se desfacă în bucăţi.

Ajuns într-un bulevard lateral, vehiculul opri. Strada era pustie la ora aceea, o lungă linie de asfalt muşcat pe alocuri de bombe, cu trunchiuri rupte de copaci prăbuşiţi în margini, cu frunzişul ucis, uscat pretimpuriu, risipit în marginea trotuarelor.

Omul din ataş scoase câteva hârtii pe care i le întinse celui de pe şa şi se salutară scurt. Motocicleta porni mai departe.

Cădea seara. Începea o noapte plină de spaime, de aşteptare încordată pentru cei rămaşi în oraş. Prin curţile părăsite, câte un locatar uitat de Dumnezeu stropea cu furtunul florile rare, pălite de arşiţă. Aerul se umezea puţin, părea mai proaspăt, dar numai câteva clipe, pentru că pe urmă, în nările omului îmbrăcat în scurta kaki de pânză de vânt stăruia iar mirosul aspru de moloz şi de fum vechi, de zid udat cu furtunul la incendii.

Dumitrana nu se grăbea. Umbla cu paşi uşori, fără să privească în urmă. După un sfert de ceas intră într-o curte plină de pomi: mai mulţi gutui încărcaţi cu fructe ca nişte clopote verzi - gutui sălbatici care se culeg devreme - şi după ce rămase puţin lângă poartă, prefăcându-se că priveşte un răsad de flori, intră într-o casă făcută cu abia zece ani în urmă, o casă galbenă, oribilă, cu faţada stropită cu ciment peste care se aruncase varul colorat. Locuia aici de câtva timp, sub un nume fals şi abia în seara asta, când umbrele nopţii făceau şi mai nesuferită culoarea zidului, îşi dăduse seama că stătuse până atunci într-o casă urâtă. În vestibulul rece, mobilat numai cu un cuier cu patru braţe, ca nişte coarne, cu o litografie ieftină pe un perete, sub tabloul de consum al electricităţii, se opri puţin. Îşi scoase scurta încinsă de căldura de peste zi şi şi-o agăţă în vârful de lemn din apropiere. Era foarte obosit şi se privi în treacăt într-o oglindă din camera de alături, o odaie strâmtă, zugrăvită în mov, în mijlocul căreia se afla o masă de şase persoane şi un pat pe-o margine. Aprinse lumina: două

becuri palide, fără strălucire. Trase perdeaua de camuflaj şi se aşează pe un scaun şi aşteptă să audă paşii nevestei.

Dumitrana privi vitrina sărăcăcioasă în care se aflau câteva pahare de sticlă şi după aceea se aşează pe un scaun. În momentul acela intră Ina.

— Bună seara, spuse ea cu glas uşor. Ai venit de mult?

— Acum am picat.

Dumitrana o privi lung cu ochii obosiţi, fără să se ridice, căutând să ghicească ce se petrecuse în lipsa lui.

— Cum a fost?

El nu-i răspunse. Scoase tabachera ieftină cu închizători coclite de aramă şi când termină de răsucit o ţigară, o chemă mai aproape cu un gest al mâinii mari şi bătucite.

— A întrebat cineva de mine?

— Nu, nimeni.

Bărbatul îi văzu faţa asudată şi părul umezit ce-i cădea pe frunte.

— Ce-a făcut băiatul ăla, Niculescu, a adus?

— A adus. Am trimis mai departe.

— Altfel, cum se simt?

— Mareş nu mai are răbdare.

— Bine, bine.

— Au întrebat când mai dai ochii cu ei!

Ţigara se dezlipise. Hârtia galbenă, groasă, abia înmuiată între degete se uscase. Femeia i-o luă şi i-o umezi stângaci cu limba. Apoi, i-o întinse. După aceea, îşi lipi obrazul de palma lui aspră.

— Ei, ce e? Ce e? întrebă Dumitrana cu o bucurie stăpânită.

— Mi-a fost frică.

Bărbatul îşi aprinse ţigara cu o brichetă grosolană de alamă, o brichetă de vânător, cu o flacără mare, mirositoare.

— Băieţii trebuie să mai aştepte puţin, o să ne vedem mai rar.

Trase fumul în piept, aruncă privirile în jur şi spuse repede:

— Ştii la ce mă gândeam acum?

— De unde să ştiu?

— Că stăm într-o casă foarte urâtă. Aşa se întâmplă întotdeauna, parcă-i un făcut. Croitorul are haine urâte, cizmarul pantofii scâlciaţi... Eu, care am construit toată viaţa case pentru alţii, trebuie să stau într-o haraba ca asta...

Ina rămase lângă el, pe podele, cu capul pe genunchii lui, ţinându-i mâna.

— Nu mi-am dat seama, spuse cu puţină dezamăgire şi îndoială.

— Da, e foarte urâtă. E o casă făcută de un şmecher din ăştia de antreprenori pentru care câştigul a fost primul scop. Eu ştiu ce materiale s-au băgat aici şi cât au costat...

— Ce ne pasă nouă? Noi suntem chiriaşi, atât. N-o să murim aici.

Femeia aştepta să audă ce făcuse la Craiova, dar lăsă să mai treacă puţin timp.

— Cum ce ne pasă nouă? Îmi plac casele frumoase, oraşele frumoase. Când totul este frumos în jurul tău, viaţa ţi se pare altfel. Prostii! se certă, apoi se răzgândi. La drept vorbind, nici mobila noastră nu-mi place! Ar trebui să ne cumpărăm ceva ţeapăn, nu ştiu dacă mă-nţelegi. Ceva de nuc sau de stejar...

— Ce te-a găsit acum? Când vom avea bani, sigur că da, dar...

Dumitrana se uită la ea, mirat că e întrerupt.

— Sigur că atunci. De ce nu mă laşi să visez puţin?

— Uite, am să te las, îngădui femeia, lipindu-şi din nou obrazul de palma lui.

— O mobilă făcută parcă cu toporul. Ceva ţărănesc. Un dulap în care poţi să joci dacă ai chef şi nişte scaune grozave, să nu scârţâie când cazi ca din pod pe ele. Nu-i bine?

— Ba da.

— Ei, şi pe urmă, un pat lat şi mare, să pot încăpea şi eu în el, să adorm de-a curmezişul.

Ina îl opri.

— Ajunge. Uiţi că ne mutăm cam des?

— Trebuie. Poate te plictiseşte treaba asta, dar n-am ce-ţi face. Când te-am luat de nevastă, ţi-am spus ce te aşteaptă.

— Mi-ai spus. Nu sunt plictisită, parcă-mi place şi mie. Ţii minte prima proprietăreasă? Cea din Vitan?

Bărbatul se gândi puţin.

— Au fost atâtea! Bătrânica surdă şi pisăloagă?

— Da. Cea care avea patru nepoate nemăritate… Cred că în casa aceea mi-a plăcut cel mai mult să stau. Eram şi mai tineri.

— E adevărat. Câţi ani au trecut de atunci?

— Poate opt. Sau mai puţini. Sau mai mulţi…

— Îmbătrânim…

Femeia îi privi tâmplele, faţa aspră şi mâinile mari. Nu se schimbase prea mult. Abia dacă sub gura plină i se mai săpaseră câteva cute.

— Nu e adevărat. Tu eşti acelaşi.

— Şi tu.

Dumitrana trase un fum de ţigară şi femeia îi simţi răsuflarea puternică mirosind a tutun ieftin. Era mai în vârstă decât ea, nu se mai putea numi un om tânăr şi Ina începea să capete tot mai mult chipul unei femei care suferise mult şi se maturiza. Nu se întrebase niciodată pentru ce o luase de nevastă. Pentru că era frumoasă sau pentru că avea o graţie de om tânăr, mai mult vesel decât trist, o copilă zburdalnică, care cu ani în urmă iubise pe un altul.

— Spune-mi, ce-i cu Mareş? întrebă pe neaşteptate, fără să ştie de ce.

Ea ghici la ce se gândise şi dacă ar fi vrut să-i ascundă ceva s-ar fi prefăcut că nu pricepe şi-ar fi spus că şederea

atât de îndelungată în odăiţa studentului îl scosese din sărite pe mecanic. Îşi privi drept în ochi bărbatul şi-l întrebă la rândul ei:

— Ce-i cu tine?

— Te mai iubeşte?

— Nu cred. Dar de ce mă întrebi?

Ţigara îi ardea între degete. Bărbatul o strivi într-o scrumieră de metal, de pe masa de lângă el.

— Noi trăim anapoda. Nu prea avem timp. Şi, la drept vorbind, ce, astea-s probleme?

— Spune-mi, a fost rău că am primit să mă mărit, când m-ai întrebat dacă nu vreau să stăm împreună?

— Nu, nu cred. Poate că dacă l-ai fi aşteptat, viaţa lui ar fi fost alta...

Tăcură amândoi câteva clipe.

— Câteodată nu poţi să te împotriveşti întâmplării. La început nu te iubeam cât îl iubisem pe el. Mi-era frică de tine. Erai mai în vârstă. Mai puternic. Parcă mă striveai. Poate tocmai asta mi-a plăcut cel mai mult după aceea. Ţie îţi reuşeşte tot ceea ce faci. Crezi că e întâmplător că nu te-au prins decât o dată?

Bărbatul o mângâie uşor pe păr.

— Sunt mai norocos, atâta tot. Sau am dat peste nişte copoi mai proşti.

Îşi aduse aminte:

— Spui că nu m-a căutat nimeni?

— Nimeni.

— Totuşi trebuia să întrebe cineva de mine...

Se ridică şi se plimbă de câteva ori în jurul mesei.

— Nu-mi place ce se întâmplă. E prea multă primejdie şi prea nu se iveşte nimic. Să ştii de la mine, când merg toate sfoară, trebuie să te aştepţi la neplăceri.

— Crezi?

Dumitrana nu-i răspunse. Se uită pe fereastră.

— Au mai trecut avioane?

— Au fost două bombardamente. Unul de zi şi unul de noapte.

— Pe aici au căzut bombe?

— Nu. E un cartier liniştit. Ce se aude?

— În ceea ce ne priveşte, noi ştim ce avem de făcut, dar suntem siliţi să ne alăturăm unor tipi foarte şireţi. Există câţiva oameni care vor cu orice chip să scoată castanele din foc cu mâinile comuniştilor.

Era îngrijorat, se vedea bine, nu numai oboseala îl făcea bănuitor.

— Se duc tratative în vederea unui armistiţiu, dar peste capul nostru. Vor să isprăvească cu porcăria lor de război, cu aerul că n-au fost amestecaţi şi, dacă s-o putea, să fim lăsaţi deoparte, deşi suntem singurul partid care a luptat cu arma în mână împotriva nemţilor.

— E ceea ce mi-a spus şi Niculescu. A venit de la Brăila cu un ministru. Se vorbea despre nişte tratative duse la Cairo...

— E adevărat.

Bărbatul îşi mai aprinse o ţigară, după ce o bătu bine de capacul de tablă al tabacherei.

— Ai să-mi afumi casa, spuse Ina, fără să pară totuşi supărată.

— Ce să-ţi fac! Tutunul ăsta e iute ca un rachiu. Nu-mi plac tutunurile fără gust.

— Şi?

Întrebarea fusese pusă într-un anumit fel.

— Am predat totul.

— E ceva nou?

— Da. Mai se află ceva în casă?

— Nu. Am cărat totul încă de acum două zile.

— Bine-ai făcut.

Ina îi apucă din nou mâna.

— Ce-i cu tine? Eşti obosit?

— Puţin.

Îşi privi ţigara abia aprinsă şi spuse iar:

— Totul poate să meargă strună.

Se întunecase bine. Abia îşi mai vedeau feţele. Era destul de cald. Nu bătea nici o undă de vânt. Oraşul părea mort. Nu trecea nici un vehicul. Rar se auzea câte un pas grăbit şi furişat pe sub garduri.

— Prea multă linişte! spuse bărbatul. În astfel de nopţi, pe front, inamicul îşi pregăteşte atacul, sapă tranşee, se strecoară printre linii...

— Dar nu suntem pe front.

— Ba da. Pretutindeni în lume astăzi sunt fronturi.

— Ar trebui să-ţi fac ceva de mâncare. Nu ţi-e foame?

— Nu prea. La oboseală mare, mâncarea nu este cel mai bun lucru.

— Atunci de ce nu te culci puţin?

— Sunt obosit, dar somn nu-mi este.

Femeia se uita stânjenită la el.

— Nu te supăra pe mine, Ina. Nici nu te-am sărutat.

Avea pe chip o înduioşare gravă. O strânse în braţe lângă el, ca pe o fiinţă mică şi caldă.

— Ţin foarte mult la tine, zise după aceea încet. N-am însă timp să ţi-o spun, poate mai încolo, vom vedea...

Râse uşor, parcă şi cu puţină tristeţe.

— Lasă prostiile.

— Nu sunt prostii. Dragostea are legile ei vechi. N-o să le schimbăm noi. De multe ori te-am părăsit, am dormit lângă tine ca un străin, deşi sunt bărbatul tău, dar eram obosit, o ştii bine.

Ina îl sărută şi rămase câteva minute lipită de el, cu lacrimi pe obrazul palid.

— Taci, nu mai spune nimic.

Avea un trup pietros, fierbinte, de femeie în puterea vârstei şi bărbatul o aduse lângă el.

Nu aprinseseră lumina. Stăteau unul lângă celălalt, cu umerii lipiţi. De afară venea o boare uşoară. Perna era fierbinte. De aci, de pe pat, se vedea dreptunghiul ferestrei deschise, un dreptunghi indigo de aer punctat cu lumini

mici şi schimbătoare. Lângă gardul înalt de piatră foşneau frunzele gutuilor şi dacă s-ar fi ridicat în coate, bărbatul ar fi văzut fructele acelea ciudate, ca nişte clopote, lucind uşor în lumina săracă a nopţii fără lună. Undeva, în vecini, se auzea scurgerea unei guri de cişmea. Când nu mai băgai de seamă zgomotul, liniştea nopţii devenea exasperantă.

Lângă el, Ina aţipise. Sub cearşaful alb abia respira. Bărbatul îi privi braţele lungi şi îşi aduse aminte înduioşat că în urmă cu vreo trei ani rămăsese însărcinată şi că trebuise să avorteze. Şi el şi ea ţineau foarte mult să aibă un copil şi poate l-ar fi avut, dacă în perioada aceea n-ar fi fost atât de hăituiţi. Nopţi întregi stătuseră de vorbă întrebându-se ce le rămânea de făcut. În situaţia lor de atunci era destul de greu ca Ina să fi purtat sarcina atâtea luni. Trebuiau străbătute drumuri lungi, în provincie. Aveau de cărat unele materiale, trebuiau să fie pregătiţi în orice clipă de luptă, să cadă sau să încerce să scape. După trei luni, femeia se hotărâse. Nu-i spusese nimic. Se dusese singură la un doctor şi se întorsese abia seara, sfârşită, cu dureri surde în trup. Dumitrana înţelesese. Despre lucrul acesta nu vorbiseră decât foarte târziu, peste vreo doi ani, când el îşi dăduse seama că Ina nu mai rămânea însărcinată.

— Crezi că ai să mai poţi să faci vreodată un copil? o întrebase neliniştit.

— Da, îi răspunsese ea cu atâta lipsă de convingere încât bărbatul tăcuse.

Timpul trecea şi între ei rămânea mereu punctul acela negru, amintirea dureroasă a zilei în care Ina se întorsese acasă, zdrobită, obosită, zăcând după aceea multă vreme în pat.

Femeia se trezi, simţind că e pândită în întuneric.

— Nu dormi? îl întrebă.

— Nu. Nu mi-e somn.

— Vrei s-aprind lumina?

— Nu. Stăm aşa. Nu e bine?

— Ba da. Te gândeai la ceva?

— Nu ştiu, cred că nu, sunt foarte obosit, dar o să-mi treacă.

— A fost mătuşa mea ieri pe aici. A întrebat de tine. La ei au bombardat alaltăieri. Au murit o mulţime de oameni. Voia să ştie de la mine cât o să mai dureze pacostea asta de război şi i-am spus că habar n-am.

Dumitrana îi apucă umărul fierbinte şi o trase încet pe pieptul său gol, mângâindu-i încet tâmplele.

— E bolnavă şi obosită. A muncit destul...

— Cât o fi ceasul? întrebă femeia.

— Aproape zece.

— Am adormit puţin...

— Da.

— Tot nu ţi-e foame?

— Ba, parcă...

— Să mă scol să-ţi dau ceva?

— Mai încolo, mai stai lângă mine...

Simţea nevoia să aprindă iar o ţigară, dar nu se mişcă.

— Nu eşti în apele tale, zise femeia mai târziu.

— M-aş duce să mă plimb puţin.

— Dacă vrei! Eu am să pregătesc masa. Dar să nu pleci prea departe.

— Nu. Îmi trebuie măcar o jumătate de ceas de mişcare. Face bine. Tare n-aş mai dormi noaptea asta acasă. Ah, dacă ar fi venit omul acela pe care-l aşteptam! Aşa e mai prost, trebuie să-l caut eu...

3

Era pentru prima oară de când stăteau împreună când Niculescu îl văzu pe Mareş neliniştit. Mecanicul nu spunea nimic, fixa cu încăpăţânare tavanul afumat de focurile

iernilor trecute. Prin geamul deschis se auzeau paşii rari ai trecătorilor şi lângă fereastră foşneau frunzele castanului.

— Ce-i cu dumneata? îl întrebă, dându-şi seama că nu putea să-i spună totuşi pe nume.

— Nimic, nimic, făcu celălalt fără să-l privească.

— Te întrebi poate cât mai trebuie să stai în colivia asta?

Mecanicul răspunse cu silnicie:

— Nu-i, nu-i asta.

Tăcură amândoi. Mecanicul se ridică şi se apropie de fereastră. Era devreme. Opt şi jumătate, dacă nu nouă, seara. Strada aproape pustie avea un ecou de odaie goală. Bătrânele magazine ale Griviţei îşi căscau uşile sparte şi vitrinele incendiate. Răsărise luna. O lună fantomatică, palidă, verzuie, alunecând repede peste acoperişuri.

— Crezi că o să mai fie bombardament? întrebă studentul.

— Nu, nu cred.

— De fapt, m-am obişnuit cu treaba asta. E ca la teatru.

Mareş se întoarse cu faţa spre el.

— Ultima oară, mi se pare că ţi-a fost frică.

— Daca mă gândesc bine, da.

— Atunci?

— Vezi, e atât de uşor să vorbeşti despre moarte când eşti ca mine...

— Ştiu. E ciudat cât de mult dispreţuiesc tinerii moartea.

Dădu din umeri şi îşi vârî mâinile în buzunarele pantalonilor.

— De ce m-ai întrebat în câte suntem astăzi?

— Când l-ai văzut ultima oară pe Dumitrana?

— Când am fost împreună în gara de triaj. (Niculescu devenise dintr-o dată bănuitor.) De ce mă întrebi?

— Ina nu trebuia să vină după ce ţi-a luat trotilul?

— Ba da. Drace, nu cumva...

Iar se făcu tăcere, o tăcere îngrozitoare în care se amestecau teama şi bănuiala.

— Oare crezi că tocmai acum...

— Nu cred nimic, spuse Mareş enervat brusc.

— Ar trebui să mă duc să văd ce-i cu ei...

— Ai face cel mai mare rău din câte se pot face...

Studentul se opri şi văzând chipul celuilalt îşi dădu seama că se gândeau la acelaşi lucru. Se apropie de aparatele lui şi răsuci butonul Philettei. Se auzi un zbârnâit uşor şi după câtva timp mica încăpere se umplu de muzică.

— *Pastorala,* spuse necăjit. *Pastorala* la sufletul meu de câine. Mi-ar trebui marşuri...

Răsuci violent butonul şi se trânti pe pat cu faţa în sus. În clipa aceea se auziră câteva bătăi în uşă. Mareş se uită la student. Niculescu întrebă gâtuit;

— Cine-i?

Se auzi o voce bărbătească, îngânând ceva.

Studentul, după o scurtă ezitare, deschise uşa pe jumătate. În prag sta un bătrân cu părul cărunt, bărbierit proaspăt, cu un obraz de hepatic, aproape vânăt, palid şi tras, cu o gură strânsă într-o grimasă de suferinţă provocată de urcarea scărilor.

— Pe cine căutaţi? întrebă ceva mai liniştit.

Omul intră fără să mai întrebe ceva şi se uită în jur cu o curiozitate nestăpânită. Cerceta tavanul şi zidurile ca şi când ar fi vrut să se încredinţeze că ele mai existau încă. Nu spunea nimic şi cei doi se priviră cu mirare. Mareş aruncă o privire pe scara aflată în întuneric şi se linişti. Omul era singur. Siguranţa nu trimitea niciodată pe cineva singur. Vru să vadă dacă lui Niculescu îi este frică şi îl privi atent. Studentul îşi revenise şi se apropiase de necunoscut cu un aer bătăios.

— Ascultă, domnule, cine eşti şi ce vrei? Ai putea să deschizi o dată gura... Parcă te-aş cunoaşte.

Necunoscutul căută cu privirile un scaun şi când îl găsi, fără să mai ceară voie se aşeză, tot cu ochii pe pereţi, muncit de aceeaşi curiozitate ciudată.

— Am auzit că iarna ţineţi lemnele în casă, zise în cele din urmă cu o voce uşoară, abia auzită.

Studentul se uita la el ca la un nebun.

— Şi, ce-i cu asta?

— Păi sunt proprietarul, domnule, nu înţelegi? Am venit să-mi văd casa. Să ştiu dacă n-a lovit-o vreo bombă... Mie îmi trimeţi prin mandat poştal chiria la Ploieşti în fiecare lună. Ce-i drept, m-am cam schimbat. Sufăr de o boală păcătoasă. D-aia nu m-ai recunoscut!

— Bată-te Dumnezeu să te bată! exclamă Niculescu.

Mareş izbucni în râs, spre mirarea musafirului.

— Dar dumneata cine mai eşti, şi de ce râzi? În cartea de imobil figurează numai dumnealui...

Studentul căzu pe pat râzând şi el cât putea.

— Şi-acum ţi-ai găsit, domnule, să vii să-ţi vezi casa?

Omul nu pricepea nimic.

— Păi când să vin? Nu m-a lăsat nevasta, că aş fi sosit mai devreme, dar bombardamentele astea...

— Şi zici că nu te-a lăsat nevasta?

— Cum o să mă lase? Păi m-am speriat de ce-am văzut de la gara Triaj şi până aici. Am luat o trăsură. Chisăliţă au făcut Bucureştiul...

Cei doi se potoliseră.

Mareş tăcea şi se uita cu atenţie la omul din faţa lor. Era îmbrăcat într-un costum de stofă maron, boţit uşor din cauza călătoriei.

— Şi ce faci dumneata pe unde stai, dacă-mi este îngăduit? mai întrebă Niculescu.

Sunt profesor.

— A, bun, ce fel de profesor?

— De limba română.

— Ne pare bine. Pe mine ştii cum mă cheamă...

— Da, Niculescu.

— Dânsul e fratele meu mai mare.

— Şi de ce nu plecaţi undeva, la ţară, cum au făcut alţii? Nu vă e frică să staţi aici, sub bombe...

Omul părea sincer îngrijorat. Îşi scoase o batistă albă şi îşi şterse fruntea de sudoare.

— Doar n-oi vrea să ne evacuezi? întrebă studentul.

— Nici gând, domnule. Poate aveţi servicii şi nu puteţi părăsi Bucureştiul, dar eu peste un ceas am şters-o acasă. Nu-mi place ce-am văzut. Auzisem de bombardamente, dar nu credeam că a fost chiar aşa...

Mecanicul se întoarse spre Niculescu, cerând o încuviinţare mută.

— Nu vreţi o cafea? Nici nu ştiţi ce plăcere ne-aţi făcut că aţi venit...

— Adevărat? se miră profesorul.

— Cât se poate de adevărat. Aşteptam pe altcineva.

— Atunci să plec, să nu vă deranjez...

— Nu, nu, vă rugăm să rămâneţi cu noi...

Glasul studentului avea în el ceva de neînţeles pentru proprietar. Acesta îşi dădea seama că se întâmplase un lucru neobişnuit, dar nu întrebă nimic. Protestă numai moale:

— N-ar trebui să-mi daţi cafea pentru că nu-mi face bine. Am mai băut una.

— Când?

— Acum un sfert de ceas.

— Unde?

— Jos, la domnul dentist.

Niculescu, care aprinsese primusul, se opri dintr-o dată.

— Nu cred să fi fost dentistul. Era o rudă apropiată de-a lui.

— Ba da. Chiar domnul Weiner, aşa mi-a spus..

Mecanicul îl privi scurt pe Niculescu.

— Nu se poate, zise acesta. Weiner a plecat de mult.

Profesorul clipea nedumerit.

— Dacă spuneţi dumneavoastră... Dar am stat la dânşii o jumătate de oră şi între timp a scos şi o măsea cuiva...

Niculescu lăsă primusul, spunându-i lui Mareş:

— Ai grijă, cobor şi vin îndată. Mor de curiozitate. Asta-i o zi nemaipomenită. Când dracu s-a întors? I-aş fi auzit motorul lui electric...

Şi dispăru pe uşă. Mecanicul puse apă în ceainicul plesnit, turnă puţin surogat „Garofiţa” şi aşteptă să fiarbă.

— Locuiţi de mult cu fratele dumneavoastră? întrebă profesorul, aşezându-şi mai bine dunga pantalonilor.

Mareş îl privi dintr-o dată bănuitor. Nu, omul părea liniştit. Nici vorbă, era un provincial speriat puţin de câte i se întâmplase.

— Acum două zile am venit şi eu de la Piteşti. Nu stau în Bucureşti.

— Da, e mai bine. Şi acolo se dau alarme?

— Destul de des.

— Când credeţi că o să se termine războiul ăsta?

— Cine ştie? făcu mecanicul amestecând cu o linguriţă surogatul din ceainic.

— E un dezastru. N-am venit de mult la Bucureşti.

Mecanicul îl privi. Avea o faţă de om cumsecade, puţin acrită de necazuri. Îşi frământa palmele albe, slabe, lustruite.

— ... nevastă-mea, spunea proprietarul, este un om ciudat. Când a moştenit casa asta de la socru-meu, Dumnezeu să-l ierte, eu i-am spus: „Haide s-o vindem. Ce ne trebuie nouă casă în Bucureşti?”

— Păi de ce? întrebă Mareş turnând cafeaua fierbinte în trei ceşti.

— Domnule, are şi ea o gărgăriţă în cap, cum spun eu. Cică dacă a muncit taică-său să le facă, de ce să ne batem noi joc de munca lui, aşa încât, lasă casa, deşi drept să-ţi spun, acum aş vinde-o... dar cine dracu să mi-o cumpere pe bombardamentele astea?

Mareş îi întinse o ceaşcă plină cu cafea fierbinte.

— Poftim. Bea, n-o să-ţi mai fie somn la noapte...

— Adevărat. Cât e ceasul? Am tren peste cincizeci şi cinci de minute, spuse privindu-şi Tellus-ul legat cu lanţ la brâu. Acum sunt ceva mai liniştit. Am văzut casa, Pot să-i spun nevestei c-am avut noroc.

— Da, e un adevărat noroc.

— Parcă Dumnezeu a ţinut cu noi. Ori unde staţi şi dumneavoastră aici. Din tot imobilul numai ghicitoarea de jos s-a dispersat, aşa mi-a spus domnul Weiner.

Profesorul bău încet lichidul fierbinte şi întrebă mirat că Niculescu nu s-a întors încă:

— Dar fratele dumitale unde-a plecat?

— Jos. L-ai făcut curios. Vorbeşte cu dentistul...

Tăcură puţin. Proprietarul mai cercetă încă o dată pereţii.

— E adevărat că iarna fratele dumitale ţine lemnele în casă? întrebă cu o curiozitate întristată.

— Nu ştiu. Eu stau la el de câteva zile. N-am văzut.

— Ar fi păcat. Se degradează imobilul...

Lui Mareş îi veni să râdă.

— Crezi dumneata că mai are vreo importanţă treaba asta acum? întrebă cu puţină mânie, abia ascunsă.

— E adevărat, dar oricum. O casă e un lucru, cum să-ţi spun eu dumitale, care cere, care a cerut mare cheltuială.

Pe uşă intră Niculescu.

— Ei? întrebă curios profesorul, era chiar domnul dentist?

— Chiar el, în carne şi oase.

— S-a întors?

— Azi-noapte.

— Şi? întrebă Mareş.

— O să-ţi povestesc. Unde-i cafeaua mea?

— Aici.

Sorbi puţin. Profesorul mulţumi şi-şi lăsa ceaşca pe un raft.

— Apăi eu am să plec, spuse. Îmi pare bine că v-am cunoscut. Sper să ne mai vedem...

— Şi noi, pentru că altfel, imobilul dumitale...

Studentul suflă în palme, cu un gest care însemna:

„Altfel, imobilul va fi şters de pe suprafaţa pământului şi ne vom întâlni pe lumea cealaltă”..

— I-am spus fratelui, continuă, că dacă ai vrea, iarna ar fi bine să nu mai aduci lemne aici, că se degradează pereţii, şi-i păcat. Asta doream să-ţi spun... E o pivniţă jos...

Niculescu îl privi cu o ironie ce nu-i scăpă celuilalt.

— Cred că la iarna viitoare n-o să mai stăm aici...

— Nu-i nimic. Nu-i nimic...

În uşă, proprietarul îşi aduse aminte de ceva.

— Apropo, am văzut că vă ocupaţi de repararea aparatelor de radio, şi arătă masa plină de lămpi şi sârmuliţe. Ce se mai aude?

Mareş dădu din umeri.

— Mai nimic. Nemţii bruiază totul.

— Nu vă supăraţi, credeam că ştiţi ceva. Se vorbeşte de încheierea unui tratat de pace...

— Da, parcă aşa am auzit şi noi...

— La revedere. Bună seara...

Privi peste umăr perdeaua neagră de camuflaj şi adăugă începând să coboare:

— Şi aveţi grijă de lumină, să nu treacă o rază afară, că, dacă, Doamne fereşte, cade o bombă şi vă omoară...

Îl auzi câtva timp şi Mareş râse iar, rece, scurt, aproape cu răutate:

— Iată un om „cumsecade”! E fericit că zidurile astea mai stau în picioare, că poate să spună prietenilor şi cunoscuţilor: am un imobil la Bucureşti, a scăpat neatins din bombardamente. Pentru oameni ca el mor alţii pe front, la Iaşi, să apere proprietatea sacră şi inviolabilă, garantată de Constituţie. Ah, dacă aş putea să le spun ce cred despre proprietatea lor sacră şi inviolabilă...

Niculescu rămăsese cu ceaşca de cafea în mână. Spuse când celălalt tăcu:

— Ei bine. Cine dracu m-o fi turnat că ţin lemnele în casă?

— Indivizi ca ăştia mă scot din sărite, deşi, aşa cum l-ai văzut, n-ar fi în stare să strivească o muscă. La ei nu e stricat sufletul, altceva e stricat. Au o filozofie care-i fac urâţi. Dar s-o lăsăm naibii de afacere. Ia spune mai bine, l-ai găsit pe Weiner?

— În carne şi oase.

— Şi?

— Nu era singur. Era cu nevastă-sa. Totul seamănă cu un sfârşit de roman, d-aia am un suflet negru, un suflet de câine. Miroase a final de film; *şi toţi merseră acasă fericiţi,* nu simţi? E în aer ceva ce se pierde, un lucru stupid care mă doare. Dacă dentiştii periculoşi pentru ordinea statului sunt trimişi acasă, dacă până şi proprietarii fricoşi din provincie au început să vină la Bucureşti să vadă dacă mai stau imobilele lor în picioare, înseamnă că războiul e pe drojdie, că nu mai e primejdie şi mie nu-mi mai place, domnule! Vreau să mă bat, mi-ajunge! Destul cu condensatorii şi cu lămpile de radio! Am fost făcut pentru altceva. Trebuia să mă fi născut în vremea lui Robespierre.

— Ce mai discursuri ai fi ţinut!

— Ba bine că nu! Trebuie să vorbim mult, domnule...

— Sunt de părere să închidem fereastra...

Studentul îl privi cu tristeţe.

— Ce epocă! Ptiu, mi-e silă! Să închizi geamurile când trebuie să spui adevărul...

Se ridică de pe pat.

— Uite, vine toamna. Iar am să mă duc după lemne, iar o să stau la coadă o dimineaţă întreagă pentru nişte amărâte de buturugi pe care tot o să le ardem...

— Parcă erai mai optimist...

Tăcu puţin. Se auzeau frunzele bătrânului castan frecându-se de zid, sus, sub streaşină.

— Curând or să înceapă să cadă castanele. Primul semn al toamnei. Pe vremuri, când nu mă mutasem aici, la logodnica mea, îmi plăcea să ascult zgomotul ăsta. Mi se părea romantic. Acum e ceva nesuferit. Era frumoasă ca-mera asta. Ah. O femeie face cât trei bărbaţi când e vorba de îngrijit un lucru. Soseam cam la amurg spre septembrie. Lumina era mai miloasă. Ştiu între zidurile astea o umbră şi o răcoare, pe la cinci!... În odaie mirosea a femeie, nu a doi trântori care o aşteaptă pe Tereza sau pe Ina ca să le mătură. Vezi dumneata, camerele în care stau femeile sunt

cum e cafeaua. Ştiai că dacă laşi cafeaua lângă vanilie, începe să miroasă a vanilie? E ciudat, dar adevărat. Deşi miroase foarte puternic, împrumută celelalte mirosuri. Mimetism vegetal, aşa se numeşte. Nu te plictisesc?

— Nu. Am învăţat o mulţime de lucruri ascultându-te.

— Bine atunci.

Îşi căută o ţigară. Pe urmă nu găsi chibriturile. Mecanicul îi aruncă cutia ascunsă între cărţi.

— Asta e. Odaia luase mirosul ei. Îmi plăcea când se însera. Nu aprindeam niciodată lampa de noapte. De jos venea un fel de boare caldă, de fum luminos, ca răşina. Era plăcut să stai nemişcat. Pe urmă îi auzeam foşnetul rochiei, când se dezbrăca. Asta e ceea ce ţinem cel mai bine minte de la o femeie. Zgomotul veştmintelor...

— Spune...

— Nu-i nevoie să mă îndemni. Astă-seara am chef de vorbă... Eram fericit. Aici mi se părea locul cel mai cald din lume. Fiecare îşi găseşte pe lume un loc cald. Pe urmă totul s-a terminat, dar atât de repede, atât de necrezut! Fata aceea avea o pasăre, o pasăre pe care o îmblânzise, o pasăre pe care n-o puteam suferi la început pentru că lăsa urme pe toate lucrurile. Zbura între aceşti patru pereţi şi cânta în felul ei. O întrebam, nu pe pasăre, pe fată: „De ce o ţii?” Stătea prea mult singură. Am înţeles că trebuia să mă mut aici, şi într-o seară am venit cu boarfele mele puţine şi i-am spus că nu mai plec. Pasărea a mai rămas o săptămână şi a fugit. Simţise ca nu pot s-o sufăr. Mi-a părut rău, dracu ştie de ce. Ciudat mai e făcut sufletul omenesc, nu-i aşa?

Mecanicul tăcu.

— Ce-i cu dumneata?

— Nimic. Stăm aici şi flecărim şi în jurul nostru cine ştie ce se întâmplă...

— Ce să facem? Hai să-ţi mai povestesc, ori nu mai ai răbdare?

— Cum să n-am răbdare? Are să-mi pară rău dacă ne vom despărţi vreodată...

— Şi mie. E adevărat, te rog să mă crezi...

Afară, în stradă, fluierau sergenţii.

— Iar unu care a uitat să camufleze!

— Să stingem lumina, putem vorbi şi pe întuneric. Parcă ar sta să plouă.

Stinseră becul şi deschiseră geamul. Deasupra Bucureştilor, în depărtare, fulgera.

— Cel puţin în noaptea asta suntem asiguraţi. Înseamnă că nu vom avea bombardament.

Se auziră câteva tunete înfundate. Crengile uscate ale copacului de lângă fereastră se frecară mai tare de zid.

— Vine toamna, aveai dreptate.

— Nu-i aşa? se bucură Niculescu fără să ştie prea bine de ce. Cum îţi spuneam. Pe urmă venea iarna. Ah, numai două ierni am stat împreună. Prima ninsoare. Dumitale nu-ţi place prima ninsoare?... Era aici un felinar care mai ardea pe vremea aia, când nu erau atât de severi cu camuflajul. Un felinar ce atrăgea fulgii ca un magnet. Chiar aşa îmi plăcea să spun: că e o ninsoare magnetică. Pe urmă totul se liniştea, nu mai bătea vântul. În doi ani a fost numai un viscol mare, atât. Pe urmă, zăpadă multă. De ce dracu îţi povestesc toate astea?...

Jos se auzea motorul electric al dentistului.

— Nici n-a venit bine şi a şi început cu zbârnâitoarele lui, zise Mareş.

— Poate vrei *Pastorala?*

— Nu, te-ascult.

— Ţi-am vorbit o dată despre filmul meu, *Strada...*

— Da, nu era prea rău.

— De fapt se putea numi numai *Casa.* Nu ştiu dacă-l vezi: jos, Aramian: *La Vapor,* magazin de desfăcut cafea braziliană. Când mai era. Trei ibrice de alamă, doi munţi de cafea boabe, doi munţi de cafea pisată. Frumoasă e cafeaua. El m-a învăţat chestia cu mirosurile. Era un bătrân

lacom de bani. Singur, cu o babă. Tăcere. Magazinul mort. Trei clienţi dimineaţa, zece după masa. Citea dintr-o *Biblie* de-a lor. Vorbea frumos. Armeana e o limbă veche, o limbă cu sunet...

Mareş nu ridică ochii. Îşi aprinse o ţigară, cerând mut chibriturile.

— Şi noi, aici sus, cu pasărea care se muta de pe şifonier pe masă...

Afară tunetele nu se mai auzeau. Sub stelele albastre fugeau turme de nori.

— Deci armeanul meu, cu limba lui de patriarh: nici o ambiţie în afară de aceea de a strânge bani pentru a se întoarce în Armenia bogat. Deasupra, deasupra, uite acolo unde mai este o fereastră acoperită de scânduri, stătea o bătrână. Ţinea flori în nişte cratiţe caraghioase de tablă, ceva ce înjosea frumuseţea florilor, dar le îngrijea aşa cum ai creşte un copil. Avea ore fixe când le uda, când le smulgea frunzuliţele uscate. Iarna punea perne de molton cu vată pe unde se strecura curentul, ca să nu degere. Florile, nişte flori roşii, muşcate îmi pare, cu frunzele ca o spuzeală verde, se lipeau de geamuri şi când îngheţau mi-era teamă că se vor rupe. În odaia bătrânei nu era prea cald. Se vedea după cum se abureşte fereastra. Îi trimiteam câteodată mâncare de la noi printr-un băieţaş care locuia în gang aici. Mulţumea muteşte de dincolo de geam. A murit pe neştiute într-o zi. Au venit alţi oameni, au luat florile. O istorie în trei cuvinte. Atât. Nu-ţi place, nu e trist?

Mai sus, un doctor. Cabinet rece, lustruit, cu scaune de piele, cu tablouri proaste pe pereţi. Râdeam de el când uita perdeaua necoborâtă. Era stângaci cu femeile, care-l plăceau. Casa, film de lung metraj, douăzeci şi patru de acte, succes garantat... Cam asta. Pe urmă, strada. Iar nunţile de duminica cu nişte taxiuri prăbuşite, cu strigătul nebunului de Gică de la ora opt: „Ai să mori! Ai să mori!” Unde o fi Gică de nu-l mai aud? Ce ciudat! L-am întâlnit

acum câteva zile. Sta pe nişte moloz şi se uita pe Griviţa. S-a dus dracului strada noastră!

Terminase ţigara. De afară venea răcoarea nopţii. Nu mai fulgera deloc şi nici nu se mai auzeau bubuituri. Luna se mutase deasupra altor acoperişuri, lăsa numai o dâră galbenă, o potecă metalică întreruptă de mari goluri de aer. Cerul era străveziu, adânc şi limpede.

— Duminica se auzeau strigătele de la Venus. Era după amiază. Pe fruntea de piatră a doctorului Botescu urca lumina soarelui şi noi verificam după ceas ce oră este. La şase, când bustul lui părea incendiat, deşteptătorul ţârâia. Prostii! Am rămas singur. Dacă mi-ar fi plăcui să beau deveneam un beţiv. Singurătatea nu e bună pentru oameni ca mine. Ţi se potriveşte mai curând dumitale;

— Crezi?

— Eşti un om ciudat.

— N-aş zice.

— Tipul revoluţionar. Am şi scris câte ceva despre asta în cartea mea: *Necesitatea revoluţiilor...*

— Eşti un filozof?

— Aş, de unde! Am încercat să pun o oarecare ordine în gânduri. Pe când eram student şi nu mă dăduseră încă afară pentru ideile mele, mai credeam într-o împăcare a oamenilor. Sărăcia o admiteam ca pe o fatalitate, ba chiar şi inegalitatea; pe urmă, când am înţeles de unde vin ele, mi-a fost mai greu să tac...

— I-ai citit pe anarhişti?

— Şi pe ei. Mă enervează proza goală, cărţile idealiştilor cu care sunt îndopaţi studenţii. Am protestat, am avut gură mare, m-au bătut, m-au alungat, mi-au interzis să învăţ mai departe, lăudându-se în acelaşi timp cu *democraţia* lor, cu libertăţile lor de opinie...

— Şi cartea dumitale?

— Stă în rafturile astea, sub o maşină de călcat. Ştii ce spunea Marx despre *Capitalul* său? Că n-o să-i aducă niciodată atâţia bani cât îl costă ţigările fumate în timp ce-l

scria... Dar eu nu te las să dormi, am chef de trăncăneală, iartă-mă!

— Timp o să am destul după cât se pare, o să te rog să-mi dai şi mie să citesc cartea dumitale... M-ai făcut curios.

Studentul încheie brusc:

— Somn uşor, haide, încearcă să adormi că acuşi trece noaptea şi ies tramvaiele şi fac un zgomot...

II

1

BATRÂNUL BULDOG, MASTACAN, PARCĂ SE împuţinase, hainele ascundeau un trup slăbit, sacoul îi aluneca în jurul vechiului pântec bine hrănit: „Ori s-a apucat de tenis, ori are cancer! gândi pe neaşteptate Mizdrache cu o surpriză dureroasă în priviri de cum îl văzu. Nu-şi mai seamănă!” Salută cu pălăria de paie de orez, albă, ireproşabilă pe care o aruncă neglijent pe biroul şefului său şi se aşeză fără să mai fie poftit, pentru că atâta lucru ştia şi el: respectul devine un lux când tuturor le merge prost.

— Ei? întrebă celălalt cu glas schimbat, fără măreţie, fără acea fermitate poruncitoare care nu că-i impunea: îi făcea frică altădată. Era întrebarea cea mai obişnuită a acestor zile din vara lui 1944, când toţi cei din societatea lor voiau o certitudine, când căutau ceva în aer, când visau la o minune, la o armă secretă descoperită de cine ştie ce savant neamţ în cine ştie ce hrubă din munţii întunecaţi ai Germaniei, dar vestea nu mai sosea, comunicatele de pe fronturile de luptă fiind catastrofale, conţinând în ele negrul viitor ce-i aştepta implacabil pe toţi. Supărarea îi trecuse, totul era ca de la început.

— Nimic, spuse leneş Mizdrache, căscând discret în palmă şi privind portretul Mareşalului din perete.

— Bei ceva? întrebă celălalt.

— Iar?

Pe Mastacan nu-l ştia dedat la astfel de îndeletniciri, mai ales dimineaţa. Cu părul lui alb, părea mai curând un profesor de educaţie fizică decât temutul deţinător al atâtor

secrete. „Ce meserie o fi având omul ăsta de fapt?” se întrebă, privindu-l cum sună pe secretară şi cum îi face un semn discret. „Probabil că a nimerit aici din întâmplare”, deşi lucrul părea puţin posibil că a nimerit aici din întâmplare, pentru că postul pe care-l deţinea era politic mai întâi. „Are nevastă, relaţii, rude, ceva, nu se poate.” În afara unei cruzimi nedezminţite până acum nu trăda prea multe calităţi, îi plăceau femeile pe care, bineînţeles, el i le furniza, credea chiar că nimeni nu ştie despre asta nimic, se orienta destul de prost în treburile zilnice şi, paradoxal, nu înţelegea prea multe din cele ce se întâmplau în jurul lui.

Sosise coniacul şi fata îmbrăcată în negru dispăruse aşa cum intrase, abia auzindu-i-se paşii pe covorul gros de lână.

— Cum a fost? întrebă în cele din urmă Mizdrache, ca să-i uşureze celuilalt spovedania. Se simţea complice cu el de-acum, prietenia lor se consolida, gândi cu ironie, dar atât de târziu!

— Nemţii sunt borş făcuţi. Vorbesc deschis despre sabotaj, despre lipsă de loialitate etc., etc.

O spunea sâsâit, pe nas, îşi căuta ţigările lui de foi şi foarfecă. O găsi şi reteză un trabuc, grăbit, nervos, crispat.

— Recunoaşte că nu e plăcut deloc.

— Dar... reteză ferm Mizdrache.

— Ştiu ce vrei să-mi spui, e inutil să insişti. Eu le iau după ceafă şi vin la tine şi te cert şi ăia îşi fac de cap...

— La drept vorbind a fost o lovitură magistrală...

— Te referi la prăbuşirea acelui avion?

— Chiar aşa.

— Trebuie să recunosc că ai dreptate. Dar bine, dragă, până aici merg?

Se făcu tăcere, o tăcere leneşă de amiază bucureşteană de vară. Prin ferestrele acoperite cu perdele galbene de mătase pătrundea o lumină aurie, dar ei nu mai aveau chef să observe tenta tragică a lui august, plină de melancolie şi prevestiri.

— Ce li s-a răspuns?

— Ministrul i-a contracarat zdravăn, le-a amintit că există un Gestapo pe lumea asta şi că puterile poliţiei, noastre secrete merg până la un anumit punct...

— Bine gândit.

— Da, dar asta nu i-a mulţumit deloc. Mareşalul însuşi s-a supărat şi ne putem trezi cu un minister de mână forte şi vom zbura de aici cât ai zice peşte...

Mizdrache îşi privi unghiile bine îngrijite, sorbi puţin din păhărelul de coniac şi spuse căscând din nou cu discreţie:

— Drept să vă spun, plecarea noastră a tuturor din această instituţie ar fi foarte oportună, mi-ajunge. Cât priveşte sperietoarea cu frontul, nu mai cred deloc în ea.

— Dar ţie îţi place tăcerea asta sinistră? întrebă neliniştit celălalt.

— Nu-mi place, dar ce pot să fac?

— Cred că undeva în secret se duc tratative...

„Idiotul, nici atâta lucru nu ştia! Sigur că undeva se duceau tratative şi încă ce tratative!” Ministrul lui Mastacan îşi şi comandase avionul pentru Madrid, aparatul aştepta gata pus la punct într-un hangar de lângă Căciulaţi, unde avea o moşie, şi pilotul se îngrăşase tot pândind momentul potrivit, oamenii lui îi trimiteau rapoarte zilnice, dar ce, era nebun să-i spună toate astea şefului său? Când o să fie cazul, se va sui în maşină, o să-şi ia cu el un pilot al său, şi-o să-l arunce pe trântorul ăla la gunoi, instalându-se lângă ministru: „Domnule, asta-i situaţia! Nu am chef să cad în mâinile comuniştilor! Am nevoie de relaţiile dumitale din străinătate, nu vrei să mă iei, te las aici!” Dar ora 24 nu venise încă. Toată lumea se prefăcea că-şi vede de treabă, deşi lui Mizdrache nu-i scăpa o oarecare slăbire a fermităţii poliţiei secrete. Buna noastră soră, frica, lucrează, lucrează...

Şi dintr-o neaşteptată solicitudine îl întrebă:

— La drept vorbind, dumneavoastră nu v-aţi gândit la o retragere strategică, aşa ca să întrebuinţăm un termen binecunoscut...

Buldogul păru deodată o biată javră:

— Cum îţi închipui că pot părăsi scena cu voia mea numai? Orice retragere în cazul nostru (apăsă pe ultimul cuvânt) ar părea o trădare. Tră-da-re, scanda cuvântul Mastacan...

— Evident, evident! cântă inspectorul pe nas, spunându-şi în gând: „E un cretin! Nu înţelege nimic!”

Era timpul să plece, dar cum să pleci când Mastacan avea nevoie de câteva veşti care să-l reanimeze? Dormea puţin, se vedea foarte bine. Faţa îi era lividă, cearcănele îl urâţeau, buzele i se învineţiseră şi doar nu era băutor ca el, ori, cine ştie, se apucase de prostii, acum la sfârşitul carierei. Îşi aminti că Mastacan ţinea în spate o familie numeroasă: fete încă la liceu, una studentă la Medicină, băieţi prin şcoli militare, ba unul chiar în Germania, bun de ostatic în caz de defecţiuni, ce complicată era viaţa unora...

— Nu mi-ai dat raportul, îşi aminti inspectorul-şef.

— Fleacuri, zise Mizdrache. Ciripoi a prins un tipograf, pe unul *Dobre-nunţi-botezuri,* care ţine o tipografie particulară. Îl bate de azi dimineaţă să scoată ceva de la el, dar ăştia sunt tare încăpăţânaţi, n-o să afle mare lucru.

— Crezi?

— Sunt convins. Au o piele de elefant. Şi la drept vorbind nici nu se mai poartă tratamentul dur, după cum ştiţi...

Mastacan fuma cu sete din trabucul ce scotea un fum puturos.

— Recomandările noastre sunt mai mult formale, dacă e vorba de un caz interesant te autorizez să foloseşti totul pentru a afla adevărul...

„Asta s-o crezi tu, taman acuşi la spartul târgului!” îşi zise Mizdrache şi cântă rapid pe nas ca să nu-l bănuiască celălalt de slăbiciune:

— Evident, evident!

— Altceva?

— Nu-mi place mişcarea din armată. Contrainformatorii noştri sunt tare neliniştiţi.

— Adică?

— Bănuiesc că foarte mulţi ofiţeri sunt capabili de o defecţiune la un moment dat...

— Te gândeşti la o întoarcere a armelor?

— Spuneţi-i cum vreţi, dar tot greutatea aceea o va avea.

— Mareşalul ştie că nu e iubit, dar, oricum, contează pe loialitatea celor ce i-au depus jurământul...

— O, jurămintele! făcu celălalt. Noi ştim cât valorează jurămintele.

— Şi crezi că e bine să facem o sesizare?

— Cum, nu l-aţi informat pe ministru şi acesta n-a spus Mareşalului?

— Cred că ceva a existat, parcă mi-ai dat un dosar prin martie...

— Exact!

— Da, l-am înaintat, dar totul pare atât de incredibil...

Mizdrache privi chipul şefului său. Obrajii îi căzuseră, ochii aveau nişte ape triste şi fălcile falnice de altădată parcă se prăbuşiseră. „Nenorocitul, cu ăsta nu mai e nimic de făcut!”

— Dar, domnule inspector-şef, se hotărî deodată să devină ameninţător, nu vă daţi seama, e vorba de speculare a unei vechi rivalităţi între casa regală şi partizanii Mareşalului... Asta e o breşă, dacă mi se dă voie să spun dar se pare o acţiune politică bine gândită. Opoziţia...

— Vrei să spui comuniştii?

— Ei bine, mai întâi comuniştii, dar nu numai ei, pentru că ei au lucrat foarte bine, unind toate grupările de opoziţie, deci opoziţia a reuşit să câştige o parte a ofiţerilor şi asta e foarte primejdios...

Îi făcea plăcere să-l vadă pe celălalt descoperind că stă pe un vulcan.

— Totuşi, dacă îmi aduc bine aminte, nu mi-ai prezentat lucrurile chiar aşa, recunoaşte, pentru că altfel aş fi spus şi eu mai departe şi chiar cred că am spus...

„Ramola, cântă în gând Mizdrache. Evenimentele l-au tâmpit cu totul. În locul lui mi-aş face bagajele şi m-aş urca în primul tren pretextând ceva care nu funcţionează bine şi nu m-aş opri decât în Elveţia, la umbră, pentru că acolo nu-i nici durere şi nici întristare...”

— V-am spus, domnule inspector-şef, reluă cât se poate de politicos. Cum nu, ia reamintiţi-vă. Numai că mi-aţi răspuns că de fapt de militari se ocupă Biroul lor 2!

— Şi nu e aşa?

— Este, dar la ce ne foloseşte nouă, pentru că noi răspundem global de Siguranţa Statului...

Mastacan se ridică, stinse ţigara de foi cu un gest violent şi spuse cu o hotărâre stranie.

— Am plecat! Îl caut pe ministru şi când mă întorc te sun, unde te găsesc?

— La locul meu, ca de obicei, dar pe ministru nu-l căutaţi, că nu e în Bucureşti.

— Dar unde dracu umblă!

Fusese ireverenţios cu şeful său direct în prezenţa unui subaltern şi cuvântul ăsta putea să-l coste, dar acum amănuntele nu mai aveau nici o importanţă.

— Cred că e la vânătoare, spuse celălalt rece, ridicându-se el...

Mastacan căzu iar în fotoliu.

— Nu se poate!

— Daţi un telefon şi convingeţi-vă...

— Dar suntem în război, avem probleme...

Îşi chemă secretara şi îi ceru să-l găsească pe ministru:

— E sâmbătă, preciză Mizdrache. Şi orice om care se respectă se duce şi el la vânătoare, mai ales dacă are câţiva prieteni în diplomaţie cu care poate să stabilească nişte contacte. *E* şi foarte plăcut, domnule inspector-şef, aer curat, fazani, iepuri...

— La dracu: fazani, vara! Habar n-ai când e sezonul de vânat. Asta nu e vânătoare, seamănă mai curând cu o trădare...

— Nu e în Bucureşti! spuse secretara intrând încă o dată tot în vârful picioarelor, tot în rochia ei neagră, sumbră, tot cu o expresie şovăitoare în priviri.

— Ei? făcu Mizdrache triumfător.

— Ascultă, ne cunoaştem de atâta vreme, să lăsăm dracului convenienţele deoparte, tu crezi că ăsta, ministrul, ar fi în stare, în caz de...

Nu mai rosti nici un cuvânt, de groază.

— Da, da, zise celălalt, am toate motivele să cred asta! adăugă cu voce tare după aceea...

— Şi de ce nu mi-ai spus?

— Pentru că bănuiam că ştiaţi...

— Ei, nu, că eşti nebun! Stai jos şi vorbeşte!

— Păi cam asta-i. Toată lumea caută în dreapta şi-n stânga ceva sigur pentru ziua de mâine...

— Bea!

Mastacan îi turnă imperios şi-i făcu un semn: „Haide, îţi poruncesc! Fără multă vorbă!”

— Domnule inspector-şef, noi suntem nişte copii de trupă faţă de şacalii ăştia. Noi suntem cei care execută. Ei dau ordine şi-atât, şi dacă le cauţi, ele nici nu mai există, s-au luat măsuri ca orice hârtie să dispară. Şi s-ar putea ca într-o zi, Doamne fereşte, să răspundem...

— Ei, bine, există o lege, noi doar am respectat-o, nu am ieşit din litera ei...

Mizdrache se bine dispuse dintr-o dată. Parcă individul mai păstra o urmă de naivitate în fundul sufletului său, ceea ce era foarte rar în meseria lor.

— Dar legea asta cine-a făcut-o? Cine a aprobat-o? Dumneata cunoşti cum se organizează un plebiscit. Cu jandarmii la uşă şi cu adusul obligatoriu de-acasă, vin′ că te tai!, poţi să-l faci pe oricine să voteze cu ochii închişi...

Mastacan îşi căută o nouă ţigară de foi şi când o găsi bâjbâi pe birou ca un orb în căutarea forfecuţei cu care reteza capetele groase ale trabucului.

— M-ai tulburat, să ştii. Spune-mi, dar fără menajamente, ne aflăm într-o primejdie chiar atât de mare?

Mizdrache se ridică, îşi luă pălăria, salută cu eleganţa sa înnăscută şi spuse:

— Cred că mai avem maximum două luni până la prăbuşirea acestui regim!

Lovise ca la teatru. Mastacan scuipă ţigara de foi şi se ridică în picioare:

— Eşti nebun, nu se poate! De ce nu mi-ai spus nimic până acum?

— Totul e scris în dosarele pe care le aveţi în faţă. Evident, într-un stil respectuos, pe care vi-l datorez. Bună ziua, vă telefonez mai târziu dacă aflu ceva interesant...

Dispăru, lăsându-l pe celălalt într-o stupoare ce nu putea fi descrisă. Jos îl aştepta Costea cu maşina lui neagră. Îi făcu un semn: „Mă duc pe jos, e aproape, ia-o înainte, am chef să mă plimb puţin!” Şoferul porni uşor motorul şi el rămase singur pe trotuarul luminat violent de soarele fierbinte. În aer plutea un miros de moloz şi de lemn ars, mirosul vechilor bombardamente. Pe trotuare apăruseră câteva scaune în faţa puţinelor cofetării ce se redeschiseseră şi a bodegilor. Ar fi avut chef sa bea ceva rece, să stea la pălăvrăgeală, dar nu găsi nici un cunoscut printre puţinii trecători pe care-i întâlni. Oraşul avea ceva mort, stins în aerul lui festiv de vară. Nu mai era tristeţea părăsirii de sezon de altădată, cânt toată lumea bună fugea la mare şi rămâneau odăile acestea de beton şi sticlă nelocuite şi fără viaţă, cu obloanele lor de lemn acoperind ferestrele - acum lipsea ceva parcă, lipseau claxoanele vesele ale automobilelor, deşi automobilele mai umblau printre ruinele bulevardelor, nu se auzeau vorbele vesele, strigătele vânzătorilor de ziare, micile ţipete de surpriză ale femeilor ce se întâlneau ca din întâmplare sub perdele tărcate de pânză, lipsea acel miros de asfalt bine încins şi apoi stropit cu apă, lipsea explozia de parfumuri aruncate spre stradă prin uşile de sticlă deschise şi mereu închise de

intrarea şi ieşirea febrilă a cumpărătoarelor grăbite, lipseau foarte multe lucruri din acest oraş, el nu mai trăia parcă de multă vreme, paralizase, fusese abandonat şi nu-şi mai semăna, nu-i mai semăna nici măcar propriului trecut, era numai o aşezare abandonată, nu de toată lumea, doar de acea parte a lumii pe care el, Mizdrache, o credea singura demnă să trăiască într-o astfel de capitală a lumii.

După un sfert de ceas, obosit, toropit de căldura sălbatică a soarelui, cuprins de-o scârbă iremediabilă faţă de tot ce-l înconjura, de amintirea meseriei ce-l obliga să facă ceva totuşi, să se apere inconştient de toate plăcerile şi neplăcerile ei - urcă cu liftul spre biroul lui.

Îl întâmpină Ciripoi, fără slugărnicia-i veche, şi ea pierită aşa cum pierise respectul lui faţă de Mastacan.

— Domn' şef, am surprize...

— Ce spui?

— Chestii mari...

— S-aud.

Îşi aruncă pălăria într-un cuier şi se aşează în fotoliul său încăpător. Deschise distrat radioul, căută undele scurte şi se uită la ceas. Era ora când Londra transmitea un buletin de ştiri. Zgomotul bruiajului îl enervă însă şi închise violent.

— Mama lor de huidume cu tinichelele lor! Asta-i treabă de militari! Mai bine ne-ar lăsa să ascultăm, să ştim şi noi cum stăm...

— Adică ce, nu stăm bine, domnule inspector? se miră tâmp dar şiret Ciripoi.

— Stăm al dracului de bine. Habar n-ai tu ce bine stăm, Ciripoi...

— Nu mai spuneţi, or fi dat iar cu V-ul ăla nemţii pe Londra...

— Mai rău, băiatule, au o armă acum de fac pulbere tot globul.

„Dobitocul e în stare să mă creadă!” îşi zise în gând şi întrebă după aceea tare:

— Despre ce surpriză vorbeai?

— Lucruri mari, băieţii mei nu dorm.

— Să te vedem. A ghersuit clientul de azi-dimineaţă?

— Da' de unde! Nici nu m-aşteptam la mare lucru, dar mi-am luat măsuri.

Mizdrache se plictisise de atâta vorbărie.

— Spune, domnule, odată şi nu mai mă fierbe... Subalternul scoase din buzunar un plic şi începu să înşire pe masă nişte fotografii.

— Iată tipografia Coresi, a ăstuia, *Dobre-nunţi-botezuri,* o recunoaşteţi?

— Scrie şi pe firmă!

— Exact! se miră celălalt de perspicacitatea lui Mizdrache. Aici avem postul nostru fix, clădirea de vizavi, de unde s-au făcut fotografiile...

— Mă, ne-am modernizat, mă Ciripoi, parc-am fi la Scotland-Yard, nu alta!

— Treabă curată, domn'şef, nu pospăială de ageamii.

— La subiect, că n-am timp...

— Aici avem fotografia primului muşteriu; patronul tipografiei pe care l-am umflat ieri...

— Bine, bine, şi...

— Aici îl vedeţi pe vânzătorul ăla de ziare care ne-a dat atâta de furcă...

— Cine? Gică-hau-hau?

— El.

— E amestecat în afacerea asta?

— De ce nu?

— Un nebun, un iresponsabil?

— Păi tocmai ăsta-i hazul, că o face pe nebunul, dar nu e nebun deloc.

— Nu mai înţeleg nimic...

— Dacă aveţi puţină răbdare vă dau toate firele în mână...

— Deci?

— Aici aveţi fotografia unui copil care aducea, chipurile, mâncarea cu sufertaşul bătrânului.

— Vrei să spui că în sufertaş se aflau în realitate...

— Nişte manifeste tipărite de babacu...

— Fleacuri, mă, nu se mai poartă! O să-i batem, o să-i băgăm la gherlă, ei, şi? Mie de ăştia îmi arde? Dă-mi tu mie un crăpcean, atunci să te văd...

— Dacă n-aveţi răbdare, domn'şef... Ciripoi puse pe masă o altă fotografie.

— Pe ăsta îl cunoaşteţi?

Mizdrache privi îndelung la fotografia mărită a unui bărbat de 30 de ani îmbrăcat corect, cu aerul unui funcţionar. Memoria lui fenomenală funcţiona încă.

— Se numeşte Mareş Gheorghe şi l-am eliberat chiar eu de la închisoare, propunându-i un contract avantajos...

— Exact.

— Nu înţeleg încă.

Ciripoi se roşise de plăcere.

— Dar pe femeia asta o cunoaşteţi?

— Cântăreaţa de la Piatra Olt, Marta Duşescu, nu-i aşa?

— Jos pălăria!

— Mai departe.

— Aici puteţi vedea fotografia locuinţei vedetei în momentul când omul nostru intră să-i facă o vizită.

Mizdrache şuieră admirativ.

— Ciripoi, te avansez, băiatule. Sherlock Holmes era un găinar pe lângă tine.

— N-am terminat încă...

— Dar e un adevărat film!

— Şi încă ce film!... Ce se vede pe acest cartonaş delicios, opera unui fotograf amator?

Inspectorul privi îndelung chipul celor doi bărbaţi care traversau tocmai o încrucişare de străzi. Unul dintre ei era Mareş, celălalt un necunoscut, dar nu chiar un necunoscut. Excitat Mizdrache se ridică în picioare, se plimbă îndelung în jurul biroului acoperit cu cristal şi deodată chipul i se luminã:

— Ciripoi, adu-mi dosarele cu fotografiile celor care au luptat în Spania, rapid, băiatule...

Subalternul dispăru şi se reîntoarse în cinci minute cu un teanc de dosare. Inspectorul avea pe faţă un surâs triumfător ca şi când ar fi câştigat un pariu făcut cu el însuşi.

— Ştiu cine este, nu mai e nevoie să verific. Caută la numele Dumitrana Vasile.

Ciripoi se aruncă asupra dosarului, căutând febril şi scoase un urlet:

— Ce memorie! Ce memorie! Să ne trăiţi, domn´ şef. El e! Dumitrana. Mortul! Dar asta-i senzaţional, senzaţional!

— Linişteşte-te! Deci să recapitulăm. Acum e clar. Ăsta-i cel scăpat de sub escortă. A doua piesă se numeşte Mareş, cel care a dat foc Depoului de la Piatra Olt şi i-a lăsat pe nemţi fără arme. Până aici e bine. Ăl de le furnizează acte false pare acest tipograf care, între altele, în timpul liber (îi veni să râdă spunând toate astea) mai dă şi nenorocitului de Gică-hau-hau manifeste să le împartă în gară celor care pleacă cu trenul... Buuun, până aici iar e bine, dar asta, cântăreaţa, ce rol are în toată tărăşenia?

— Ar trebui aflat, pe ea n-am arestat-o.

— Sper că nici pe Mareş ăsta şi nici pe Dumitrana...

— Evident, domn'şef, deocamdată facem o supraveghere discretă să mai vedem şi alte legături...

— Ciripoi, te-ai deşteptat rău de tot, mă, tu nu vrei să-mi iei, mă, locul?

— Se poate, domn´ şef? Cum mi-aş permite măcar un asemenea gând? Cu dumneavoastră până în pânzele albe!

— Băiatule, lasă declaraţiile de dragoste şi ascultă la mine. Ce-ai făcut până acum reprezintă un mare succes al tău, personal. Numai că acest succes trebuie exploatat. Trebuie prins peştele cel mare: omul care le dă ordinele. Există un asemenea individ şi la el trebuie să ajungem.

— Dar cum?

— Pune totul la bătaie şi nu-i scăpa din ochi pe ăştia doi. Ştii unde locuiesc?

— Pe unul l-am dibuit. Mecanicul Mareş e ascuns în casa unui reparator de aparate de radio, celălalt a scăpat supravegherii, dar bănuiesc că se vor mai întâlni...

— Dacă n-ai să trimiţi pe urma lor pe cine ştie ce găgăuţă care să-i facă să se alarmeze.

— Nici o grijă, domn'şef, că mă cunoaşteţi...

— De cunoscut, te cunosc, dar asta n-ajunge. Şi-acum lasă-mă singur...

Ciripoi ieşi discret pe uşă, uitându-şi ca din întâmplare pe birou fotografiile. Mizdrache le răsfoi distrat până căpătă legătura cu Mastacan. Când îi auzi vocea pierită la telefon spuse sigur de el:

— În cinci minute sunt la dumneavoastră. Pregătiţi un coniac mare, dăm lovitura! Am pe masă cazul despre care vă vorbesc de doi ani.

Celălalt mormăi ceva şi se auzi după un scurt te aştept" clacul telefonului. Mizdrache se ridică, strânse fotografiile, le vârî în plicul lui Ciripoi şi coborî grăbit scările.

2

Deşi căldura se anunţa înăbuşitoare, ferestrele odăilor spaţioase ale casei generalului Dănciulescu erau acoperite cu obloane de lemn. Ziua părea necruţătoare şi parcă şi lumina becurilor din tavan sporea zăduful. Inginerul Comşa, într-o haină albă, bine croită, ocupa un fotoliu foarte apropiat de lunga masă florentină a sufrageriei plină de tablouri de Dărăscu, Luchian şi Iser, mai într-o parte sta un ofiţer de Stat-Major care se recomandase, convenţional, Cristescu, iar lângă uşă gazda, care privea cu atenţie un bibelou.

— Dacă înţeleg bine, repetă inginerul ca pentru el, comandanţii de regiment nu au nimic împotrivă dacă insurecţia armată începe încă înainte de sfârşitul lunii.

— Exact, zise ofiţerul, privindu-l parcă fără curiozitate.

— Este pregătit totul?

— Aşa cum ne-am înţeles. Regimentele pot interveni în orice moment.

— Şi cel din Braşov şi cel din Ploieşti? Băgaţi de seamă, răspundeţi cu capul de orice greşeală.

— Garantez.

— Credeţi că trupa are spiritul necesar unei asemenea acţiuni?

— Să nu aveţi nici o îndoială. Şcoala şi educaţia pro-franceze au făcut din toată lumea un duşman tradiţional al nemţilor. Cât îi priveşte pe soldaţi, ei nu pot uita umilirile de pe front, nu pot uita tratamentul de falsă superioritate...

— Biiine, domnule Cristescu, suntem deci înţeleşi. Data şi ora începerii acţiunii vor fi comunicate conform codului stabilit. Trebuie rapiditate şi hotărâre mai ales. După părerea mea moralul trupelor germane nu e destul de scăzut, aşa încât ne putem aştepta la o rezistenţă dârză...

— Asta am avut şi noi în vedere când v-am propus punctele strategice ce trebuiesc ocupate...

Vorbeau fără să se uite la cel de-al treilea, la generalul Dănciulescu, care părea absent de la această convorbire, dar care în realitate o asculta cu cel mai mare interes, deşi se prefăcea că se uită acum prin interstiţiile obloanelor lăsate la strada pustie, umbrită de castani.

— Bun, am căzut de acord. Cât priveşte regimentele din Bucureşti, ele mi se par sigure, nu-i aşa?

— Contaţi pe armată! Numai că în privinţa grupului de şoc avem nevoie de oameni hotărâţi şi încă într-un loc principal. Priviţi această hartă.

Ofiţerul scoase un creion lung, bine ascuţit, şi marcă cu roşu câteva puncte.

— Aici sunt sediile regimentelor germane. Aici Statul lor Major. Puse în alarmă, ele constituie un pericol deloc de neglijat. Cu efectivele pe care le au, cu buna instrucţie de război ce o posedă şi chiar cu armamentul lor superior pot zădărnici tentativa noastră, dacă nu sunt puse în inferioritate de la început. Ce spuneţi, domnule general!

Dănciulescu nu voia să se amestece, mormăi ceva la început, apoi preciză:

— V-am rugat doar să mă socotiţi un intermediar, cât priveşte strategia ea vă priveşte. La vârsta mea, cum spunea un înţelept: dacă nu mai pot da exemple rele aş putea să vă ofer sfaturi bune, dar într-o astfel de treabă e mai bine să hotărâţi singuri...

Îl lăsară să supravegheze mai departe strada liniştită.

— Şi-atunci, ce-mi cereţi? tăie scurt inginerul.

— Să interveniţi aici!

Puse creionul pe un punct al hărţii şi făcu o cruce deasupra.

— Este vorba despre un post de telecomandă, aflat pe şoseaua Clinceni, chiar lângă aeroport. Grupului fixat de dumneavoastră i-ar reveni sarcina importantă de a scoate din luptă încă de la început acest comandament şi de a face prizonier tot personalul aflat în dispozitiv.

Comşa înţelegea foarte bine pentru că nu era străin de treburile militarilor, dar voia precizări.

— Fii bun şi explică-mi în detaliu despre ce este vorba...

— Acest post controlează toate regimentele germane aflate în Capitală şi în afara ei. Un semnal de alarmă şi ne-am trezii cu ei pe străzi şi la bariere. Aruncarea în aer a micii uzine aflate în teritoriul comandamentului ar face inutilizabil postul...

— Şi aparatura radio?

— Trebuie distrusă în acelaşi timp. Iată, aveţi aici harta amănunţită a postului de telecomandă, modul de funcţionare, sistemul de apărare. Vă previn că e foarte bine păzit şi că orice alarmare a personalului ar zădărnici totul.

După cum ştiţi, jumătate din reuşită în asemenea cazuri o datorăm surprizei.

— Şi cum credeţi că putem pătrunde înăuntru?

— E o chestiune care vă priveşte. Nu ajunge după părerea mea numai forţa. Ca să lucrăm cu militari este exclus. Am face cea mai mare imprudenţă posibilă. În caz de nereuşită putem da vina pe sabotorii cu care nemţii s-au mai întâlnit adesea. Înţelegeţi? Trebuie să ne luăm toate măsurile.

— Înţeleg, acceptă inginerul. Asta-i tot?

— Tot.

— Atunci eu am să plec primul. Dumneavoastră e bine să mai întârziaţi cel puţin o jumătate de oră. În caz de deconspirare să ştiţi că nu v-am văzut niciodată.

— Nici eu pe dumneavoastră.

Îşi strânseră mâinile şi se despărţiră. Generalul Dănciulescu îl conduse pe Comşa până la uşă.

— Vă mulţumesc mult, îi spuse cu afecţiune oaspetele.

— Nu aveţi pentru ce, răspunse aproape distrat gazda. Crede-mă, domnule Comşa, am trecut prin clipe şi mai grele.

— O să ne aducem aminte cu multă recunoştinţă de dumneavoastră totdeauna...

— Vorbiţi ca şi când nu ne-am mai vedea niciodată. Cât priveşte recunoştinţa, ea e rară, domnule, şi cine se aşteaptă la aşa ceva înseamnă că e un copil. Există numai necesităţi. Eu simt că nu se poate altfel, dumneavoastră de asemenea. Se poate şi muri dintr-un lucru ca ăsta, dar cum să nu-l faci? I-am urât toată viaţa pe nemţi, ce vină am? Şi ura îşi are datoriile ei, te salut.

Peste un ceas, inginerul se afla într-un birou al Uzinei electrice Grozăveşti. Ceasornicul arăta 8,30. Telefonul sună prelung, cu o precizie matematică.

— Alo, se auzi o voce depărtată, cunoscută. Aş dori să vorbesc cu inginerul Comşa.

— Da, eu sunt, dragă, spune-mi ce face sora dumitale, s-a însănătoşit, e bine?

— Ceva mai bine, mă duc la spital după masă s-o scot!

— Vrei să te iau cu maşina mea?

— Dacă puteţi, ar fi foarte bine.

— Bun, atunci să trec pe la 4 să te duc la spital. E internată tot la Colţea?

— Tot.

— Bun, ne-am înţeles, multă sănătate.

— Noroc...

În realitate, conform înţelegerii dintre ei, întâlnirea dintre inginer şi Dumitrana avu ioc la 5 şi nu fu vorba de nici un spital şi de nici o soră. Celălalt îl aştepta lângă un scuar. Comşa sosise cu o maşină decapotabilă de tip mai vechi, un Ford cam hodorogit, e drept, dar putând să ia şi 80 de kilometri la oră când era nevoie. Dumitrana se urcă rapid, privind în urmă.

— Bună ziua, după cine te uiţi?

— Am impresia, spuse celălalt, că de câteva zile sunt filat...

— Nu ţi se pare?

Inginerul privi prin oglinda retrovizoare după ce ambreie. În spatele lor, foarte departe, se vedea o maşină de piaţă, neagră, îndesată, leneşă pe care o lăsară în urmă.

— Încotro mergem?

— Ştii aeroportul de la Clinceni?

— Vag...

— Am o treabă foarte delicată pentru dumneata... Conducea acum numai cu o mână, cu cealaltă se căută în buzunar şi scoase de acolo o mică hartă însemnată cu puncte roşii, o copie a hărţii luate la plecare de la ofiţerul de stat-major.

— Uitaţi-vă la ea!

Dumitrana privi mica hartă cu atenţie.

— Se vede şoseaua spre Clinceni şi unde e însemnată o cruce, ceva ce o să privim împreună când ajungem acolo...

— Am înţeles.

— Ascunde-o bine şi la nevoie arde-o. Ar fi mai nimerit să memorezi toate detaliile. Pe dos sunt însemnate intrările, efectivul trupelor de pază şi sistemul de alarmare. În convorbirile noastre, acest punct pe care la o dată foarte apropiată trebuie să-l ocupi cu grupul dumitale şi să-l distrugi, pentru că e vorba de un post nemţesc de telecomandă, cel mai important din eşichierul ocupanţilor, îl vom numi ferma în vânzare. Îţi convine?

— Totdeauna ne înţelegem repede şi fără multe explicaţii. Ce face taxiul ăla? Nu întoarce capul, lasă-mă pe mine să văd...

Comşa îşi potrivi oglinda retrovizoare şi mări viteza.

— Hai să le jucăm un renghiu, dacă sunt cu adevărat urmăritori. Ne oprim şi ne prefacem că umblăm pe jos. În apropiere e un drum vicinal. Cum se depărtează îi lăsăm *bouche-bée.* Maşina mea numai aparent e rablă. I-am păstrat vechea caroserie, dar motorul i l-am schimbat.

Frână uşor şi trase la umbră exact după ce trecură de o cotitură. Din urmă se auzi curând motorul furios al celeilalte maşini. Taxiul îi depăşi. Înăuntru se aflau doi bărbaţi care îi văzură plimbându-se liniştiţi pe câmp ca şi când n-ar fi observat că sunt urmăriţi. Abia după o jumătate de kilometru şoferul celei de-a doua maşini frână simulând o pană de motor. Multă vreme după aceea agenţii, care-l urmăreau într-adevăr pe Dumitrana de câteva zile, aşteptară zadarnic trecerea bătrânului Ford al inginerului Comşa. El se afla demult pe o şosea laterală, gonind spre aeroportul Clinceni.

Clădirea vizată părea din depărtare o fermă oarecare, aşezată nu prea departe de şoseaua asfaltată. Era înconjurată de un gard înalt pe care ochii buni ai lui Dumitrana desluşiră de la acea distanţă sârma de înaltă tensiune a reţelei electrice de apărare. Să nu fi fost antena înaltă de radio şi pomii plantaţi ostentativ în faţa clădirii cu un singur etaj, n-ai fi bănuit nimic. Un drum bine pavat

ducea pe sub o alee de tei spre prima poartă metalică ce se zărea de aici. Un mic post de observaţie supraveghea şoseaua principală. Acolo sub un acoperiş ţuguiat, veghea o sentinelă, dar cu siguranţă mai existau şi altele.

Inginerul Comşa încetinise viteza maşinii şi privea spre locul acela discret ales de comandamentul german.

— Cred că eşti lămurit, ar fi bine să ne îndepărtăm cât mai repede. Sentinelele au desigur binocluri şi nu e bine să dăm impresia că am ghicit ce se află aici.

Dumitrana îşi privi ceasul. Făcea socoteala timpului trecut de la urcarea lui în maşină şi minutele scurse până la atingerea acestui punct.

— După părerea mea, ferma ar trebui atacată printr-un alt punct. Şoseaua e supravegheată...

— Nu numai şoseaua. Şi celelalte împrejurimi. În jur sunt numai ogoare, pe acolo mi se pare chiar mai dificil.

— Ai dreptate. Totuşi trebuie pătruns înăuntru, dar cum?

— Să ne gândim...

— Câte zile mai sunt până atunci?

— Maximum zece.

— Puţin.

— Am o idee...

Maşina luase iar viteză. Inginerul alese alt drum spre Bucureşti.

— Ascult.

— Ce face Tomulete? El e aviator, nu cunoaşte pe nimeni de aici de la aeroport? Nu se poate să n-aibă un prieten...

— Şi eu cred la fel, să-l caut.

— Ştii de unde să-l iei?

— Da!

— Foarte bine, caută-l şi spune-mi la ce te gândeşti. N-avem prea mult timp. Un singur lucru mă îngrijorează: cum de ţi-au dat de urmă? Multă vreme ai stai liniştit, şi-acum, iată-i; ce-i drept sunt şi proşti, dar oricum, ar fi păcat să le cazi în palmă...

— Nici o grijă, domnule inginer. Toată viaţa mea cam asta am făcut, am căutat să scap de cei care mă căutau. Cu timpul te deprinzi şi chiar simţi că devii inutil când nu întâlneşti puţină primejdie. Deocamdată, la noapte am să-mi schimb casa. Nevesti-mii, cu care şi aşa mă văd ca studenţii, din an în paşte, am să-i scriu o carte poştală,

— Există posibilitatea ca insurecţia să fie declanşată şi mai devreme. Eu nu fac decât să coordonez totul, dar, crede-mă, ştiu atâţia oameni în primejdie încât nu mai dorm aproape deloc.

Ajunseră lângă ecluză. Şoseaua era pustie în urma lor. Dumitrana coborî.

— Să ne vedem cu bine, spuse.

Nu aveau efuziuni unul faţă de celălalt, nu-şi arătau o grijă reciprocă pentru că ea i-ar fi jignit pe amândoi. Îşi spuneau pur şi simplu, bărbăteşte, „la revedere” sau „să ne vedem cu bine” şi cu asta totul se termina.

— Ştii cum mă găseşti, mai zise de la volan Comşa.

— În caz că am să pic, sistemul de alarmare va funcţiona fără greş.

Vechea maşină ţâşni brusc înainte şi dispăru într-un nor de fum albastru, mirositor.

Rămas singur, Dumitrana o porni încet pe jos pe sub umbra copacilor spre bariera din faţă. „Numai de n-ar suna alarma, să pot ajunge mai repede la Tomulete.” După un sfert de ceas găsi un taxi şi coborî într-un subsol de lângă Foişorul de foc. Sergentul-major, dezbrăcat până la brâu din pricina căldurii, juca şah cu mecanicul de calorifere, gazda lui.

— Bine că te găsesc, spuse sec. Mă speriasem. Toată săptămâna trecută te-am aşteptat. Credeam că te-au înhăţat.

— Da' de unde? Am făcut turul de onoare şi iată-mă!

— Maşina a ajuns la Târgu-Jiu?

— Da.

— Totul e pregătit?

— Da' cum?

Dumitrana îl scrută un minut lung.

— Nu există nici un risc?

— Nici unul.

— Deci, săptămâna viitoare...

— Cum vreţi.

— Până atunci mai am o treabă cu tine. Îmbracă-te...

Ieşiră, deşi era imprudent, pentru că patrulele controlau străzile, dar de faţă cu un al treilea nu puteau să vorbească. Dumitrana îi povesti pe scurt despre postul de telecomandă de la Clinceni.

— Cunoşti aeroportul?

— Cum să nu?

— Nu te lauzi?

— Ce vorbă-i asta! Am lucrat acolo, am prieteni.

— Foarte bine. Ştii şi ce-i alături?

— Cum să nu? Comandatura nemţească...

— Asta-i tot?

— Cel puţin aşa spun friţii!

— O să-ţi povestesc totul mai târziu, dar te întreb direct: cum se poate pătrunde înăuntru?

— Rămâne de văzut, dar atât de greu nu poate fi.

— Mi s-a spus că postul de telecomandă, pentru că e vorba de un post de telecomandă, este supravegheat.

— Normal!

— Nu cunoşti pe cineva care e prieten cu nemţii?

— Mă laşi să mă fac luntre şi punte?

— Te las.

— Bine, atunci, pe mâine, dar unde?

— Vin eu să te caut.

— S-a făcut...

Se despărţiră şi Dumitrana îşi spuse că mai avea un singur lucru de îndeplinit, să verifice dacă bănuiala lui ce începuse să prindă contur se adeverea: cine-i adusese în spinare iscoadele? Cine era pus sub urmărire şi din pricina cui intrase şi el în raza urmăritorilor? Începu cu Niculescu.

Totdeauna când se întâlneau îi dădea un telefon la o chiriaşă ce locuia în aceeaşi clădire. Pretindea că e un client şi vecina îl chema rapid. Îşi spuneau câteva cuvinte despre repararea unui aparat de radio, aflat într-o stare foarte rea şi stabileau unde să vină studentul să-l ridice. Se întâlneau în două sau trei locuri din apropierea pieţei Buzeşti, numite convenţional altfel şi schimbau câteva cuvinte, după care fiecare îşi vedea de treabă. În ziua aceasta, existând bănuiala că treburile erau mai încurcate şi că se putea ca locuinţa lui Niculescu să fie supravegheată, îi spuse, tot după o veche înţelegere, că l-ar ruga pe reparatorul de radio să vină cu un taxi, pentru că aparatul său era foarte greu şi trebuia transportat cu grijă. Întâlnirea fu fixată peste o oră, timp în care studentul, după o tehnică mai veche, avu vreme să se descotorosească într-adevăr de un trecător curios care-l urmărise încă de la ieşirea din casă.

Se aşezaseră într-o grădină de restaurant de pe strada Virgiliu.

Studentului nu-i plăcu de la început mutra şefului său direct. Dumitrana comandă două halbe cu guler şi un chelner moţăind pe picioare le şi aduse. Era aproape de prânz (Doamne, câte se petrecuseră în dimineaţa asta!), muştele bâzâiau agresiv în jur, cei câţiva clienţi îşi vedeau de-ale lor. Era o căldură care topea tabla de pe acoperişuri şi îţi venea s-o ştergi la gârlă, undeva, departe de acest iad al verii.

— E ceva în neregulă? pară de la început studentul.

— Ai făcut ce ţi-am spus la telefon?

— Da, taxiul m-a costat o groază de bani, dar a meritat. Am impresia că se ţine cineva după mine...

— Deci aici e buba. Unde-i Mareş?

Întrebarea îl găsise complet nepregătit pe Niculescu. Ar fi putut să spună simplu: Acasă, bineînţeles! dar nu putu să mintă.

— Nu cumva face plimbări de sănătate?

Ochii mânioşi ai celuilalt îl hotărâră să nu mai ezite.

— Şefule, am impresia că eu am greşit. Acum o săptămână s-a întâlnit în timpul unei alarme cu o veche cunoştinţă de la Piatra Olt...

— De unde ştii?

— Mi-a spus singur.

— Şi?

— A dormit de vreo câteva ori la ea...

Se făcu o tăcere asurzitoare, mai grea şi mai insuportabilă decât orice cuvânt greu sau răstit.

— Nu se poate, rosti grav, încet, apăsat Dumitrana. Omul ăsta nu poate face aşa ceva... Acum nu-i acasă la tine?

— Nu.

— De când lipseşte?

— De aseară. Mi-a spus că se întoarce pe la 12.

— Cine este femeia?

— Un fel de artistă. Le cântă nemţilor într-un restaurant cedat pentru ei la Şosea...

— E nebun, nebun de legat! scrâşni fără să se mai poată opri.

— O să-i spun când s-o întoarce...

— Când să-i mai spui? Tu nu te mai întorci acasă la tine, pentru că nu eşti nebun să te laşi prins ca un prostovan, numai pentru că lui i s-a făcut de femei... Începând de astă-seară dormi cu Tomulete la adresa asta: îi scrise ceva pe o bucăţică de hârtie ruptă de pe masă, i-o arătă şi făcu bucăţele biletul. S-a înţeles?

— Dacă e ordin! Şi cu Mareş ce facem? Cum îl înştiinţăm să nu mai vină în Buzeşti?

Dumitrana se gândi puţin şi spuse: „Dă un telefon chiar acum vecinei tale şi spune-i că dacă se întoarce să te caute la vărul tău din Caracal. El ştie ce înseamnă asta?

— Cum nu?

— Bine că am avut prevederea să fixăm un loc mai acătării. Roagă bineînţeles să-i atragă atenţia să ia un taxi pentru că are de cărat un pikup, inventează ceva, la dracu, că-mi vine să-l omor.

Cât timp celălalt telefona, reconstitui totul. Vra să zică asta era femeia pe care o cunoscuse la Piatra Olt, ştia câte ceva despre toată încurcătura, dar mai ales el nu putuse să-i atragă atenţia asupra primejdiilor unei asemenea prietenii, aşa că totul era limpede: poliţia venise, constatase cele întâmplate la depoul german; găsise vagonul devalizat, se interesase ce prieteni avusese în acel timp, constatase că mecanicul lor dispăruse, aflase de legătura lui cu această cântăreaţă, pe care iadul i-o scosese nefericitului în cale, o urmărise la Bucureşti şi gata şi întâmplarea cu alarma aeriană! Îşi băgase naiba coada, era clar ca bună ziua, puteau să cadă de-acum cu toţii în capcană şi domnul acesta, Mareş, să fluiere fericit că şi-a găsit şi el în sfârşit un pat şi o pernă pe care să se odihnească de vreo câteva nopţi. Ce încurcătură! Ce încurcătură!

Bău cu lăcomie halba încălzită de-acum şi ceru chelnerului aţipit care păzea moţăind ieşirea să-i facă plata. Niculescu tocmai se întorcea.

— S-a făcut, şefule! Diseară la 7 va fi în mijlocul nostru.

— Nu i-o doresc, din inimă ţi-o spun. Ce-au să-i audă urechile o să-l vindece pe veci de femei...

— Oricum, de un singur lucru îmi pare rău, că părăsesc cuibul. Mă obişnuisem acolo.

— Trebuia să ţi se întâmple şi ţie o dată, noroc că nu s-a terminat altfel. Mergem? Bea-ţi berea şi gata, n-am chef să-mi cadă careva în spinare din pricina amorezului nostru...

— Trebuie să înţelegi că multă vreme n-a prea avut timp de astfel de lucruri şi, de fier să fii, tot o mai scrânteşti.

— Te rog să nu-l aperi! De rest, dacă vrea Dumnezeu, am să am eu grijă, cât despre papara pe care o merită cu prisosinţă, nu-l scapă nimeni. Ne vedem diseară, ştii unde. Vă doresc, şi ţie şi lui, mult noroc. În zile ca astea îmi spun că libertatea cere uneori un preţ chiar prea mare şi te rog să mă crezi că nu-mi este frică deloc de ce-o să mi se întâmple, indiferent de ce avem fiecare înainte. Nu, nu am spaimă de moarte sau de suferinţă, de moartea sau de

suferinţa mea sau a altora, mi-e mai frică de ideea că am putea greşi prosteşte, că am putea cădea din cauza unei greşeli din astea pe care le poţi înţelege, dar nu le poţi admite. Dacă pricepi ceva din cele ce ţi-am spus, să-l cerţi tu mai bine, să nu mă laşi pe mine să o fac. Am toate motivele să mă port cu el cât se poate de bine, dar cum să uit că e în joc libertatea şi viaţa unor oameni care aşteaptă atâtea de la noi?

În clipa următoare Dumitrana îl părăsi. Mergea drept, iute, grăbit spre cine ştie ce alt loc, în soarele dogoritor al zilei de august şi umbra lui descrescu puţin câte puţin, pierzându-se în umbra gardurilor şi după câteva clipe Niculescu nu-l mai văzu...

3

Ciripoi luase, pe cont propriu afacerea Piatra Olt, cum scria cu litere mari, albastre pe dosar. O doză mare de dezinteres simţea la Mizdrache, dar tocmai asta îl încuraja. Ca orice subaltern care visează să ia locul şefului său cât se poate de curând, îşi făcuse socoteala că acum era momentul cel mai potrivit. Citea şi el ziarele şi îşi dădea seama că situaţia frontului nu era strălucitoare, dar asta nu-l descurajă. Războiul merge câteodată mai prost, câteodată mai bine şi cu un mărunt slujbaş la împărăţie cine avea să aibă cândva ceva? Îşi făcuse datoria şi atât. Arestase, bătuse, îl interesa să se ştie că e un om al datoriei, că el nu închide ochii când e vorba de slujbă, chit că această slujbă nu era cea mai curată de pe lume. Aşa încât pusese copoii pe urma cântăreţei aceleia şi a impresarului ei. Socoteala nu era prea încurcată. Odată intrată în supravegherea lui nu se putea să nu apară şi omul cu care trăise, vrând-nevrând, mai exista şi o întâmplare pe lumea asta şi el ţinea la credinţa că mai mult ţi-aduce norocul decât mintea.

Cu câteva fotografii copiate de pe fişele ce fuseseră lipite pe zidurile târgului ăla împuţit, multiplicate şi mărite, treaba merse mai repede decât se aşteptase. O găsiră într-un turneu pe la Piatra Neamţ cu impresarul ei cu tot. Ciripoi avusese la început un impuls; ia să pună mâna pe ea şi să mi-o strângă niţel cu uşa, să-i mărturisească unde se află omul căutat. Dar parcă tot mai învăţase ceva de la Mizdrache. Mai bine să aibă răbdare, că răbdarea nu costă bani. Ştiindu-se supravegheată, femeia ar face poate o imprudenţă şi totul s-ar da peste cap. Puse deci agenţii pe urmele ei şi timp a o lună citi rapoartele lor plictisitoare ca articolele de fond din *Universul.* Nu se întâmpla nimic, omul căutat nu apărea. Atunci făcu un lucru şi mai inteligent. Socotind că individul căutat, cum era şi normal, nu se putea ascunde decât într-un loc foarte aglomerat, care loc foarte aglomerat era Bucureştiul, vru să-şi ajute norocul într-o dimineaţă intră într-un local păduchios de lângă hotelul Tranzit, aflat în gura Gării de Nord, numit nu se ştie de ce Caledonia, coborî cele trei trepte de ciment, străbătu un perete gros de fum, izbindu-se de hamali beţi, de marinari în concediu şi soldaţi în drum spre front. Patronul acestei bombe sordide, care aducea bani frumoşi din care şi el îşi avea partea sub formă de cadouri scumpe, trimise discret şi la timp, unul Cernavodeanu, fost traficant, intrat de mulţi ani în slujba poliţiei, îl întâmpinase cu un surâs unsuros pe chip şi cât te-ai şterge la ochi adusese un păhărel bombat, cu mastică grecească, moartea lui Ciripoi.

— Să trăiţi, cu ce să vă fiu agreabil?

Vorbea respectuos, aplecat de şale, gata să intre parcă în duşumelele murdare, mereu spălate cu gazolină.

Ciripoi bău lichidul alb dintr-o înghiţitură şi se prefăcu că nu mai doreşte un altul.

— Băiatule, am o daravelă cu tine, m-asculţi?

— Se poate? Ochi şi urechi.

— Mă, tu n-ai putea angaja aici în spelunca asta ta pe una de cântă pe gură, una Marta Duşescu, ai auzit de ea?

— Ce-i drept, nu!

— N-are a face! De arătoasă e arătoasă. O s-o vezi tu. Ce-ţi cer eu ţie e să-mi trimiţi un om de-al nostru care să facă pe impresarul şi s-o vrăjească să vină încoace la Bucureşti, să ciripească la dezertorii ăştia de-i jecmăneşti tu...

— Se poate, domn′ şef, să spuneţi vorbe urâte despre un om onorabil? îl certă cu simpatie patronul localului, turnând încă o dată din sticla de mastică.

— Atunci ne-am înţeles?

— Înţeles, numai ca să-mi spuneţi unde s-o găsesc?

— Umblă pantaraura prin ţară. Acuşi o fi pe la Dorohoi, noi am dibuit-o la Piatra Neamţ. Are şi unul după ea, Romeo Iorgulescu, de bea şi untdelemnul din candelă. Cu el trebuie potrivită chestia, să nu simtă muierea că am pus geana pe ea, pricepi?

— Se poa' domn' şef!

— Atunci trimite pe cineva, fă-i un contract, bagă-i în mână nişte biştari şi ad-o la Bucureşti, că am eu o treabă importantă cu ea...

— Nu cumva vă place, că am marfă, slavă Domnului!

— Prost eşti, Cernavodene, la tine caut eu, mă, marfă dacă-mi trebuie? E vârâtă într-o afacere, mă, şi nu mai întreba că dracu te ia, ori nu mai mă ştii de frică? Salut...

Peste o săptămână, Ciripoi se înfiinţa iar în local, spre seară, şi o văzu pe Marta. Nu părea de 30 de ani, era obosită puţin, vocea şi-o cam pierduse, ce-i drept, dar avea pe vino-ncoa şi trebui să recunoască că lucrătorul Mareş, cum dracu îl chema, nu era prost. Ascultase de la o masă cântecele femeii şi-l chemase pe patron, alături:

— Ei?

— Domne, nu-i rea, domne! Cântă binişor. Vine lumea, gârlă!

— Nu mai spune! Ai dat lovitura...

— Să fiu al dracului dacă mint!

— Bine, să lăsăm prostiile, spune-mi cum stă cu morala, cu toate socotelile...

— Păi de încurcat cu hodorogul ăsta de impresar nu cred să mai fie încurcată. Ce-o fi fost între ei, îi priveşte; acuşica, Romeo Iorgulescu al nostru, să mă scuzi, am impresia că e cam poponel, se uită la femei ca la glastra de flori, aşa că, Maica Domnului! Fata şi-a închiriat o casă de la unii care s-au evacuat şi stă cuminte în banca ei...

— Sper că nu te-ai atins de ea, că te belesc!

— Se poate, domn´ şef? Am şi eu o conştiinţă, nu trăiesc, domne, cu salariatele... Dacă vreţi să pun o vorbuliţă...

Ciripoi clipi vag.

— Deocamdată nu. Mă descurc eu când o trebui, dar aşa, nu i-ai umblat şi tu prin rufe, n-ai aflat ce-a făcut, cu cine s-a ţinut, ce e în pipota ei, că te plăteşte Siguranţa degeaba...

— Chestia e cam complicată. A avut un tată de-a murit, e femeie de familie, vorbeşte cu nemţii din local, cum vorbesc eu cu dumneata...

— Ce spui?

— Da, are pensionul la Sibiu. A fugit de-acasă. I-a plăcut viaţa, cam vagaboandă, dar, ce-i drept, de condiţie!

— Ei, şi? N-a scos şi ea vreun cuvinţel despre vreo dragoste aşa, vreun amor, că asta mă interesează, dacă nu ne ţine cu unul din Calea Ferată, care a lucrat pe la Piatra Olt, la Depou, da' te faci că plouă, nu-i vinzi chestia, o laşi pe ea să verse, pricepi?

— Pricep. Vrea să zică asta e! Vrei să dai de plevuşcă. Politic?

— Gura! Ştii de ce mă ocup, că doar nu verific condicuţe, sigur că e politic, da' nu aşa, unu de-i grangur...

— Bine, domne Ciripoi, te servesc!

— Vezi ia-l şi pe decavatul ăla de impresar, poate cu el e prieten, poate îi mai spune câte ceva. Am nevoie de client, da' repede...

— S-a făcut...

Trecuseră iar vreo două-trei săptămâni dar Cernavodeanu nu aflase mare lucru. Femeia trăia retrasă, vorbea rău despre bărbaţi, pe impresar îl scotea pe brânci din casa ei când se obrăznicea. Clientul lui Ciripoi nu se arăta, începuse chiar să-şi facă socoteala că o bătaie ar fi mult mai bună decât politica asta în stil mare care aduce a maniera lui Mizdrache. Şi pe când se tot gândea cum să dea mai repede peste omul de la Piatra Olt, un noroc neaşteptat îi puse pe o altă pistă. Într-o dimineaţă, prin iunie era, veni la el unul din filaj care lucra în Gara de Nord şi-i spuse că are să-i „facă confidenţe”.

— Zi-i, mă băiatule, dezleagă-te la limbă ca la sfânta împărtăşanie.

— În gară, pe peron, e unu Gică-hau-hau!

— Ăla de-i umblă mintea cu sorcova?

— Ăla. Ce credeţi că face?

— Vinde ziare, ce dracu să facă?

— Vinde *Signal*, domn şef.

— Şi ce-i cu asta? Revistă nemţească. În regulă, cu ştampilă de la cenzură, ce-ai căpiat?

— Ei, nu-i chiar aşa, domn'şef. O să vedeţi dumneavoastră. Ia veniţi cu mine acuşica în gară...

Se dusese, se aşezase cu omul lui lângă un stâlp şi aşteptase. În jurul unui tren care trebuia să plece era o îmbulzeală neobişnuită. La ferestre stăteau soldaţi înghesuiţi unul într-altul, căutând să-şi mai vadă până la pornire încă o dată femeile care-i însoţiseră până aici. Prin geamurile sparte erau aruncate raniţe şi puşti, copiii strigau de ţi se sfâşia inima căutându-şi părinţii care plecau, era o harababură de nu mai înţelegeai nimic. O alarmă mai trebuia şi un bombardament ca la 4 aprilie şi se duceau dracului cu toţii. Până să dea şeful staţiei semnalul, apăru dinspre peroane Gică-hau-hau, strigând cât îl ţineau puterile:

— Ia cu comunicatul, ia cu comunicatul! Luptele de pe front şi de la Baia Centrală, ia cu comunicatul!

Vânzătorul de ziare se strecura prin mulţime şi se vâra spre ferestrele soldaţilor.

— Na, camarade, revista *Ţignal* striga repede şi iscusit, cu ilustraţii, cu artiste din filme, cu *Führer*-ul! De pomana v-o dau, că e număr vechi şi nu se vinde, de bună ce e! Caută-nuntru, camarade, şi citeşte! Ia cu comunicatul, ia cu comunicatul, ia cu moartea americanilor!

— Ei? întrebă omul din serviciul de filaj, ce spuneţi?

— Ţi-a dat şi ţie vreo revistă?

— Mi-a dat.

— Şi ce vrea el să citească soldaţii ăştia înăuntru?

— Poftiţi!

Îi întinse un bileţel alb pe care era scris cu litere mari de tipar: TRĂIASCĂ ROMÂNIA LIBERĂ! ROMÂNI, LUPTAŢI ÎMPOTRIVA COTROPITORILOR NEMŢI!

— Vă place?

— Zi d-ăştia îmi este domnu Gică? Bravo, mă băiatule!

— Să-l umflu?

— Ce-ai căpiat? Lasă-l uşor, puişorule, ia-l din urmă, vezi de unde-şi procură marfa asta; ai răbdare, când e totul gata, cheamă-mă şi pe mine, că de-aici vine binele nostru, avansarea, pâinica albă pentru copilaşi, ori n-ai copilaşi?

— Am, domn' şef!

— Să-ţi trăiască!

— Şi dumneavoastră...

Peste o săptămână Ciripoi începuse să vorbească cu Mizdrache cam de sus, ca orice om care are impresia că stă pe o ladă cu aur. Inspectorul îl simţise şi-l chemase la el:

— Ciripoi, mă înşel eu, ori tu ai mirosit ceva, că ai început să te umfli ca un curcan. Ia grăieşte!

— Vi se pare, domnule inspector, nu s-a întâmplat nimic, să fiu al dracului...

O înghiţise Mizdrache şi Ciripoi îşi văzuse de treabă. Trecuseră câteva zile de la întâmplarea aceea şi vânzătorul de ziare tot mai striga pe peroanele Gării de Nord sub nasul copoilor:

— Ia cu comunicatul! Ia cu al doilea prieten al lui Mussolini, ia revista *Ţignal* camarade, cea mai bine informată din lume, ştie tot, vede tot, chiar şi ce nu e! Ce te holbezi aşa, camarade? Na revista c-o dau ieftin, nu ţi-o place, n-o citeşti, da-năuntru să te uiţi bine!

Nenorocitul nu ştia că fără să vrea îi adusese pe oamenii lui Ciripoi la tipografia Coresi a lui nenea *Dobre-nunţi-botezuri* care îşi vedea liniştit de lucru, crezând că nimănui nu-i trecea prin cap că în sufertaşul unui copil, în loc de ciorbă se găseau manifestele pe care împăratul Griviţei le dădea soldaţilor ce mergeau spre front, ascunse în revista *Signal.*

Filarea dură mai mult de o lună. Fu instalat un post fix într-o casă de vizavi de atelier şi un laborant scotea poze după poze, fotografiind chipurile celor care intrau în atelierul bătrânului. Când Ciripoi avu o colecţie întreagă, făcu trierea. Foarte mulţi dintre cei care intrau în tipografia Coresi erau clienţii obişnuiţi ai tipografiei: negustori de pe Griviţa, ori comis-voiajori ce-şi comandau cărţi de vizită. Rămaseră pe masă cinci suspecţi. Între care, spre stupefacţia lui Ciripoi, şi unul care aducea cu cel căutat de către Mizdrache, omul de la Piatra Olt, dacă ar fi fost să se ia după portretul vorbit, făcut de cei interogaţi la Depou. Gluma începea să se îngroaşe şi multă vreme nu mai putea să-i ascundă inspectorului toate acestea. Nici nu avea vreo raţiune, dar ardea de nerăbdare să-i pună în faţă întreaga reţea! Cam în aceeaşi vreme, la cel de-al doilea post fix, un alt fotograf îi prezentă chipul aceluiaşi individ, ieşind din casa cântăreţei. Mai mult decât atâta nici nu visase. Astfel că într-o dimineaţă pe la unsprezece trimise pe un sergent la tipografia Coresi, invitându-l pe tipograf la prefectura poliţiei în legătură cu o încurcătură la un Buletin de populaţie. *Dobre-nunţi-botezuri* nu mai ieşi de acolo şi în aceeaşi seară fu transportat cu o maşină la Siguranţa Statului, în clădirea din apropiere. Pe Gică-hau-hau îl

umflară doi agenţi, chiar de pe peron, pe când nebunul striga încă:

— Ia cu comunicatul, ia *Ţignal,* ia revistă ilustrată cu cinci lei, ia cu lupta de la Sevastopol, că-i de anul trecut, ia cu Tigrul, ia cu tancul! Ia cu arma secretă a *Führer*-ului, nu i-ar mai muri mulţi înainte!

După două zile de bătaie sănătoasă, Ciripoi făcu confruntarea între cei doi. De la tipograf nu reuşise să scoată nimic, răbda ca un catâr.

— Cu ăsta o să fie greu! îi spuse ajutorului său, Teică, unul chelbos şi umil care fusese boxer în tinereţe şi ştia să lovească numai în ficaţi.

— Greu, domne Ciripoi, a mai trecut el prin maşina noastră, rabdă şi tace.

— Şi ălălalt?

— Nebunul când plânge, când cântă. Zice că nu ştie nimic.

— Ia aduceţi-i pe rând, că vine şi domnul inspector mai târziu, să vedem ce putem să scoatem de la ei...

Îi prezentase lui Mizdrache un raport amănunţit şi-l lăsase cu gura căscată. Încă acesta se mirase cât era el de-al dracului: „Mă, Ciripoi, tu te-ai emancipat, mă, ai devenit discret, n-ai scos o vorbuliţă. Şi zici că aşa stau lucrurile?”

Împăratul Griviţei, numai vânătăi, fusese coborât cu ascensorul în biroul comisarului, care venise îmbrăcat într-un costum alb, atunci scos de la croitor, ca şi când ar fi picat la o chermeză, nu la o confruntare. Şi cum se aflau în continuarea unor convorbiri nu tocmai amicale, Ciripoi îl luă pe arestat subţire:

— Vra să zică tu nu ştii nimic? Nu? Nici usturoi n-ai mâncat, nici gura nu-ţi miroase!

— Dom' şef, să trăiţi, habar n-am! Mie *Ţignal* îmi dă să vând, *Ţignal* vând!

Ciripoi luase dintr-un dosar un manifest şi-l fluturase pe deasupra biroului:

— Da' vreun manifest d-ăsta n-ai văzut tu, niciodată?

— Să moară mama aia din groapă, care-a dat ortu popii din 34, dacă ştiu ceva...

— Mă, pe cine vrei tu, mă, să minţi?

— Domn' şef, se căina vânzătorul de ziare, ce nevoie am eu să m-amestec în politică? Ce, îmi dă mie cineva să mănânc?

— Aşa-i, mă, Gică, nu-ţi dă nimeni, mă! Da' vreo carte de vizită nu ţi-ai făcut niciodată? Aşa, vreo comandă, că te văd băiat luxos...

— Vă bateţi joc de mine, domn' şef, şi e păcat. Mănânc şi eu o pâine amărâtă şi vreţi să mi-o luaţi şi p-aia! Şpagă la comisari dau, este, domnu Teică?

Agentul se făcu galben. Pe uşă tocmai intrase inspectorul.

— Cum, tu iei bacşiş de la un păduchios ca ăsta? se miră cu o indignare care însemna moartea pentru fostul boxer. Ia să mi-l treci la Asigurări Sociale, Ciripoi. Aici suntem la Siguranţa Statului, cretinule, nu la secţia curve.

Teică izbucni disperat de lângă comisar:

— Nu se poate, domnule inspector, nu mă nenorociţi! Închideţi şi dumneavoastră o pleoapă, acolo, că am cinci copii, casă grea, unul acuşi intră la facultate!

— Ia uită-te la el cum vorbeşte, să închid o pleoapă, exprimă-te frumos că ne-aude lumea şi crede că a nimerit în altă parte, nu la o instituţie serioasă. Continuaţi! se adresă lui Ciripoi, fără să-l mai privească pe celălalt care suspina pe la uşă de-acum...

Subalternul lui Mizdrache luase o curea din cui şi se apropiase de Gică.

— Ei, vorbeşti? Că n-avem timp de pierdut! Ia spune, de unde luai tu manifestele astea de le-am găsit noi în revista *Signal?*

— Ce manifeste, domn' şef, să fiu al dracului dacă ştiu ceva!

— Gurrrra! Nu mai face pe prostul că nu stai de vorbă cu cioflingarii tăi!

Îl şi cârpise peste faţă cu cureaua şi acum se apropiase de el ameninţător.

— Ce-aveţi cu mine, domn comisar, că pe dinainte nu v-am trecut! De ce vă bateţi joc de mine? E un Dumnezeu în cer care le vede pe toate!

— Gică, dacă mai faci pe nebunu se supără domnul inspector şi când s-o supăra el, dracu ne ia pe-amândoi! Mai bine spune ce strigi despre *Führer* în Gara de Nord când vinzi revista?

— Epigrame, domn' şef, epigrame!

Îl lovi cu cureaua cât putea de tare.

— Cum, ticălosule, tu nu ştii că suntem aliaţi cu Marele Reich German?

— Ştiu domn' şef, să mor că ştiu! Da' dacă nu dau din clanţă nu-mi cumpără nimeni ziarilii, că românu-i al dracului, trebuie să-l faci să râdă şi când îţi dă 3 lei pe-o foaie spurcată...

Ciripoi vru să-i arate lui Mizdrache ce politică înaltă ştie el să facă cu infractorii, aşa că o luă mai dulce:

— Mă, Gică, uite, eu îţi dau ţie drumul, mă, că-mi place de tine, ai doxă, nu eşti nici prost, nici nebun, dar să-mi spui tu, sincer, aşa, ca de la om la om. Cunoşti, mă, vreun comunist?

— Eu? Domn' şef? Un comunist? Păi ăia dacă vin mă pun la muncă şi mie nu-mi place să muncesc, domn' şef, că sunt întreprindere particulară, capital canci, câştig ce pică, trăiesc din dividente...

Eforturile acestea îndelungate de bunăvoinţă îl sleiseră pe Ciripoi. Făcu un semn cuiva care aştepta la uşă:

— Adu-l.

În uşă se ivi *Dobre-nunţi-botezuri* cu faţa sfâşiată de lovituri.

— Da' pe dumnealui îl cunoşti?

Pe chipul vânzătorului de ziare nu tresări nici un muşchi. Se apropie de tipograf ca şi când nu vedea bine.

— Ce să spun, l-aţi cam umflatără cu vânătăile astea! De...

„Mare actor!” îşi spuse în gând cu sinceră admiraţie Mizdrache.

„Asta face toţi banii, ia te uită la el, parcă-i prezbit”.

— Nu te-am cunoscut eu pe dumneata la nunta lui Zdrenghe. În Banu-Manta? se miră împăratul Griviţei cu gura până la urechi.

Cureaua lui Ciripoi sfâşie aerul şi-l lovi peste ochi.

— Destul! Nu mai face pe idiotul că nu ţine cu mine. Nu mergi tu la tipografia Coresi de două ori pe săptămână şi iei de la el manifeste comuniste? Dobitocule, crezi că noi dormim? Ia-l!

Agentul îl şi înşfăcase de umeri în timp ce vânzătorul de ziare tot mai striga cu o indignare parcă neprefăcută:

— Şi la urma urmelor, cine e dumnealui? Nu-l cunosc, domn' şef! Să moară mama, aia care a dat ortu popii în 34, dacă ştiu cine e! Puneţi-mă la bătaie, schingiuiţi-mă, daţi-mi apa sfântului Antonie s-o-nghit pe nemestecate, nu-l cunosc!

— Duceţi-l, se auzi de alături vocea poruncitoare a lui Mizdrache. Destul cu comedia! Inspectorul se apropiase de tipograf şi-l măsură cu o curiozitate plină de milă.

— Ai putea să-mi fii tată, şi uite cum şi-au bătut joc de dumneata, te-au maltratat, mama lor de huidume! Să nu mai văd asemenea procedee, că mă supăr, Ciripoi, s-aude? Ce-i brutalitatea asta? Domnule Dobre, eşti om serios, ai o tipografie, plăteşti dări la stat, trebuie s-ajuţi statul să-i descoperim pe infractorii care atentează la siguranţa lui, cred că o să ne înţelegem...

Luă de pe masa lui Ciripoi dosarul cu fotografiile făcute de oamenii comisarului. Scoase cu un gest rapid una şi i-o întinse:

— P-ăst-a îl cunoşti?

— Da, e un negustor de pe Griviţa.

— Foarte bine. Dar pe ăsta?

— E domnul Herghelegiu de ţine un magazin prin Buzeşti, pe aproape...

— Bine, e foarte bine, dar pe ăsta?

Era fotografia lui Mareş.

— Nu ştiu cine e!

— Ia gândeşte-te olecuţă, ca să nu te-ajutăm noi pe urmă...

— Nu-l cunosc!

— E ultimul dumitale cuvânt?

— Dacă nu-l cunosc, nu-l cunosc, asta e!

— Eşti om bătrân, domnule Dobre, cum dracu oi putea să minţi aşa! Uite aici o fotografie care-l înfăţişează ieşind din atelierul dumitale.

Dobre-nunţi-botezuri privi faţada tipografiei şi văzu instantaneul luat de omul Siguranţei. „Joacă tare ăştia îşi zise."

— La mine intră şi iese lume multă, de unde să-i iau pe toţi? O fi vreunul comis-voiajor, vreunul care face afaceri. Aşa, după chip, parcă l-am mai văzut, dar cum îl cheamă, nu ştiu!

— Precis?

— Precis.

— N-a lucrat el în Calea Ferată şi-a făcut şi niţică puşcărie?

— O fi făcut! Parcă cine n-a făcut puţină puşcărie în zilele noastre? Se poartă!

— Îmi place, eşti descuiat! Şi nu a fost el angajat la Piatra Olt, la Depou, cu nişte acte false pe care dumneata i le-ai tipărit?

— Nu-mi amintesc!

Mizdrache începuse să se înfurie.

— Negi deci totul?

— Neg, ce să fac!

Se gândi fulgerător dacă ascunsese bine şpalturile buletinelor şi clişeele adeverinţelor de scutire de front şi toate angaralele. Numai dracu putea să dea de ele, cât îl

privea pe el, n-or să scoată un cuvânt, chit că-l pun la cazne!

— Biiine! încheie celălalt cu o silă dezamăgită. Duce-ţi-l jos şi aveţi grijă de el!

Tipograful ştia ce însemnau cuvintele astea, dar plecă cu capul sus. O mai păţise şi altă dată! Să nu-i dea Dumnezeu omului câte poate să îndure.

Cei doi rămaseră singuri în biroul luminat de soarele zilei de vară.

— Ce dracu au ăştia, domnule, de nu poţi să scoţi nimic de la ei? se miră în gura mare Ciripoi.

— Cine ştie! Poate o convingere adâncă... spuse cu un imens regret inspectorul. Ei cred în ceva, Ciripoi, în ceva ce noi nu putem înţelege.

— În ce cred, domnule inspector? În Dumnezeu nu, în rege, de! În cuvântul Mareşalului, asta-i obligatoriu! Şi mai departe?

— Vorbim degeaba, Ciripoi. Nu-i mai bate, n-o să scoţi nimic de la ei. Uite vagabondul ăla, Gică! De ce crezi că-i ajută? Că-i dau ceva? Pe naiba-i dau! Numai promisiunea unei lumi viitoare! Noi îi învăţăm la şcoală pe copiii noştri că Dumnezeu veghează de sus cu dreptate, dar fiecare îşi face de cap, sperând că pe lumea ailaltă o să fie iertat. Ei le spun amărâţilor, aici e traiul, fraţilor, pe pământ, puneţi mâna pe ce apucaţi, asta-i tot, restul vorbe goale! Zi-mi mai bine ce facem cu cântăreaţa aia şi cu Făt-Frumosul ei? Când îi arestăm?

— Când porunciţi.

— Parcă ar mai trebui puţină răbdare, poate se iveşte crăpceanul de mi l-ai promis...

— Şi eu spun la fel, domn şef...

— Bine, mă băiatule, păi eu mă duc, că e cald şi-aş face o baie şi-aş bea ceva, că mi s-a făcut sete...

Ieşi cu mersul lui leneş şi-l lăsă singur pe celălalt. Ciripoi privi uşa ce se închisese şi monologă ca prostul: „Ia te uită, domnule, vra să zică ăstora, comuniştilor, nici leafă nu le

dă! Cu o vorbuliţă, acolo, i-a convins! Şi dacă, la urma urmelor, tocmai ei or să reuşească? Ce mă fac, că am viaţa înainte şi-or să mă întrebe cam ce-am făcut? E o întrebare, domnule. E o întrebare...”

4

Ziua de august se termina zăpuşitor. Soarele pierise undeva dincolo de acoperişuri şi pe bulevardele pustii rămăsese numai o lumină aurie, o miere roşcată plutind între coroanele copacilor arşi. În grădinile părăsite florile se uscau, praful aşternuse peste ele un linţoliu cenuşiu. Treceau rar tramvaie şi trecătorii aşteptau cu înfrigurare noaptea. Bombardamentele încetaseră de câteva săptămâni, dar ameninţarea stăruia undeva în bănuiala comună a celor ce nu părăsiseră Bucureştiul. Mareş auzi zgomotul târşâit al unei maşini vechi pe caldarâm şi, incredibil, fâşâitul apei spulberate pe o stradă asfaltată.

— Asta-i bună! stropeşte...

— Ca în vremurile bune, zise femeia şi lăsă paharul uşor pe covorul gălbui.

Fuma absent privind tavanul înalt. Avea ochii strălucitori şi părul ei platinat strălucea uşor în penumbra odăii cu obloanele lăsate. Era frumoasă, cu aerul ei trist, cu privirea aceea pierdută, cu sânii tineri abia acoperiţi.

Mareş îi simţea uşorul parfum şi vru să nu se mai gândească la nimic. Ce ciudate lucruri i se mai întâmplau şi lui de la o vreme! Chinuitoarea aşteptare continua şi iată-l aici în vila necunoscută, cu femeia asta alături, într-o după-amiază de vară, sfidând prudenţele studentului.

— Dă-mi paharul, zise Marta.

— Nu bei prea mult?

— A câta oară mi-o spui?

Se ridicase într-un cot. Avea un profil frumos, puţin tragic. Sub ochii daţi cu rimel se zăreau umbre viorii. „Nopţile pierdute, gândi bărbatul. Dar ea nu poate altfel”, o ştia. Asta era viaţa ei, ceea ce o făcea să trăiască şi ceea ce o distrugea.

— La ce te gândeşti? îl întrebă.

— La tine.

— Ce drăguţ din partea ta...

Îşi bătea joc de el, dar nu cu răutate, ci cu o bunăvoinţă parcă şi mai rea.

— Mă gândeam că dacă nu aş fi prins în nişte chestiuni atât de încurcate, ar trebui să umblu să-ţi găsesc ceva de lucru, să te scap de viaţa scârboasă pe care o duci...

Marta sorbi uşor din vinul roşcat şi lăsă iar paharul pe covorul de lângă pat.

— N-am mai discutat noi asta odată?

— Parcă...

— Şi mie mi se pare... Ce curios. Nu ai impresia că uneori trăieşti a doua oară aceleaşi lucruri?

Mareş o scutură de umerii albi şi fragili:

— Vorbesc foarte serios.

Femeia trase uşor din ţigara aprinsă şi aruncă fumul verde spre tavan.

— Ce-ţi spune ţie că viaţa pe care o duc e scârboasă? Ce-ai vrea să fac?... Râse scurt şi-l sărută pe gât. Iubește-mă puţin, să uităm de ziua de ieri şi de azi, de ziua de mâine, de toate lucrurile care ne înconjoară, de toţi prietenii care nu ne convin...

Mareş o îndepărtă şi o privi lung, o iubea, o ştia bine, deşi o gelozie nebună îl rodea, şi ea, această gelozie, îl înverşuna şi mai mult.

— Poate aş putea găsi altceva...

— Ce ciudat lucru, zâmbi trist femeia, aproape toţi bărbaţii îmi vorbesc la fel. După ce stau o vreme cu mine îi apucă grija: dar ce faci, dragă, de ce nu te apuci de ceva serios?

— Cine, impresarul ăla imbecil?

— Nu, nu el. Şi uite ce e: mai lasă-l pe nenorocit. Să ştii că din partea lui nu e nici o primejdie. Iubeşte bărbaţii...

Mareş tăcu. Un sentiment turbure îl stăpânea. Cum puteau exista în acelaşi timp oameni ca Dumitrana, ca studentul lui, ca Ina şi Tereza şi aceşti indivizi murdari ca impresarul femeii de lângă el? Şi ce căuta el în vila asta părăsită, lângă o astfel de femeie, care pe deasupra îi mai şi plăcea? Ce neînţeles era totul...

— Şi dacă ţi-aş spune că se poate trăi şi altfel...

— Ştiu, ştiu totul... Nu-mi mai spune nimic, şi nu acum... Uite, simt că mor, de câte ori vine seara şi întunericul înaintează prin ferestre ca acum, acoperind lucrurile, simt că ceva se duce din mine. E ca şi cum te-ar părăsi viaţa. Mi-e frică de noapte, de întunericul ei şi trebuie să fug undeva la lumină, undeva unde e lume multă. Sărută-mă...

Aproape plângea, era disperată, dar nu stăpânită de o disperare vulgară, cum sunt toate disperările femeilor, ci de ceva profund deznădăjduit şi fără ieşire, ca o boală ce te macină încet şi te distruge sigur! Acest om, această femeie tânără şi frumoasă va muri, gândi bărbatul, ceva în fiinţa ei presimte şi se apără. Sărutările pe care le cere sunt preţul pentru ceea ce va veni, lăcomia că nu va apuca zilele şi nopţile dorite...

O sărută uşor pe gură de câteva ori şi o privi în întunericul ce se accentua.

— Să ridic obloanele?

— Ridică-le.

De afară veni răcoarea copacilor prăfuiţi, mirosind încă a ars.

— Ce zăduf!

Aruncase cearşaful de pe ea, era goală, cu un trup prelung, alb, bine alcătuit, puternic şi plin de dorinţă.

Mareş ridică paharul şi sorbi şi el.

Femeia îl pândea cu ochi bănuitori. Avea ceva devorator, ceva posesiv, toată fiinţa ei îl dorea şi avea să-l

prăbuşească repede într-un neant dulce şi prelung, dar acum îl pândea numai cu privirile ei triste, cu bănuiala că ceva se va întâmpla şi nu se vor mai vedea poate niciodată.

— Ai ceva aspru şi ascuns, spuse cu voce uşoară. Strivi ţigara în scrumiera alăturată. Se vede că ai suferit mult, nu da din cap, că nu, pentru că mă pricep la oameni. Şi-mi placi tocmai pentru că eşti aşa, cu toate că nu meriţi nimic, dar nimic, înţelegi. Ştiu ce vrei să zici (îi astupă gura cu palma umedă pentru că el se reîntorsese alături, era aproape, cu o privire dogoritoare, încărcată de dorinţi), ştiu, ştiu, nu spune nimic, sau spune-o mai târziu... suntem atât de singuri, simţi cât suntem de singuri?

Afară se răcorea. Oraşul plutea într-o ceaţă albastră, fără lună, era mort, ascuns, prăbuşit parcă în pământ. Zgomotele vătuite ale maşinilor camuflate, fâşâitul cauciucurilor pe asfalt aminteau că aici încă mai exista viaţă, că nu toate fiinţele îl părăsiseră.

— Dormi? îl întrebă.

— Nu.

În întunericul odăii sclipea luminiţa ţigării.

— Dacă mă gândesc noi nici nu ne cunoaştem bine, ştii? zise iar femeia.

— Ce importanţă are asta?

— Adevărat...

Nu era amărăciune în glasul ei, parcă s-ar fi mirat de ceva ce ar fi trebuit să fie foarte firesc.

— Ce ţi-ar conveni să fiu? Un rentier uşuratic sau un patron de fabrică?

— Nu ai aerul unui rentier, dar nici al unuia care a umblat numai cu trenurile. Ce faci cu adevărat?

— Exact nici eu nu ştiu.

— Să te cred?

Râseră amândoi în acelaşi timp.

— Spune-mi, o întrebă după aceea Mareş, la plecarea mea de la Piatra Olt nu s-a interesat cineva de mine?

Femeia se gândi puţin, ca şi când ar fi fost vorba de viaţa altcuiva, plecat de mult din alt loc.

— Ba cred că da. Au arestat o mulţime de oameni...

— Şi pe tine cum de nu te-au arestat?

— Eu am plecat numaidecât ce-am fost abandonată.

Râse cu răutate, şi-l privi prin întuneric, insistent.

— Atunci de unde ştii ce au făcut ei acolo?

— Am mai trecut prin Piatra Olt şi am tras tot la hotelul acela, ce vrei, sunt o sentimentală! Am dormit câteva nopţi tot în odaia noastră în care rămăseseră amărâtele alea de perdele pe care ţi le adusesem. Portăreasa mi-a povestit tot...

Mareş se gândea la ceva, o îngrijorare îl stăpâni dintr-o dată.

— Spune-mi, nu te-a întrebat vreodată cineva ceva despre mine?

— Nu...

— Şi nici n-ai avut impresia că eşti urmărită?

— Nu, nu cred...

— Gândeşte-te bine...

Femeia aprinse iar o ţigară.

— Aş fi bănuit ceva...

Afară era o tăcere ameninţătoare, neobişnuită.

— Aşadar tot bănuiam eu câte ceva.

— Femeile au prostul obicei de a umbla pe sub saltele!

— Nu e un obicei prost. Dar să ştii că nu aş fi vorbit cu nimeni...

— Despre ce să vorbeşti?

Marta îl întoarse spre ea. Bărbatul îi simţea răsuflarea.

— Sub perna ta nu am găsit nici *Vieţile Sfinţilor*, nici *Sfânta Scriptură...*

— Citesc ce-mi cade în mână. Nu am timp s-aleg.

Femeia îl sărută, oprindu-i iar potopul de proteste.

— Uite ce e, dacă nu-ţi place să vorbeşti despre lucrurile astea, putem să uităm totul, nu-i aşa? Aş vrea numai să ai încredere în mine. Poţi?

— Cred că da...

— Atunci mai bea un pahar cu mine...

Mareş turnă din sticla prelungă pe care o găsi în întuneric.

— Noroc!

— Noroc!

Vinul licărea în lumina albăstruie ce intra prin fereastră. Avea un parfum subtil, umplea odaia cu secreţia lui misterioasă şi decantată.

— Îţi mai este frică?

— Acum nu.

— De ce?

— Pentru că eşti eu mine, pentru că simt că mă iubeşti...

— Crezi că te iubesc?

— De ce nu? Nu-ţi plac?

— Ba da.

— Atunci?

— Atunci...

Bărbatul nu-i răspunse.

— Înţeleg. Femeia aceea...

— A, nu... Sentimentul pentru ea a pierit, s-a transformat în altceva.

— Crezi? Eşti convins de asta?

— De ce te bucuri atât?

— Pentru că bărbaţii au un fel atât de caraghios de a nu uita...

Începu să plângă pe neaşteptate.

— Ce ai? o întrebă.

— Nimic, mă prostesc...

— Nu e prostească, e altceva...

Era un sentiment imens de singurătate. El îşi dădea seama de asta.

— Aş vrea să te conving că măcar acum, în seara asta, te iubesc, deşi mi-e ruşine de mine şi de ceea ce simt...

— De ce ţi-e ruşine? Mareş nu-i răspunse.

— Pentru că sunt o femeie uşuratică?

— Nici măcar asta nu eşti...

— Dar ce sunt?

— Ceva şi mai rău...

— Ceva şi mai rău?

— Da, o fiinţă fără scop, o femeie care nu ştie pentru ce trăieşte...

— Iar începe predica?

— Nu-ţi ţin predici, vreau numai să te schimb şi simt că nu am să pot niciodată s-o fac...

— Nu mai încerca, totul e pierdut... Să lăsăm să treacă zilele. Poate mâine se va întâmpla ceva, ceva ce-o să ne schimbe viaţa la fiecare... Tu eşti puternic, tu ştii pentru ce trăieşti. S-ar putea ca eu să greşesc în ceea ce fac, dar mie atât îmi e dat...

Bărbatul se enervă dintr-o dată. Îşi dădea seama cât e de neajutorat. Ce putea să-i promită şi la urma urmelor ce vroia de la ea? De ce trebuie neapărat să-i schimbe pe ceilalţi când ei nu doresc şi nici nu pot s-o facă?

— Marta, cred că ar trebui să am curajul să dispar, să nu te mai văd niciodată...

Cuvintele erau brutale, nepotrivite, dar Mareş simţise că nu poate să nu le rostească.

— Dacă tu vrei...

— Şi ce ai să faci după asta?

— Ştiu eu?

Avea un glas pierdut, sosind parcă de dincolo de fiinţa ei.

— Probabil că o să beau, că o să cânt, cât mai am voce, şi pe urmă...

— Pe urmă?

— Ca în filmele proaste, câteva somnifere sau gazul...

— Ce cuvinte, ce poveste caraghioasă...

— Nu e deloc caraghioasă...

— Eşti convinsă de ceea ce spui?

— Cum să nu? Îţi trebuie doar curaj, ca să închei socotelile cu lumea asta...

Mareş se ridică, coborî oblonul de la fereastră şi aprinse lumina. Marta îl privea speriată. Pe chip avea o disperare fără margini. Se acoperi repede cu cearşaful.

— Ce faci? îl întrebă.

— Vreau să te iau cu mine...

— Unde să mă iei?

— Am o prietenă, vreau să i te încredinţez...

După o clipă ea izbucni într-un râs nestăpânit.

— Ştii că ai haz? Mă duci la un orfelinat? râse iar cu poftă, tăindu-i definitiv orice hotărâre. Dar uiţi, scumpul meu, că peste un ceas trebuie să fiu la restaurant, să-mi fac meseria, să cânt...

Îşi privi ceasul de la mână.

— Ce un ceas? continuă, peste 35 de minute...

Sări din pat şi începu să se îmbrace febril după ce făcuse un scurt duş alături.

Când termină să-şi pieptene părul auriu revărsat peste umeri îl întrebă:

— Nu mergi cu mine?

— Unde?

— La restaurantul nemţesc!

Mareş era uluit.

— Ştiu, ştiu, nu face mutra asta. Eşti urmărit, te caută poliţia, dar ia gândeşte-te, tocmai la nemţi eşti mai la adăpost. Aşa ceva nu le trece prin cap. Haide, zău, vino cu mine...

Se apropiase de el, cu sânii aceia tineri, fierbinţi, şi tari sub rochia subţire de vară. Era numai flacără, numai o rătăcită şi pieritoare fiinţă dornică să mai rămână câteva minute alături de el.

— ...o să stai la o masă şi o să mă asculţi, o să bei ceva. Lasă totul măcar pentru o seară... O merit, crede-mă...

— Nu-mi plac restaurantele şi nu am timp de ele...

— Asta s-o spui prietenilor tăi. Haide...

Peste douăzeci de minute se aflau într-o grădină de la Şosea sub nişte copaci bătrâni, luminaţi de dedesubt cu

becuri albastre de camuflaj, în mijlocul unei mulţimi amestecate de civili şi de ofiţeri germani. „Asta e cea mai mare nebunie pe care poate s-o facă un ilegalist, gândea Mareş, se vede treaba că sunt beat, că am băut prea mult astăzi”. Marta îi arătă o masă în apropierea ringului de dans, o platformă de sticlă mată sub care lucea parcă o placă de mercur.

— Îţi place?

— Sunt un idiot.

— Nu te mai căina atât. Nu te cunoaşte nimeni. O să te prezint câtorva prieteni...

— Ca logodnicul tău? râse Mareş.

— O să te dau drept ceva şi mai rău.

Bărbatului îi fu frică de un cuvânt pe care nu ar fi dorit cu nici un chip ca femeia să-l rostească şi ea nu-l rosti. Înspre masă venise un bărbat rotofei, cu papion, îmbrăcat în smoking.

— Bună seara, spuse acesta, familiar, onctuos, privind spre necunoscut.

— Bună seara, domnul...

— Matei, spuse repede Mareş.

— Dumnealui e patronul meu...

Bărbatul se înclină neglijent, făcu un semn cu mâna peste umăr la un chelner care se apropie rapid.

— Ce beţi? Vin ? Vermut? Ceva tare?...

— Vin, spuse Marta pentru el...

— Bine... şi ceva, o gustare... Ce lume şi astă-seară...

Vorbea profesional cu Marta, cu aceeaşi neglijenţă şi familiaritate care-l scotea din sărite pe Mareş.

— Nu mai ai loc de ei... A, uite, neamţul tău, spuse mai încet, dar nu atât de încet să nu fie auzit de toată lumea.

— Bună seara, domnişoară...

Lângă masă se ivise un ofiţer subţire, înalt, cu o privire stinsă, depărtată... Vorbea româneşte cu eforturi, dar aproape corect, căutându-şi cuvintele...

Marta îi întinse mâna şi el i-o sărută cu solemnitate.

— Îmi dai voie să-ţi prezint pe prietenul meu?

„Acum trebuie să mă ţin bine, gândi Mareş, să nu par stângaci.” Îi strânse mâna ofiţerului şi-i auzi distinct numele:

— Glaeser...

— Îmi pare bine...

Marta vorbea repede, precipitat cu el, ca să-l ajute să treacă peste momentul de surpriză.

— Tot nu mi-ai arătat florile dumitale... ştii, Matei, se adresă dintr-o dată lui Mareş, cu siguranţă dumnealui e cultivator de flori, la Bintz, nu-i aşa, parcă nu mă înşel...

— Exact... La Bintz, undeva lângă Marea Nordului...

— Interesant, interesant, spuse patronul restaurantului, şi în clipa următoare dispăru în întunericul din jur, chemat la treburile lui...

— Promisiunea rămâne promisiune. E o chestiune de zile. Comandantul nostru va pleca în curând la Marele Stat-Major şi-atunci, cum se spune la dumneavoastră, când pisiche nu-i acasă, roade-mulţii joache pe mase. A fost bine?

Era chiar simpatic ca orice om care poceşte o limbă.

— Merge! acceptă Marta, pentru cineva care se află numai de un an în România e chiar foarte bine.

— Îmi permiteţi să mă retrag, făcu solemn şi aproape corect locotenentul, pentru că locotenent era, cum văzu Mareş prin slaba lumină a grădinii. Omagiile mele, voim să vă auzim în seara asta, ca de obicei, dacă după aceea ne veţi face cinstea să poftiţi la masa noastră... Domnule... bătu scurt din cizme şi se retrase.

Chelnerul adusese tacâmurile şi turnase vinul în două pahare.

— Prietenii tăi? întrebă Mareş arătând discret grupul de ofiţeri spre care mersese Glaeser.

— E cam mult spus. Nişte cunoştinţe, vin aici în fiecare seară şi simt din când în când nevoia să fie curtenitori.

— Înţeleg, înţeleg, făcu amar bărbatul.

— Nu lua aerul ăsta că ştii totul despre mine...

Lui Mareş îi venea să râdă, gândindu-se ce ridicol ar fi fost să i-o aducă Terezei pe Marta. O blondă platinată, prietenă cu nişte nemţi, alături de nişte ilegalişti.

— De ce zâmbeşti? îl întrebă femeia.

— Aşa, mi-am adus aminte ca prostul de ceva... Noroc!

Ridică paharul şi-i privi chipul tras şi ochii aceia trişti şi frumoşi.

— Ce spunea neamţul ăsta că e? întrebă după aceea Mareş.

— Horticultor, dar eu cred că nu a venit în România ca să îngrijească de nişte sere...

— Cu mutrele lor de profesori, de cantori, de contabili, conduc lagăre, omoară oameni...

— Nu vrei să vorbim despre ceva mai vesel?

— Ştii ce nu-mi place la femei? o întrebă pe neaşteptate. Că toate nu doresc decât să le spui lucruri drăguţe, ca şi cum viaţa asta ar fi o prăjitură din care trebuie să ronţăim cu toţii, tot timpul...

Marta râdea în hohote. Cei de la mesele vecine îi priviră curioşi.

— Astâmpără-te, zise Mareş...

— Asta mi-a plăcut, să ştii. Ai umor câteodată!

Îşi bătea joc de el sau numai i se părea? Îi luă mâna.

— Sunt un idiot, o recunosc. Vreau ca toată lumea să mă ia în serios... N-am să-ţi mai ţin discursuri pentru că nu-şi au rostul. Tu eşti făcută pentru viaţa asta, cu puţin cântec, cu lume în jur, cu puţină dragoste, cu tot ce se poate întâmpla azi şi nu mâine...

— Nu, nu-i adevărat! protestă ea.

— Ba da...

— Nu-i adevărat. Dar trebuie să trăiesc, nu înţelegi? Şi cum să trăiesc decât făcând ceea ce ştiu?

— Iartă-mă, sunt urâcios. Haide, ciocneşte cu mine un pahar...

— Nu, nu acum. Acum trebuie să cânt...

Se ridică de la masă şi păşi spre ringul luminat ca un acvariu. Avea un mers elastic, trupul prelung şi cu forme frumoase transmitea acel magnetism secret de care nu-şi dau seama niciodată bărbaţii, dar pe care-l simt totdeauna ca pe o chemare secretă, imperioasă şi fără ieşire. Părul platinat scânteia în noaptea plină de o ciudată încărcătură de dorinţi, de frică şi pornire seminală. Pe urmă îi auzi vocea nu prea puternică, patetică, plină de o ciudată rezonanţă amplificată de microfon. Cânta *J'attendrai*, melodia aceea plină de disperarea timpului, melodramatică, dar atât de uşor de mers la inimă, chit că Marta o interpreta puţin fals, chit că pianul tapat paralel cânta şi el fals. În jur era o mulţime şoptitoare, o orchestră de doi bani cu ifose, îmbrăcată în smokinguri, erau aceşti nemţi cu târfele Bucureştiului sau târfele lor de front, era şi el, picat dintr-o lume cufundată, ieşită în afara legii, după o atât de absurdă hotărâre, de a o urma, de a vedea în ce viaţă e amestecată fiinţa aceasta la care ţinea, oricât i-ar fi fost de greu să recunoască...

„Beau paharul ăsta şi plec, dispar! Am făcut o gugumănie cât mine de mare! Mă vor certa, mă vor da afară din partid, dar ce pot să mai fac acum?” Dar, după ce bău, nu se ridică. Marta cânta altceva, un slow deşelat care-i plăcu mult, cum îi plăcea toată noaptea asta asudată, plină de fluturi ce roiau în jurul becurilor albastre şi verzi, ascunse sub copaci, lumea spectrală ce-i era străină şi avea să-i rămână străină poate toată viaţa. Trăia o experienţă ciudată, fără precedent şi trebuia s-o ducă până la capăt... Ofiţerii aplaudau, acum femeia cânta ceva în nemţeşte şi ei scandau refrenul în cor şi îşi bălăceau buzele lacome în cupele de şampanie. Undeva noaptea fierbinte, uscată, plină de şoapte şi sărutări date pe furiş dincolo de boschetele frumos tunse de un grădinar dibaci îl tulbura. Departe era frontul cu morţii lui, cu primejdia bombardamentelor. Frontul era poate şi aici, deasupra lui, războiul trona şi peste acest oraş, moartea putea coborî din

cer într-un minut, numaidecât, dar deocamdată nu exista moarte, nu exista decât cântecul ritmat al Martei care-i însufleţea pe nemţii cu figuri puhave, palizi în lumina verde şi albastră de acvariu...

Totul se terminase, răsunau aplauze şi se auzeau şoapte. Două femei grase vorbeau tare la o masă alăturată:

— O talangă-i mai trebuie la gât, încolo nu-i nimic de capul ei...

— Ce fiţe! Ce chestii!

Mareş râse încet, singur. Marta vorbea cu cineva care o acostase în drum spre masa lor... Aprinse o ţigară şi aşteptă. Nu dură mult dar timpul scurs îl duru, nu ştia de ce.

— Cine era?

— Un prieten. Omul care mi-a oferit angajamentul ăsta. E cam trecut, nu te speria, nu fi gelos...

Nu atingea treapta trivialităţii, dar nu era departe de ea.

— I-am vorbit despre tine. Era curios...

Ceva sună ca o alarmă secretă în fiinţa lui.

— Şi ce i-ai spus?

— Că pleci totdeauna prea repede şi fără să-ţi iei rămas bun.

— Asta e foarte neplăcut să recunoşti.

— El m-a scos de la Caledonia, bomba aia unde am cântat. E un tip distins. Nu cere nimic, îmi face numai o curte discretă, atât cât îi sade bine unui bărbat ca să nu fie bănuit de cine ştie ce şi să nu supere...

Mai voia să spună ceva şi el nu o opri.

— A apărut imediat ce ai dispărut tu, lăsându-mă ca pe o caraghioasă la Piatra Olt, deşi eu voiam sincer să termin cu viaţa pe care o duceam...

Îi făcea un reproş, era adevărat? Nu află niciodată de atunci încolo.

— Totdeauna mi se întâmplă aşa: cum mă despart de un bărbat, apare altul...

Spunea ceva dureros, voia să se răzbune, minţea, el o ştia bine.

— Noroc!

— Noroc!

Ciocniră.

— Nu mi-ai spus cum cânt.

— Destul de prost după părerea mea...

— Nu eşti deloc drăguţ...

De la masa ofiţerilor nemţi, Glaeser îi făcea semne cu mâna. Trei bărbaţi se ridicaseră în picioare şi în poziţie de drepţi băură din cupele de şampanie în cinstea ei.

Marta ridică paharul şi îl goli.

— Ce fac de fapt oamenii ăştia?

— Nu ştiu nici eu prea bine. Lucrează la Clinceni, parcă aşa-i zice. Au acolo un fel de comandament... când scapă, vin aici şi petrec. Drăguţi, nu?

— Drăguţi, acceptă bărbatul şi în clipa aceea se hotărî s-o părăsească.

— Trebuie să cânt iar, spuse ea, mă aştepţi, nu? Nu te superi?

— Nu, zise el cu un glas sugrumat de regret.

Îl sărută uşor pe obraz şi se ridică.

„Ce caraghios trebuie să fiu! gândi Mareş, dacă i-as povesti studentului ce mi s-a întâmplat ar râde de mine de s-ar tăvăli...”

De pe ringul de sticlă încă neocupat de dansatori se auzi iar vocea femeii, pierdută parcă sub copacii bătrâni, cântând ceva, sfâşiind noaptea de august. Mareş se ridică fără să privească în urmă şi ieşi singur pe sub lămpile albastre spânzurând pretutindeni, reci, absente ca într-un decor de teatru.

5

A doua zi dimineaţă se afla încă în casa Martei. O aşteptase în curtea vilei până pe la 2. O adusese un taxi până în poartă. Era singură şi plânsese când îl zărise sub copacii grelei grădini bătrâneşti.

— Ce a fost asta? îl întrebase.

— Destul, nu mai spune nimic.

Plecase de la ea foarte devreme. Avea în buzunar un buletin de identitate - unul din acele blancuri folosite de partidul comunist în epoca aceea - pe numele de Sava Ion, de meserie vopsitor, cu domiciliul pe o stradă din marginea Bucureştiului, şi-i spusese femeii că se va întoarce până seara.

Se despărţiră fără un cuvânt. Mareş o sărută scurt pe obraz, îi răvăşi părul de pe frunte şi închise repede uşa în spatele său. Bărbatul străbătu grădina neîngrijită, privi răsadurile amorţite de căldură, cu flori pălite, pământul albicios, fără sevă şi faţada incertă a casei.

Era 7 de dimineaţă sau mai devreme. Soarele ardea foarte puternic. Undeva, spre centrul oraşului, se aglomerau nori, o pâclă alburie la care privea cu speranţă.

Se opri lângă un gard, câţiva metri mai departe, şi se uită la frunzele trecute, carbonizate de arşiţă, ale unui tei. Strada era pustie. Dincolo de un gard de lemn se auzea la radio vocea unui cântăreţ de tangouri. Trecu o birjă hodorogită. Grăbi paşii. „Poate ar fi fost mai bine să fi plecat înainte de 7”, îşi spuse, dar studentul nu se scula atât de devreme.

Străbătu o stradă umbroasă, lungă şi dreaptă. În locul acesta căzuseră foarte puţine bombe. Curţile erau intacte, în geamuri sclipeau raze de soare şi se auzeau voci înăbuşite de femei. După un sfert de ceas ajunse în piaţa Sfântul Gheorghe. Treceau rar tramvaie - numai câte un singur vagon, pentru securitate - şi câte un taxi. Oamenii

mergeau grăbiţi, atenţi la balcoanele de deasupra trotuarelor, cu o teamă instinctivă să nu fie striviţi de vreun zid gata-gata să se prăbuşească. Strada era plină de grămezi de cărămizi acoperite cu moloz, de stâlpi puternici de lemn care susţineau câte o faţadă, de bile rotunde aruncate sub portalurile intrărilor incendiate.

Mareş se uită la câteva vitrine jalnice, pline de praf, cu geamurile sparte pe jumătate şi înlocuite cu bucăţi de placaj şi în cele din urmă se hotărî să intre într-o iaurgerie. Ceru un pahar de lapte şi întrebă pe patroana birtului cât face, plătind pe loc. După ce bău privi afară. Cineva îl urmărea încă de la plecarea din casa Martei. Acum o ştia bine.

Sorbise laptele cald, acru, cam cu dezgust, ridicându-se în cele din urmă şi dând bună ziua. Afară, pe trotuar, căută din ochi pe urmăritor, dar nu-l mai zări! Pe lângă el trecură câţiva bărbaţi grăbiţi. Se apropia un sergent şi se hotărî dintr-o dată. Intră în gangul clădirii pe care o cunoştea demult şi căută scara. Mai fusese aici de câteva ori. Ştia că imobilul avea cinci etaje şi nu-i rămânea decât să urce până sus la ultimul şi de acolo, Dumnezeu cu mila. Scările erau murdare. Pe primul palier: o uşă deschisă. O femeie spăla duşumelele. Mirosea a leşie: Mareş urcă mai departe. Cobora un domn îmbrăcat în haine de doc, cu o servietă de piele la subţioară. Îi făcu loc. Amână cât putu să ajungă la platforma etajului al patrulea. Printr-un geam spart intra soarele numai cât să lumineze o bucată de perete. Rampa şubredă scârţâia. Se opri de câteva ori şi începu să fluiere uşor un cântec oarecare. De sus, de deasupra lui, se auzeau glasuri de femei.

Nu-i era frică, se gândea numai că totul era pierdut pentru el dacă nu scapă de urmăritor.

Se auzea un plânset înăbuşit şi iar voci de femei.

Când ajunse în faţa uşii ultimului apartament de la etajul cinci văzu că e dată de perete şi că dincolo de prag ardeau

câteva luminări. Se închină. O femeie îmbrăcată în negru îl întrebă curioasă.

— Îl căutaţi pe domnul Petrescu?

— Nu. Dar ce s-a întâmplat? Vestibulul era plin de rudele proaspătului răposat. Dinăuntru venea dogoarea lumânărilor aprinse.

— A murit ieri după prânz, mai spuse femeia.

— Ei, cum aşa, că bombardament n-a fost?

— Inima. La 4 încă trăia, era vesel, a stat de vorbă cu noi, tocmai râdea, spunea că dacă scapă de bombe o să trăiască o sută de ani.

Mareş nu o asculta. Privea dincolo de pragul vestibulului îngust. Mobila veche, bătrânească, fusese trasă într-o parte şi pe o masă, într-un coşciug, văzu faţa palidă a necunoscutului. Îşi mai făcu o cruce şi spuse încet:

— Dumnezeu să-l ierte!

Era atât de absurd, că-i venea să fugă în goană pe scări. Femeile - erau vreo patru - se uitau la el, de fapt îi părea bine că în încăperea în care se afla mortul nu se găsea nici un bărbat şi una îl întrebă, fără motiv, mai mult din amabilitate:

— Dar dumneata pe cine căutai?

— Pe domnul Năstase Dumitru, inventă la iuţeală un nume, de la etajul 5...

— Domnul Năstase? se miră altă femeie. Nu stă nici un Năstase aici, că eu cunosc pe toată lumea.

Mareş se uită la ele mirându-se ipocrit:

— Nu e aici numărul 78?

(Ştia bine că se afla la numărul 76.)

— Nu, ai greşit dumneata, vezi alături...

— Scuzaţi-mă.

Porni încet pe scări. În stradă se mai uită o dată la tăbliţa de email albastru, bătută în faţa intrării. Cel mai prost lucru era faptul că nu-l vedea pe urmăritor. Grăbi paşii, deşi nu ştia prea bine încotro trebuia s-o apuce. Căldura îi uscase gâtul. Se opri în faţa unei tarabe cu limonadă şi ceru un

sirop. Bău lacom, cu înghiţituri mari, lichidul dulceag, nu prea rece.

„Merge al dracului, după lapte”, gândi şi în clipa aceea simţi că e privit cu insistenţă. Lăsă paharul pe marginile căruia mai rămăseseră urme de spumă şi porni liniştit pe trotuarul nu prea aglomerat. Omul care-l fixase nu era singur. Nu-l cunoştea. În fracţiunea aceea de secundă îşi aminti de toate chipurile celor care îl urmăriseră până atunci. Traversă strada lată, auzi un clopot de tramvai aproape de el şi în clipa următoare fu pe scara de lemn a unui vagon. Era obişnuit cu manevra aceasta. Privi de pe platforma îngustă chipurile urmăritorilor. Nu mai exista nici o îndoială, erau mai mulţi. Agenţii alergau după vagonul de tramvai. Le vedea feţele asudate. În spate se afla unul pirpiriu, care fluiera întors spre trotuar. Urmăritorii căutau o birjă sau un taxi. Strada avea porţiuni sparte de bombe. „Ah, de ce nu sună sirenele acum, se gândi. O alarmă ar produce puţină înghesuială”. Tramvaiul îşi încetinise mersul. Trebuia să coboare. Îl despărţeau cam două sute de metri de agenţi. Se lăsă uşor pe lângă spatele vagonului galben şi în clipa următoare auzi un claxon. Ţâşni spre trotuar. Din spate, un glas bărbătesc înjura grosolan. Căută din ochi. O femeie se uită aiurită la el. O izbise cu cotul. „Nu vezi, boule!” spuse ea. Îi veni să râdă. Se auzeau fluiere. Mulţimea privea nedumerită. Urmăritorii îl arătau cu mâna. Trebuia să intre repede undeva. Mai făcu cinci sau şase paşi şi găsi un gang. Era răcoare. Se auzea iar vocea cântăreţului de tangouri. Găsi o rampă lucioasă de lemn. Se obişnuise cu întunericul. Urcă încet, pisiceşte. Dacă avea să-l întrebe cineva pe cine căuta, o să spună iar numele acelui Năstase de adineauri. Dar cum dracu nu-i văzuse? Stătuseră, desigur, dincolo de geamul unei prăvălii de peste drum. Un filaj ca lumea aşa se face. Cu mai mulţi, cu semnale, cu pânde fixe. Trase cu urechea în jos. Glasuri. „Aici ! Aici a intrat!” Apoi un tropot grăbit. Se afla la etajul 3 al unei clădiri necunoscute şi nu ştia cât mai putea să urce.

Se opri şi privi în sus. Încă două etaje. Mai urcă unul, reţinându-şi respiraţia. Găsi o uşă deschisă. Vru să bată, dar se răzgândi. Dincolo de ea era o altă uşă. Închisă. În dreapta, un balcon cu grilajul metalic rupt la un bombardament, numai o platformă de ciment scrijelat de schije. Alături: câteva ferestre acoperite cu placaj, oarbe. Noroc cu radioul care acoperea zgomotele de jos. Privi dincolo de extremitatea balconului; gol haotic între două blocuri cu faţadele cenuşii, mâncate de ploi. Jos, la douăzeci de metri adâncime, o ladă de gunoi în care scurmau pisici; o salcie crescută anapoda încercând să-şi ridice crengile în sus, spre cer. În locul fără soare o sfoară de rufe, câteva cămăşi ţepene şi acoperişurile din jur, prea depărtate ca să poată sări. Se auzeau gâfâiturile urmăritorilor. Încă două secunde şi era pierdut. Se lipi de zid şi îi auzi. Lăsaseră, probabil, pe cineva jos. Erau numai doi. Mergeau, desigur, până la ultimul etaj şi de acolo aveau să coboare în câteva minute. Se uită la ferestrele deschise. Se afla lipit de una dintre ele cu spatele la palier. Din casă, o femeie alarmată de glasurile de pe scară ieşi şi întrebă speriată: „Cine este?” În clipa următoare Mareş privi în interiorul unei camere întunecoase, mirosind a mâncare. Găsise ce-i trebuia. Într-o clipă fu înăuntru. Smulse de pe spătarul unui scaun o haină de vară, uşoară şi albă, căutând şi perechea ei de pantaloni aruncată alături. „Am să-i înapoiez vreodată, gândi, caz de forţă majoră.”

Ajuns iar pe balcon, zvârli haina şi se dezbrăcă. Îşi trase repede pantalonii şi îşi puse haina uşoară de doc, încheind-o la un nasture. Se strecură pe lângă uşa care dădea spre palier. Femeia care ieşise din odaia de lângă el urcase câteva trepte, întrebând pe cineva ce se întâmplase. Se strecură uşor pe lângă zid, în aşa fel încât să nu fie văzut în spirala scării şi coborî repede. Avea noroc că plecase de acasă încălţat cu nişte sandale uşoare de pânză. Când ajunse deasupra intrării, la etajul 1, auzi vocea unui agent, întrebând: „Ce dracu, nu l-au găsit!” Pipăi instinctiv

buzunarele hainei străine pe care o luase şi găsi o brichetă şi o hârtie de 5 lei mototolită. Sus, uşile se închideau şi se deschideau cu zgomot. Trebuia să coboare, în buzunarul de la piept al hainei dădu peste o pereche de ochelari. Şi-i puse repede la ochi şi coborî.

Lentilele lustruite îi aşezară o ceaţă uşoară pe ochi când ajunse în faţa uşii abia desluşi două chipuri de bărbaţi. Spuse repede:

— Vă cheamă şeful sus!

Unul din agenţi se năpusti pe trepte. Fu urmat de al doilea, care avu o clipă de şovăială. Mareş nu putu să-i vadă ochii curioşi care se fixaseră pe sandalele de vară. O clipă acesta bănui ceva. Haina curată, călcată bine, contrasta cu încălţămintea veche, plină de praf şi cu cămaşa lui cadrilată. Necunoscutul urcă puţin şi fluieră dintr-o dată, lovindu-şi fruntea cu palma:

— El era. Cheamă pe şef, ne-a dus!

Se făcu o larmă scurtă şi se auziră tropăituri.

Mareş îşi spuse: „Trebuie să fiu liniştit, să nu mă pripesc. Acum trebuie să dispar. Ah, unde să găsesc o stradă aglomerată?” Vru să traverseze, dar se răzgândi. Nu-şi scoase ochelarii şi se hotărî să rămână pe acelaşi trotuar, dar auzi în spate paşii urmăritorilor. Haina albă îl prefăcuse într-o ţintă vie. Mai merse repede cam zece paşi şi îşi smulse ochelarii. Vedea din nou ca lumea şi căută o intrare cu multe uşi. Se afla în faţa unei prăvălii. Intră, pentru că nu mai avea ce face. Străbătu magazinul. Căută o scară şi o găsi. Era înghesuială şi asta-i convenea. Urmăritorii se aflau acum la uşă. Cineva strigă tare:

— Staţi pe loc! Pe unde este altă ieşire?

Se produse o larmă scurtă şi mecanicul urcă patru sau cinci trepte. Se trezi faţă în faţă cu un bărbat gras şi chel, dezbrăcat de haină, numai în cămaşă, care-l întrebă:

— Pe cine căutaţi?

— Sunt comisarul Năstase (îi veni să râdă iar, dar se stăpâni şi făcu un gest vag spre rever). Spune-mi unde este ieşirea a doua:

— Pe aici, pe aici, făcu funcţionarul.

Mai urcă vreo câteva trepte şi ajunse într-un coridor. Prăvălia avea numai un etaj şi asta era prost.

Privi curtea înghesuită. Cea de-a doua ieşire dădea spre un gang. Afară se vedea strada luminată de soare şi trecătorii grăbiţi. În spate era numai un zid înalt, de netrecut. Dacă îl aşteptau la uşa magazinului, era pierdut, pentru că gangul era orientat în aceeaşi direcţie. Se auziră glasuri aproape. Se hotărî. Trebuia să rişte.

6

Ziua asta avea s-o ţină minte toată viaţa, era într-o miercuri, rătăci prin Bucureşti, către periferii, acolo unde o urmărire era mai uşor de observat, şi abia târziu, când căzu seara şi se convinse că scăpase ca prin minune de agenţi, se urcă într-un tramvai care făcea linia de centură şi se dădu jos din el cu două staţii înainte de locul unde se afla casa Terezei. Fusese singurul pasager al unui vagon dărăpănat. Străzile erau pustii, nu ardeau decât becurile triste, chioare, albastre de camuflaj şi când ajunse în curtea gazdei tot mai ascultă ecourile străzii, să se convingă dacă nu se luase cineva după el.

— Cine e? întrebă din casă Tereza, cu vocea nesigură.

— Eu, Mareş, dă-mi drumul înăuntru.

Femeia îi deschise cu precauţie, îl recunoscu şi-i făcu loc.

— Ce-i cu dumneata?

Sub tavanul scund, văruit proaspăt, ardea o lampă cu lumina mică. În ferestre tot mai străluceau garoafele ei roşii, puse în vase albastre de tablă.

— Poţi să mă adăposteşti noaptea asta aici?

— Da, dar umblă încet să nu-mi trezeşti fata. Ce s-a întâmplat?

Mareş scutură din umeri cu un gest vechi:

— Mi-e teamă c-am greşit.

— Nu cumva? întrebă femeia făcându-i patul cu gesturi mecanice.

— Nu avea nici o grijă.

— Şi cum a fost?

— E o poveste întreagă. Spune-mi, poţi să-l găseşti mâine dimineaţă pe Dumitrana şi să-i spui să vină încoace?

— O să încerc, dar dracu ştie de unde o să-l iau că schimbă casele ca muierile rochiile.

A doua zi acesta sosi pe la prânz. Nu părea furios, se stăpânea, Mareş îl cunoştea. Tereza îi lăsase singuri.

Fetiţa ei se juca pe afară cu un cerc. Nu se certară. Dumitrana îl privea abătut, sătul încă dinainte de cele ce avea şi trebuia să-i spună. Îşi scoase tabachera lui cu încheieturi coclite de aramă şi bătu o ţigară ieftină în cele două capete. Părul alb şi tuns scurt lucea în lumina puternică de august ce intra biruitoare prin perdele.

— Ascult, zisese rece, cu o voce egală, fără nuanţe.

— Întâi şi întâi, te rog să mă crezi că nu vreau să mă scuz pentru cele ce am făcut. O să răspund, dar asta e altceva...

— Aşadar... îl îngână celălalt, parcă absent, cu ochii săi reci, pustii, fără să-l privească.

— Aşadar, la Piatra Olt m-am încurcat cu o cântăreaţă...

— Ştiu...

— Îmi pare bine că ştii totul...

Era duşmănos, rău, pornit, deşi bănuia că nu are nici un drept să fie aşa; dar parcă nu-l mai interesa nimic. Nu-i fusese frică, avea de o zi senzaţia unei remuşcări poate stupide pentru că era tardivă, dar o remuşcare violentă, născută din ideea că se purtase absolut ca un idiot şi că nu merita nici măcar iertarea sau scuza tovarăşilor lui.

— Aşadar... repetă celălalt inflexibil.

— Aşadar, m-am încurcat cu ea la Piatra Olt. În urmă cu vreo zece zile, în timpul unei alarme...

— După ce ai părăsit domiciliul fixat...

— După ce am părăsit domiciliul fixat... am întâlnit-o întâmplător într-un adăpost... Era cu o prietenă...

—
Şi?

— M-a invitat la ea acasă...

— Şi?

— Şi-am rămas o noapte...

— Şi?

— Şi pe urmă m-am întors...

— Deşi ştiai că la Piatra Olt poliţia o să-i ia urma pentru că era firesc să facă aşa...

Vorbea fără să ridice tonul şi de aceea era şi mai nesuferit, dar Mareş trebuia să-l rabde şi ştia că va răbda mult.

— Să admitem, continuă cu aceeaşi voce egală, că totul a mers cum trebuie, că ai scăpat de agentul care te urmărea, după cum mi-a spus Tereza, dar asta ajunge? Şi dacă te prindeau? Şi dacă nu dădeai de un ageamiu?

— Erau mai mulţi...

— De nişte ageamii, poftim, dacă-ţi place aşa... De ce nu te gândeşti şi la ceilalţi? Dacă nu băgai de seamă şi-i duceai în cârcă pe urmăritori acasă la Niculescu unde vine şi Ina, vin şi eu, vin şi alţii? Că o să stai dat la fund o vreme, e o pagubă foarte însemnată, regret, dar nu ştiu cum o să te folosesc, mai ales acum când e atâta nevoie de oameni, ştii cât suntem de aproape de ziua pe care cu toţii o aşteptăm, şi ce-mi faci?

Mai bine l-ar fi pălmuit, mai bine...

— O casă conspirativă pierdută, un om scos din circulaţie şi toate astea pentru ce? Pentru un fund de muieruşcă...

Mareş nu mai putu să rabde. Se ridică în picioare şi spuse cu toată furia de care era capabil:

— Nu tuturor le merge bine în privinţa asta! Nu oricine poate să-şi aranjeze viaţa aşa cum vrea şi cu cine vrea...

Se făcu o tăcere înfiorătoare. Nu se auzea decât un tren garând pe o linie secundară, undeva pe aproape, dând semnale repetate.

— Mă aşteptam să aud într-o zi lucrurile astea de la dumneata. E firesc. Te înţeleg. Dar de dat socoteală pentru Ina, n-am să-ţi dau socoteală niciodată. Asta este un lucru care ţine de trecut şi nu numai de voinţa noastră. Nu am avut niciodată senzaţia că ţi-am luat femeia. Am aflat mai târziu totul şi nici ea nu *e* atât de vinovată. Să nu facem o porcărie dintr-un lucru care se poate întâmpla şi altora, să privim cu demnitate situaţia şi dacă vom mai avea ceva să ne spunem, să ne spunem la timpul potrivit. Am venit aici ca să discutăm despre o muncă de partid.

— Aştept judecata tovarăşilor şi cu asta am terminat! izbucni iar, pătimaş, celălalt.

Dumitrana nu se ridică de pe scaun, nu se arătă iritat, vocea lui era la fel de seacă şi domoală, dar asta-i făcea şi mai rău lui Mareş.

— N-am să termin deloc, n-am deloc chef să termin. Şi ar fi bine să înţelegi că de aici înainte orice lucru asemănător mă va sili să iau măsuri şi mai drastice.

— Dar pentru Dumnezeu, cum să te fac să înţelegi că dacă aş fi ştiut că femeia asta e urmărită nu m-aş fi dus la ea în vecii vecilor.

— O cunoşteai de la Piatra Olt şi încă de acolo ar fi trebuit să-ţi dai seama că poliţia nu e atât de idioată încât să nu folosească orice mijloace ca să te găsească. Doar nu le-ai dus trandafiri în depoul acela, le-ai aruncat în aer atelierul de reparaţii, le-ai făcut pagube de sute de mii de lei, i-ai silit pe nemţi să le frece ridichea celor de la Siguranţă, ai devalizat un tren de arme; ce, astea sunt fapte de sugaci sau ce dracu sunt? Dumneata crezi că avem de-a face cu ţânci, cu bâlbâiţi, cu ce naiba? Dispar arme de sub nasul Gestapoului, sar în aer locomotive şi lor le pretinzi sa stea

liniştiţi pe scaun, să viseze. Au făcut exact ceea ce era firesc să facă şi fără puţin noroc eram daţi peste cap.

Dumitrana tăcu. Ţigara arsese singură între degetele lui scurte şi boante, nu o fumase, curgea numai un scrum cenuşiu din ea, pe masa Terezei.

— Uite ce, spuse celălalt, fără a avea aerul că regretă ceva, deşi regreta totul, suntem amândoi bărbaţi, pune-mă să fac ceva nemaipomenit, dă-mi o muncă îngrozitoare, aruncă-mă în cea mai mare primejdie şi cu asta să terminăm, primesc orice, numai să nu te mai aud...

— Ce uşor ar fi aşa! Dar eu răspund cu capul pentru fiecare comunist. Suntem puţini, o ştii bine, şi nu-mi este indiferent dacă mâine îţi frângi gâtul, te rog să mă crezi.

— Şi atunci? O să-mi scoţi ochii toată viaţa pentru că am dormit câteva nopţi în patul unei muieri? La atâta am avut şi eu dreptul!

Dumitrana îi luă încheietura mâinii şi-i spuse cu o sinceritate dureroasă:

— Ba chiar la mai mult, nu mai striga atât, dar nu era vremea acum pentru aşa ceva. Şi ca s-o scurtăm: ascultă-mă! Nu sunt un om chiar atât de rău: o să găsesc ceva şi pentru dumneata de făcut, dar, pentru Cel de Sus!, cum ar spune babele, fără femei, măcar acum când suntem atât de aproape de eliberare...

III

1

ÎNAINTE DE A SE FI SFÂRŞIT PRIMA JUMATATE A LUNII august, Dumitrana încă figura pe lista de artificieri ai unei secţii speciale a uzinelor Malaxa sub numele de Ionete Gheorghe. Angajarea se făcuse cu complicitatea unui tovarăş aflat aici de multă vreme, om de nădejde care admisese că actele noului salariat, de altfel bine falsificate, împreună cu dovezile de vechime şi recomandările altor directori erau în regulă. În dimineaţa unei zile călduroase, omul acela îl întâmpinase în uşa halei de lucru, foarte agitat. Dumitrana îl vedea pentru prima oară atât de neliniştit.

— Ce s-a întâmplat, nene? făcuse cu un calm aparent sub care se ascundea de fapt destulă grijă.

— E fierbere mare. Nemţii au reclamat că din trei proiectile, numai unul face explozie, ca să nu mai vorbim despre decalibrări...

— Şi?

— Vor veni în anchetă.

— Când?

— Azi.

Era prost, prost de tot, pentru că de dispărut fără să nască bănuieli nu putea să dispară de vreme ce intrase în incinta uzinei şi rămânând putea să piardă întâlnirea de la 12 pe care o avea cu inginerul Comşa. Trebuia să aştepte să vadă cum se vor desfăşura lucrurile. Şi cum nemţii se sculau ca totdeauna de dimineaţă, pe la 8 şi jumătate pe pavajul curţii apăru o maşină din care coborâră trei ofiţeri,

raşi la sânge, gravi, bătând din cizme, nervoşi, cercetând furioşi geamurile Direcţiei Generale. Se ivi un bărbat cu părul alb, roşcovan, adus puţin de spate, politicos şi meticulos, vorbind încet, ceea ce îi enervă încă de la început pe noii-sosiţi.

— Unde este domnul Malaxa? întrebase agresiv şeful lor, un căpitan uscăţiv, lung şi discutând cu gesturi rupte.

— În concediu, răspunse placid inginerul-şef al uzinelor într-o germană perfectă.

— Cum, domnul Malaxa mai pleacă în concediu în astfel de împrejurări? se mirase ofiţerul.

— De ce nu? întrebă puţin ironic bărbatul cu părul alb. Este foarte ocupat tot timpul anului şi în luna august lipseşte de obicei.

— Şi dumneavoastră cine sunteţi?

— Inginerul-şef al uzinei. Numele meu este Şerban.

Nu-şi strânseseră mâinile, ofiţerii nu mai aveau timp să fie politicoşi.

— Cu ce vă pot fi de folos?

— Să ne arătaţi secţia în care se lucrează materialul pe care ni-l livraţi.

Nu spusese bombe, ca şi când acest cuvânt ar fi fost trivial şi inginerul-şef aprecie decenţa oaspeţilor.

— Poftiţi după mine.

Dumitrana privea de la un geam al halei toată această scenă.

— Ce-au făcut trepăduşii lui Malaxa de azi de dimineaţă? întrebase. |

— Ne-au scos din ateliere ca să cerceteze bancurile.

— Şi lăzile alea?

Maistrul lucrase de unul singur, dovedind o iniţiativă rapidă.

— Le-am pus pe coridor şi le-am acoperit cu nisip. Dacă o să întrebe cineva vom spune că sunt ale pompierilor şi au fost aşezate acolo în vederea exerciţiilor de apărare pasivă.

Inginerul urmat de ofiţerii germani şi de şefii de ateliere intrase în imensa hală afumată. Mergeau agitat. Cineva explica febril procesul de producţie, adaptările făcute în vederea „livrării materialului” pentru regimentele de artilerie ale Marelui Reich. Căpitanul se oprise în faţa carcerei de lemn.

— Ce este asta? întrebase cu mâna în şold, puţin surprins de ceea ce vedea.

— O carceră pentru muncitori.

— A, iată! Deci aveam dreptate, la dumneavoastră nu există disciplină.

— Este o măsură preventivă, de obicei n-o folosim.

— Foarte rău, remarcă interlocutorul.

Se sună sirena de apel şi muncitorii se adunară într-o mişcare lentă, plictisită, ce nu scăpă noilor-sosiţi. Erau mulţi, negri, cu feţe încruntate. Ştiau ce avea să urmeze şi nu le făcea nici o plăcere să audă iar discursul inginerului-şef. Agenţii Siguranţei îi mânau din urmă cu îndemnuri şi înjurături scurte.

— Mişcă, măi camarade, că ne apucă prânzul, ori n-auziţi apelul?

— Haide, haide, mai repede că n-aveţi oase în burtă.

Maiştrii mai bătrâni scuipau cu silă la picioarele lor şi îi întrebau cu o falsă naivitate:

— Mă, ţâcă, da' pe mămicuţa aia a ta de ce n-o aduci, mă, aici să facă ordine?

— Mai ai fraţi pe-a casă tot atât de deştepţi?

Într-un sfert de ceas hala fu aproape plină. Sosiseră şi cei din alte secţii, unii numai din curiozitate, alţii gata să spună la înghesuială ce nu le convenea. Dumitrana privea mulţimea neagră, tăcută deocamdată, adunată sub geamurile negre de zgură ale acoperişului înalt. Inginerul-şef se urcase pe o mică platformă de fier căuta cu privirea absentă peste grămada de oameni. În spate, ţepeni, stăteau cei trei ofiţeri germani, înmănuşaţi, gravi, palizi, cu feţele bine bărbierite, parcă atunci lăsate din brici. Un

interpret de ocazie traducea micul discurs al inginerului-şef care vorbea fără o prea mare convingere.

— Domnilor, din rapoartele sosite de la Marele Stat Major al Comandamentului german rezultă că în uzina noastră au loc sabotaje. Între noi, mai precis, în mijlocul dumneavoastră, lucrează bolşevici, oameni vânduţi inamicului, adică acea categorie de indivizi care trădează înaltele interese ale ţării. Am să vă arăt ce a livrat uzina noastră săptămâna trecută armatei. Gurguţă, adu lada aia!

În faţă platformei apăru un lucrător blond şi spătos, împingând un cărucior cu piese demontate. Inginerul-şef se aplecă, era încă suplu, şi ridică o tijă metalică din care lăsă să cadă un pumn de nisip.

— Vă place? întrebă puţin patetic, atât cât îi cerea rolul lui.

— Frumos lucrat! şopti cineva din spatele lui Dumitrana.

Cuvintele oratorului de ocazie curgeau acum monoton, fără convingere:

— Vă aduc la cunoştinţă că orice tentativă de sabotaj va fi surprinsă de aici înainte şi că vinovaţii vor fi înaintaţi Curţii Marţiale. Dumneavoastră, deşi civili, sunteţi supuşi legilor militare, care, aşa cum ştiţi, nu cruţă când e vorba de trădare de patrie. Vreau să vă mai spun că deşi v-am mărit salariile şi sunteţi scutiţi de front, atitudinea dumneavoastră ne dă de gândit. Se lucrează încet, fără dragoste de muncă...

— Adică cum vine asta? întrebă cineva din fundul halei.

— Dragoste de muncă? se miră altul, doar nu facem biscuiţi, facem bombe!

Agenţii se precipitară prin mulţime cu ochii aprinşi, curioşi să ştie cine a vorbit:

— Care eşti, mă, ăla? întrebau în dreapta şi-n stânga.

— Mutu de la Manutanţă, făceau lucrătorii, dându-şi coate.

— Mă, spune, mă, că puşcăria vă mănâncă! Mama voastră de bolşevici şi trădători...

Ofiţerilor li se traducea cuvânt cu cuvânt ce se spunea şi de o parte şi de cealaltă. Căpitanul se precipită spre inginerul-şef şi îi spuse marţial:

— Poftiţi, uitaţi-vă ce spirit anarhic domneşte în uzina dumneavoastră! Iată de ce duşmanul se află la graniţele ţării şi asta pentru că prin ceea ce faceţi, mai bine zis prin ceea ce nu faceţi, îl ajutaţi pe inamic. Dar vă previn că dacă nu aveţi dumneavoastră, noi vom găsi destule lagăre şi puşcării pentru ei!

Inginerul-şef se întorsese dezgustat spre ofiţer şi-i spusese rituos:

— Las-o dracului, domnule! Nu-mi mai ţine discursuri. Ce să le fac? Sunt mulţi şi uniţi.

Ofiţerul, apucat subit de un elan oratoric, se precipită spre mica balustradă de fier a platformei şi începu să vorbească, cerând insistent traducătorului să-l tălmăcească în româneşte. Urmă o jumătate de oră de imprecaţii, de ameninţări, de lăudăroşenie găunoasă despre forţa recunoscută a armatei germane, fu invocată alianţa sfântă a României cu Marele Reich şi totul se termină printr-o patetică şi răstită promisiune de câştigare a războiului datorită ultimelor arme secrete.

Mulţimea lucrătorilor asculta, nu în tăcere, dar nici protestând, bărbaţii aceia plini de zgură şi de unsori aveau pe chip ceva nesuferit, ironic, batjocoritor şi asta nu mai putu suporta multă vreme nici falnicul ofiţer al Wehrmachtului. Salută deci cu braţul ridicat, strigând gutural:

— *Heil Hitler!* după care părăsi estrada improvizată cu o întoarcere pe călcâie demnă de invidiat.

Îl urmară precipitat ceilalţi doi ofiţeri, inginerul-şef, abia ţinându-se după ei, şi trepăduşii, năduşiţi toţi, importanţi, plini de ei, gesticulând, ameninţând şi promiţând o ordine exemplară în viitorul cel mai apropiat.

— Scăpărăm uşor! spusese maistrul privindu-l pe Dumitrana.

— Nu mai au nici ei convingerea de la început! remarcă celălalt. Au obosit. Maşina scârţâie.

Avea alte lucruri mai importante de întrebat, aşa că îi lăsară pe ceilalţi să se înghesuie spre ieşirea halei şi se retraseră într-un colţ mai ferit.

— Nene Stănică, ia spune mai bine cum stai cu oamenii de aici?

— Dacă aş zice bine aş minţi... Binişor.

— Ştiu despre ce este vorba?

— Pe ocolite. Vorbesc şi eu în dodii, ei se mai prefac că nu pricep, oricum le place...

Maistrul avea şi el de pus o întrebare.

— Mie una să-mi spui: când ?

— Nu mai e mult!

— Dar aşa, cam cât?

— Nene Stănică, cine ştie multe moare. M-am dus. Ai grijă pe aici, dacă întreabă cineva de mine, să spui că am certificat medical: amigdalită cronică. M-am înţeles cu doctorul, ştie ce să cânte dacă o să-l ia din scurt.

Peste o oră se afla în Cotroceni în faţa casei generalului Dănciulescu. Sosise, conform înţelegerii, la un sfert de ceas după inginerul Comşa, care discuta cu gazda.

În odăi era cald, mirosea a piele încinsă şi a tutun bun. Întâlnirea cu ceilalţi trebuia să aibă loc abia peste un ceas. Generalul îi explica ceva lui Comşa, care-l asculta atent, era vorba despre cunoştinţele lui din armată, pe urmă vorbiră despre şansa de a putea folosi această casă atât de liniştită.

— Te rog să mă crezi, zicea Dănciulescu, dacă nevastă-mea nu ar fi plecat la băi, cum face de obicei în luna asta, mi-era greu s-o conving să părăsească locuinţa pe o astfel de vipie...

— Evident, evident, aproba inginerul privind biblioteca cu cărţi legate în piele de Cordova.

Dumitrana îi salutase, le strânsese mâinile la amândoi şi rămăsese lângă fereastră privind grădina opărită de căldură

din curte. Strada era pustie, lumea din acest cartier aristocratic al Bucureştiului se evacuase de mult de frica bombardamentelor. Comşa, înainte ca gazda să părăsească locuinţa, îl mai întrebă pe general, parcă să se asigure de un lucru mai vechi stabilit între ei:

— Şi situaţia de la palat care mai e?

— Bună. Regele e permeabil.

— Ce se înţelege prin această permeabilitate?

— Că va face tot ce i se va cere.

— Domnule general, sunt convins că ajutorul dumneavoastră, ca în toate ocaziile, va fi substanţial...

— Îmi permiteţi să mă retrag? Cheile ştiţi unde să le lăsaţi, voi reveni peste două ore...

Rămăseseră singuri.

— Ei? făcu inginerul. Cum stăm?

— Binişor, îl imită fără să vrea Dumitrana pe maistrul lui.

— Eşti desigur curios să ştii pentru ce te-am convocat?

— Cu voia dumneavoastră poate o să aflu.

Dumitrana înţelegea uşor ce i se spunea, dar aici trebuiau mai multe amănunte.

— Iată despre ce este vorba. O să ne întâlnim cu câţiva reprezentanţi ai fostelor partide politice dizolvate de Antonescu. Trebuie ajuns la un acord, la o coordonare a acţiunilor.

— Contaţi pe oamenii aceştia?

— Într-o insurecţie şi o neutralitate valorează ceva, darmite un acord? !

— Înţeleg.

— În ce mă priveşte sunt la fel de sceptic ca şi dumneata, dar am o indicaţie superioară. Trebuie să raportez ce mi se va spune astăzi.

— Şi credeţi că vor pune condiţii?

— Bineînţeles, sunt redutabili, mai ales în materie de negocieri.

— Nu tot ei lucrează peste capul tuturor cu aliaţii?...

Inginerul zâmbi uşor.

— Aliaţii, ca şi noi, contează numai pe grupuri în stare să acţioneze. De discutat se poate discuta la infinit. Unde vrei şi unde nu vrei. Nu există atâtea guverne în exil? Te asigur că în ce ne priveşte vom şti să hotărâm singuri. De altfel, important în tot ce avem de gând să facem este tocmai această dovadă că putem să ne hotărâm singuri soarta viitoare.

Începuseră să sosească, în ordinea stabilită, la intervale de zece minute. Peste o jumătate de oră erau la masă, faţă în faţă: inginerul Comşa, Dumitrana, şi trei bărbaţi necunoscuţi: unul gras, mic, chel, agitat, vorbind uşor ardeleneşte, al doilea un domn cărunt, distant, îmbrăcat în alb, cu o graseiere accentuată, un adevărat om de cabinet, cum se spunea la vremea aceea. Al treilea, insignifiant, şters, mut, cu o falcă căzută, avea să vorbească foarte puţin. Lui Dumitrana nu-i plăcu nici unul dintre ei şi le arătă de la început o antipatie nedisimulată.

— Suntem toţi? întrebă omul în haine albe.

— Toţi, putem începe.

Chelul deschise focurile cu precizie:

— Domnilor, sper ca întâlnirea noastră să fie scurtă şi eficace. Nu e nevoie să pledez prea mult cauza bine precizată a partidului meu. Noi n-am fost niciodată de acord cu politica aventuristă a guvernului Mareşalului Antonescu. Aşa cum ştiţi, preşedintele nostru i-a atras atenţia în nenumărate rânduri domnului Mareşal asupra erorilor consecutive făcute de-a lungul timpului.

Vorbea cursiv, avea gesturi de avocat, „clănţău” îl califică rapid Dumitrana. Ar fi vrut să-i spună câte ceva în legătură cu dezaprobările preşedintelui său faţă de politica Mareşalului Antonescu, dar se abţinu. Inginerul Comşa îl privi rapid şi-i zâmbi uşor, complice. „Lasă-l să trăncăne, spuneau ochii lui. Mai învaţă ce-i pe lumea asta, ce dracu!”

—...partidul nostru, aşa cum ştiţi, a stat totdeauna în opoziţie, evident, el nu-şi face un merit din asta, pentru că în politică totul e să construieşti, nu să te opui orbeşte, dar,

recunoaşteţi şi dumneavoastră, forţele dictatoriale au fost mai puternice. Aşa cum ştiţi, am avut politica falimentară a regelui Carol, am avut politica de forţă a guvernului legionar, prigoana mai bine zis a acestui regim de mână forte, şi în sfârşit dictatura Mareşalului... Acum când ţara se află într-o primejdie, reală, accentuă bine acest cuvânt, reală, repet, când fiecare român...

— Domnule Raţiu, îl întrerupse inginerul, tocmai de aceea ne-am adunat, am vrea să stabilim unele lucruri, să cădem de acord cu ele şi pe urmă totul va fi foarte bine...

— Vă atrag respectuos atenţia că lucrurile despre care vorbiţi sunt destul de periculoase...

— Dumneavoastră aţi vrea să nu se întâmple nimic? Să meargă totul pe roate?

— Îmi permiteţi o întrebare? făcu de alături omul îmbrăcat în alb.

Se adresase inginerului, pe Dumitrana îl ignora voit. Nu-i plăcea mutra lui brutală, decisă.

— Da, făcu Comşa.

— Va fi o lovitură de stat sau o acţiune armată pur simplu?

— Nu ştim precis nici noi, se scuză inginerul. Aceste amănunte vor fi stabilite de către cei însărcinaţi să le ducă la capăt.

— Atunci puteţi să-mi spuneţi măcar altceva?

— Cu plăcere.

— Pe armată se poate conta?

— Desigur.

— Ştiţi, făcu domnul acela ticăit, omul de cabinet, în materie de lovituri de stat, de putschuri, totdeauna există un coeficient de risc. Noi nu ne putem permite nici măcar unu la sută dintr-un asemenea risc.

„Auzi-l cum vorbeşte! făcu Dumitrana în gând, ar vrea să vină la de-a gata, să nu existe, cum preciza cu atâta grijă, nici măcar coeficientul unu de risc în această afacere. Să nu

care cumva, cine ştie cine, cine ştie cum să pună gheara pe acest domn preţios...”

Al treilea necunoscut, omul acela mohorât şi cu falca căzută, întrebă şi el:

— Regele e de acord?

— Cu ce să fie de acord? întrebă la rândul lui Comşa.

— Cu răsturnarea situaţiei.

— Da.

— Atunci e foarte bine...

— Ajunşi aici aş mai avea eu de pus o întrebare, spuse moale Raţiu.

— Puneţi.

— S-a stabilit şi amănuntul important ca miniştrii, în frunte cu Mareşalul, să fie arestaţi?

— Şi de ce nu?

— Pentru că s-ar putea face un compromis. În general, în situaţia ce se va crea noi nu mai putem să le garantăm vieţile, dacă ei vor fi arestaţi...

Dumitrana interveni pentru prima oară, fără să ceară aprobarea inginerului, măcar din ochi.

— Adică dumneavoastră sunteţi îngrijoraţi de soarta miniştrilor şi a Mareşalului, nu de aceea a celor ce-şi riscă viaţa pentru eliberarea României? Dar asta este caraghios, iertaţi-mă!

Comşa ridică palma lui albă şi-l opri.

— Domnii s-au gândit la oamenii despre care vorbeşti din motive umanitare, nu-i aşa?

— Sigur că da, concedă avocatul, retezând scurt aerul. Vreau să vă amintesc că Mareşalul nu a mers cu măsurile prea departe...

— Când a fost vorba de partidul dumneavoastră, spuse moale inginerul, dar nu fără o intenţie batjocoritoare.

— Sigur că au existat şi câteva exagerări, că au murit câţiva nevinovaţi, dar nu vă spun un lucru nou când afirm că în politică e nevoie şi de câteva jertfe...

— Pe care e bine să le facă totdeauna ceilalţi, sublinie Dumitrana din nou spre disperarea mută a lui Comşa.

— Domnul este ironic, remarcă bărbatul în alb.

Avea manşete scrobite şi butoni de aur, aerul lui preocupat îl scotea din fire pe Dumitrana, dar se stăpâni cât putu.

— Să spunem că aveţi acordul nostru politic, reluă avocatul Raţiu. Pe ce oameni putem conta?

— Întâi pe partizanii dumneavoastră...

— Ooo! făcu ardeleanul, este un lucru dificil să ştii care sunt partizanii unui partid care nu şi-a mai exercitat dreptul de a-şi aduna membrii atâta vreme. Sigur că ţara merge cu noi, cu democraţia, dar după câte înţeleg se vor da lupte, trebuie întâi să fim siguri că oamenii dumneavoastră obişnuiţi cu o disciplină exercitată în ilegalitate vor fi primii care vor oferi un exemplu strălucit de abnegaţie...

— Oamenii noştri vor fi în stradă şi exact unde trebuie când va trebui şi chiar mai devreme ceva..., preciză calm Comşa.

— Nu sunteţi prea optimist? se miră şi omul cu falca căzută de la locul său.

— Nu.

— Pe ce vă bizuiţi?

— Pe forţa partidului nostru.

— Pe care noi o estimăm numai, dar nu o cunoaştem...

Vorbise iar Raţiu, gargarisind cuvintele ca un tenor.

Omul în alb mai găsise ceva de adăugat. Îi venea greu să spună ce avea de spus, dar nu se putea altfel.

— Domnilor, o să înarmaţi muncitorii din fabrici?

— Şi de ce nu? se miră Dumitrana de la locul lui.

— Partidul nostru ar fi preferat ca acţiunea să fie executată numai de armată...

— De ce? întrebă Comşa.

— Pentru că înarmând muncitorii, după lovitura de stat, drepturile constituţionale nu vor mai fi respectate. Va fi

anarhie şi ni se va impune o altă dictatură, poate, să mă iertaţi, mai odioasă decât aceea a Mareşalului...

Inginerul se stăpâni, dar nu se reţinu să afirme:

— Îmi pare foarte rău că aveţi o părere atât de rea despre politica viitoare a partidului nostru.

Dumitrana se amestecă şi el fără a mai cere permisiunea celuilalt.

— Adică cum aţi vrea dumneavoastră, domnule, să se facă insurecţia asta sau lovitura de stat cum îi spuneţi? Fără participarea maselor, aşa ca la operetă? Cu două puşti şi un pistol? Aveţi haz! Noi contăm pe armată, dar nu pe toată armata. Fără masele de muncitori orice încercare de a răsturna situaţia e sortită pieirii. Uitaţi că armata germană nu este o armată oarecare, că acestor domni trebuie să li se rupă şira spinării?

Omul de cabinet zâmbi subţire, nesuferit.

— Şi dumneavoastră, domnule, credeţi că înarmând partidul comunist noi mai avem garanţia că democraţia va fi respectată?

— Vorbiţi despre democraţie în sensul în care o înţelegeţi dumneavoastră, interveni Comşa, dar asta e o chestiune discutabilă... Important mi se pare să fim uniţi, să realizăm ceea ce este esenţial în momentul de faţă: unitatea naţională, unirea tuturor forţelor patriotice. Orice disensiune, orice dezacord nu poate decât să păgubească, iată de ce sunt de părere să lăsăm grijile de mâine şi să trecem la realităţi. Principalul obiectiv rămâne acela de a răsturna prin forţă acest guvern şi de a încheia pacea cu aliaţii. Omul care găzduieşte întâlnirea noastră şi care nu este de faţă m-a asigurat de sprijinul regelui. Am asigurări de la câţiva generali că armata va fi cu noi. Contăm pe dragostea de ţară a naţiunii, pe forţa ei morală...

Se făcu o lungă tăcere după care avocatul Raţiu mai puse câteva întrebări:

— Regimentele din Braşov, Ploieşti şi Târgovişte, spuneaţi că sunt prevenite, mai există şi altele?

— Nu vă faceţi nici o grijă. În toate garnizoanele avem oamenii noştri.

— Vreţi să spuneţi, se îngrozi omul cu manşetele scrobite, că armata e bolşevizată?

— Nu e vorba de o bolşevizare, e vorba de o voinţă unică de a scăpa de nemţi şi de trădători...

— Şi practic, cum se va desfăşura acţiunea?

— Comandanţii aşteaptă semnalul cuvenit prin radio. E vorba de un anume text, difuzat la o oră anumită.

— Bun, asta e bine, dar cam pe câţi oameni putem conta, aşa, aproximativ?

— Pe vreo 18 milioane, dacă am reţinut bine cifra de la ultimul recensământ, răspunse sec Comşa.

— Îmi permit să vă întreb din nou, făcu omul de cabinet, dacă nu cumva sunteţi prea optimist?

— Cunosc poporul român, domnule, Pherechide, el gândeşte înaintea noastră că trebuie să scăpăm de nemţi...

Se părea că discuţia ajunsese la un punct mort, dar nu era aşa. Avocatul Raţiu mai avea ceva de spus.

— Domnule Comşa, din însărcinarea partidului pe care-l reprezint vreau să am confirmarea că va fi acceptată o condiţie. O condiţie politică...

— Vă ascult.

— Ei, bine, domnilor, să spunem că un act suprem cum este eliberarea ţării de sub ocupaţia germană presupune concesii chiar din partea unui partid atât de puternic cum este al nostru. Fie, zic: suntem de acord ca în timpul loviturii de stat, al insurecţiei, cum ziceţi dumneavoastră, muncitorii să fie înarmaţi, dar după aceea? Partidul nostru vrea garanţia ca după răsturnarea lui Antonescu aceşti oameni să depună armele. Cine îmi garantează mie asta? Puteţi să-mi spuneţi?

Comşa tăcu câteva clipe. Ceilalţi îl priveau cu încordare.

— Răspunsul la întrebarea dumneavoastră nu pot să-l dau numai eu şi chiar aşa fiind vă întreb la rândul meu: de ce se teme un partid ca al dumneavoastră, atât de puternic,

cum aţi spus singur, de înarmarea poporului? Doar el nu face o politică, cel puţin aşa susţine propaganda dumneavoastră, opusă intereselor poporului.

— Domnule, făcu solemn, ridicol, fără să-i pese de asta, Raţiu, istoria o să vă răspundă la această întrebare.

Comşa izbucni în râs:

— Cred că aveţi dreptate, domnule! după care adăugă: Şi mai mi-aş permite o întrebare: dacă îmi daţi voie, cu ce forţe propriu-zise va contribui partidul dumneavoastră atât de important la această lovitură de stat? Credeţi că un apel la simpatizanţii dumneavoastră va aduce după el şi angrenarea în luptă a unor luptător de mâna întâi?

— Sunt convins că da! făcu definitiv Raţiu.

— Şi forţele partidului dumneavoastră sunt la fel de importante sau aveţi modestia de a nu afirma atât de categoric ceva ce nu cunoaşteţi bine? se adresă inginerul omului cu manşetele scrobite.

— Cred că vom avea o participare masivă şi decisivă

— Cu toate că tineretul partidului dumneavoastră încorporează în mod tradiţional numai oameni de peste 50 de ani?

— Glumiţi, domnule, este o răutate anecdotică în ceea ce spuneţi!

— Ba ceva mai rău: o realitate. Or, recunoaşteţi şi dumneavoastră că nu se dau lovituri de stat cu oameni de o asemenea vârstă.

— Dar prestigiul acestui partid, domnule? Prestigiul lui nu valorează cât o armată întreagă? Suntem recunoscuţi de Anglia, de Franţa, de America, de Marile Puteri, domnilor, şi nu de azi, de ieri. Liderul partidului nostru îşi poate contempla părintele de marmoră în centrul oraşului. El a făcut România Mare şi dumneavoastră îmi cereţi să scot soldaţi în stradă? Îi vom avea, vă asigur, la ceasul potrivit, dar nu asta mi se pare important. Nouă ne-a revenit misiunea de a obţine pe cale diplomatică ceea ce nimeni n-a reuşit. Ducem de luni de zile la Ankara şi la Cairo, prin

oamenii noştri, tratative cu aliaţii. Iată ce înseamnă să-ţi iubeşti ţara, patria. Nu totdeauna pumnul decide, o minte lucidă poate face mai mult decât o armată...

Comşa îi reteză elanul oratoric:

— Domnule, cunoaştem toate aceste activităţi patriotice despre care, dacă nu mă înşel, ştie chiar şi domnul Ică Antonescu...

— Cred că am intrat pe un teren gingaş, zise repede avocatul. Noi ne vom face cu toţii datoria, fiecare în felul lui.

— Mai sunt şi alte întrebări? reteză Comşa.

— Nu, făcu omul cu falca căzută după ce ascultă tăcerea celorlalţi.

— Atunci nu trebuie decât să aşteptaţi comunicarea mea. Ziua şi ora exactă vă voi spune-o eu, personal.

— Şi dacă survine ceva, vreo amânare?

— Nu va fi nici o amânare, domnilor. Este inutil să vă reamintesc că orice indiscreţie v-ar pune şi pe dumneavoastră într-o primejdie de moarte.

Se ridicase în picioare şi ceilalţi făcură la fel. Într-o jumătate de oră, Dumitrana fu singur din nou cu inginerul.

— Ei? Ce spui?

— Complicaţi oameni...

— Nu sunt obişnuiţi cu faptele. Ei vorbesc foarte mult şi atât.

— Încă asta n-ar fi nimic, dar mi-e teamă că ne vor crea şi încurcături...

— Avem mijloace să-i silim să ne urmeze.

— Nu mă gândesc la zilele insurecţiei. Mă gândesc la viitor.

— O, viitorul, viitorul cine-l cunoaşte? Nu sunt adversari, te rog să mă crezi, numai nişte parteneri incomozi.

Trebuia să se despartă şi ei.

— Mai am o ultimă chestiune pentru dumneata, Dumitrana.

— Ascult.

— La Târgu-Jiu totul e pregătit. Mergi acolo şi scoate-l pe Fieraru din lagăr, răspunzi cu capul de viaţa lui...

— Numai pe el?

— La început numai pe el. Pe urmă pe ceilalţi.

— Nu e o imprudenţă? Dacă se află, vor lua măsuri, va fi greu.

— O evadare în masă nu e cu putinţă. Trebuie să avem răbdare!

— Maşina e gata.

— Atunci, mâine iei trenul, restul rezolvă cât mai repede.

— Contaţi pe mine. Plec eu întâi...

Şi ieşi.

2

Într-un asemenea târg mic, înţesat cu agenţi, cu funcţionari ai unor instituţii superioare, evacuate din Bucureşti din cauza bombardamentelor, prezenţa unor străini putea fi uşor remarcată. Tomulete pregătise terenul încă înainte cu o săptămână, luase legătura cu cei din lagăr şi aflase şi nişte lucruri care-l puseseră pe gânduri. Cineva, vreun mahăr care lucra pentru nemţi, ceruse lista celor mai importanţi deţinuţi antifascişti. La autorităţile româneşti se simţea încă o rezistenţă faţă de curiozităţile şi doleanţele germane, dar cine putea garanta că într-o noapte locul de detenţiune nu va fi evacuat şi deţinuţii luaţi de către SS şi duşi cine ştie unde? Sergentul-major telegrafiase la Bucureşti după un cod stabilit şi ordinul venise urgent. Cineva, şi anume Dumitrana, avea să sosească la Târgu-Jiu. Evadarea trebuia pregătită cu grijă pentru că orice rateu ducea la deconspirare. Tomulete locuia într-un pod, pe o stradă ce dădea în plin câmp, o cocioabă aproape părăsită a unui paznic la depozitul de armament al lagărului. Al doilea om de legătură era un achizitor de lucruri făcute de

deţinuţi, un om mahmur, între două vârste, şters şi fără personalitate, numai bun pentru asemenea lucruri, pentru că nu atrăgea atenţia şi fusese lăsat să intre când voia în lagăr. În şapte zile, Tomulete se văzuse de două ori cu Fieraru care lucra la instalaţiile electrice ale unui cămin în construcţie. Paza era slabă şi între cincizeci de lucrători de pe şantier, prezenţa încă a unuia, necunoscut, nu fusese depistată. Treaba se complica pentru că era vorba de scoaterea din lagăr a peste cincisprezece inşi, bineînţeles în grupe mici, eşalonate. Dispariţia dintr-o dată a unui număr atât de mare de deţinuţi era cu totul riscantă, aşa încât încă înainte de a se vedea cu Dumitrana, Tomulete hotărî de unul singur că întâi trebuia dus undeva, la adăpost, Fieraru, pe urmă ceilalţi. Un învăţător din organizaţia regională de partid a Olteniei organizase casele conspirative în care puteau să fie adăpostiţi, în etape, evadaţii, case aflate departe de şoselele principale, în locuri retrase, lângă păduri, putând fi iute evacuate în caz de nevoie. Mai rămânea ca desfăşurarea acestei acţiuni să nu fie turburată de cine ştie ce întâmplare neprevăzută. Dar despre astfel de lucruri, în general, nu se discută înainte de o evadare, aşa încât şi Fieraru şi Tomulete trecuseră peste ele.

— Crezi că paznicii noştri nu bănuiesc încă nimic? zisese omul acela slab, palid, cu o faţă măslinie şi ochi negri, melancolici.

Nu avea aerul trist al unuia care se afla la capătul unei detenţiuni îndelungate. Păstra în spiritul său o vioiciune mărită şi de febrilitatea apropiatei evadări. Când vorbea nu-i tremurau mâinile, dar ele nu se astâmpărau, lucrau mecanic, pentru că şi el şi Tomulete, ca să nu fie surprinşi în timpul convorbirii, lucrau într-adevăr la instalaţia electrică a acelei clădiri noi, cu seriozitate, cu aplicaţie, fără a avea aerul că fac altceva decât ceea ce făceau.

— Nu citesc ziarele? întrebase Tomulete.

— Le citesc, dar aici tot propaganda lui Ică Antonescu e de vină că nu-i alarmează. Comunicatele de pe front sunt

liniştitoare. Bătălii locale, mici incursiuni, asta nu mai nelinişteşte pe nimeni.

— E-adevărat.

— Pe urmă mai avem şi noi grijă să le ridicăm moralul...

Fieraru zâmbea într-un fel al lui. Era moldovean, avea farmec şi o anumită moliciune a vorbei care mergea direct la inima celorlalţi.

— Nu înţeleg...

Era surprinzător să-l auzi pe un internat în lagăr spunând că deţinuţii ridică moralul paznicilor lor, dar la data aceea nimic nu mai trebuia să-ţi dea de gândit, de fapt.

— Băieţii (spunea băieţii într-un fel posesiv, aşa cum i-ar fi avut în buzunar pe toţi şi ar fi dispus de libertatea şi fericirea lor), băieţii, repetă el, nu prea sunt duşi la biserică, iau şi bani din gros, nu se uită, mai doresc să se şi pună bine cu noi, degeaba crezi dumneata că nu citesc ziarele. Le citesc al dracului şi-şi dau seama că situaţia e rea, aşa că au mai muiat-o cu autoritatea, cu pedepsele. Comandanţii ne fac curte, săracii, bine au mai ajuns! Dar nici să riscăm să credem că nişte dulăi ce sunt au devenit peste noapte mieluşei nu se cuvine. La primul ordin ne-ar curăţa fără prea multe discuţii...

— Din informaţiile noastre, adăugase Tomulete, reiese că nemţii se interesează de şefii mişcării antifasciste...

— Ei, aici e mult de făcut, râse iar Fieraru, cu dinţii lui sănătoşi, cu faţa aceea oacheşe şi cu ochii săi migdalaţi. În ce ne priveşte pe noi, ierarhia în partid încă n-au aflat-o. Poate că nici nu există aşa ceva. E întâmplător că voi trebuie să mă scoateţi întâi pe mine de aici. Toţi tovarăşii noştri sunt oameni de nădejde şi va trebui să aveţi grijă de ei ca de ochii din cap...

Tomulete încă nu era lămurit cam în ce fel le ridicau deţinuţii moralul paznicilor lor. Curiozitatea îl mânca pe dinăuntru. Celălalt ghici şi îi întinse un fasung (se aflau pe o scară, sub un plafon mirosind încă proaspăt a var).

— O să râzi de noi, dar i-am spurcat la şezători. Din două în două seri organizăm câte o serbare cu cântece, cu recitări, „să mai treacă timpul”. Le place, mai petrec şi ei, le dăm bani de rachiu, închid ochii.

— O dulce fraternitate...

— Nici chiar aşa, dar te faci frate cu dracul până treci puntea. Fieraru se gândise într-un minut la toţi şefii lui de puşcărie şi lagăre, la cei doisprezece ani grei de întuneric şi umilinţă. Totul trecuse, se ştersese sau, cine ştie, nu se ştersese din memorie.

— Cine vine de la Bucureşti?

— Dumitrana.

— E un băiat bun, sper că nu se va arăta pe aici...

— Nu, nu aveţi nici o grijă.

— Şi ceilalţi?

— Omul care vinde lucrurile făcute de deţinuţi şi paznicul de la depozitul de arme din incinta lagărului.

— Când o să aibă loc plecarea?

— Imediat ce vine Dumitrana. Totul e pregătit. Avem o maşină pe care o voi conduce eu. Învăţătorul acela ne aşteaptă într-un punct fix, paznicul de la depozit vă va escorta şi scoate din lagăr. Nu vă revine decât să aveţi grijă de paza interioară.

— Tovarăşii sunt pregătiţi. Tot lagărul este pregătit. N-o să ne lăsăm măcelăriţi dacă le vine vreo idee. Suntem o mie de deţinuţi, ne-am organizat pe detaşamente de luptă. Garda e uşor de dezarmat. Avem superioritatea numerică...

— Să sperăm că nu va fi nevoie.

A doua convorbire cu Fieraru avusese loc în curtea mânăstirii Tismana peste câteva zile, în condiţii asemănătoare. Părea aproape incredibil să discute amândoi lângă arhondaric, tot prefăcându-se că lucrează cu sârg, sub nasul jandarmilor şi paznicilor, mai numeroşi decât în oricare loc, dar ca adesea în viaţă locurile cele mai dificile sunt cele mai sigure.

— Ce-i cu lumea asta în jur? întrebase Tomulete privind soldaţii de gardă, parcă suntem la paradă...

— Aici a fost evacuat tezaurul Băncii Naţionale şi după cum ştii unde sunt bani mulţi se află şi niţică pază...

Iar râdea cu ochii lui întunecaţi, ironici, calzi.

— Care e situaţia? întrebase celălalt.

— Bună. În ce ne priveşte, noi suntem gata.

— Aţi stabilit grupele?

— Stabilit.

— Şi lipsurile la apelurile zilnice cum de nu vor fi observate?

— Sunt foarte multe dispersări. Se lucrează la Cărbuneşti, aici şi în oraş. Numai o parte din cei ce ştiu o meserie se întorc seara în lagăr, alţii dorm la Tismana sau la Cărbuneşti, păziţi, bineînţeles. Aşa că putem să-i păcălim câteva zile, dacă nu timp de o săptămână.

— Asta e foarte bine.

Tomulete mai avea ceva de întrebat:

— Şi pe dumneavoastră de unde să vă luăm?

— Ar fi fost bine să plecăm de aici, e multă gălăgie, lume amestecată, dar de mâine mă retrimit în lagăr. Cineva mai deştept s-a alarmat.

— Atunci să rămână Târgu-Jiul.

— Unde o să ne întâlnim?

— În spatele lagărului e un câmp plin de porumb, am studiat totul. Dacă trecem cu bine şi de locul acesta, ajungem dincolo de parcul comunal, lângă coloană. Acolo voi aştepta eu cu maşina, şi cu Dumitrana.

— Paznicul de la depozit e sigur?

— Sigur. L-am verificat noi, de mult.

Totul părea stabilit în cele mai mici amănunte, dar Tomulete mai voia să se asigure de ceva.

— Şi dacă se dă alarma?

Fieraru ascultă câteva clipe clopotele mânăstirii care începuseră să sune insistent şi repetat pentru slujba de la prânz. După aceea spuse:

— Ceilalţi vor simula o nemulţumire generală, vor atrage atenţia gărzii spre ei...

— Să nu se termine prost...

— Nu are cum să se termine prost, e şi multă dezordine în lagăr. O să vezi că totul va merge şnur...

Avea o încredere de neclintit, surprinzătoare la un om pe care-l despărţeau atât de multe lucruri de libertate.

— Bine. Atunci mâine seară, după zece...

Dumitrana sosise a doua zi după amiază. Era îmbrăcat în haine militare, avea ca şi Tomulete acte bine ticluite, cu ştampilele unor regimente din Craiova, precum şi delegaţiile respective. Se întâlniseră în podul acela părăginit, la marginea oraşului şi ca să nu se arate nici unul dintre ei emoţionat vorbiseră mai întâi despre căldurile infernale din Bucureşti, despre mersul prost al trenurilor şi alte fleacuri. În cele din urmă, Dumitrana întrebase:

— Totul e gata?

— Tot.

— Maşina unde e?

— Sub noi...

— Cu paznicul ai vorbit?

— Vorbit.

— La ce oră este întâlnirea?

— La zece şi un sfert, dacă se întâmplă ceva ei o să-l ducă pe Fieraru la depozit. Până în zori trebuie să plecăm de acolo, cu orice mijloace...

— Crezi că s-ar putea întâmplă ceva?

— După părerea mea, nu.

— Maşina e pusă la punct?

— Ultima oară era...

— Bine, atunci să aşteptăm...

Privit din afară, lagărul avea un aspect de gospodărie bine întemeiată. Şanţurile de canalizare erau îngrijite, punţile din faţa barăcilor date cu var, geamurile sticleau de curăţenie. Răsărise şi o lună de august, rotundă, luminoasă,

numai bună de înjurat într-o astfel de împrejurare. Se sunase stingerea, ca de obicei la 9,30, şi peste câmpul albastru din jur cădea o lumină veche, aurie, moale, şi blândă. Sentinelele fluierau a pagubă în post. Era o noapte de umblat hai-hui cu muierile, pe undeva, dincolo de sârmele ghimpate. Luminile se stinseseră ca de obicei în dormitoarele încinse, dar după aerisirea obligatorie se trăseseră iar obloanele de camuflaj şi începuseră discuţiile de seară sau jocurile de şah cu piese din pâine întăritǎ, la lumina lanternelor, strecurate cu grijă sub pături. Plantoanele se oţărâseră niţel ca să capete ce aveau de căpătat şi părăsiseră încăperile năduşite de căldură.

În uşa barăcii nr. 3 se ivise exact la 9,35 armurierul lagărului şi strigase cu un glas plictisit:

— Fieraru, la comandant!

De pe priciuri apăruseră chipuri curioase. Cei mai mulţi ştiau despre ce era vorba, dar nu toţi, pentru că trebuia să ai în socoteală şi eventualii spioni ai lagărului.

— Acum, după ce s-a dat stingerea?

Fieraru părea nemulţumit, ba mai spuse şi ceva verde, pe româneşte, pentru că abia aştepta să se culce întrucât lucrase toată ziua la o bina din oraş şi ar fi vrut să doarmă bine câteva ceasuri înainte de a auzi iar goarna sunând deşteptarea.

— Du-te, domne, ţi-o fi venit vreun pachet! zisese careva.

— Sau vrea comandantul să fie atent cu dumneata...

Răsunaseră râsete înfundate, complice.

— Vreo acadea, acolo, vreo invitaţie la vreun bal...

Fieraru se îmbrăcase fără grabă, cu atenţie, ca şi când ar fi avut cu adevărat o întâlnire importantă. Le făcu un semn ştiut numai de cei mai apropiaţi şi îl urmă pe paznicul depozitului de arme.

Afară se mai răcorise, bătea un vânticel neaşteptat.

— Ce lună! făcuse deţinutul. Îmi vine să cânt, cum îi zice la cântecul ăla: Bagă, Doamne, luna în nori...

Îi mai ardea de glumă, călca sigur, fără grabă în urma soldatului, trăgând cu coada ochiului în stânga şi-n dreapta. Pe potecile pietruite nu era nimeni. La poartă, sentinelele fluierau să-şi sperie somnul.

Se pierdură amândoi în umbra barăcilor şi apucară spre câmpul din spatele lagărului. De-abia acum începură să se enerveze. Luna lumina ca ziua iarba din jurul gardului de sârmă ghimpată. Paznicul înjură gospodăreşte şi pe urmă îi făcu semn lui Fieraru să se lase în şanţul alăturat. Mirosea a praf şi a pământ uscat. Cântau greierii în draci şi sentinelele de la cele două colţuri ale împrejmuirii strigau unul la celălalt:

— Numărul unu e biine!

— Numărul doi e biiiiiine!

Trebuiau să aştepte şi aşteptară. Timpul trecea greu, apăsător.

— Mai stau şi ei ce mai stau şi pun capu-n piept, şopti soldatul.

De undeva, de deasupra parcului comunal se arătă un nor mare, negru ca un balon captiv...

— Hai cu tata! făcea paznicul parcă suflând spre el ca să-i grăbească mersul lent.

Trecu un sfert de ceas greu, fără noimă.

„Tovarăşii aşteaptă şi noi pierdem vremea în şanţul ăsta! gândea Fieraru. Uite, luna asta nu era în program.” Încă nu se enervase, dar nici nu mai avea mult.

— Cât să fie ceasul? întrebă în cele din urmă.

— Unsprezece fără un sfert, spuse celălalt privindu-şi ceasul de la mână.

— O să pierdem maşina.

— Aşteaptă ei, că doar nu întârziem la o petrecere...

Vorbeau încet, abia desluşit. În sfârşit norul acoperi poiana. Câmpul uscat, plin de bălării deveni negru.

— O să mai nimereşti?

— Ba bine că nu! Pe şanţ.

Se târâră cam o sută de metri şi ajunseră la gardul de sârmă ghimpată.

— Pe aici, făcu soldatul. L-am slăbit eu azi-dimineaţă cu o foarfecă.

Trecură uşor, fără vreun incident. Mai trebuia ajuns în câmpul de porumb şi restul era un fleac.

— Să aşteptăm puţin, hotărî paznicul.

Iar trecură trei minute grele. Din gheretele sentinelelor nu se mai auzeau fluierături.

— Au pus-o şi ei de mămăligă, şopti soldatul. Haide.

Trecură încet poteca de lut care-i despărţea de lanul de porumb, ca într-o plimbare. Erau dincolo.

— Gata? Asta a fost tot?

— Stai că mai e ceva. Să găsim hainele.

— Ce haine?

— Că n-om merge aşa prin parc...

— Ai dreptate...

Uitase cum e îmbrăcat şi-i veni să râdă. Nu avea încă sentimentul eliberării, nu simţea bucuria aceea fără margini a evadării. Paznicul se întoarse cu o grămadă de haine militare.

Luna lumina iar intens împrejurimile. Norul acela lung şi umflat ca un balon captiv trecuse de ea, călătorea pe marea liniştită a cerului de august.

Fieraru îşi schimba hainele şi îşi încheia centironul. Nu se grăbea, dar avea o precizie în mişcări care îl uimi pe soldat.

— Haidem, gata.

— Actele sunt în buzunarul de la piept.

Celălalt le pipăi cu mâna.

— E-n regulă.

Străbătură lanul de porumb, înainte soldatul cu grămada de haine a deţinutului, grămadă ce trebuia arsă de către altcineva, un om al lui, şi Fieraru în urmă, păşind gânditor peste glodurile tari de pământ. Se simţea răcoarea parcului şi în lumina lunii văzură fusul de aur al coloanei lui Brâncuşi ridicându-se spre cerul de vară ca un fum...

Coloana arunca o umbră neagră şi lungă pe iarbă. Soldatul nu zări maşina şi se nelinişti. Ar fi trebuit să fie în apropiere, sub copacii întunecaţi ai parcului. Căutară un sfert de ceas zadarnic. Maşina nu venise.

— Crezi că li s-a întâmplat ceva? întrebă Fieraru, fără grijă în aparenţă, dar tulburat pentru că simţea că ceva zădărniceşte toată această muncă migăloasă a celorlalţi.

— Naiba s-o ia de maşină! Ar fi trebuit să fie aici.

— Am întârziat şi noi şi poate n-au mai aşteptat. Poate s-a ivit cineva, vreun control şi au şters-o.

— Trebuie să mergem la depozit. Acolo e al doilea punct de întâlnire.

— Mergem, nu e bine să stăm în drum...

Porniră grăbit spre depozitul de arme care se afla undeva în stânga parcului, nu prea departe de intrarea în lagăr.

— Mai e cineva acolo, acum?

— Nu, nimeni. Nu e păzit.

— Asta-i bună! se miră Fieraru. Dar siguri mai sunt pe ei domnii ăştia!

— Numai eu am cheia. Oricum, mâine dimineaţă nu e bine să fim găsiţi de vreun control,

— Şi-atunci cu ce plecăm?

— Cu o ocazie...

— Dar pierdem gazdele, legăturile...

Parcă nu mai avea umor. Totul se încurca şi asta nu-i plăcea deloc.

— Îi găsim noi, nu aveţi nici o grijă. Vor veni oricum...

Depozitul nu era prea departe. Pe drum se întâlniră cu un ofiţer din garda lagărului, cam băut, care cânta de mama focului de unul singur.

— Care eşti, mă, la ora asta? întrebase cu chef de vorbă spre disperarea soldatului.

— Eu, Pripasu, dom'locotenent.

— Şi cu cine eşti, mă?

— Cu un camarad, ne ducem şi noi la un basamac...

— Duceţi-vă, mă, până nu închide... şi-o luase în legea lui la vale, cântând la lună.

Intrară într-o curte îngustă, neîngrijită. Soldatul scoase cheia şi descuie o uşă grea de lemn de stejar. Înăuntru mirosea a unsoare de armă şi în lumina unui bec chior Fieraru zări vreo douăzeci de puşti aşezate într-un rastel.

— Măcar suntem înarmaţi! spuse uşor, cu glas iritat totuşi.

— Păi să aşteptăm, maica mă-sii! făcu paznicul şi-i întinse o ţigară.

Noaptea se scurgea încet, părea fără sfârşit. Nu-i ardea nici unuia de dormit. Pe la două şi jumătate li se păru că aud motorul maşinii, dar nu era ea, treceau nişte camioane pe o şosea lăturalnică. În lagăr nu mişca nimic, ceea ce însemna că nu se dăduse alarma. Era chinuitoare numai aşteptarea asta absurdă, la doi paşi de locul de detenţiune când totul mersese atât de bine...

Cerul se albea încet, răcoarea zorilor pătrundea prin micul geam al depozitului. Fieraru îşi cercetase noile acte, memorase datele de pe livretul militar şi plictisindu-se începuse să numere în gând cartuşierele agăţate într-un cui. Erau 49, nici una mai puţin. Când termină de numărat pentru a treia oară auzi desluşit un păcănit de motor. Veneau în sfârşit! Se ridicară în acelaşi timp. Fieraru îi strânse mâna lui Dumitrana şi îi privi uniforma uşor mototolită. Nu se întâlniseră de atâta vreme! Ar fi trebuit să se îmbrăţişeze, dar se abţinură.

— Bine că vă văd!

— Şi noi! Ce-am păţit, ce-am păţit!

Tomulete se căina ca o femeie:

— Cauciucurile astea nenorocite ne-au făcut festa. Am scos maşina din ascunziş, totul era în regulă, numai că din cauza căldurii camerele s-au dezlipit la petice şi ţin-te! Până nu am găsit altele nu a fost chip să ne urnim. Tot oraşul l-am colindat, mama ei de viaţă...

— Mergem? întrebă simplu, la capătul răbdării, Fieraru.

— Cum nu? Gata !

Pe soldat îl lăsară la depozit. Îşi strânseră grăbiţi mâinile şi-i spuseră unde trebuiau să se găsească în Bucureşti peste cinci sau şase zile, după ce va fi terminat şi cu ceilalţi.

Maşina porni spre bariera oraşului în viteză. Într-o casă din satul apropiat aştepta învăţătorul care se ocupase de locuinţele de etape. Peste două ceasuri ajunseră într-un cătun părăginit şi traseră la o casă aflată în marginea cea mai retrasă. Îi întâmpină un ţăran cu obrazul roşu, guraliv, gata să spună snoave pe care nu le mai ascultă nimeni pentru că erau doborâţi de oboseală. Abia când se aşeză cu capul pe perna tare de paie, privind icoanele din perete, Fieraru avu sentimentul libertăţii. Era ceva amestecat, făcut din amintirea ultimului pat omenesc în care dormise şi o lene ce-i punea plumb sub gene.

Vechi amintiri ale puşcăriilor prin care trecuse, gândul la cei rămaşi între gardurile de sârmă ghimpată, imaginea celor două fete pe care le lăsase mici, acasă, totul într-o învălmăşeală fără sfârşit, după care urmă somnul, un somn adânc, fără vise...

2

— Dora, astâmpără-te, Dora, nu fi nebună, dă-mi telefonul. E şeful meu sau ministrul, dă-mi telefonul, n-auzi?

Femeia se lupta cu el, nu voia să-i lase pâlnia de ebonită, dorea să-l excite, se răsturna de-a lungul patului, numai într-un furou alb care mai mult o dezvelea decât o acoperea. Ca de dincolo de un zid se auzea impacientat o voce:

— Alo, Alo... ce se întâmplă acolo? Alo, Alo...

Dora avea nişte picioare superbe, lungi, musculoase. Purta ciorapi deşi era vară şi prin fereastra apartamentului lui Mizdrache intra căldura zilei toride de august.

— Nu te las să vorbeşti, m-auzi? gâfâia ea, smulgându-şi şi mai mult furoul, cu o tehnică veche, calculată.

„Ce sâni, domnule, şi ce întârâtată e! Îl dau dracului de şef şi de ministru şi cine-o mai fi!, gândea inspectorul, dacă mă cheamă la el, ce fac cu nebuna? E ca o iapă în călduri! Şi iar se îndârji şi o rugă şoptit, persuasiv, umilindu-se cu voluptate:

— Dora, lasă telefonul, n-auzi? Mă nenoroceşti, Dora!

Femeia ajunsese la marginea cealaltă a patului, îl privea cu ochii aceia prelungi de pisică, îl simţea al ei, mort de dorinţă şi nu lăsa telefonul din mână.

— Nu! Acum te vreau, aşa, îl dai dracului de ministru, acum te vreau!

Gâfâia, astupase pâlnia ascultătorului cu palma. Avea unghiile roşii parcă ar fi băgat mâna în sânge, îşi muşca buzele cărnoase şi îşi arăta dinţii umeziţi, mătasea ciorapului i se întinse pe coapse, plesnea. O jartieră prelungită de panglică neagră, moartea lui, ceda încet, încet.

— Dora, n-auzi, mă nenoroceşti? Dă telefonul...

— Ia-l dacă poţi!

Râdea provocator cu gura ei ca o crimă, cu dinţii aceia perfecţi. Asudase, pe frunte se scurgea uşor o dâră aproape invizibilă de pudră. Mirosea puternic a parfum, un parfum greu ca mirosul crinilor vara, ceva care te scotea din sărite. Şi soarele ăsta care ardea prin perdelele lăsate, care pătrundea prin obloanele ce dădeau spre stradă, şi izul de benzină arsă, de asfalt încins, şi părul ei lung şi dezordonat, şi acele lungi picioare, şi sânii ieşind din cămăşuţa de mătase, zvâcnind de sânge şi de poftă, şi gâfâitul acela scurt şi tulburător de lângă care îl chema şi-l făcea să-şi piardă minţile...

— Alo, alo, făcea vocea, de ce nu răspunzi, ce se întâmplă?

Nu era ministru, era Mastacan, era Balaurul, Buldogul, Şeful, Dracul. Mama Dracului, Hoitul...

— Dora, telefonul, pentru Dumnezeu!

„Încă o secundă şi îi crăp capul!” Obrazul i se roşise. Se întinse după ea, o ajunse, dar telefonul era acum undeva sub trupul puternic, trebuie că ebonita se încălzea la căldura cărnii ei superbe, albe şi tremurătoare.

— Dora, Dora...

— Ia-l, ia-l dacă poţi!

Îl ascunsese atât de bine că trebuia s-o răstoarne şi era puternică şi o simţea toată sub el, un metal încins, arzând, scoţându-l din minţi.

— Dora, te omor, te omor...

Reuşise să găsească telefonul, fierbinte într-adevăr din pricina căldurii trupului ei, dar nu reuşea să-i slăbească forţa degetelor ce se încleştau cu disperare de ebonită.

— Alo, alo, făcea vocea pierdută de dincolo de casele din jur, sosind pe o sârmă subţire, parcă de la o distanţă foarte mare.

— Da, zise în cele din urmă, reuşind să i-l smulgă brutal. Eu sunt, Mizdrache...

— Dar ce dracu se-ntâmplă la tine? Am sunat, a ridicat cineva şi de cinci minute fac apel...

Gâfâia, trebuia să se stăpânească şi abia reuşea.

— E o nepoţică a mea la mine, ea se joacă. Vă rog să mă scuzaţi...

— O nepoţică, ai? Câţi anişori? 13, 20, 23?

— Nu, are patru ani şi îmi face farse...

Dora era toată sub el, aruncase portjartierul şi îşi scosese ciorapii. Gura ei crispată nu scotea nici un sunet, în odaie era o linişte de moarte, se stăpânea formidabil, numai el încă mai respira greu.

— Ce ai? Gâfâi ? făcea fals îngrijorat celălalt de la capătul firului. De ce nu te duci la un medic? Nu-mi place, suferi de astm...

— N-am nimic, ştiţi bine, sunt sănătos ca un cal. Am făcut micuţa mea gimnastică...

— Micuţa ta gimnastică, ai haz, râdea gros Mastacan şi-l auzi cum scuipă vârful unui trabuc. Şi, mă rog, ce fel de gimnastică faci? Ridici haltere, ai sac, pucingbol sau cum îi zice, sari coarda?

Râdea, slavă Domnului, nu era supărat, avusese o noapte uşoară, poate îi dădea o veste bună, că de când nu mai auzise o veste bună!

Dora îl dezbrăcase şi pe el pe jumătate, îi simţea gura fierbinte pe piept, pe braţe. Abia urmărea spusele şefului.

— Uite de ce te-am chemat, e groasă. După masă, pe la 6 să fii la Snagov, la vila ministrului. Ştii unde este?

— Ştiu.

— Nici un minut întârziere...

— Se poate?

— Trebuie să discutăm serios. Avem probleme mari...

„Atunci de ce dracu e atât de bine dispus dacă avem probleme mari?”

— Ne-am înţeles?

— Ne-am înţeles.

— La 6 fix.

— La 6 fix!

— Şi mai bate-ţi nepoţica aia şi n-o mai lăsa la telefon că era s-o înjur şi e păcat să stricăm urechile copiilor cu vorbe urâte...

— Nu-i nimic, o urechez eu!

Nu mai putea, ar fi strigat, ar fi lovit-o pe Dora cu telefonul în cap pentru că-l muşca cu dinţii ei sălbatici.

— Am onoarea!

— La revedere!

Încă o secundă şi totul ar fi fost pierdut. Aruncă telefonul cu cotul şi se ocupă de femeie, cu furie, cu deznădejde şi cu o plăcere necunoscută încă...

Sosise punctual, la 6 fix. Mastacan era acolo. Desigur, vorbiseră ei înainte un ceas împreună, acum lui nu aveau să-i lase decât rămăşiţele. Ministrul poliţiei secrete era un bărbat pirpiriu, slab, îngrijit, vorbind cu voce joasă, abia puteai să-l auzi. Mizdrache se mai întâlnise de câteva ori cu el şi de tot atâtea ori i se făcuse frică. Era un om informat, avea spioni pretutindeni, specula cele mai mici neînţelegeri dintre subalternii lui, ba chiar încuraja aceste neînţelegeri, tocmai ca să-i aibă pe toţi în mână, să-i manevreze cum vrea.

Mizdrache salută cu pălăria de pai de orez şi se apropie de larga terasă care dădea spre lac. Căldura era încă zăpuşitoare, apa verde şi stătută mirosea a canal şi a peşte. Dincolo, pe malul îndepărtat se zăreau câteva siluete de pescari, solitari în ruga lor nemişcată din faţa undiţei.

— Bine-ai venit! Ia un loc.

Le strânse mâinile şi se aşeză într-un fotoliu de trestie. Apăru o subretă şi aduse un pahar lung cu picior în care se afla o băutură albă, rece, cu gheaţă înăuntru. Mastacan într-un costum de alpaca părea slăbit şi pe faţă avea o expresie rătăcită, ochii nu se mai puteau fixa într-un punct. Era evident că de când îi telefonase lui şi până acum mai aflase lucruri proaspete şi încă nu din cele mai agreabile.

— Ce-i nou? făcu ministrul cu glasul lui mic, pedant, parcă tot timpul menajat de primejdia unei alterări necunoscute.

— Nimic, poate ştiţi dumneavoastră ceva. La noi în sector avem o afacere grasă, dar nu am ajuns la capăt, mai târziu, aşa cum am promis şefului, vă voi aduce ceva *di granda...* Am siguranţa că suntem pe un drum bun, foarte bun. Va fi afacerea vieţii mele...

Se făcu o clipă de tăcere. Se auzeau numai peştii cum sar din apă în soarele de sfârşit de zi.

— Cred că nu va mai fi nici o afacere a vieţii dumitale. Ştirile sunt foarte proaste.

Ministrul îşi aranjă cravata de mătase de culoarea muştarului. Avea un gât de om bătrân, subţire, negricios, plin de pieliţe. Mizdrache îi observă fineţea degetelor, mână de pianist, gândi.

— Ce să cred?

Mastacan pufăia furios din veşnica lui ţigară de foi.

— O să ne facem bagajele! Mareşalul e...

— Ce s-a mai întâmplat?

— S-a întâmplat că un grup mare de comunişti a evadat din lagărul de la Târgu-Jiu...

— Când?

— Acum câteva zile...

— Şi paza, jandarmeria ce a făcut?

Mastacan scuipă trabucul şi se întoarse spre ministru:

— Eu v-am spus că Piki Vasiliu ăsta e un căcat!

— Crezi că e numai incapacitatea la mijloc? se miră piţigăiat excelenta.

— Ştiu şi eu!

— Adică să existe trădători până şi în aparatul de represiune? se miră sincer Mizdrache.

— De ce nu? tăie ministrul. Nu mai mă mir de nimic. Doar ştiţi şi dumneavoastră că Ică duce tratative cu aliaţii peste capul Mareşalului. De ce n-ar face şi Piki cele necesare pentru ziua de mâine...

Situaţia nu era disperată, era catastrofală, dacă până şi ministrul spunea lucrurile acestea. Ar fi trebuit şi el să se gândească mai bine la ziua de mâine. E drept că socoteli îşi făcuse, ba chiar îi dăduse sfaturi lui Mastacan, dar ne aflam abia dincolo de jumătatea lui august şi el credea că clipa asta disperată o să aibă loc abia prin noiembrie, dacă nu mai târziu...

— Şi cum a fost? Dacă-mi permiteţi...

— Păi vouă nu v-au venit rapoartele?

— Nu.

— E drept că şi eu am aflat abia pe la unsprezece. Nu se laudă nimeni cu astfel de lucruri! Asta e!

Nu-i spuseseră cum au evadat comuniştii aceia şi Mizdrache murea de curiozitate.

Mastacan simţea asta şi-l mai fierse puţin, discutând despre bombardamente, despre situaţia războiului din apus unde aliaţii, după uşoare insuccese, înaintau spre inima Franţei. În cele din urmă se întoarse spre el şi adăugă obosit:

— Au complici peste tot. Să nu te miri că şi şeful lagărului e omul lor!

— Atâta de departe merg!

— Merg, nu merg, iată-i afară, liberi...

Ministrul sorbea din paharul lui şi se uita la ei cu atenţie.

— Voi nu credeţi că ăsta e un semn? întrebă în cele din urmă cu acelaşi glas, umil parcă.

— Ce fel de semn?

— Că evenimentele se precipită!

— Ce fel de evenimente? se miră Mastacan trădându-şi încă o dată imensa-i prostie.

Ministrul îl ciocăni cu degetul pe frunte:

— Multă materie cenuşie îţi mai trebuie, dragul meu. Dar ruşii sunt la 300 de km de Bucureşti. Crezi că e o distanţă atât de mare?

— Eu aş zice să vă gândiţi bine la ce-aveţi de făcut! Nu e atât de simplu...

— Eu ştiu ce am de făcut, spuse sigur Mastacan.

„Ştii tu, dar ştiu şi eu! îl îngână în gând Mizdrache, şi nu-mi scapi, canalie!”

Ar fi trebuit să plece, dar mai aveau încă de sporovăit şi nu putea să-i lase, l-ar fi crezut fricos şi laş. Le mai spuse câteva anecdote, că era bun la de-alde astea, bău trei pahare de uzo cu gheaţă, acum se lămurise ce-i oferise ministrul, şi spre seară, când începea să se întunece, îi lăsă. Automobilul său negru opri în faţa Siguranţei. Luă liftul şi intră direct în biroul lui Ciripoi. Acesta vorbea cu cineva la telefon.

— Nu-mi pasă, spunea aproape strigând. Vă mut pe toţi în provincie, fir-ar mama voastră a dracului de adventişti, că poliţişti nu sunteţi şi nici n-o să fiţi!

Trânti telefonul şi salută automat:

— Să trăiţi, scuzaţi de cuvinte, dar am nişte mameluci, nu subalterni. Cretini, ăsta-i cuvântul, cretini. Ştiţi afacerea Piatra Olt. Totul mergea pe roate ca la bal, când clanc! Un tâmpit mi l-a alarmat pe Matei ăla, mecanicul. Fără ordin s-a pus pe capul lui. Muşteriul s-a prins şi a făcut roiul. Ia-l de unde nu-i! Pe dobitoc l-am trimis la Uioara, dar noi ce ne facem? Tipografia e în supraveghere. De zece zile nu mai trece nimeni, numai clienţi obişnuiţi. Înseamnă că s-a dat alarma. Casa studentului e goală ca o colivie, băieţii s-au tras la cutie. Şi eram atât de aproape! Doamne, îl mănânc pe boul ăla! Că toţi aşa fac, se grăbesc ca fata la măritat şi pe urmă o dăm în bară...

— Cu cei doi ce-ai mai făcut?

— Nimic. I-am rupt în bătăi; nu scot nimic mai mult de la ei. Ăla, Gică hau-hau a făcut crize de isterie, mi-a măturat salonul, tăvălindu-se, şi bătrânul nu scoate o vorbuliţă. I-am separat, i-am chinuit. Nimic. Mai am pe cântăreaţa aia, stau pe capul ei, mă fac că plouă, dar şi asta bănuieşte ceva. Nu mai trece fantele ăla pe la ea, că doar n-o fi prost. N-am auzit încă de Romeo şi Julieta la comunişti...

Mizdrache asculta atent, cu plictis. Nici nu ştia de ce venise la Ciripoi, ba ştia, avea o idee. Oricum, ăstuia nu i-o vindea.

— Să-l trimiţi pe tipograf la mine, zisese moale.

— Bine, cum doriţi. Şi cu ălălalt ce să facem?

— Om vedea noi.

Îl lăsă nedumerit. Ciripoi se aştepta la o izbucnire a inspectorului la auzul veştilor proaste, dar se vede treaba că venea de undeva unde auzise lucruri şi mai proaste.

4

— Ne-ai dat de furcă, începuse prudent Mizdrache, jucându-se cu broasca lui de metal verde.

— Cu voia dumneavoastră, replicase *Dobre-nunţi-botezuri,* calm.

— Uite ce e! Procedeul folosit de cretinii ăştia ai mei de colaboratori nu-mi place, dar trebuie să mă înţelegi. Aici e Siguranţa Statului, nu un salon de dans.

— Înţeleg, surâse bătrânul hâtru. Ce pot să mai fac eu acum? Dădu din umeri şi continuă: Doar n-o să-mi cereţi scuze?

— Ba chiar aşa fac... O ţigară?

Scoase tabachera lui de aur, subţire, plată, elegantă.

Dobre refuză:

— Nu, mulţumesc.

— Nu fumezi?

— Ba da, dar nu e cazul.

— Cum vrei...

Se enervase, dar nu o arătă.

— De ce m-aţi chemat?

— Pentru că vreau să-ţi uşurez situaţia.

— Ei, cum, doar sunteţi convins de vinovăţia mea...

— Omul se mai gândeşte, mai cugetă.

— Aha... Şi cum o să-mi uşuraţi situaţia?

— O să vă trimit, întâi pe dumneata şi pe urmă pe celălalt, în alte locuri decât aici, la Prefectură, de pildă...

— Cu hoţii laolaltă?

— N-are importanţă. Siguranţa nu e un loc prea plăcut. Deşi, aşa cum spuneai, sunt convins de vinovăţia dumitale, vreau să te fac scăpat.

— De ce?

— E bine pentru toată lumea în asemenea vremuri tulburi...

Tipograful zâmbea chinuitor pentru celălalt.

— Ştiu la ce te gândeşti, dar nu mi-e frică de ziua de mâine... E vorba numai de o faptă bună...

— Aşa: tam-nesam?

— Aşa tam-nesam...

— Interesant...

— Deci pleci chiar acum, la Prefectură. Celuilalt îi dau drumul peste câteva zile. E bine?

— E bine. Dacă credeţi dumneavoastră. Mie mi-era indiferent. Puşcăria tot puşcărie este, oriunde ai face-o...

— M-am gândit că eşti om bătrân, că oi avea familie, că cine mai ştie.

— De...

Chemase un agent, îi şoptise ceva şi se ridicase.

— La revedere, domnule Dobre, şi să ţii minte că în Siguranţa Statului mai există oameni...

— M-am convins, pe pielea mea, răspunse tipograful şi părăsise încăperea.

— Ăsta-i costumul dumitale? îl întrebase agentul.

— Ăsta.

— Nu-i tocmai călcat...

— Şi eu cred la fel, dar ce putem face?

— Urmează-mă.

Dobre avea o faţă vânătă, muncită, nu părea înfăţişarea fericirii pe pământ.

Străbătură coridoarele cenuşii, urcară câteva trepte, ajunseră la un ascensor înghesuit şi în cele din urmă bătrânul se văzu în stradă. Era cald, într-o zi de august a anului 1944, în Bucureştiul jumătate părăsit, dar tot aglomerat şi murdar. Agentul opri un taxi.

— Unde mergem? întrebă şoferul înspăimântat de prezenţa celor doi şi mai ales de apropierea clădirii pe care o cunoştea.

— La Prefectură.

— Şi cine plăteşte?

— Mă-ta plăteşte. Aici e Siguranţa Statului, nu Centrul de Cercetări Agricole şi nu mai întreba atâta. Mişcă...

Prin geamul deschis al maşinii intra vântul fierbinte. Dobre privi trotuarele sparte de bombardamente, mulţimea nepăsătoare a trecătorilor şi îşi făcu socotelile. Credea că n-o să mai iasă viu din clădirea aia sinistră. Dar se vede treaba că lucrurile mergeau prost de tot dacă până şi unul ca individul ăsta, Mizdrache, de la Siguranţă, se gândea la cele ce i se puteau întâmpla a doua zi.

Ajunseseră. Fu poftit să coboare. Se iviră câţiva sergenţi, omul de lângă el arătă o legitimaţie, dădu câteva explicaţii şi fu împins în curtea pavată cu piatră cubică a Prefecturii. Era înghesuială, dar nimeni nu-l privea. Dubele poliţiei zăceau părăsite sub ziduri. De sus se auzea prin ferestrele larg deschise ţăcănitul maşinilor de scris. Ar mai fi stat afară. Trase adânc în piept o gură de aer. Cine ştie ce avea să mai urmeze.

Urmă un gang, câteva scări, apoi alt lift care-i transportă spre subsolurile întunecoase. Fierul scârţâia de neuns ce era, mirosul greu de mucezeală se simţea de departe. Undeva zidurile asudaseră de urină, ceva greţos se instalase în pereţii aceştia atât de vechi. Fu luat în primire de un gardian, bifat într-un registru şi împins într-o odaie întunecoasă, luminată de un bec chior. Locul era plin de o mulţime amestecată de hoţi şi vagabonzi, acea atât de cunoscută lume a decavaţilor pe care o cunoştea bine. Îşi făcu loc şi se aşeză într-un colţ.

„Iată-mă şi lângă crema puşcăriilor.” Alături se auzeau câteva voci întărâtate de joc:

— Lasă şpaclu, dă-le curat!

— Să moară prinţu Bibescu dacă nu le-am lăsat bine!

— De...

Doi cerşetori sforăiau. Mirosea cumplit a trupuri asudate. După câteva minute numai, începu să-l mănânce pielea şi îşi dădu seama că îl atacaseră păduchii. Se apropie un chip nedesluşit, cu doi ochi arzători într-un obraz neras, murdar. O gură ştirbă, o claie de păr neîngrijit şi o mână întinsă.

Tipograful auzi un glas parşiv, jumătate serios, jumătate glumeţ:

— Ce păţişi, neică?

Dobre nu-i răspunse.

— Ţi-a zidit muzicuţa, ai? Vrei să-ţi cardesc pă morse?

Umbra se rezemă mai bine de peretele mucegăit.

— N-ai o ţigară? Ori ţi-au luatără gardienii dijma?

Noul-venit îşi pipăi buzunarele, aducându-şi aminte că în haină lăsaseră tabachera (cât îl bătuseră îl rugaseră să se dezbrace). O deschise şi văzu că e plină. Aruncă necunoscutului ceea ce găsise în buzunar şi spuse cu asprime:

— Ia-ţi cât îţi trebuie şi lasă-mi şi mie.

— Nici o grijă! Nu mă-nfig în pomana dumitale.

Se aprinse un chibrit. Dobre văzu chipul slăbit de tuberculoză şi aşteptă să i se înapoieze ţigările. Mirosul de tutun îi aduse şi pe alţii mai aproape.

— Şi mie una...

— Un fum, se rugă altul.

— Chiştocul să mi-l laşi mie, spuse a treia voce.

— E voie? întrebă umil umbra.

— Dă-le! zise tipograful.

— Na-vă, băftoşilor! A venit Nababu!...

Se auzi o încăierare scurtă, câteva înjurături şi după aceea o lovitură în uşă. Era gardianul care le cerea să facă linişte. Viermuiala borfaşilor se potoli. Umbra se apropie.

— Ai prăduit ceva? întrebă.

Dobre nu-i răspunse. Nu avea chef să stea de vorbă cu hoţii.

— Ori ai trosnit vreo bancă?

Tipograful tăcu mai departe. Se obişnuise cu întunericul şi vedea bine chipul palid, cu ochii înfundaţi în orbite al celuilalt.

— Eşti mândru, ai?

Glasul avea în el ceva duşmănos.

— N-am furat nimic, spuse în cele din urmă, rar, cu silă.

— Atunci? Te văd barosan, ai lăsat vreo minoră cu burta mare?

— Uite ce, n-am chef de vorbă! Sunt obosit.

Umbra mai trase o dată cu lăcomie din ţigara spre sfârşite.

— La cine-i tabachera? întrebă tare Dobre, să-mi daţi şi mie o ţigară.

Se auzi zgomotul unui obiect metalic căzând pe cimentul acoperit cu rogojini.

— Dacă era de argint, n-o mai vedeai, zise o voce batjocoritoare.

Cel ce vorbise lăsă să treacă o vreme şi după aceea adăugă cu regret:

— Îmi pare rău că nu mă bagi în seamă. Lală! se prezentă. Lală-Diabolicul...

Avea o voce spartă şi ceea ce spunea era atât de caraghios, încât bătrânul nu mai rezistă şi izbucni în râs.

— Aşa te vreau, nenică, spuse după aceea. Sunt de profesie liber. Frizer în particular. Dacă vrei, mâine de dimineaţă te bărbieresc, îţi fac faţa ca hârtia. Cinci lei şi consideraţia! Atât iau. Eu l-am ras şi pe domnul Brătianu, ăl bătrân.

Dobre auzi zornăitul unor foarfeci şi în întunericul vag sclipi lama unui brici.

— Cum de te lasă cu astea aici? îl întrebă.

— Plătesc chirie, parcă dumneata nu ştii, că nu s-ar zice că acuma vii pentru prima oară la pension...

Cerşetorii care domniseră până atunci se treziseră şi mormăiau alături.

— Ce vreţi, mă, ce vreţi! se certă Lală cu ei.

— Dă-te mai încolo!

— Vorbeşte frumos! Ori n-ai ştiinţă de carte?

— Cară-te. N-avem timp să te dăm la viermi.

Frizerul se mişcă într-o parte.

— Uite, de-aia îmi plac mie oameni ca dumneata. Sunt subţiri, domnule, să-ţi scoţi pălăria. Pe când cu pleava asta...

Nu mai vorbea ca înainte în graiul păsăresc al pungaşilor. Cerşetorii se întoarseră pe spate fără să le pese de vorbele vagabondului.

— Te fac mâine de dimineaţă un cap? întrebă cu o speranţă profesională în glas. Era simpatic. Sunt cinstit. Nu cerşesc ca puturoşii ăştia. Îmi câştig pâinea muncind. Când ţi-oi spune eu dumitale, ai să rămâi mască...

Dobre simţea că-i trece oboseala.

— Păcat că n-am mai găsit nici o ţigară!

— De, dacă eşti umanitarist! Le-ai dat la flămânzii ăştia şi ei, drept răsplată...

— Lasă-i, Lală. De ce-ţi zice Lală şi încă Diabolicul?

Vagabondul îşi ascunse foarfecele şi briciul în sân.

— Îţi spun, dacă-mi dai cinci lei.

— Parcă era vorba că-ţi câştigi banii în mod cinstit...

— Păi ce, asta nu-i cinstit? Când ţi-oi parigorisi eu prin câte am trecut, ai să te cruceşti. O să mă doară gura povestindu-ţi. Uite, de-aia iau chirie. Nici pe gratis nu pot s-o fac.

Tipograful se scotoci în buzunarul din care scosese tabachera. Nu mai găsi nimic.

— S-au topit? întrebă alarmat vagabondul.

— Da.

— Te-au găbjit paradiţii ăştia.

Se întoarse către grămada de borfaşi din jur:

— Mă, care-ai băgat laba în buzunarele mahărului? Câţiva îl înjurară în gura mare.

— Aveai mult? întrebă Lală.

— Nu prea. Dar de ce întrebi?

— Pentru că dacă erau mulţi, mai bine ţi-i luam eu...

— Ştii să...

— Oho!

— Tot nu mi-ai spus, de ce îţi zice Lală-Diabolicul? Vagabondul se foi puţin pe loc şi pe urmă izbucni cu disperare:

— Cum, domnule, vrei să-ţi spun pe daiboj?

— Dacă vrei...

Cerşetorii se întoarseră spre frizer şi începură să-l batjocorească:

— Ia spune, ofticosule, de ce-ţi zice Diabolicul? Clănţănitul zarurilor de barbut nu se mai auzea.

— Zi, mă, n-auzi?

— Nu spun!

— Mă, dă boala-n tine!

— Nu vă spun. Taxa-ntâi. Taxa şi consideraţia! Câţiva îl înghesuiră în zid, încercând să-l lovească.

Frizerul începu să urle ca din gură de şarpe.

— Nu daţi, că strig la pază!

Pocniră câteva lovituri înfundate şi se auzi glasul lui Dobre:

— Lăsaţi omul în pace!

— Da´ tu cine eşti?

— Bă, gloabă bătrână, băă!

Tipograful se ridică în picioare. La lumina slabă a becului electric, îl văzură şi nu mai crâcniră.

— Vino aci lângă mine, îi zise frizerul. Şi voi. Vedeţi-vă de treabă, dacă nu vi s-a urât cu binele...

Uşa se deschise şi înăuntru mai fură aduşi încă cinci bărbaţi culeşi de pe drumuri.

— Înghesuială mare în noaptea asta! spuse cineva.

— Las' că sună ea, magaoaia, acuşi-acuşi!

— Poate cade o pleaşcă şi pe puşcăria asta, să scăpăm şi noi la Domnul nostru Isus Cristos, mântuitorul neamului omenesc!

— Puşchea-ţi pe limbă, afurisitule!

Frizerul sta rezemat de zidul umed.

— Uite, aşa îmi mănâncă mie zilele ăştia. Eu, care l-am tuns şi pe domnul Brătianu ăl bătrân...

— Câţi ani ai?

— Să tot fie patruzeci şi cinci pe muche. Ce mai atelier aveam la Roman, pe strada mare. Frizerie de lux, a-ntâia, patru lucrători, două coafeze, nevasta la casă. Canari, oglinzi veneţiene, scaune de piele ca la dentist, uite-aşa se învârteau...

Făcu un gest nevăzut prin aer.

— Şi?

— Curvele m-au mâncat.

— Nu mai spune!

— Ce ştii dumneata?! Cine mai era ca Lală! Tunsesem Brăila. Galaţii, Îl cunoşti dumneata pe colonelul Frascatti? Nu-l cunoşti. Eu îl bărbieream. Venea dimineaţa de la poker, cocă. Până să-l rad eu, îl rădeau ăia la cărţi. O avere şi jumătate a păpat! Ce om! Fără doi poli nu se ridica de pe scaun. Eu îl sculam din afaniseală. Puţin spirt, un coniac şi se ducea la regiment ca nou născut! Ţi-era mai mare dragul. M-asculţi?

— Te-ascult.

— Boier. Avea o cucoană, să mă scuzi dumneata, cam parşivă. Se ţinea şi cu generalul, şi cu un locotenent mai mic. Eu ştiam, dar nu puteam să vorbesc. Frizerii e mai bine să-şi taie limba decât să ciripească. Am strâns bănişori, m-am însurat, am deschis atelier. Ce vremuri! Ce baluri! A mers cât a mers. Am dat de alta. M-a întors. Mi-a mâncat şi atelierul şi sculele. Cu astea am rămas.

Scoase foarfecele şi briciul, lovindu-le ca să le audă clinchetul.

— Îi plăcea muzica de operă. Şi mie îmi place. Ce vrei să-ţi cânt? Traviata, Tosca, Aida, Carmen? Laa, la, lala, lalala...

Cerşetorii îl înjurară iar, dar el nu se sinchisi.

— A mers un an, am băgat-o pe nevastă-mea în pământ. După aia, când nu mai avea Lală bănişori, curva şi-a găsit pe altul...

— Şi?

— Am prins-o şi i-am tăiat gâtul! Ca la un pui de găină. Am stat închis zece ani. Mi-au dat drumul, dar nu mai sunt om. Am căzut la darul beţiei. Îmi tremură mâna. Frizeria e artă delicată. Nu merge aşa. Nu mă primeşte nimeni, nicăieri - şi atunci fac câte o găinărie, mă prind, mă ţin sergenţii aici, în prevenţie. Ăsta-i atelierul meu. Mă cunosc toţi ca pe un cal breaz! Cu cinci lei un cap, îmi ţin zilele. Unde-i mai bine? Mâncărică, mâncărică. De căldurică să nu mai vorbesc! Iarnă, vară, Lală îşi face meseria. La puşcărie e nevoie şi de un frizer. Mă pun pe goană, îmi zic că m-am împuţit, eu ies afară, stau trei zile, iar fac ceva şi mă întorc. Ce-mi trebuie mie libertate? Aici e libertatea mea. Să nu mă scoată nimeni din binele meu că fac crimă! Am omorât o muiere, mai tai un gât de om. Asta-i: cinstea şi consideraţia. Să-mi dai cinci lei când oi avea, că ţi-am vorbit frumos. Şi-acum mă culc puţin. Am obosit. Am clientelă mare: unii merg la instrucţie, alţii la tribunal. Nu se face să ieşi în instanţă, aşa, cu obrazul ca peria... Trebuie să ştii cum să ciupeşti un an, doi mai puţin. Altfel se uită şi judecătorii la tine când te văd dichisit. Şi obrazul subţire, cu cheltuială se ţine, mă-nţelegi?

— Te-nţeleg. Să ştii că banii ţi-i dau neapărat, măcar să scap eu de-aici...

— Dacă nu-ţi place, n-ai decât. Dar de spus, tot nu mi-ai spus ce-ai făcut?

— Lasă, culcă-te.

Lală se strânse covrig ca un câine lângă el, ascunzându-şi mai întâi instrumentele de tuns şi de bărbierit,

Se făcuse linişte. Nu se mai auzea decât alunecarea pe asfalt a unor vehicule, undeva în stradă, şi rar câte un claxon. Căldura devenise sufocantă. „Ăştia nu dorm noaptea, îşi spuse Dobre, pentru că e mai răcoare”.

Rar, icnea scurt, sugrumat, câte cineva. Timpul trecea greu. Vru sa aţipească, fără să reuşească. Oboseala de la început se transforma într-o enervare surdă.

Trecură câteva ceasuri. Somnul bestial al celor din jur nu se isprăvise. Lângă el, gemea Lală. Visa, desigur, că e bătut. Se zvârcolea ca un epileptic şi mârâia: „Nu, nu!” Tipograful îl scutură de umeri ca să-l trezească. Frizerul deschise puţin ochii şi după aceea adormi imediat.

Ar fi trebuit să aţipească şi el puţin, dar nu reuşea.

Pe cine prinseseră şi pe cine voia să mai prindă? Iar se speriaseră? Oare suflase Gică vreo vorbă? Dar ce ştie la urma urmelor Gică? Nimic !

Lală începuse din nou să geamă. Spunea cuvinte rupte, se zvârcolea şi tot trupul îi era zguduit de spaime. Poate îl băteau în fiecare zi.

Aerul se răcea. Dincolo de plasa de sârmă care astupa becul lumina scădea. Filamentul părea şi mai palid, o pată galbenă, aruncată sub tavanul lustruit de vechime. Dobre privi zidurile murdare, acoperite cu iscălituri strâmbe. Nu lipseau cuvintele porcoase. Sute de nenorociţi îşi caligrafiaseră numele, ca şi când s-ar fi temut că n-or să mai vadă lumina zilei, nume caraghioase, nume de oameni cumsecade, nume vestite de borfaşi, pe care le găseai prin ziare. Pe unii dintre ei îi recunoscu în slaba lumină, acum când se obişnuise de mult cu semiîntunericul acesta trist. Erau murdari, nebărbieriţi, plini de păduchi. Înţelese de ce îl ţineau aici. Voiau să-l umilească. Un adversar politic nu se lasă în mijlocul scursorii omeneşti care-l înconjura. Îi veni să râdă. Nu, nu era asta! Pur şi simplu li se făcuse frică.

Lângă fereastra îngustă care dădea spre un luminator orientat către stradă, abia strecurând puţin aer de afară, un aer închis de căldura de peste zi, un aer fierbinte ca un şuvoi de abur, treceau oameni ce nu se grăbeau, târându-şi paşii. Poate nişte tineri, poate femei. Aci nu se simţea decât căldura sufocantă a începutului de noapte. Sub becul strâns în plasa de sârmă ruginită de mult, fumul făcea vârcolaci, cercuri de fum verde, iute destrămate, pierind undeva sub plafonul jos.

Uşa subsolului se deschise şi înăuntru fură împinşi patru bărbaţi. Aproape nu mai era loc. Se auziră strigătele celor călcaţi în picioare, se iscă o ceartă scurtă şi urmă o bătaie de câteva minute între noii-sosiţi şi cei de lângă uşă. Intră şi un gardian care începu să lovească în dreapta şi-n stânga şi pe urmă se făcu linişte. Frizerul se trezi, căscă lung şi se ridică în coate.

— Bună seara, umanitaristule! spuse leneş, căutându-şi cu gest învăţat de mult sculele ascunse în sân.

„Nu e agent, gândi în clipa aceea Dobre. E un biet nenorocit care trăieşte aici ca o larvă...”

Borfaşii se trezeau pe rând simţind răcoarea uşoară a nopţii de afară luând locul zăpuşelii de peste zi. Lală scuipă pe zidul vopsit cu albastru, se scutură bine de somn, îşi culese paiele lipite de haine şi se ridică în picioare. Subsolul se însufleţi dintr-o dată. Începură partidele de barbut şi jocul de cărţi. Pe cimentul gol, acolo unde rogojinele erau date deoparte, se auzeau piesele de doi lei rostogolindu-se cu un clinchet metalic. Se aprinseră primele ţigări.

— Care ai venit cu ultimul transport? întrebă cineva din apropiere.

— Eu, eu, eu... spuseră câteva glasuri.

— Fă raportul.

Se auzeau şoapte şi râsete scurte.

Tipograful văzu chipul tăiat al unui hoţ gras, cu o gură leneşă, buhăit în obraz, unul dintre acele chipuri pe care nu le mai uiţi. Borfaşul purta un fular zdrenţuit în jurul gâtului şi o cămaşă destul de curată, galbenă, cu mâneci scurte. Acesta îl privi în treacăt pe Dobre, spuse ceva, ceilalţi râseră şi totul se topi în larma puşcăriei.

Alături, Lală îşi zăngănea instrumentele, strigând mulţimii care nu-l asculta:

— Care treci mâine la instrucţie? Care mergi la tribunal, care vrei să te fac un cap? Vin' la tuns! Cinci lei, cinci lei. Repede, că mâine dimineaţă dorm, n-am timp, cinci lei un cap. Tunsu, tunsu, bărbieritu', cinci lei, cinci lei...

Se apropiară câţiva, călcând peste mâinile şi picioarele celor dimprejur. Erau somnoroşi, cu ochii cârpiţi, cu părul plin de paie. Frizerul se întoarse spre bătrân şi-i spuse:

— Uite ce-a ajuns Lală să tundă, priveşte la ei! Îmi stric bunătate de foarfeci în chicile lor!

Primul muşteriu fu aşezat turceşte, cu picioarele strânse unul lângă altul, şi în curând se auzi clănţănitul instrumentului vechi şi neascuţit. Ceilalţi aşteptară tăcuţi, alături privind curioşi la mâinile frizerului care scosese, nu se ştie de unde, şi un pieptene de os, fără dinţi, murdar năclăit.

Somnul îl învinsese puţin câte puţin şi pe Dobre. După câteva minute, nu mai auzi larma din jur. Nu se trezi decât a doua zi, destul de târziu, când o mână îl zgudui de umeri:

— Hei, umanitaristule, scoal'.

Timpul trecu greu după aceea, apăsător, cu ceasuri nesfârşite. Ce se întâmpla cu ceilalţi? Ce făceau? Cât mai voiau să-l ţină aici? Gânduri chinuitoare, stupide, fără început şi fără sfârşit. Adormi de câteva ori în răgazuri scurte. Se trezi asudat, gâfâind. Visase urât. Pielea îi ardea de mâncărime. Începea o altă noapte. Afară se auzea vântul. Prin geamul mic, acoperit cu sârmă, străluciră câteva fulgere. Stătea să plouă. Se auzeau bubuituri înfundate şi un val de răcoare năpădi subsolul. Trecu însă, şi peste oraş căzu o noapte liniştită de august. Oamenii gâfâiau, înjurau pentru că nici măcar nu burase. Dinspre stradă, rafalele vântului aduseseră miros de ars şi de moloz.

— Sună ea acuş-acuş, magaoaia! strigă cineva de lângă scară. Să-i văd pe gardieni cum fug şi ne lasă aici încuiaţi şi poate cade o bombă, poate cade o bombă...

Un bătrân bărbos, un milog necunoscut, cu o voce profundă de popă lipovean, cântă din Isaiia:

— „Eu voi merge înaintea ta şi căile cele de munte le voi netezi: sfărâma-voi porţile cele de aramă şi zăvoarele cele de fier le voi rupe. Şi-ţi voi da ţie visterii ascunse, bogăţii

îngropate în pământ ca să ştii că eu sunt Domnul Dumnezeul lui Israil, cel care te-a chemat pe munte...”

Vocea era frumoasă, umplea toată încăperea aceasta şi răzbătea până afară. Gardienii loviră de câteva ori în uşă şi apoi tăcură. Dobre simţea că i se rup tâmplele de enervare. Dar dacă îl predau nemţilor, şi se prefăceau numai că-l lasă scăpat? Însemna că totul era pierdut. Pierdut?

Avea puţină febră. Lipsa de somn, asta era, şi discuţia atât de dubioasă cu inspectorul...

— „Eu întocmesc lumina şi plămădesc întunericul; eu sunt acela care urzeşte pacea şi aduce restriştea. Eu sunt Domnul care face toate acestea”, cânta mai departe milogul.

„Ah, să tacă! Să tacă! Mama voastră!” striga în gând Dobre, scos dintr-o dată din sărite.

— „Picuraţi rouă de sus, voi ceruri, şi nourii să reverse ploaia dreptăţii. Pământul să-şi deschidă sânul ca să înflorească mântuirea şi dragostea să-şi resfire mlădiţele”.

— Cântă-i lui Antonescu prohodul! înjură în sfârşit tipograful.

În stradă se auzea acum o larmă înăbuşită şi voci omeneşti. „Ce dracu se mai întâmplă? Trebuie să fie trecut de zece, îşi spuse. I-a apucat strechea pe toţi în seara asta. Căldura...”

IV

1

Inei îi venea foarte greu să vorbească despre legătura lui Mareş cu femeia aceea necunoscută, şi studentul care bănuia ceva nu o încuraja deloc, ba, ceva şi mai mult, se prefăcea că nu înţelege nimic.

— Iartă-mă că te tot întreb, dar când a început să lipsească de acasă nu i-ai atras atenţia că face ceva care ar putea pune în primejdie şi pe alţii?

— Mie unul nu mi se părea că lucrurile stau chiar aşa, şi la drept vorbind mi-a şi plăcut femeia.

— Deci ai văzut-o?

Curiozitatea ei întrecuse orice prudenţă.

— Da... Întâmplător.

— Şi?

— Arăta destul de bine. Pentru un refugiat, cum îi spuneam eu lui Mareş, se prezenta destul de bine...

Ina tăcu.

— Mai vrei să ştii ceva?

Sinceritatea lui o durea.

— Nu. Nu mai vreau să ştiu nimic.

Femeia îşi strânse cu un gest uitat părul şi mai privi o dată ceasul de la mână.

— Unde spui că-l găsesc?

— Pe Călăraşi la nr. 324. Ne-am separat. După ce m-a pus pe drumuri nu şi-a cerut nici măcar scuze. Mi-este dor de el, păcătosul, te rog să mă crezi, în locul său aş fi făcut la fel...

— Şatenă, brunetă?

— Blondă.
— Aha... Frumoasă?
— Îhâm...
— Artistă, spuneai, parcă...
— Nu spuneam nimic...

Tăcură. În refugiul caloriferistului de pe bulevardul Pache era foarte cald. Aerisirea se făcea greu. Cu Niculescu nu mai avea nimic de discutat, cu el trebuia să vorbească la cererea lui Dumitrana care se întorsese de la Târgu-Jiu de câteva zile şi se apucase de treabă cu o febrilitate de posedat.

— Am să-l caut, cum dau de el?

— E o curte cam părăginită, dar are avantajul că nu sunt chiriaşi. Proprietarul e o veche gazdă de-a noastră. Mareş nu poate ieşi decât seara şi numai însoţit. Dispoziţiile sunt stricte.

— Ştiu. Trebuie să-l văd însă.

Până se întuneca mai era vreme. Ceva încă o reţinea.

— Şi a rămas de multe ori la ea noaptea?

— De câteva ori.

— Crezi că o iubeşte?

— Cine ştie? E tăcut, nu vorbeşte mormolocul...

— Am plecat...

În uşă studentul o mai strigă de la locul lui îngust, cât un cuib de pasăre.

— Ina, mi se pare mie, ori e ceva putred în Danemarca?

— Nu e nimic putred în Danemarca, dar absolut nimic...

Ieşi, se plimbă multă vreme, nu absent, fără scop, ca să nu atragă atenţia cuiva, ci cu un fel de înverşunare ce so simţea în mersul energic cu care străbătu câteva parcuri pustii până ce căzu seara. Găsi fără greutate adresa în fundul unei curţi acoperite de bălării. Proprietarul casei parcă ar fi murit sau ar fi plecat undeva în provincie de frica bombardamentelor. Bătu într-o uşă scorojită şi-i auzi glasul.

— Eu sunt, Ina.

Mareş îi deschise. Era mai palid şi mai slab, îşi lăsase o mustaţă care-i acoperea gura.

— Bună seara.

— Bună seara.

Nu avea nimic străin pe chip. O privea ca totdeauna cu un fel de înduioşare în ochi, cu un fel de protecţie subînţeleasă.

— Ce-i cu tine?

— M-a trimis Dumitrana.

Aproape niciodată nu spunea *bărbatul meu* când vorbea cu el.

— Vrei să intri?

— N-ai dori să te plimbi puţin? Ştiu că nu ai voie să ieşi decât însoţit şi numai seara.

Mareş răspunse repede:

— Cred că e mai bine aşa. M-am săturat de atâta stat în casă. O, nu se mai termină odată cu toate astea, simt că putrezesc.

Încuie şi străbătură împreună curtea neîngrijită.

— Ce bârlog! îl căină femeia.

— E comod. Nu vine nimeni. Vecini nu am, în dreapta şi-n stânga s-a bombardat, în spate e un câmp.

O luă de braţ, cu o familiaritate veche, fără să ezite. Era zăpuşitor, de undeva venea un miros de gunoaie arse, greu, iute, pătrunzător.

— Eu te ţin de vorbă şi nu te întreb de ce te-a trimis... băr... Dumitrana.

— Pentru un lucru foarte important. Insurecţia începe peste trei zile. Până atunci trebuie să ne ajuţi într-o chestiune.

— În ce chestiune?

Mareş era mirat şi niţel intrigat de cele ce auzea.

— Este vorba despre femeia aceea de la Piatra-Olt, prietena ta...

— Marta?

— Da.

Nu mai înţelegea nimic.

— Dar parcă Dumitrana era indignat că...

— Asta e o altă chestiune. Avem nevoie de ea.

Mecanicului îi venea să râdă, dar se stăpâni şi mai intrigat.

— Ştie nemţeşte?

— Da.

— Cântă la o grădină de vară a Corpului german?

— Da.

— Are prieteni printre ofiţerii care lucrează la un post de telecomandă de lângă Clinceni?

— Parcă aşa am auzit-o spunând.

— E foarte bine.

— Dar de unde Dumnezeu ştie Dumitrana toate lucrurile astea? Că doar nu e scamator...

— Nu e scamator, dar trebuie să le ştie.

Erau singuri pe strada pustie. Treceau rar tramvaie goale şi la câte o răspântie se zărea dâra albastră a becurilor de camuflaj.

— Tu, personal, nu e indicat s-o vezi, dar scrie-i un bilet în care i-l recomanzi pe Niculescu. Restul va face el...

— Asta e cel mai uşor lucru. Tot nu înţeleg însă cum ne poate ajuta o străină?

— O să înţelegi numaidecât. Grupului nostru îi revine sarcina de a scoate din uz postul de telecomandă de lângă Clinceni. Va fi prima acţiune, sau una dintre primele ale insurecţiei. O dată daţi peste cap aici, le vom tăia comunicaţiile cu grupele germane care păzesc Bucureştii

— Şi dacă vor da alarma totuşi?

— Asta e, că nu trebuie să mai dea nimeni alarma...

— Şi femeia ce trebuie să facă?

— Să-l ajute pe student să pătrundă înăuntru.

Mareş se opri şi o întoarse spre el.

— Ina, dar e un post militar, e greu să crezi că acolo poate intra oricine. Şi mai ales o femeie...

— Vezi, de aici nu mai ştiu nici eu nimic, spuse încet Ina. Cei care-ţi încredinţează ducerea la capăt a unei misiuni nu-ţi dau şi soluţiile. Noi trebuie numai să încercăm. Hai să ne oprim la un debit de tutun şi să cerem puţină hârtie pe care tu să-i scrii câteva rânduri femeii aceleia...

Nu vorbea cu vreo pornire sau cu vreo urmă de reproş în glas, dar lui i se păru că trebuie să-i dea o explicaţie.

— Ştii, Ina, la Piatra Olt prietenia unei femei care vine chiar din necunoscut îţi face bine...

— Nu trebuie să-mi spui nimic.

— Nu vreau să mă scuz...

— Nu ţi-o cere nimeni...

— Hai să intrăm, iată un debit.

Intrară într-o mică dugheană de lemn şi cerură un plic şi o hârtie pe care bărbatul aşternu câteva rânduri.

— Poftim.

— I-ai mai scris vreodată?

Ina îl fixa necruţător în lumina palidă a unui bec, acoperit cu ţiplă verde.

— Nu, niciodată.

Ieşiră din mica prăvălie ce mirosea puternic a tutun şi a hârtie veche, arsă de soare. Afară parcă se mai răcorise.

— Atunci cum o să ştie că rândurile sunt chiar de la tine?

— I-am amintit de ziua când am plecat pentru ultima oară de la ea şi am făcut-o atentă că e urmărită.

Vorbeau amândoi despre un lucru care-l privea poate numai pe el, dar tot atât de important şi pentru femeie.

— Şi crezi că o să primească să lucreze cu Niculescu?

— Cred că da.

— I-ai scris şi despre ce este vorba?

— Nu, dar ea bănuieşte că fac ceva primejdios.

— Îşi poate pierde viaţa într-o astfel de încurcătură.

— Se plictiseşte prea mult de ceea ce face ca să ţină la viaţă.

— Nu s-ar zice că o iubeşti. Vorbeşti într-un fel îngrozitor.

— Nu-i adevărat. Din moment însă ce-mi cereţi mie s-o folosim, eu de ce să mă mai gândesc la altceva? S-ar părea că nu există nici o soluţie...

— Timpul e scurt.

— Foarte scurt.

Tăcură iar.

— Ne întoarcem?

— Da. Nici tu n-ar trebui să întârzii pe străzi.

— Mă gândeam, mai spuse Mareş, că există totuşi şi posibilitatea ca într-un termen atât de scurt Niculescu şi cu Marta să nu reuşească să pătrundă în comandamentul nemţesc...

— Pentru împrejurarea asta, Dumitrana vorbea de forţă. O grupă de luptă condusă de Tomulete va ataca postul de telecomandă. El are prieteni pe aerodromul de la Clinceni care se află la doi paşi de nemţi. Dar asta ar fi mai periculos...

— Nu ne rămâne decât să încercăm, după câte mi se pare...

— Şi eu cred la fel...

Venise momentul să se despartă. Ina îi întinse mâna, simplu.

— La revedere...

— Nu, stai puţin. Simt că-mi porţi pică pentru ceva...

Femeia nu spuse nici da, nici nu. Privea numai peste el în întunericul fierbinte al serii de august.

— Te înşeli. Tu nu ai făcut decât să cauţi să scapi puţin de singurătate. Ştiu cât de rău te simţi când eşti singur. Am trăit mulţi ani singură, până când n-am mai avut curaj... Taci, nu spune nimic... Cred c-ar fi fost mai bine ca noi doi să nu ne fi revăzut niciodată...

Vorbea încet, aproape în şoaptă.

— De ce să nu ne fi revăzut?

— Pentru ca să nu mai fim siliţi să vorbim cum vorbim...

Nu se mişca din loc, privea mai departe peste umerii lui, căutând ceva în trecut sau în prezentul acesta atât de dureros.

— Ina, cel mai bun lucru pe care-l avem de făcut e să încercăm încă o dată să uităm totul, dar absolut totul...

— E atât de uşor de spus...

— Tu măcar eşti fericită şi eu nici nu încerc să te fac să-ţi pară rău pentru asta...

Ar fi trebuit de mult să se despartă, dar o sete de a suferi îi ţinea unul în faţa celuilalt.

— Ştii ce, zise ea iar şi mai încet, înainte de a afla că trăieşti cu femeia asta nu mă gândeam niciodată la tine decât ca la un om pe care l-am jignit mult şi cu care trebuie să mă port nespus de cu grijă. Pe urmă totul s-a schimbat, s-a otrăvit, a devenit rău şi urât...

— De ce?

— Ştiu şi eu?

— Te gândeşti la un om pe care nu-l cunoşti şi te simţi insultată, nu-i aşa? Ţi-a luat locul nu o doamnă de bună condiţie, nu o femeie onorabilă, ci o oarecare artistă care a trăit cu impresarul ei şi cu cine mai ştie... Nu oricine însă îşi poate alege cum vrea şi când vrea prietenul, soţul, iubitul...

Era mânios, aproape striga şi simţea cum o urăşte din toată inima.

— Te rog, spuse încet şi înduioşată femeia. Te rog...

Mareş tăcu o secundă lungă şi monotonă, speriat mai mult că a jignit-o.

— Măcar e frumoasă? mai întrebă, învinsă, Ina.

— Nu ştiu. Nu-mi dau seama.

— ...O iubeşti?

Întrebarea o costa destul, dar nu putea să nu-l întrebe. Mareş ezită şi faptul acesta o întristă şi mai mult.

— Poate sunt nebună, spuse. Eu am făcut ce-am vrut, eu te-am părăsit pe tine şi-ţi mai şi cer socoteală pentru că ai o femeie. Nu, hotărât lucru, sunt nebună. Dar nu puteam altfel, nu puteam să nu te întreb dacă o iubeşti sau nu.

Oricine ar fi această femeie, dacă ţii la ea îmi ajunge. Şi-acum dă-mi mâna. Nu te voi mai întreba niciodată nimic. Mi-este greu să cred că vom mai putea fi prieteni vreodată. Ce ciudat lucru. Ne desparte tocmai vechea noastră prietenie. La revedere...

Se depărtă şi dispăru cu mersul ei vechi, uşor, dansat, pierdută în întunericul fierbinte al nopţii.

2

În după-amiaza zilei de 22 august, Comşa se întâlni din nou cu Dumitrana într-o casă conspirativă de pe strada Armenească. Părea calm, deşi ochiul atent al celuilalt înregistră o oarecare crispare a gurii şi o abia observată tremurare a mâinilor. Inginerul îi arătă o hartă a Bucureştilor, cu punctele de control, cu locurile unde nemţii aveau grupele de intervenţie, toate intrate în supravegherea unor regimente româneşti care de mai multă vreme, sub pretextul că fac manevre pentru descongestionarea capitalei în cazul unui atac neprevăzut, recunoşteau itinerarele şi locurile de acces. Un cerc roşu arăta aerodromul Clinceni şi postul de telecomandă de alături.

— A rămas pe mâine seară. Dacă se întâmplă ceva neprevăzut o să te anunţ, dar trebuie să nu se întâmple...

— Am înţeles.

— Oamenii tăi au lucrat cum trebuie?

— Aproape...

— Ce înţelegi prin aproape?

— Mai există şi întâmplarea, neprevăzutul. Oricum, vii sau morţi, noi vom fi acolo, înăuntru. Tomulete are o grupă de 14 inşi, terenul e cunoscut. Deocamdată încercăm cu o formulă mai uşoară. Aţi adus minele?

— Da, sunt aici.

Inginerul ridică de pe un scaun o servietă. Scotoci în ea şi scoase două obiecte metalice, prevăzute cu ceasuri.

— Ştii cum se mânuiesc...

— Da, sunt de un tip ceva mai nou, dar funcţionează după un principiu cunoscut. Le-am folosit şi în Spania...

— Cine o să le mânuiască?

— Niculescu.

— Cunoaşte tehnica?

— A lucrat în radiolocaţii, nu e o problemă pentru el.

— Atunci să le stăpâneşti sănătos, spuse surâzând Comşa. Dacă nu funcţionează una, ai şi o rezervă.

După un scurt răgaz de gândire, inginerul mai întrebă o dată:

— Şi dacă Niculescu nu reuşeşte să pătrundă înăuntru?

— Vom ataca postul. Totul e prevăzut. Din mica vilă a nemţilor nu va mai rămâne nimic, vă asigur.

— Cred că în socoteală sunt cuprinşi şi curierii şi restul de oameni. Şoseaua trebuie supravegheată. Primul lucru pe care trebuie să-l faceţi este să le tăiaţi legăturile telefonice.

— Am prevăzut totul...

— Atunci sfaturi nu mai am de ce să-ţi dau. Dumnezeu să ne ajute! glumi iar inginerul şi-i întinse mâna. După ce terminaţi ştiţi unde să vă întoarceţi la Bucureşti, mai adăugă.

—

Da.

— Semnalul prin radio îl cunoaşteţi?

— Da.

— Dacă e ceva neprevăzut, ştiţi cum se anulează totul?

— Da.

— Cred că nu se va întâmpla nimic. Regele se grăbeşte, a început să-i fie frică.

Părea simplu ca într-un prost roman poliţist, dar exista acel grăunte de imponderabil la care amândoi refuzau să se gândească în momentul acesta.

— La revedere, zise Dumitrana, şi îi mai întinse o dată mâna.

— Noroc!

Dumitrana o trimisese, cu o seară înainte, pe Tereza la restaurantul german cu biletul lui Mareş. Era mai lesnicios aşa. Trebuia să presupună că Siguranţa nu renunţase la supravegherea cântăreţei aceleia şi că apariţia lui Niculescu, chiar în forma discretă în care ei o pregătiseră în mijlocul acestor ofiţeri petrecăreţi, va fi remarcată.

Bătrâna lor gazdă, tocmai în vederea acestei acţiuni, fusese plantată ca femeie de serviciu la garderoba restaurantului de către un om al partidului care avea relaţii în toate locurile unde era necesară prezenţa cuiva. În vremuri ca acestea când Bucureştii duceau lipsă de mână de lucru apariţia unei astfel de persoane nu intriga pe nimeni, aşa încât întâlnirea Martei cu Tereza avu loc în condiţiile cele mai fireşti.

Din scurtele convorbiri ale celorlalte femei de serviciu şi din cunoscuta lor indiscreţie, Tereza aflase cauza plictisului cântăreţei, destul de prost dispusă de la o vreme. Avusese un iubit pe care-l întâlnise după multă vreme, îl revăzuse de câteva ori şi după aceea, pe neaşteptate, el îşi pusese iar coada pe spinare şi nu se mai arătase. „Ale vieţii valuri”, făceau bucătăresele, cântând vorbele parcă cu satisfacţie şi văzându-şi de treabă, dar mai erau picoliţele, mai erau ajutoarele chelnerilor care nu mai tăceau: „Da' ce credea, că un om serios poate să rămână toată viaţa cu ea?” „De ce nu se mai uită în oglindă, nu mai e chiar o fată mare!” şi aşa mai departe, toate vorbele şi frazele stupide, răutăcioase, rele, ce le spun femeile unele despre celelalte.

Era într-una din acele seri fierbinţi de august când Glaeser insista să cheme fetele de aici, în frunte cu Marta, să petreacă o seară la ei, în comandatură, unde aveau şi locuinţe, pentru ca să nu fie văzuţi de către ceilalţi militari din garnizoană. Locul era retras, departe de Bucureşti. Nimeni nu dădea vreo importanţă serviciului lor, aşa încât

călcarea regulamentului militar nu avea să fie băgată în seamă. Zilele şi mai ales nopţile treceau şi ofiţerul acela nu obţinea consimţământul femeii blonde, cântăreaţa asta ostenită, consumată parcă de o mare decepţie, care-i plăcea atât de mult. Se apropia întoarcerea şefului lor, von Horn, şi atunci nu rămânea decât găsirea altui loc, a unui hotel, în care însă ar fi atras tuturor atenţia, fapt ce nu-i convenea deloc, întrucât toată lumea ştia că în Germania avea o nevastă, copii şi oricât ar fi fost de elastică moralitatea germană pe vreme de război şi înainte de război, afişarea cu o artistă în locuri publice, chiar departe de patrie nu-i convenea în nici un chip.

Marta abia scăpase şi în seara aceea de insistenţele lui şi bea cu Ana Maria, o amică, şi ea cântăreaţă, angajată de patronul restaurantului cu două luni în urmă. Era destul de târziu, celelalte femei plecaseră, se răcorea şi cerul parcă se limpezise spre răsărit. În grădină bătea un vânt de dimineaţă. Luminile se stingeau. Într-un boschet retras se mai auzeau cântece nemţeşti şi râsete de femeie, o maşină ambreia afară, gata de plecare, chelnerii moţăiau pe carnetele de socoteli şi mai gustau cu gesturi ostenite din coniacul adus de către picoliţele de serviciu.

— Eu plec cu ăştia, spusese Ana Maria.

— Lasă-i dracului în pace.

— Nu te gândi la nimic. Ajung mai repede acasă, sunt ruptă de oboseală...

— Mie nu mi-e somn deloc.

— Nu mai bea atât...

— Sunt obişnuită...

Fuma şi arunca scrumul pe pietrişul grădinii.

— Ce mai vrea Glaeser?

— Parcă tu nu ştii... Îmi spune că semăn cu nevastă-sa...

— Şi de dorul ei, ar sta cu tine...

— Bărbaţii!

— De la celălalt, nici o veste?

— Nimic.

— Straşnic cavaler. Îţi spune că vine miercuri şi se duce...

— Are treabă, sunt sigură, face ceva care-mi scapă, ceva primejdios...

— Nu te mai înfierbânta aşa, toţi mint că au treburi importante, cine ştie cu care femeie stă acum şi nu-i pasă de tine...

De afară se auzea un claxon insistent.

— Du-te, te cheamă, şi fii cuminte...

Ana Maria râse silnic.

— N-am ajuns încă atât de râu să mă culc cu nemţii...

Plecă fluturându-şi lungile plete negre care-i acopereau umerii. Nici nu o întrebase pe Marta ce are de gând să facă. Probabil, ca în fiecare seară, o să apară şi Romeo Iorgulescu, beat criţă şi o s-o suie în maşina lui decapotabilă, conducând-o până acasă. Acest decavat simpatic şi alcoolic era pavăza ei cea mai bună.

Marta făcuse semn unui chelner:

— Încă un vermut, dacă vrei...

— Nu-i prea mult?

Femeia zâmbise şi spuse cu o voce silnică:

— Lasă că ştiu când să mă opresc...

Chelnerul adusese un pahar, plin cu un lichid negru şi parfumat în care plutea un bulgăre de gheaţa. Marta aşteptase puţin şi apucase sonda transparentă, ridicând-o la buze...

— Nu mai bea, domnişoară, spuse o voce de femeie din spate.

— Dar dumneata cine mai eşti? întrebase nedumerită cântăreaţa privind chipul deschis al Terezei care-i zâmbea cu o bunăvoinţă neascunsă.

— O prietenă a lui Matei...

— Îl cunoşti? Ştii unde se află acum?

— Da.

— Nu mă minţi?

— Ai o scrisoare de la el. Te roagă ceva. Citeşte.

Tereza privise în jur. Nu mai era nimeni. Probabil că agentul pus s-o supravegheze pe cântăreaţă se îmbătase ca de obicei. Era unul Teică, un chelbos, pe care cu ochiul sigur al celor ce fuseseră multă vreme urmăriţi îl înregistrase numaidecât. Marta citea lacom rândurile puţine aşternute în grabă de mecanic pe hârtia ordinară a unui plic.

— E adevărat? Se ascunde?

— Da.

— Şi vrea să-l ajut?

— După cum vezi. Dă-mi scrisoarea.

I-o luă şi o arse cu un chibrit.

— Şi crezi că sunt şi eu urmărită?

— N-ai băgat de scamă?

— Nu sunt obişnuită cu lucrurile astea,

— O să te obişnuieşti. E unul mic, îndesat, cu chelie, stă mereu pe lângă masa dumitale...

— Da, parcă-mi aduc aminte. Şi ce vrea?

— Vrea să ştie ce vom face noi tocmai sub nasul lui... dacă dumneata primeşti...

— Primesc.

— Orice?

— Orice.

— Nu va fi tocmai o glumă.

— Ştiu, am bănuit totdeauna. Nici la Piatra Olt n-a fost o glumă.

— Bine. Să-ţi spun despre ce este vorba?

— Da.

— Nu vrei să mergem puţin pe jos? Te conduc până în apropierea casei, dar să n-o iei pe drumul dumitale obişnuit.

— De obicei mă conduce impresarul cu maşina.

— Atunci bine. Haidem...

Nu zăriră pe nimeni. Tereza bănuia că agentul acela dormea cine ştie pe unde, prăbuşit în alcool. Mai rămânea postul fix de la locuinţa acestei femei, dar ea va termina ce

avea de spus în câteva minute şi o s-o lase singură, sfătuind-o să ia un taxi.

Străzile erau pustii, trecuse de mult de miezul nopţii.

— Trebuie să vorbesc cu dumneata deschis, spusese Tereza. Matei ar fi venit singur să te roage să-l ajuţi, dar nu vrea să-i pună în primejdie pe alţii. Nici măcar pe dumneata... Înţelegi?

— Da.

— Probabil că te întrebi ce trebuie să faci?

— Chiar aşa...

— Nu ştiu cum să-ţi vorbesc. Sunt o femeie simplă, am suferit foarte mult, nu e timpul să-ţi povestesc viaţa mea, poate o să ne împrietenim şi-atunci o să afli tot. Am avut un bărbat care a murit. Am rămas cu un copil pe care a trebuit să-l cresc, Dumnezeu ştie cum. Dar asta nu e atât de greu. Mai greu e că a fost nevoie ca multă vreme să fac ceva foarte primejdios, cu riscul de a lăsa acest copil pe drumuri.

Trebuie să înţelegi că în viaţa fiecăruia vine o vreme când e necesar să întreprindă ceva, ceva pentru toţi cei-lalţi...

Martei îi plăceau cuvintele acestei femei necunoscute, presimţea că intră în ceva neprevăzut, că viaţa ei se putea schimba dintr-o dată definitiv. Nu avusese niciodată dorinţa să-şi modifice modul de a trăi, dar zădărnicia acelei vieţi o simţise de multe ori, în dimineţi de iarnă când fusese părăsită în hoteluri de mâna a doua sau în gări pustii, pline de zăpadă, când mereu rătăcitul şi inofensivul ei impresar (care o iubea în felul lui) iar o abandona şi iar revenea, cu geloziile lui, cu mereu inutila şi neprobata sa dragoste. Poate acum, cu ajutorul acestei femei şi al lui Matei, totul putea lua alt curs, deşi resemnarea îi stăpânea sufletul.

— E ceva periculos? întrebase.

— Destul de periculos.

— Nu mi-e frică de moarte.

— Nici mie nu-mi este, dar noi nu-ţi cerem să mori, ci să trăieşti. Şi dacă se poate altfel...

— O, şi dumneata îmi spui asta? Abia m-ai cunoscut. N-am putut să aleg altă viaţă. De ce e atât de greu să pricepi că dacă m-ar fi ajutat cineva să aleg aş fi ales altceva...

Îi venea să plângă pentru că undeva, dincolo de cuvintele femeii aceleia, simţea un dispreţ abia ascuns, nu atât pentru fiinţa ei, cât pentru profesiunea aceea nenorocită de cântăreaţă.

— Nu e vreme să lungim vorba acum. Mie trebuie să-mi spui numai atât, că primeşti.

— Am mai spus-o doar.

— Atunci suntem înţelese. Dar n-o să-ţi pară rău, nu ai să regreţi?

— Nu, nici o clipă.

— O faci pentru Matei?

Marta surâse trist. Lumina palidă a zorilor îi împrumuta feţei frumoase, puţin consumate, o iradiere ciudată.

— Nu, pentru mine o fac. Încerc să scap de trecut. Nu ştiu dacă am să reuşesc.

— Atunci iată despre ce este vorba...

3

Pentru Ciripoi, afacerea vieţii lui luase un contur precis. Un telefon primit la ora opt seara de la Teică, care nu era chiar atât de beat totdeauna cât lăsa să se vadă, îl scosese din amorţeală.

— Alo, făcea agentul cu o voce imposibilă, abia desluşită. Am noutăţi.

— Zi, ce dracu mai aştepţi?

— Aseară domnişoara a ieşit cu o garderobieră, una bătrână, angajată de curând.

— Ei, şi?

— Până aici ar mai merge cum ar mai merge, dar asta l-a adus pe un chelner astă-seară, unul care tare mai seamănă cu studentul nostru, omul din Buzeşti...

— Ce spui, Teică? Ori te-ai îmbătat iar devreme?

— Nu mai e mult, domn Ciripoi, până să devin alcoolic, cad la beţie cronică dacă mai stau mult aici...

— Sosesc şi eu îndată.

Trântise telefonul şi năvălise peste Mizdrache care tocmai se pregătea să iasă.

— Domnule inspector, astă-seară se lasă cu bal la castel...

— Ce spui, mă? se mirase acela cu indiferenţa lui care-l scotea din sărite.

— Am totul în labă. Acuş apare şi plătica cea mare...

— Optimist mai eşti, mă Ciripoi!

De unde să ştie nenorocitul ce defetist devenise! Îl lăsă să vorbească.

— Au apărut iar băieţii aceia. Ce-i drept, nu Dumitrana, nu Mareş, al treilea, Niculescu, studentul...

Era interesant. Inspectorul deveni atent.

— Trebuie să fie şi ceilalţi pe aproape. Dumneavoastră nu vă spune nimic faptul că au plasat-o pe cântăreaţă chiar la nemţi?

Era bine gândit. Trebuia s-o lase dracului pe Dora, avea să-l aştepte ea până când va fi nevoie. Era devreme, opt şi cinci, până pe la zece o să se lămurească. Nu putea să-l scape din mână pe Ciripoi, care, cu graba lui, o să facă cine ştie ce prostie.

— Merg cu tine.

Maşina aştepta jos.

— Astă-seară o umflăm pe boarfă, cu toată banda ei de bolşevici, spunea încântat de sine Ciripoi.

— Ce spui, mă Ciripoi? Iar? O umflăm, o batem, o punem să spună. Nu mai ţine, mă, trebuie doxă, răbdare...

— Domnule inspector, cu răbdarea câtă am avut, am avut, acum o iau pe cont propriu, mie astă seară, mama să fie, nu-mi mai scapă nimeni...

— Ia te uită! se miră celălalt. N-avea informaţiile lui, nu ştia nimic, cazul acesta îl interesa mai mult ca pe un medic care a descoperit ceva neaşteptat după o cercetare interminabilă. Restaurantul era aproape, ajunseră curând. Îi întâmpină Teică, slugos, numai lacrimi şi bunăvoinţă.

Se ridicase de la masa lui şi nu mai isprăvea cu plecăciunile.

— Ce-i cu ăsta, Ciripoi? întrebă indignat Mizdrache, n-ai terminat cu el? Nu l-ai dat la Asigurările Sociale?

— Are copii mari, domnule inspector, nu pot să-l nenorocesc...

— Stai jos, cretinule, că ne vede toată lumea, scrâşni Mizdrache printre dinţi. Cine paştele mă-tii te-a angajat, mă, pe tine în poliţie?

— Statul, domn' inspector. Statul...

— Să-l retrogradezi, Ciripoi, că nu ştie să fie discret, e ca o gâlmă de prost. Nici un ageamiu nu face în serviciu ce face ăsta... Na un pol şi du-te după ţigări, dar nu te mai întoarce tu cu ele, trimite o picoliţă şi ascunde-te când mă vezi...

Agentul se făcu nevăzut. Pe mica estradă de sticlă apăruse orchestra şi îşi începuse programul.

— Unde-i domnişoara noastră? întrebă inspectorul

— Apare îndată şi ea, făcu Ciripoi, ca şi când i-ar fi pregătit el însuşi cu minuţiozitate spectacolul care avea să urmeze.

— Patronul ştie cine sunt?

— Se poate?

— Adu-l aici, pentru că vreau să schimb vreo două vorbe cu el...

Ciripoi se întoarse într-un minut cu un bărbat gras, asudat, îmbrăcat în smoking, care se aşeză pe un colţ de scaun.

— Ţi s-a spus cine sunt?

— Da, să trăiţi!

— Nu vând prescure la Mitropolie. Un cuvânt şi taraba dumitale zboară în aer şi te trezeşti şi-n puşcărie cât ai zice peşte. Surâzi puţin că se uită lumea la noi, aşa, să nu creadă clienţii dumitale că a venit bau-bau...

Patronul restaurantului surâdea ca şi când ar fi înghiţit un tacâm cu cuţit cu tot. Pe estradă îşi făcuse apariţia Marta într-o rochie lungă, argintie, parcă de fosfor, sclipind în lumina puţină a nopţii.

— Eşti mulţumit de femeia asta?

— Da. Cântă şi în nemţeşte şi ofiţerii se omoară după ea.

— Ai mai dezbrăcat-o, ai mai pus-o să-şi arate ce are sub fustă?

— De, pare serioasă, nu se încurcă cu clienţii.

— Ce învârteşte ştii?

— Nu ştiu, de unde să ştiu? Domnul Ciripoi m-a pus s-o angajez, am crezut că e în serviciul dumneavoastră. Poliţia obişnuieşte lucruri din astea... A venit cu prăbuşitul ăla care cântă la pian, unu Romeo Iorgulescu, şi el în slujba lui domn' Ciripoi, care cică o iubeşte mult, dar ea nici nu se uită la el...

— Te cred şi eu, miroase a mort, nu-l vezi, mai are la un colţ şi se duce, veşnica lui pomenire...

— Cum vreţi dumneavoastră, acceptă patronul, ştergându-şi fruntea năduşită cu o batistă.

— Are haz, constată cu familiaritate Mizdrache în urechea lui Ciripoi, pe urmă i se adresă iar, nu autoritar, nu cu reproş, ci cu o curiozitate amicală pe care celălalt nu o bagă de seamă pentru că prea se înspăimântă: Ştiai că Marta asta a dumitale e urmărită de Siguranţa Generală a Statului?

— De unde să ştiu, nenorocitul de mine? S-o concediez?

— Atâta ar mai trebui! Dimpotrivă. Ochii în patru, vreau să ştiu ce face, cu cine se întâlneşte şi dacă se poate şi ce are în capul ăla frumos, s-a înţeles?

— Înţeles.

— Eşti liber.

Patronul se ridică uşurat şi părăsi scaunul. Marta terminase primul cântec. Mizdrache aplauda tare, spre mirarea lui Ciripoi.

— Când e gata, îl aduci şi pe impresar aici.

Nu înţelegea ce vrea să facă inspectorul, dar trebuia să aştepte. Pianistul tapa uşor şi fals sfârşietorul *J'attendrai.* Vocea femeii avea o disperare aproape sinceră, franceza ei nu era proastă, sau, în cel mai rău caz, bine memorată. Urmă o polcă nemţească şi pe urmă *Torna picina mia.*

— Nu e rea, Ciripoi, zise în cele din urmă inspectorul sorbind din paharul cu şampanie pe care subalternul îl umpluse de câteva ori la rând.

— O să-i stric eu muzicuţa! se lăudase Ciripoi, grozăvindu-se.

— Fără crime împotriva umanităţii! Unde sunt ceilalţi despre care îmi vorbeai?

— La intrare, lângă barul cel mic, vedeţi de aici o muiere bătrână care pune în cui mantourile femeilor?

— Da, o văd... Asta a apărut în fişele noastre cumva, îţi aduci aminte de ea?

— Nu. Ea l-a adus pe student aici. Uitaţi-l, cară o tavă la masa de colo.

Mizdrache privi. Lumina puţină nu lăsă să i se vadă prea bine faţa.

— Tânăr băiat! Cam stângaci, se cunoaşte că n-a făcut meseria asta, dar dacă are vreme o s-o înveţe el...

— N-o să aibă, domnule inspector...

— Ciripoi, ăştia sunt oameni de mâna a doua, ştii bine. Mie şeful lor îmi trebuie.

— Şeful trebuie să fie pe aproape.

— Asta cred şi eu.

— Şi-atunci? Răbdare, răb-da-re! scandă.

Marta terminase de cântat. Ciripoi îi făcu un semn discret lui Teică. Impresarul apăru după un minut. Avea o faţă fără expresie, ochii săi melancolici păreau gata să verse lacrimi.

— Bună seara, spuse.

— Bună seara, ia loc, îl invită Mizdrache cu un gest firesc.

— Cine sunteţi şi ce vreţi de la mine? întrebă noul venit.

Îi era frică, se vedea bine, nici măcar nu înţelegea să se ascundă.

— Domnule, spuse încet inspectorul. Ai idee ce face exact prietena dumitale?

— Ce să facă? Cântă...

— Numai atât?

Impresarul căută ceva în memoria lui pierită în alcool.

— A săvârşit ceva împotriva legilor?

— Mai rău...

Îl speriase de tot, faţa lui albise, atât cât puteau ei să vadă în lumina becurilor de camuflaj.

— Vă dau cuvântul meu de onoare că nu ştiu nimic. V-aş fi spus, doar sunt înţeles cu domnul Ciripoi, dar nu am observat nimic suspect...

— Nici că are un prieten?

— Ce prieten?

— Un cunoscut de la Piatra Olt?

— O, asta e o poveste veche...

— Nu chiar atât de veche. S-au întâlnit şi probabil că se vor mai întâlni şi aici, la Bucureşti...

Era limpede că celălalt nu ştia nimic. Trebuia numai adus la starea aceea de frică animalică atât de necesară încât să-l facă să spună tot când va fi nevoie.

— Ştii cu ce se ocupă prietenul prietenei dumitale?

— Nu ştiu, vă dau cuvântul meu de onoare...

— Lasă fleacurile, ce cuvânt de onoare? Nu face lux.

— Spuneţi-mi numai despre ce este vorba...

— Amica dumitale are legături cu comuniştii...

— În cazul ăsta, eu...

— În cazul ăsta trebuie să-ţi ţii gura şi să nu o alarmezi, pentru că o să ne faci mai mult rău decât o să ne ajuţi şi-atunci avem mijloace mai rele decât îţi închipui să te silim să nu ne mai încurci din drumul nostru...

— Vă stau cu toate mijloacele mele la dispoziţie...

— Bea. Ce bei? Ciripoi, dă-i ceva să bea. Şi nici un cuvânt, s-a înţeles?

— Sfinx, domnule. Cu cine am onoarea?

— Cu regele Ferdinand, ia te uită la el, bea şi cară-te la locul dumitale şi n-o scăpa din ochi, cum afli ceva te înfiinţezi la noi, s-a înţeles?

— Înţeles, să trăiţi...

Inspectorul îşi scoase tabachera din buzunar. Ciripoi îi aprinse ţigara cu bricheta lui, totdeauna gata să ia foc.

— Ţi-a plăcut?

— Plăcut, dar nu am înţeles de ce trebuia să-l îngroziţi atât?

— O să înţelegi mai târziu.

Ar fi vrut să plece, găsea că treaba lui se terminase. Ciripoi putea să întârzie cât voia în grădina restaurantului, el avea treabă cu Dora, subalternul o să-i comunice mai târziu ce se mai întâmplase, că doar ăştia de aici nu-şi aleseseră tocmai seara asta pentru activităţile lor încă de neînţeles pentru el. Dar în momentul acela îl reţinu un incident care-l hotărî să mai întârzie. Marta se îndrepta spre estradă însoţită de aplauzele unor ofiţeri de la o masă învecinată. În clipa în care trecu pe lângă un maior între două vârste (era Glaeser, el nu avea de unde să ştie) una dintre femeile care formau un sextet ce însoţea cântecele ei îi puse piedică. Marta reuşi să-şi ţină echilibrul şi netulburată se opri lângă grupul de muieri care râdeau încremenite, luă de pe masă un sifon şi începu să le stropească pe rochii, ca pe nişte paparude. Cântăreţele strigau, vrură s-o oprească, dar presiunea sifonului le ţinea la distanţă. Când termină această operaţie meticuloasă, maiorul lăsă paharul de şampanie din mână şi îi sărută palma.

— Iată ce face o doamnă adevărată! exclamă încântat. Vermuth? O ţigară?

— Nu, trebuie să cânt, zise într-o germană lejeră femeia.

— Atunci aştept...

Femeile celelalte alergau prin grădină în căutarea unor rochii uscate.

Vocea răguşită puţin de tutun a Martei răsună curând. Cânta un marş nemţesc la modă, acompaniată de toate glasurile bărbăteşti dimprejur.

— Asta joacă tare! exclamă fără să vrea Mizdrache.

Îi plăcea, ar fi vrut să stea de vorbă puţin cu ea, dar nu în localul sinistru al Siguranţei Statului. Nu e Anny Ondra (fusese idealul lui de femeie), dar merge! Unde mai pui că nu semăna cu Dora şi bărbaţilor ocupaţi le trebuie un gen nou totdeauna.

— Dacă nu mă lăsaţi pe mine, domnule inspector, să v-o jughinesc puţin, să scot totul din ea, cum iese la suprafaţă untdelemnul...

— Cum deschizi gura, cum îţi iese porumbelul, constată a câta oară Mizdrache cu dispreţ. Mai bine mai toarnă puţină şampanie, pentru că încep să mă distrez, Ciripoi...

Ceea ce subalternul său şi făcu, nu cu graba de altă dată, dar cel puţin mulţumit că inspectorul mai avea răbdare să întârzie.

4

Nu era târziu, abia nouă fără un sfert. Programul Martei se afla la început, dar ea trebuia să-i hotărască pe nemţi să părăsească grădina şi să ajungă în Comandament şi încă nu singură. Bărbatul acela tânăr, tăcut, politicos, puţin miop, cu ochelarii lui de om studios, se mişca prin grădină cărând neostenit tăvile cu mâncăruri. Stângăcia îi mai trecuse, dar unui ochi atent nu-i scăpa că nu mai servise niciodată în

vreun restaurant sau o făcuse cu multă vreme înainte. Răsunau aplauze puternice, nu se putea spune că dizeuza nu are succes la nemţoteii ei, pentru că ştia să-şi aleagă cântecele. Terminase tocmai o melodie cântată de Zarah Leander în ultimul film creat pentru propaganda germană şi ei o ovaţionau. Şampania curgea în valuri. Patronul se mişca de colo-colo, cu o falsă absenţă a feţei.

Marta se îndreptă spre masa lui Glaeser, hotărâtă, fără să arate o grabă prea mare. Maiorul o aştepta în picioare, îi sărută iar mâna privindu-i cu poftă decolteul. Nu-l văzuse niciodată beat, dar grizat da. Astă seară se grăbea, răbdarea lui era aproape de sfârşit. „O să-mi dea un ultimatum", gândi cu ironie, în felul lor milităros, sentimental.

— Un Chesterfield?

— De ce nu? se miră Marta.

Era cald, încă nu se răcorise. Frunzişul boschetelor nu se mişca. „De n-ar suna alarma, să strice totul!" gândi femeia. Privi spre locul unde aştepta necunoscuta aceea bătrână, apoi spre chelnerul cel tânăr. „Ăştia deci sunt comunişti, ce curios, aveau mutre cumsecade!"

Glaeser o aspira cu nările lui fine. Parfumul nu era o grozăvie, dar la începutul unei nopţi de august, după o lungă insistenţă, se putea admite orice.

— Bună ţigară, zise femeia, aruncând fumul verde în sus.

— Luăm ce-i bun şi chiar ce nu-i bun de la popoarele cu care ne batem...

— Frumoasă filozofie...

— Nu?...

— Ce face comandantul dumneavoastră, tot plecat?

— Peste trei zile soseşte şi încă nu ne-ai onorat. Ţi-aş fi arătat caii lui. Spuneai că-ţi plac caii...

Marta râse şi ridică paharul cu vermut lângă obraz (maiorul ştia că-i place vermutul şi comandase de la magazie un Martini veritabil).

— *Prosit!* Asta-i momeală. Nu pentru ca să-mi arăţi caii mă chemi acolo.

Îi pierise aerul disperat din alte seri, acum părea numai puţin melancolică.

— Ia-o cum vrei, dar invitaţia rămâne invitaţie...

Femeia sorbi uşor din pahar.

— Poate, dacă mă îmbăt astă-seară o să-i dau curs...

Ochii bărbatului se aprinseră în întuneric.

— Mi se pare că Dumnezeu nu e atât de nemilos cu mine... Să-ţi mai torn.

— Încă nu.

Îl privea atent, ca şi când ar fi vrut să se convingă că el merita ceea ce dorea atât de mult. Nu era urât, nici bătrân. Obrazul bine bărbierit, cu o cicatrice abia ascunsă, părea împietrit de dorinţă.

— Şi cu războiul vostru drăgălaş ce mai e?

— În Franţa încă ne mai batem binişor, zise Glaeser. Abia acum o să am şi eu treabă mai multă. Stau în România aproape de doi ani şi vegetez. Cel puţin dacă începe retragerea o să pot să-mi fac meseria...

— Nu înţeleg...

— Nimic mai simplu.

Scoase câteva fotografii din portvizitul de piele neagră. I le întinse şi le lumină cu lanterna care se găsea pe fiecare masă la îndemâna clienţilor când trebuiau să controleze nota de plată.

— Iată aici un cartier din Varşovia. Prima imagine: cum arăta înaintea punerii minelor şi în imaginea doi: cum arăta după aceea... E o operă, recunoaşte...

Femeia privi fotografiile. Pe primul carton era o fotografie aeriană a unui cartier din Varşovia, înainte de război, o îngrămădire de case mici despărţite de străzi înguste şi uliţe. După aceea, altcineva, probabil, fotografiase o grămadă de ruine, ca şi când peste cartierul acela ar fi trecut un mamut uriaş, cu tălpi de fier.

— Ghetoul din Varşovia, spuse cu o precizie seacă Glaeser. O apăsare de buton şi totul a devenit ruină: sinagogi, şcoli, case...

— Deci nu cu avioanele s-au făcut toate astea?

Maiorul râse cu o mândrie reţinută.

— Da' de unde! Nu sunt pilot, doar ţi-am spus. Sunt inginer.

Marta nu avea sentimentul tragic al distrugerii. Războiul exista undeva, existase tot timpul, suportase bombardamentele din Bucureşti, văzuse trenuri întregi de soldaţi, auzise uneori împuşcături, în gara aceea mică asistase la uriaşul incendiu al depoului german, dar nu avea imaginea exactă a războiului şi a primejdiei, cum nu o au niciodată femeile, în afara cazului că merg pe front, unde se comportă, curios, mult mai curajos decât bărbaţii.

— Şi după război ce-o să faci? Cine o să mai aibă nevoie de dumneata şi de meseria dumitale?

— Totdeauna trebuie dărâmat ceva în lumea asta. Iată un orăşel din Iugoslavia. Aici stătea ascunsă o divizie de partizani. N-a mai rămas nimic din el.

— Şi locuitorii?

— Pe unii i-a împuşcat SS-ul şi pe alţii i-a deportat.

Marta bău cu sete din paharul cu vermut.

— Mai toarnă-mi...

— *Prosit.*

— *Prosit!*

— Şi cum, dumneata vorbeşti cu linişte despre toate astea?

Glaeser simţea beţia uşoară a şampaniei, acea euforie ce nu putea fi stăpânită, care te purta parcă într-o lume eterică, fără forme şi oprelişti.

— Femeile cred că războiul e o joacă. El este o ocupaţie bărbătească ca oricare alta şi are o vechime de mii de ani. Poporul nostru îl cultivă ca pe un sport care-l fereşte de îmbătrânire...

— Interesant...

— Un ordin şi locul pe care stai sare în aer. Totul: restaurantul acesta, străzile, noi...

— Glumeşti...

Nu glumesc deloc. Nu-ţi destăinui un secret militar dacă-ţi spun că dacă nu o să fiţi cuminţi, vine doctorul Glaeser cu trupa lui şi face ordine.

— Vorbeşte-mi mai bine despre caii comandantului. Te lauzi că eşti horticultor şi în loc să-mi povesteşti despre *flori,* îmi arăţi ruine şi oraşe distruse...

— Am şi flori. La cantonament e foarte frumos.

— Mi-ai mai spus.

— Nu vrei să le vezi?

— Noaptea florile se văd destul de greu... ca şi caii...

— Noaptea trece foarte repede...

— Ai dreptate.

— Şi-atunci?

— Să mă mai gândesc...

— Pentru cai, pentru flori!

Se ridicase în picioare şi bău cupa de şampanie cu acea solemnitate ridicolă a tuturor nemţilor în care se amesteca acum şi un pic de sentimentalism desuet.

— Îmi aduc aminte de ferma mea de lângă Bintz...

Uitase că-i povestise lucrurile astea.

— Ştii unde-i Bintzul?

— Undeva în nordul Germaniei, lângă Marea Baltică..

— Uite că ştii! se miră cu o drăgălăşenie beţivă şi îi mângâie părul.

Bău iar, înflăcărat.

— E un loc ciudat, cu arbori şi lacuri. Plouă cam mult, dar mie îmi place. M-am cam îmbătat, ce zici?

— Da' de unde, te ţii bine.

— Nu vrei să mergem?

— Unde să mergem?

— La cantonament. Iau şi fetele astea, îmi strâng prietenii la o comandă, sunt cel mai mare în grad.

Marta privi feţele lucioase şi vesele din jur ale celorlalţi. Femeile se întorseseră la masă în alte rochii. Se uită pe furiş la ceas. Era vremea să primească.

— Şi cu programul ce fac? Mă dă afară patronul dacă dispar...

— Îl plătesc. Cât face?

Scosese portvizitul şi căuta banii.

— Lasă asta. Dacă vorbeşti cu el e altceva. Deşi nu sunt obişnuită cu astfel de invitaţii...

— Ştiu, mi-ai mai spus. Pot să cred deci că ai primit?

Se ridicase de la masă şi zbura spre stăpânul restaurantului. Marta privi garderoba prost luminată. Femeia era acolo. Pe lângă ea trecu bărbatul cel tânăr cu ochelari. Se priviră o secundă şi femeia plecă uşor capul. Niculescu înţelese. Mai rămânea să spună ultimele cuvinte, aşa cum se înţelesese cu Tereza. Glaeser se întorcea triumfător.

— S-a făcut!

Sorbi un ultim pahar de şampanie şi comandă celorlalţi:

— Drepţi!

Ofiţerii înţepeniră în picioare.

— Urmaţi-mă!

Marta îşi strângea lucrurile de pe masă.

— Ia şi o ladă de şampanie, spuse. Am chef să mă îmbăt în noaptea asta.

— O ladă? Două !

Glaeser făcu un semn. Niculescu se apropie. Totul era bine pus la punct.

— Băiete, două lăzi de şampanie!

Se aflau lângă poarta grădinii. Maşinile ambreiau, şoferii îi zăriseră. Ofiţerii cântau în jurul femeilor. Două ţigănci îi urmau cu coşurile de flori, acum golite. Banii fură zvârliţi peste umăr tot de Glaeser.

În poartă aştepta Niculescu cu lăzile de şampanie. Una într-o mână, alta în cealaltă.

— Urcă şi dumneata şi nu uita tirbuşonul. M-am săturat să fiu servit de ordonanţe.

Niculescu urcă lăzile în portbagajul unui automobil şi îşi făcu loc lângă şoferul lui Glaeser care-l privea intrigat.

— Pornim?
— Pornim, spuse şoferul şi apăsă pe accelerator.

5

Dumitrana găsise că planul iniţial de a pătrunde în postul de telecomandă de la Clinceni al nemţilor era cam primitiv.

— Prea contăm pe nişte lucruri probabile, îi spusese lui Tomulete.

Ca un om care făcuse războiul, ştia că acţiunile cele mai sigure sunt acelea care epuizează toate probabilităţile, aşa încât modificase planul iniţial de acţiune.

— Cunoşti vila? îl întrebase pe aviator.

— Da, a aparţinut avocatului Costinescu, până au luat-o nemţii.

— Ştii pe unde se pătrunde înăuntru?

— Locul e bine păzit. Tot teritoriul este înconjurat cu sârmă prin care trece un curent de înaltă tensiune. Ca să nu bată la ochi au lăsat să se înţeleagă că au acolo o fermă hipo, pentru creşterea cailor de rasă destinaţi să fie trimişi în Germania...

Pe Dumitrana nu-l interesa istoria acestui loc, ci modul în care s-ar putea pătrunde acolo, fără pierderi de vieţi omeneşti. Iniţial se gândise să dea femeii aceleia pe care nu o cunoştea sau studentului cele două mine, dar asta ar fi însemnat 50% că le aruncă pe fereastră. Cântăreaţa nu ştia să mânuiască astfel de mecanisme şi ca s-o instruieşti, urmărită fiind, era cel puţin o imprudenţă. Dacă le-ar fi încredinţat studentului exista riscul ca el să nu ajungă în Comandatură sau să fie prins. Cel mai sigur lucru era ca altcineva, la momentul potrivit, să pătrundă pe teritoriul postului de telecomandă şi acel altcineva nu putea fi decât Tomulete sau un om de-al lui, aflat pe aerodromul alăturat.

Evident că lucrurile se complicau, dar erau cel puţin mai sigure.

Îl întrebă pe sergentul-major dacă planul lui nu era încurcat.

— Crezi că se poate face ceva?

— Depinde de ce vrem.

— Adică?

— Adică: dacă-i alarmăm sau nu de la început şi angajăm lupta, ceea ce nu-i chiar o joacă, ţinând seama că sunt înarmaţi şi destui.

— Atunci?

— Atunci să facem jumătate din ceea ce ar trebui...

Dumitrana îl privise insistent aşteptând şi soluţia.

— Îmi trebuie un scurtcircuit, pur şi simplu, trei minute de întuneric, timp în care curentul să nu funcţioneze în sârmele acelea. Oricum eu voi încerca să strecor pe cineva, pe cineva care să pătrundă dincolo de gardul de sârmă ghimpată...

— Vreau să ştiu un singur lucru, despre ce este vorba exact! Tu trebuie să cunoşti cum arată aparatura postului...

— Ceva foarte simplu. Un tablou de comenzi electrice. Dacă se aplică mina, totul sare în aer şi postul e scos din circulaţie pe un timp mai îndelungat sau mai scurt, în funcţie de stricăciunile produse.

— Avem nevoie de câteva ceasuri numai.

— E perfect.

— Atunci să-ţi dau ţie minele?

— E cel mai sigur...

O dată stabilite toate acestea, lui Niculescu nu-i revenea decât să producă acel scurtcircuit de câteva minute, o treabă poate simplă în aparenţă, dar imperios necesară. Dumitrana îi explică despre ce este vorba şi studentului.

Fiind un om care nu era străin de chestiunile tehnice, nu-i trebui mult ca să priceapă. Rămânea numai ca întâmplarea să-l ajute pe Niculescu să poată intra pe teritoriul comandamentului şi ea îl ajutase...

Plecarea studentului şi a cântăreţei îi surprinse pe Mizdrache şi pe Ciripoi.

— Ei, drăcie! se bătuse peste frunte ultimul. Ce-i facem, şefule? Se pare că ăştia joacă mai tare decât credeam noi...

Inspectorul era aproape excitat de cele ce se întâmplaseră. Simţea că se apropie de o afacere pe care o avusese de multă vreme în mână, dar al cărei sfârşit nu-l cunoştea. Dora lui putea să mai aştepte, putea să-i facă scene după aceea, ce mai contau toate astea? Se ridică de la masă şi se îndreptă spre ieşirea grădinii. Şoferul Costea aştepta în Buickul lui negru.

— Gata, pornim! făcuse febril Mizdrache. Ia-te după automobilul ăla...

Nemţii încărcaseră trei limuzine, cu femei, cu chelneri, cu şleahta lor veselă, pornită pe chef.

— Să vezi distracţie, zisese Ciripoi, frecându-şi palmele.

— Ai luat măsuri? întrebase inspectorul.

— Cum, nu? Teică ce păzeşte? A umplut telefonul de scuipat până acum. Toată lumea în alarmă!...

— Ştiu unde să vină?

— Se poate, şefule? Ce noi paştem gâştele? Toată lumea bună la Clinceni. Cum ies copilele din treabă, cum le poftim la interogatoriu, că în garnizoana nemţească nu avem dreptul să lucrăm... Ştiţi chestia cu extrateritorialitatea...

Mizdrache îl privi jumătate ironic, jumătate admirativ, nelăsând să-i scape vreun zâmbet:

— Ce pronunţie!

— Face fiecare ce poate, domnule inspector! subliniase Ciripoi cu o falsă modestie meritele sale, abia atunci observate.

— E departe? mai întrebase celălalt, privindu-şi cadranul fosforescent al ceasului.

— 25 de minute...

Era destul de devreme. Nici nouă şi-un sfert.

— Ai grijă să nu se prindă nemţii că ne ţinem de coada lor, îi spuse şoferului.

Costea dădu din cap, mut, după obiceiul lui.

— Ce-ţi mai fac copiii? mai întrebă amabil inspectorul.

— Bine, mulţumesc, îi voi trimite la ţară cu nevastă-mea, să scape de bombardamente..

Şoseaua lucea în lumina lunii. Motorul bâzâia plăcut. Cel puţin în noaptea asta o să aibă în sfârşit şi el ce raporta lui Mastacan şi ministrului. Nu ştia până unde vor merge şi ce anume aveau de gând oamenii pe care-i urmărea, dar puţină admiraţie pentru îndrăzneala lor tot ascundea în sufletul lui.

— Frumoasă noapte! spuse Mizdrache.

— În loc să stăm undeva, la umbră, unde se aşază orice om, se căină subalternul, noi, pe drumuri, domnule inspector!

— Datoria, Ciripoi, datoria!

Porumbul foşnea în întunericul albăstrui. Luna lăsa dâre în apa unui râu anemic. Trecură un pod metalic. Maşinile nemţilor alergau înaintea lor.

— La drept vorbind ce caută ăştia în comandatura nemţilor? întrebă iar inspectorul ca şi când ar fi vorbit cu el însuşi.

— Cine ştie, domnule inspector!

— Ai idee ce se ascunde acolo?

— Păi după informaţiile mele, că m-am informat, cică aici ar fi un post de dirijare a trupelor de intervenţie.

— Ce spui! exclamă Mizdrache.

Tăcu câteva clipe, îngrijorat, cântărind totul cu grijă

— Ciripoi, e lată rău, Ciripoi, spuse în cele din urmă cu glas scăzut...

— De ce să fie lată, domnule inspector? se miră celălalt. Ce mare scofală că nemţii ăştia au cărat cu ei muieri, în comandament. Nu moare nimeni dintr-asta!

— O să vezi tu!

— Ce să văd?

Nu voia să-i spună, nu avea nici un rost să-i mărturisească ceea ce gândea. Dacă bănuielile lui erau

întemeiate, dacă zvonurile şi informaţiile pe care le deţinea de mai multă vreme erau adevărate, el ar fi trebuit de multă vreme să nu se mai afle aici, în Buickul său, lângă prostul ăsta de Ciripoi ci în coasta lui Mastacan şi a ministrului său. Dar curiozitatea îl învingea, poate se înşela, poate până atunci, după calculele lui făcute de atâtea ori, mai era vreme. Faptele nu erau încă destul de coapte, nu avuseseră când să se coacă. Exagera, frica îl făcea să-şi piardă minţile. Şi unde decât aici putea să-şi dea seama mai bine în ce stadiu se afla „afacerea" asta, a lui şi-a lui Ciripoi, şi-a Siguranţei generale, afacere ce se desfăşura peste capul lor, în necunoştinţa lor de cauză.

Ajunseseră. Se zăreau avioanele mici de vânătoare de pe aerodrom şi păduricea care înconjura fosta vilă a lui Costinescu. Pe o pajişte luminată de lună se mişcau zece sau cincisprezece cai. Era surpriza lui Glaeser care telefonase la comandatură să fie scoşi afară armăsarii lui von Horn din grajduri şi lăsaţi liberi.

— Unde oprim? întrebase şoferul Costea.

— Cam aici. Avem privelişte...

Se aflau la 300 de metri de spatele postului de telecomandă. Clădirea se distingea clar în bătaia lunii. Geamurile camuflate nu lăsau afară nici o rază de lumină, în colţurile imensei curţi, înconjurate cu sârmă ghimpată, se zăreau gheretele sentinelelor.

— Trage mai la o parte, spuse Mizdrache.

Costea coborî de pe şosea în umbra unor copaci.

— Aşa e bine?

— E bine.

Ciripoi îşi freca genunchii amorţiţi.

— Şi noi ce facem, domnule inspector?

— Aşteptăm, Ciripoi, aşteptăm. O să vezi ce n-ai văzut...

— Credeţi?

— Mă, tu ori eşti norocos, ori eşti prost. Habar n-ai în ce chestii ai intrat...

— Ce vorbiţi! se miră celalalt, nu fără un respect neascuns faţă de importanţa sa proprie.

Sextetul „Melodia”, cum le recomanda patronul restaurantului pe femeile acelea cu glasuri cam dure, făcea o gălăgie infernală în maşinile deschise. Sentinelele fură salutate cu braţele ridicate şi când un soldat mai încăpă-ţânat îl somă pe şoferul primei maşini să oprească, pentru control, o lunganănă, aprinsă, cu decolteul răvăşit de pe drum se ridică cu o sticlă în mână şi-l stropi cu prietenie:

— Neamţule. lasă-ne, neamţule-năuntru; se ruga caraghios cu chipiul ofiţerului de lângă ea pe frunte, salutând ca la paradă.

Sentinela nu pricepu la început ce se întâmplă şi se priponi furios înaintea maşinii şi cel de la volan opri.

— Cine sunteţi?

— Maiorul Glaeser cu suita, spuse cineva.

Şoferul parlamenta cu garda (mai apăruse o sentinelă). Se dădu jos un căpitan solemn, clătinându-se pe picioare. Urmă un schimb violent de cuvinte în germană pe care Marta îl auzi de la locul ei

— Aici nu-i bordel, e comandatură, am să raportez mâine.

— Maiorul Glaeser ne-a adus.

— Nu-i nimic. Am să raportez comandantului când se întoarce...

Glaeser se înfurie şi deschise portiera.

— Ce este? întrebă furios.

Apăru un locotenent care salută rece, ţeapăn.

— Domnule maior, regulamentele nu permit...

— Regulamentele spun să asculţi de comandanţii dumitale. Stânga-împrejur!

Din maşina maiorului, Niculescu privea toate acestea, fără să clipească, cu o falsă lipsă de atenţie. Lângă el râdeau două femei înghesuite de un locotenent beat, atunci coborâte din maşina aflată în mijlocul micului convoi.

Bariera se ridică greoi, un lemn tărcat alb şi negru, la capătul căruia se afla un felinar orb. Mirosea a fân cosit, se auzeau greierii de dincolo de câmp.

— Şi-acolo ce e? întrebă Marta pe Glaeser care se întorsese enervat.

— Aerodromul Clinceni.

Nu erau despărţiţi decât de un gard de sârmă ghimpată bine împletită. Maşina trecu uşor peste glodurile drumului neasfaltat. Din faţă, sextetul despărţit din motive de strategie rutieră saluta glorios sentinelele:

— Bună, băieţi! Intrăm în Marele Reich!

— Salve, blondule, ce te zgâieşti aşa?

Râsetele deşucheate ale femeilor răsunau sughiţat în noaptea liniştită de august.

— *Nettes Mädl!* exclamau între ei cei doi soldaţi de la bariera de intrare.

Hübsches Mädl!

— Bisschen müde...

— Kannst much gern haben!

Marta surâse în întuneric. Spera că nu era vorba despre ea, pe ea n-o zăriseră, stătea rezemată de canapeaua de piele a limuzinei şi privea obrazul împietrit al lui Glaeser. Încă nu-i era frică. Vedea spatele necunoscutului tânăr, recomandat de către Tereza, şi i se părea că trăieşte cea mai interesantă aventură a vieţii ei. De când visase aşa ceva! Vermutul o ameţise puţin, noaptea era parfumată, avea o otravă în ea, ceva misterios, nedesluşit.

— Ce s-a întâmplat? De ce nu ne dă voie? întrebă.

— Regulamentele, mereu regulamentele armatei germane!

Maiorul era necăjit. Îşi scoase dintr-un buzunar mănuşile de vară şi le izbea de vipuşca pantalonului.

— E rău că am venit aici?

— Da' de unde! Dacă n-ar fi turnătorii ăştia care există pretutindeni, s-ar putea trăi mai liniştit...

Maşina stopă în faţa unei clădiri albe, cu un singur etaj.

— Coborâm, spuse simplu Glaeser.

Femeile celelalte chicoteau înghiontite de ofiţerii lor.

— O să vă ocupăm, nemţişorilor! striga una dintre ele, cu o voce agresivă, groasă, de bărbat. Basul sextetului „Melodia”.

— Năvăliţi, fetelor. Avanti! Pe ei şi-acasă!

— Acuş. Şampania, şampania, unde-i şampania că mi s-a făcut sete!

Glasurile se amestecau, râsetele acoperiră ţârâitul insistent al greierilor.

— Dumneata nu le semeni! constată în germană cu glas uşor Glaeser, eşti cu adevărat o doamnă...

— Crezi?

Marta se întoarse spre bărbatul între două vârste care devenea sentimental ca un adolescent.

— Nu am dreptate?

Femeia nu-i răspunse. Nu intrase înăuntru după ceilalţi. Privea pajiştea luminată de lună.

— Ăştia sunt caii comandantului?

— Da.

Siluetele lor negre se mişcau uşor în lumina argintie.

— Sunt frumoşi, foarte frumoşi.

— O surpriză pentru dumneata...

— Eşti foarte drăguţ...

— Mă scuzi un moment, spuse bărbatul şi dispăru în clădirea cu un etaj. După câteva clipe îi auzi glasul de sus, printr-o fereastră deschisă, întrebând pe cineva:

— Ceva nou?

— Nimic.

— Nici Atena?

— Nici.

— Situaţia în aer?

— Nu s-a comunicat nimic. Foggia încă nu dă nici un semn. În spaţiul iugoslav e linişte...

— Bine, dacă e ceva mă cauţi, sunt jos...

Glaeser se întoarse.

— La dispoziţia dumitale.

Îi luă mâna şi i-o sărută uşor cu vârful buzelor.

— Îţi place?

— E o noapte minunată...

— Ai dreptate. Ce linişte măreaţă...

— Comandantul dumitale o să te pedepsească dacă află că ai adus femei aici...

— E obişnuit.

— Vrei să spui că au mai venit şi altele?

Bărbatul nu-i răspunse numaidecât. Nu putea să mintă. N-avea nici un rost să facă pe supărata.

— Numai când e plecat, altfel regulamentele sunt foarte drastice. Nu vrei să ne plimbăm puţin?

Din odăile în care nu intrase încă se auzeau strigătele şi râsetele femeilor. Pocniră câteva dopuri.

— Îţi place? o întrebă el, luându-i cotul dezgolit cu palma înfierbântată.

— Da

— Vila a aparţinut unui bogătaş de-al dumneavoastră, care a pus-o la dispoziţia comandaturii. E un prieten al Germaniei. În Franţa, unui asemenea om, ceilalţi i-ar spune colaboraţionist...

— Care ceilalţi?

— Eşti naivă sau chiar nu ştii nimic?

— Nu mă ocup de politică. Cânt, atât...

Glaeser o privea insistent:

— Bine faci... Iată caii...

Animalele se mişcau uşor în iarba albastră.

— Sunt cai de rasă, de ce i-aţi lăsat liberi noaptea?

— Ca să-i vezi dumneata...

— Îţi mulţumesc.

— Ştii să călăreşti?

— Am călărit în copilărie.

— Ţi-e frică de ei? Nu vrei să aduc un soldat cu o şa?

— Nu, mulţumesc...

— Păcat. Nu ştiu de ce, dar mi-ar fi plăcut să te văd pe un cal din ăsta...

Devenea iar sentimental. Probabil că seara asta îi amintea de Bintz, de ferma lui, de nevastă-sa şi voia să reconstituie ceva pierdut în trecut, ceva la care ţinea foarte mult.

— Şi florile? întrebă Marta.

— Urmează-mă.

Îi luase mâna şi o conducea prin iarbă. Puţin mai departe era un gard de sârmă. În lumina lunii văzu straturile horticole, bine aliniate, cu o meticulozitate cu adevărat nemţească.

— Acum pregătim florile de toamnă. Încă nu se văd, stau în pământ şi aşteaptă...

— Cum se împacă toate astea cu meseria dumitale? întrebă femeia.

— Nu înţeleg! se miră maiorul.

— Cum poţi să priveşti florile şi caii şi să distrugi case şi oameni?

— Războiul e un lucru deosebit, măreţ, spuse el încet.

Până atunci nu simţise nimic în legătură cu acest om, îi era indiferent, nu ştia de unde venise şi ce ar putea să pretindă de la el, dar în clipa aceea un sentiment tulbure de ură se ivi undeva în fiinţa ei. Nu era revoltă, nu era nimic. Nu văzuse decât nişte fotografii, nu auzise decât nişte cuvinte. Omul era politicos, poate bine crescut, faptul că voia să se culce cu ea în seara aceea făcea parte din pornirile atât de obişnuite ale bărbaţilor singuri, gata să-şi dovedească lor şi mai ales femeilor că pot să cucerească, să aibă, să stăpânească. Dar ceva nu era în regulă, ceva era chinuitor să ştii: că oamenii aceştia pot să ucidă şi după aceea să vorbească despre soţia lor, despre copiii lor, despre caii lor, despre ferma lor de undeva din Germania, despre florile de toamnă care dormeau încă în pământ.

— La ce te gândeşti? întrebă bărbatul.

Nu-i răspunse.

— Ne întoarcem? Nu vrei să bem ceva? Te-am indispus?

Întreba prea multe lucruri dintr-o dată. Era mai mult decât atent, ca orice curtezan ce voia să termine mai repede cu toată comedia cuceririi.

— Nu, nu m-ai indispus, să ne întoarcem...

Se apropie de un cal şi-i luă gâtul musculos cu braţul, lipindu-şi capul blond de coama lui.

— Nu ţi-e frică?

— De ce să-mi fie frică? Caii sunt animalele cele mai deştepte pe care le-am cunoscut... Păcat că nu am o bucăţică de zahăr...

Prin ferestrele deschise se auzeau chicotele femeilor. Afară izbucneau câteva raze de lumină.

— Şi cu camuflajul ce-i facem?

— Nu-i nici o primejdie. Când va fi cazul vom fi înştiinţaţi. Avem un sistem de a afla totul încă înainte de a începe să fie periculos.

Maiorul era mândru de cele ce spunea, ca orice militar german.

— Într-adevăr?

— Într-adevăr, o asigură bărbatul. Nu vrei să stăm afară pe terasă?

— Ba da...

— Unde-o fi chelnerul?

Asta şi dorea Marta, să îl mai vadă pe prietenul lui Matei, să simtă că nu e singură. Nu i se spusese nimic până acum, nici nu ştia în ce fel o să-l ajute pe tânărul cu ochelari, dar el va găsi desigur momentul să-i spună ce avea de făcut. Nu se puteau înţelege dinainte asupra unor lucruri ce abia acum începeau să capete o înfăţişare concretă.

Glaeser îl strigă din uşă:

— Hei, domnule...

Niculescu se ivi repede în smokingul lui purtat cu stângăcie.

— Şampanie! porunci maiorul.

— Aici?

Marta înţelese că nu trebuia să mai întârzie mult pe terasă. Niculescu o privea insistent.

— Da, aici...

Se întoarse după un minut, destupă o sticlă şi turnă în două cupe. Era stângaci, poate emoţionat. Glaeser îl observa amuzat.

— Nu s-ar zice că eşti vechi în meseria asta! constată.

— Lucrez numai în timpul liber...

— Aha...

— Sunt student.

— Student?

— Da, student în teologie...

— *Das ist interessant!* Ce spui, Marta?

Femeia sorbi din paharul de şampanie şi dădu din umeri.

— Bărbaţii trebuie să facă toate meseriile, să studieze, să fie chelneri...

Glaeser bău cu sete şi-i mai făcu un semn:

— Încă!

Niculescu îi turnă privind-o pe Marta.

— Nu bei un pahar cu noi?

— Sunt în serviciu, nu, mulţumesc. *Danke schön...*

— Ia te uită, vorbeşti germana! glumi maiorul.

— Nu prea, o rup puţin... În schimb dumneavoastră vă descurcaţi foarte bine româneşte.

— Ce complimente, ce complimente... Mi-eşti simpatic. Nu-i simpatic? o întrebă pe neaşteptate pe Marta.

— Ba, da, acceptă ea mecanic, contrariată de prietenia subită a lui Glaeser pentru Niculescu.

— Şi eu am fost student, mărturisi după ce bău şi al doilea pahar de şampanie. La Tübingen. Ai auzit de Tübingen?

— Cum să nu?

— Ce oraş! Acum l-or fi făcut praf americanii cu bombele lor! Mai toarnă-mi dacă vrei un pahar...

Studentul răsturnă ce mai rămăsese în sticla lunguiaţă.

— Bună şampanie, constată Glaeser. Numai în Franţa se mai găseşte aşa ceva...

— Mi-este frig, s-a făcut răcoare! zise încet Marta, frecându-şi cu palmele umerii dezgoliţi.

— Să intrăm înăuntru. Tot nu mai e şampanie!

— Păcat, îmi plăcea aici, pajiştea asta, caii nemişcaţi în lumina lunii.

— Dumneata ar trebui să fii o femeie germană. Numai ele vorbesc atât de frumos despre cai...

Marta râse uşor şi se ridică. Dincolo de uşă, într-o, încăpere salon de şase metri pe patru, petrecerea era în toi. Unul dintre ofiţeri cânta la un pian mare, negru. Nu ardeau becurile de sus, ci trei sau patru luminări găsite cine ştie unde. Interiorul avea o oarecare intimitate, deşi hainele şi şepcile militarilor, aruncate pretutindeni, o distrugeau. În pereţi ardeau culorile unor tablouri de Petraşcu pe care nemţii îl ignorau şi nici nu-l înţelegeau ca pictor, obişnuiţi cu plastica lor monumentală, exactă, lipsită de gust. Covoarele roase de cizmele locatarilor obosiseră, dar tot mai aveau în desenele lor o descompunere subtilă, orientală. Lambriurile luceau stins, lustruite cu grijă. Sus, sub tavan, clincăia în bătaia curentului, abia auzit, o lampă de cristal de Murano cu câteva cupe transparente de culoarea perei pergamute. O masă de stejar masiv, plină de fructe şi resturi de mâncare, aducea imaginea brutală a unei sufragerii obişnuite în privirile noilor sosiţi. Sticlele de şampanie arătau ca nişte popice argintii în reflexul lemnului acoperit cu un macat mănăstiresc. Femeile cu coapsele dezgolite îşi potriviră rochiile, simulând o decenţă pe care nu o mai aveau. Ofiţerii îşi îndreptară hainele.

— Nu vă jenaţi, spuse moale Glaeser. Suntem între noi... Ernst! Ce dracu faci cu pianul ala?

Se ridică un zdrahon blond, eu obrazul ca morcovul şi bătu din călcâie.

— Ce să cânt?

— Ce vrei!

Sextetul „Melodia” începu din nou sa chicotească, împărţindu-şi atenţiile pe fotoliile din jur.

— Poftim, stai! îi arătă maiorul un loc lângă el.

Ridică sfeşnicul de argint în care mai ardea o lumânare arsă pe jumătate şi-i întinse o ţigară.

— Mulţumesc.

Îi aprinse, îşi aprinse şi lui una şi ascultă pianul. Lumânările nu făceau fum, aerul era stricat numai de parfumul prost al femeilor acelora.

— Mi-ai făcut o mare plăcere că ai primit să vii aici, spuse Glaeser pe neaşteptate şi îi luă palma în mâna lui înfierbântată.

„Când luminarea se va stinge va deveni şi mai îndrăzneţ”, se gândi. Privi după tânărul chelner. „Dar până atunci cine ştie ce se mai poate întâmpla,” Încă nu-i era frică. Încă nu se gândea exact la ceea ce avea să urmeze. Şi în definitiv ce avea să urmeze? Oamenii aceia o foloseau ca pe o nadă sau ce naiba voiau? Şi ce căuta ea în toată afacerea asta, când ceea ce ar fi dorit cel mai mult era să fie lângă Matei, lângă bărbatul acela cu obrazul chinuit, cu ochii săi îngheţaţi, privind-o parcă de dincolo de o sticlă, care-i plăcuse în mod atât de neaşteptat.

Femeile de alături o fixau pe rând cu neruşinare şi, între două râsete şi chicoteli cu ofiţerii lor, o bârfeau în gura mare:

— Uită-te, mironosiţa! La restaurant făcea pe sfânta. S-o vedem astă seară, că doar maiorul ăsta n-a adus-o să înveţe alfabetul...

— Ei îi sărută mâna, nouă nu! De, ea e o doamnă! Noi, nişte ştoalfe!

— Nu spui nimic? o întrebă Glaeser din nou.

— Ce să spun?

— Pari tristă, ai nu ştiu ce durere pe chip. Iubeşti pe cineva? Să ştii că un om de onoare ştie să respecte toate astea...

— Prea mult vorbim de onoare şi n-o avem! exclamă ea înfuriată fără motiv.

Îl jignise. Glaeser îi lăsă mâna.

— Scuză-mă, n-am vrut să spun ceva neplăcut. Toarnă-mi un pahar, astă seară vreau să mă îmbăt!

Niculescu clipi mărunt din ochii lui ascunşi de lentilele ochelarilor.

„Îmi cere să-l îmbăt, o să ţi-l îmbăt!” hotărî. Asta era treaba ei, pentru asta o chemaseră.

— Nu mă mai pipăiţi atât! striga una din femei, homosexualii dracului!

Bine crescut, Glaeser se făcea că nu înţelegea ceea ce auzea. Marta goli paharul. Maiorul ceru şi el cu un gest mut. Niculescu îi umplu de două ori cupa.

— Ah, să se întoarcă von Horn acum, să vadă ce-a ajuns comandamentul lui! zise după o scurtă tăcere, amuzându-se secret Glaeser.

— Ei şi ce se întâmplă, ce-i aşa o mare crimă că aţi adus femei aici? întrebă Marta, toţi soldaţii din lume fac la fel.

— Nu ştii unde te afli!

— Că n-o fi la Cartierul General al Führerului!

— Ai haz! constată maiorul

— Abia acum ai băgat de seamă? Unde zici că ne aflăm?

— Un semnal şi Bucureştiul vostru ar fi făcut praf!

— Doar suntem aliaţi.

— E adevărat, dar cine ştie ce se mai poate întâmpla…

Femeia arătă iar paharul său gol:

— Uite ce e, să nu-mi vorbeşti despre secretele dumitale militare că nu mă interesează... Ţi-am spus doar că astă seară vreau să mă îmbăt...

Glaeser se întrista văzând cu ochii.

— Vrei să uiţi ceva?

— Şi dacă ar fi aşa?

— Un bărbat?

— Un bărbat...

— O decepţie?

— O decepţie!

Totul era mai adevărat decât credea el şi pe măsură ce bea o ciudă nestăvilită o cuprindea.

— Nepătruns rămâne sufletul femeii! psalmodia maiorul frecându-i cotul cu palma lui feminină, delicată. Spune-mi, cum ai ajuns să cânţi?

O mai întrebase la restaurant lucrul acesta, dar se vede treaba că fusese atât de beat încât uitase.

— Mă plictisea familia. Mi-a plăcut să umblu, să hoinăresc.

— *Was heisst* hoinăresc?

— Lasă nu mai şti atâtea!

— Mă rog... Înţeleg. Tot tineretul Europei a visat să călătorească. Ai fost undeva în străinătate?

— Nu, dar aş fi vrut. Sunt fiica unui militar scăpătat care nu avea bani pentru aşa ceva...

— Se mai poate repara, constată sigur bărbatul, depinde numai de dumneata...

— Crezi? E cam târziu pentru mine.

— De ce? Niciodată nu e prea târziu...

Bău iar cu sete şi-i făcu semn lui Niculescu care se ocupa acum de ceilalţi. Acesta se apropie. Părea mulţumit de ceea ce făcea femeia.

— Uite, îţi fac o propunere, zise Glaeser, încet, ca şi când i-ar fi fost teamă că va fi auzit şi de altcineva. Arăţi destul de bine. Dacă ai şti franceza, germana o vorbeşti destul de bine...

„Acum îmi propune să mă fac spioană, glumi cu ea însăşi Marta. În ce chestie am intrat...”

— Dar asta se repară, nu-i aşa? continuă maiorul

— Cunosc puţin şi franceza!

— Cu atât mai bine!

În clipa aceea se ivi un subofiţer:

— Atena, domnule maior!

Glaeser se sculă, scuzându-se:

— Nu lipsesc mult.

Niculescu îi turna atent cu spatele la ceilalţi.

— Stai lângă el, îi spuse. Să nu te sperii dacă se face întuneric. Linişteşte-l şi dacă auzi o explozie în zăpăceala care o să urmeze, caută să dispari spre poarta prin care am intrat. O să te aştepte cineva să te scoată de aici. De rest am eu grijă. Ai înţeles?

— Înţeles.

— Şi dă-i să bea cât poate să ducă...

Se depărtă şi Marta rămase singură. Lumânările se stingeau pe rând. Prin colţurile salonului se făcea întuneric. Doar pianistul nu-şi părăsea locul. Ernst cânta Bach.

Glaeser se întoarse. Uitase o uşă deschisă şi pe podelele acoperite cu covoare de Buhara rămăsese o dâră galbenă de lumină.

— Ce era?

— Situaţia aeriană...

— Cum stăm?

— Destul de bine. Drăguţii de americani ne lasă în pace astă seară.

— E încă devreme. Mai au timp...

— Ai dreptate. Să bem... Hei, studenţaşule, apropie-te...

În socotelile maiorului sosise momentul atacului. Goli paharul şi îi apucă umerii dezgoliţi.

— Nu o să ne plictisim astă-seară? întrebă.

— Cine ştie!

Era insistent. O sărută pe gât şi sub ureche după toate regulamentele asaltatorului ordinar.

— Nu pari prea fericită cu mine...

Avea un glas de actor ratat, credea că va suplini lipsa lui de farmec cu tragismul glasului.

— Ce-ar spune soţia dumitale dacă ar afla ce faci pe aici?

— Nu poate să-mi pretindă să rămân un sfânt atâta vreme. N-am văzut-o de doi ani. Nu e omenesc, nu România e plină de femei frumoase ca dumneata.

Erau singuri. Perechile celelalte dispăruseră. Nu se mai auzeau chicotelile femeilor, numai pianul acela cânta

stingher în marea încăpere pustie. Lumânarea se stinse şi doar dâra de lumină galbenă se târa pe covoarele de culoarea sângelui.

— Bach, spuse iar actorul ratat din maior. Ăsta era un german straşnic! Îţi place?

— Da, seamănă bine cu ceva religios ce n-a murit încă în mine.

Lui Glaeser îi plăcură cuvintele femeii.

— Bach şi războiul ăsta! Poţi să înţelegi ceva? Unde va ajunge Germania noastră? se întrebă el puţin tragic, puţin caraghios. Vom alege arta sau armele? M-am cam îmbătat, nu găseşti? Iartă-mă!

În clipa aceea lumina se stinse. Glaeser nu băgă de seamă, dar femeia simţi că se întâmplase ceea ce oamenii care o trimiseseră aici voiseră. Un sentiment uşor euforic de mândrie o cuprinse. Era pentru prima oară când simţea că a făcut ceva neobişnuit, ceva de care avea să-şi amintească cu plăcere toată viaţa. Pianul cânta în continuare, trist, marcat, ceva ce curgea grav şi umplea de tristeţe salonul vilei, parcă un marş funebru, profund, răsunând de dincolo de timp. Trecură un minut, două sau trei... lungi minute în care simţi braţul lui Glaeser pe umeri şi pe urmă pecetea buzelor lui pe pielea gâtului, coborând şovăitor. Îi era pentru prima oară ruşine de ea nu că ar fi fost cu adevărat altceva decât o nenorocită de femeie silită să primească curtea bărbaţilor, ci pentru că era conştientă că trebuia să facă asta, cu orice preţ, cu oricâtă repulsie simţea faţă de străinul acela politicos totuşi până atunci.

În uşă se ivi un bărbat:

— Domnule maior, cineva a produs un scurtcircuit şi nu mai avem lumină...

— Ce spui? se miră Glaeser, ridicându-se. În încăpere era într-adevăr întuneric dacă nu ţineai seama de iţirea lunii de afară care poleia ferestrele. Romantic, nu? o întrebă pe femeia de lângă el.

— Romantic, acceptă ea şi abia atunci i se făcu frică.

— De ce nu se repară? întrebă maiorul, ce aşteptaţi ordine de la mine?

Soldatul se întoarse grăbit, urmat de Glaeser care avea acum un mers şovăitor.

— Mă-ntorc imediat, mai spuse peste umăr, să mă aştepţi aici. Hei, Ernst, tu cântă mai departe, Bach îi place domnişoarei noastre... Ce spui de asta? Asemenea femei ne trebuie...

6

După cum conveniseră, inginerul Comşa se întâlni pentru ultima oară cu generalul Dănciulescu într-o mică cofetărie din strada Lipscani. Înăuntru nu se afla nimeni, în afara unei vânzătoare care le aşeză pe masă două prăjituri râncede şi două pahare cu apă care ar fi trebuit să fie rece şi nu era pentru că gheaţă şi răcitor şi frigider pe-o astfel de vreme de război la Bucureşti, adică într-un oraş evacuat pe jumătate, nu se găseau să fi dat cu tunul.

Se priviseră în tăcere câtăva vreme, atât cât femeia îşi mai făcuse de lucru în jurul lor, pe urmă inginerul întrebase simplu:

— Totul merge aşa cum am stabilit?

— Exact aşa.

Ofiţerul era îmbrăcat într-un costum uşor de vară. Alături, pe un scăunel, îşi lăsase pălăria de paie. Avea mâini îngrijite de femeie, o faţă senină de adolescent, nimic milităros. O batistă albă de olandă se revărsa deasupra buzunarului de la piept. Parcă ar fi plecat la o petrecere. Mirosea uşor a lavandă.

— A rămas cum am vorbit?

— Exact.

— Şi băiatului nu-i e frică?

„Băiatul” era regele.

— Nu, deocamdată nu...

— Cred că ar trebui să ai grijă de el.

— O să fiu mereu pe aproape. Operaţia e dificilă, dar nu imposibilă.

Inginerul îşi aduse aminte de soţia lui care părea autoritară, de casa aceea plină de câini ce răspundeau la nume de generali iluştri şi de toată suita lor de convorbiri. Dănciulescu trăda o modestie care-l prindea, nu le făcuse niciodată dificultăţi. Mergea în această „operaţie dificilă", cum îi spunea el, ca un amator. Poate că ar fi trebuit să-i reamintească unele amănunte. Treaba nu era simplă decât în aparenţe. Dacă Mareşalul avea trupe credincioase încă? Dacă ceva n-o să meargă cum trebuie? Riscurile erau mari, dar nimeni nu se gândea să dea înapoi.

La rândul lui, generalul avea de întrebat ceva:

— Şi oamenii dumneavoastră?

— Sunt peste drum. La restaurantul Cina.

Comşa privise în jur. Femeia care-i servise se strecurase afară, la aer.

— Cum am stabilit, dacă ceva nu este în regulă se vor trage obloanele camerei aghiotantului.

— Bine.

Generalul își privi ceasul.

— În cinci minute trebuie să fiu acolo. Suveranul mă aşteaptă.

— O maşină?

— Nu e nevoie!

— Să nu aveţi absolut nici o grijă. Piaţa din faţa palatului mişună de oamenii noştri.

— La revedere, domnule.

— Noroc.

Îşi strânseră mâinile şi Dănciulescu îşi luă din mers pălăria de paie. Era suplu, avea un mers tineresc, vechile lui exerciţii de echitaţie se simţeau încă.

„Ţine regim", gândi fără să vrea celălalt, şi porni încet pe Lipscani în jos, privind în urma lui. Nu-l urmărea nimeni.

După cinci minute se afla într-un lift care-l urcă într-o mică mansardă de pe strada Nicolae Golescu. Bătu convenţional în mica uşă şi-i deschise un bărbat negricios, nu înalt, nu scund, cu o musculatură potrivită care se dădea drept arhitect.

— Gata?

— Gata.

— Ce facem?

— Aşteptăm.

Era simplu de tot. Celălalt încuie uşa şi privi telefonul, încă nu sunase nimeni. Lângă o măsuţă se aflau două carabine. Inginerul Comşa luă binoclul pus la îndemână şi privi peste casele care străjuiau imensa piaţă de asfalt. În dreapta se distingea silueta masivă a Atheneului. Cerceta cu atenţie ferestrele rotunde ale podului. Erau deschise. Prin deschizătura îngustă se zăreau chipurile palide ale celor din unitatea de comandă: doi sau trei. La etajul ultim al hotelului Athénée Palace alte trei ferestre deschise. Inginerul ştia cine ocupa încă de două zile acele odăi de lux. În stânga, arcul Bibliotecii Centrale era luminat de soare. Podul acestei clădiri era şi el ocupat încă din după masa zilei de ieri. Pe trotuare o echipa de gunoieri curăţa cu râvnă rigolele. Cântau şi fluierau cu suflet. În braseria Atheneului se instalaseră câţiva inşi, obişnuiţi ai localului care cerură cafele, refuzând vinul şi berea.

Inginerul Comşa îşi privi ceasul. Curtea palatului părea pustie. Garda patrula somnolent şi monoton pe dalele de piatră ale curţii, nişte zdrahoni din Mehedinţi, aleşi de rege pe sprânceană. Telefonul ţârâi scurt. Comşa ridică receptorul.

— Alo!

— Da...

— Poţi veni pe la noi? A sosit primul musafir.

— Bine, mulţumesc.

Închise.

Urmară încă două apeluri de control, apoi se făcu linişte...

Regele prin generalul Sănătescu îi chemase pe Mareşal şi pe Ică la palat. Autoritatea Maiestăţii Sale era în creştere pe măsură ce situaţia frontului se înrăutăţea. Nu mai exista situaţia de la începutul războiului când Antonescu şi guvernul lui îl tratau de sus. Singurul care îşi mai permitea să-şi arate în continuare dispreţul pentru suveran era Mareşalul. La ora fixată, primul venit fu Mihai Antonescu, care urcă gâfâind scările acoperite cu un covor roşu. Fusese mirat de ora neobişnuită, dar cum ordinele nu se discutau se urcase în automobil, lăsându-şi prietenii să joace bridge în salonul cel mare, rugând-o pe nevastă-sa să se ocupe de oaspeţi până se va întoarce. Nu ştia ce voia regele, dar ca de obicei acesta probabil că va căuta să-şi impună o autoritate pierdută, lucru pe care el l-ar fi acceptat dacă şedinţele nu s-ar fi desfăşurat în prezenţa Mareşalului.

„Cine ştie ce dracu mai era pe front, ce propuneri au mai făcut anglo-americanii ăia.” Recapitula situaţia exactă a zilei. Nu se întâmplase nimic de dimineaţă până acum, rapoartele erau liniştitoare. Ică, cum i se spunea, era îmbrăcat, după obiceiul său, într-un costum închis, cu o cravată fină de mătase la gât, cu nelipsita batistă bine apretată lângă rever.

— Sunt primul?

— Ca de obicei, îi răspunsese Sănătescu.

— Ce se mai aude?

— Nimic important...

— Cum nimic important, domnule, dacă ne cheamă regele la ora asta trebuie să se fi întâmplat ceva...

Îl stăpânea de mai multă vreme o panică abia ascunsă. Se învârtea în jurul generalului, îi era cald.

Vorbeau de acum în şoaptă ca şi când ar fi avut să-şi împărtăşească ultimele secrete. Un valet intrase şi le adusese băuturi reci, oranjade şi apă minerală, sifon şi apă cu gheaţă, pentru că Mareşalul nu suporta alcoolul şi nici nu se cuvenea să se bea înaintea unor astfel de reuniuni.

Intră şi Mareşalul într-o uniformă simplă de vară, deschisă, privind în jur, nervos, rece, cu ochii lui care te îngheţau.

— Unde-i regele? întrebase ca şi când ar fi fost vorba despre valetul care le adusese tava de argint plină cu sticle şi pahare.

— Vine îndată, spusese generalul Sănătescu.

— De ce întârzie? întrebă cu o autoritate poate puţin prea accentuată.

Nu se aşeză nici el ca să nu fie silit să se ridice la apariţia suveranului. Undeva bâzâia un ventilator, storurile erau trase. În mica încăpere nu era destul aer, dar atmosfera părea suportabilă. Mareşalul îi privi pe rând, măsurându-i numai o secundă, ca pe nişte cai. Totdeauna făcea aşa, parcă ar fi vrut să citească pe chipurile lor dacă-i mai erau credincioşi sau nu.

— Şi regele, de ce întârzie regele? se impacientă Mareşalul, dând ocol mesei.

În micul cabinet domnea acum o tăcere grea, apăsătoare.

În sfârşit, uşa se deschise şi apăru regele. Era înalt, masiv, cu faţa lui de copil mofluz, cu ochii abătoşi, aproape frumos. Părea calm, pe chip, Mihai Antonescu, cel mai inteligent dintre ei, nu citi nimic. Nu le dădu mâna, se aşeză numai în capul mesei, cu palmele aşternute ferm pe suprafaţa ei lucioasă.

Aşteptau ca Maiestatea Sa să se aşeze, dar el nu făcu nici o mişcare. Ocupau fiecare un loc în dreptul scaunelor date la o parte.

— Domnule Mareşal, frontul merge prost, rosti regele cuvântul acesta convenţional, fără nici un conţinut acum pentru el, şi am să vă comunic un lucru foarte important...

Ceea ce urmă se desfăşură confuz. Regele îl întrebase pe Mareşal ceva despre situaţia frontului. Acesta îi răspunsese că acest lucru îl privea numai pe el. Regele intrase într-o cameră alăturată şi se întorsese încruntat, declarându-i că

e arestat. Apăruseră un subofiţer şi Sănătescu. Plutonierul îl luase de braţ pe Mareşal şi-l împinsese într-o altă încăpere, unde se afla un dulap uriaş.

— Maiestate, protestez! se auzi şi glasul piţigăiat al lui Mihai Antonescu.

— Asta e trădare! spuse Mareşalul, lămurit în sfârşit. O să plătiţi, la zid! Şi tu? se întoarse Antonescu spre Sănătescu.

Celălalt nu răspunse. Îi supraveghea de departe. Plutonierul le arătă uşa înaltă a unei debara. Cei doi intrară pe rând. Arhiva de timbre a suveranului era luminată de un bec palid. Pe laturi se aflau două bănci înguste.

Uşa dulapului se închise brusc.

— Maiestate, a fost mai simplu decât mă aşteptam, zise Sănătescu, odată intrat în cabinetul regelui.

— Cred că de-acum începe primejdia.

Suveranul avea o faţă albă ca hârtia. Nu-i fusese prea uşor. Subconştient se temea de Mareşal. Ani de zile acesta îl insultase cu insolenţa lui, cu hotărârile de unul singur şi cu acel absolutism ce şi l-ar fi dorit pentru el numai. Când Sănătescu îi făcuse propunerea de a-l scăpa de Antonescu, în urmă cu câteva luni, ceruse câtva timp de gândire. Se sfătuise cu oamenii lui şi amânase puţin operaţiunea. Voia să aibă certitudinea că nu va păţi nimic. Îl ajuta şi situaţia generală a războiului, altfel nu s-ar fi încumetat să-l înfrunte deschis pe Mareşal care era un om hotărât, gata la orice. Regele îl întrebase pe ce forţă se bazează şi generalul îi raportase minuţios totul.

— Crezi că armata nu-l mai vrea pe Antonescu?

— De mult. El a înlocuit pe cei mai buni militari. A scos din cadrele active pe Iacobici, pe generalul Şteflea, oameni de bază. Pe urmă războiul acesta pe care l-a purtat dincolo de graniţele fireşti ale ţării l-a făcut cu totul nepopular. Nemţii s-au comportat în mod inadmisibil pe front. Vă asigur că totul se va desfăşura conform planurilor...

Lucrurile merseseră foarte bine până la un punct. Pe urmă regele ceruse accelerarea operaţiunii. Sănătescu

comunicase omului său de legătură Comşa ce se întâmplase.

Sănătescu îl sfătui pe rege:

— Dumneavoastră trebuie să părăsiţi palatul. Pot urma represiuni, nemţii nu vor primi bine vestea aceasta. Duceţi-vă undeva, la Săvârşin, la Bran. În sfârşit într-un loc sigur. Şi chiar acum. Lăsaţi totul în seama noastră...

— Ai oameni destui?

— Altfel s-ar putea?

— Bine, atunci ocupă-te dumneata de toate lucrurile. La revedere.

Regele îi strânse mâna cu un gest flasc şi dispăru în încăperile sale. Generalul puse mâna pe telefon. Ştia că inginerul aştepta un semnal. Se afla undeva peste drum, nu-şi dădea seama în ce casă. Făcu numărul învăţat pe dinafară şi auzi o voce străină:

— Alo, cu inginerul Comşa, dacă se poate...

— Da, numaidecât...

Urmă o pauză scurtă, acoperită de fâşâitul firelor ce se întretăiau undeva în văzduh.

— Alo!

Era vocea lui. Părea emoţionat.

— Lucrarea e gata, poţi veni. Peste cât timp?

— Un sfert de ceas...

— Bine, te aştept...

Generalul se îndreptă spre fereastră. Conform ordinelor, un valet îi poftea acum pe şoferii celor capturaţi undeva, în subsolul palatului, ca să le dea de mâncare. Nu trebuia să scape nici unul pentru că ar fi putut să ducă vorba cine ştie unde. Aceştia, nebănuind nimic, îl urmară pe rând pe servitor! Fură poftiţi în faţa unei mese pline. Nici unul dintre ei nu auzi când cheia fu răsucită de două ori în broască, în urma lor.

Telefonul aflat într-o mică încăpere a aerodromului Clinceni încă nu sunase. Tăcea înspăimântător. Tomulete

privea aparatul cu o îngrijorare care nu scăpa celorlalţi. Erau patru ofiţeri de aviaţie, adunaţi în jurul unei mese primitive, scrijelate şi pline de numere.

— Nimic?

— Nimic! dăduse Tomulete din umeri.

Priviră prin fereastra deschisă, dincolo de gardul înconjurat cu sârmă ghimpată.

— Oamenii sunt la post!

— Câţi? întrebă sergentul-major?

— 14.

— Ajung?

— Da.

— Nemţii ce efectiv au?

— 18 soldaţi şi patru subofiţeri. Restul, granguri.

— La luptă deschisă n-o să fie uşor, sunt mai mulţi..

— Contăm pe surpriză... Să sperăm că totul o să meargă bine.

— Şi telefonul ăsta care nu mai sună o dată!... Ca să nu se mai gândească la nimic, Tomulete mai întrebă: Băieţii voştri ce fac?

— Aşteaptă lângă gard.

— Au luat minele?

— Luat...

— O să vedem când se face scurtcircuitul?

— Da. Au lăsat ferestrele deschise.

— Bine, mormăi sergentul-major.

În momentul acela sună telefonul.

— Alo! făcu Tomulete gâfâit. Cine e?

Auzi cifrele codului şi se întoarse spre ceilalţi, făcându-le semn cu ochiul: „În sfârşit!”.

— Cum e la voi? întreba inginerul Comşa cu o voce venită de departe, stinsă, abia desluşită.

— Bine, bine, repetă Tomulete. La Bucureşti s-a încheiat afacerea?

Celălalt nu auzise bine. Îl rugă să repete întrebarea şi când pricepu despre ce e vorba, confirmă:

— Da, s-a încheiat. Terminaţi şi voi şi veniţi încoace. Să nu cumva să vă întoarceţi cu mâna goală.

Sergentul-major ştia ce înseamnă asta.

— Nu ne întoarcem.

— Daţi telefon când s-a isprăvit, e important.

Ştia de ce e important. De ceea ce făceau ei aici depindea darea semnalului prin radio şi începerea ocupării posturilor stabilite dinainte. Comşa închisese telefonul Tomulete se ridică.

— Nu ne rămâne decât să intrăm peste nemţi. De aici (arătă vila comandaturii germane) nu iese nimeni.

7

Niculescu crezu că sosise momentul să facă acel lucru pentru care fusese trimis aici. Ofiţerii erau chercheliţi Femeile se tăvăleau pe iarbă undeva cu prietenii lor, unii întreprinzători, nici nu erau aşa mulţi, urcaseră în locuinţele de sus, de la etaj, sub ochii sentinelelor ce se simţeau frustrate în drepturile lor bărbăteşti din cauza stupidei datorii ostăşeşti.

— Poftă bună! spuneau camarazilor cu o invidie greu de ascuns.

— Bucăţica asta să mi-o recomanzi şi mie când ies în permisie, Hans.

— Să te ştergi pe bot, nu-i de nasul tău...

Vorbele se pierduseră şi nu se mai auzea acum decât pianul acela melancolic. Studentul intră în mica bucătărie în care se strângeau sticlele consumate şi resturile de conserve puse pe banchetele salonului de primire. Cărând şampania şi aşezând-o în lăzile cu gheaţă putuse să facă o mică recunoaştere. Sala postului de telecomandă se afla alături într-o încăpere separată. Un bec roşu, acoperit cu o pălărie de tablă, semnaliza că e interzis să intri acolo. O

sentinelă înarmată păzea pragul. Din coridorul care se termina cu o uşă nu se putea ieşi decât prin mica bucătărie. Mai mult ca sigur uşa aceea era condamnată. Nu-i rămânea decât să găsească o priză prin apropiere, să introducă tirbuşonul pe care-l avea în mână şi să producă întreruperea curentului. Întrebarea rămânea dacă nu cumva sârmele de înaltă tensiune nu erau alimentate de la o altă sursă. Asta-i privea pe ceilalţi. El avea să vadă dacă becul cel roşu se va stinge sau nu. Atât. Dacă erau cu adevărat soldaţi, cum se lăudase Tomulete, nu aveau decât să se strecoare pe sub gardul acela sau să taie pur şi simplu sârma. Şi mai sigur ar fi fost să-i fi lăsat şi lui o mină şi să încerce din două părţi să arunce în aer postul.

Nu mai era vreme. Scoase tirbuşonul de metal şi îl vârî în priza cea mai apropiată. Într-o secundă toată clădirea căzu într-un întuneric desăvârşit. Aşa cum ar fi trebuit să bănuiască, fosta vilă a lui Costinescu era alimentată de o uzină proprie şi nu exista decât o singură sursă de alimentare cu electricitate.

Trebuia să fie calm, să nu-i alarmeze încă. După ce oamenii lui Tomulete vor ajunge lângă postul de telecomandă şi-l vor arunca în aer el putea să se retragă. Mai era şi femeia asta, nu putea s-o lase singură în harababura care urma. Trebuia să-i acopere retragerea. Mai simplu ar fi fost s-o sfătuiască să stea liniştită pentru că pe ea nu aveau de ce s-o bănuiască.

Ieşi din bucătărie şi îşi aduse aminte că şi-a uitat tirbuşonul în priză. Se întoarse, vru să tragă mânerul din lemn afară dar nu reuşi să-l scoată. Se auzeau paşi bâjbâind. Cineva aprinse o lanternă şi căută tabloul de comandă unde se aflau capacele de email alb. Înjura nemţeşte şi desfăcea meticulos pe rând fiecare izolator în parte, în trei minute se făcu iar lumină. Niculescu nu se arătă, îl lăsă să plece şi pe urmă reintră în salon.

Glaeser vorbea ceva cu ofiţerul de serviciu şi acesta dispăru grăbit în clădire.

„Cu siguranţă că au început să bănuiască ceva şi caută!” îşi spuse Niculescu.

— Aici erai, studenţaşule? îl întrebă, măsurându-l pentru prima oară cu o curiozitate intensă.

— Un pahar de şampanie? întrebă Niculescu mecanic.

— Mai este?

— Încă o ladă, intactă!

— Ad-o aici!

Îi întoarse spatele şi-şi spuse că era momentul cel mai potrivit s-o şteargă. Şi cu femeia aceea ce era să facă? S-o lase? Se întoarse cu două sticle reci. Marta era palidă, stătea încremenită şi aştepta explozia. Glaeser putea să observe încordarea asta. Le turnă la amândoi.

Şampania făcea spume albe, se revărsa peste buza paharelor.

— *Prosit!* spuse încet, drăgăstos, maiorul, convins că se afla mai aproape decât oricând de împlinirea dorinţelor sale.

— *Prosit!* răspunse femeia şi bău şampania dintr-o răsuflare.

— Bravo! Bravo ! aplaudă Glaeser.

Pe uşă intră ofiţerul de serviciu. Niculescu abia atunci îşi dădu seama că pianul nu mai cânta. Ernst dispăruse şi el undeva, în clădirea comandaturii. Numără în gând. De la gardul înconjurat cu sârmă ghimpată şi până la clădirea postului de telecomandă puteau fi 300 de metri. Făcuţi pe burtă, ca să nu fie văzuţi de sentinele, oamenii lui Tomulete trebuie să fi ajuns lângă clădire. „Acum dezarmează garda!” calculă. Montarea minei şi declanşarea ei pentru un om care se pricepe nu putea să-i ia mai mult de alte două minute. Retragerea şi adăpostirea încă două. Cam mult.

— Am găsit ceva, spuse ofiţerul de serviciu, locotenentul care făcuse controlul automobilelor la poartă.

Glaeser se ridică. Marta păli şi mai tare, privind spre cei doi. Salonul era luminat acum ca ziua. Ofiţerul de serviciu ridicase încă de la intrarea în această încăpere

întrerupătoarele cu un singur deget, agresiv, interogator, cu o privire brutală, fixă, măsurându-i pe cei doi străini cu o bănuială deschisă.

— Un tirbuşon...

Glaeser privi lemnul rupt de culoare verde şi ridică privirile spre Niculescu.

— Studenţaşule, ia apropie-te!

Pe pian se mai afla o sticlă de şampanie încă nedesfăcută. O luă şi i-o întinse:

— Nu vrei să-mi deschizi?

Marta se apropie de cei trei bărbaţi. Nu-i mai era frică.

— Ce s-a întâmplat?

— Nimic, spuse Glaeser cu o voce îngheţată.

Maiorul dusese mâna la şold şi scosese revolverul.

Niculescu privi la cei doi nemţi şi se crezu pierdut.

Nu se aflase niciodată într-o primejdie atât de adevărată, dacă nu punea la socoteală întoarcerea de la Brăila în noaptea aceea a bombardamentului.

Se prefăcu că scotoceşte în buzunarele smokingului.

— Să te ajut? întrebă ironic Glaeser.

Se apropiase de el şi-l scotocea în buzunare. Ofiţerul de serviciu scosese şi el revolverul. Niculescu se stăpâni cât putu. Nu-i rămânea decât să aştepte explozia. Strânse din umeri.

— Nu-i ăsta?...

Glaeser i-l vâri sub ochi ca pe un obiect de valoare.

— Nu, nu cred, negă studentul.

Maiorul ridică revolverul.

— Cum ai pătruns aici?

— Dumneavoastră m-aţi chemat...

Glaeser se gândi puţin. Aşa era.

— De când eşti angajat la restaurantul german? Nu te-am mai văzut, deşi merg foarte des pe acolo... Îl cunoşti? o întrebă pe neaşteptate pe Marta.

— Da, spuse ea cu destulă convingere.

— Ai acte?

— Da, zise simplu studentul.

Dădu să le caute în buzunarul de la piept. Nu era înarmat, dar câştiga timp. Bineînţeles că nu avea nici un fel de acte. Nu plecai în bârlogul nemţilor cu acte la tine, chit că şi alea erau falşificate.

— Lasă, căutăm noi, ia vezi… i-l lăsase celuilalt.

Ofiţerul îl percheziţiona din nou meticulos.

— Nimic! zise dezamăgit.

„De ce dracu nu se mai aude o dată mina aia explodând?” gândea febril studentul. Încă un minut şi ăştia mă pun la zid. Pe urmă tot el se contrazise: „Nu, or să mă schingiuiască, vor să afle ce caut aici!” Şi, deodată, înţelese că ceea ce va urma însemna de fapt confirmarea că el nu se afla întâmplător aici.

— Ei? zise din ce în ce mai iritat Glaeser, poţi să-mi spui de ce ai ars siguranţele?

Uitase de Marta. Nu o mai privea. Se enerva tot mai rău pentru că îşi dădea seama că la întoarcerea lui von Horn, locotenentul avea să raporteze toate întâmplările acestea şi lui nu-i mai rămânea decât o mutare onorabilă, dacă o mai putea obţine cu ajutorul relaţiilor mai vechi, şi ele ineficace la ora asta din cauza situaţiei militare dezastruoase a armatei germane. Putea fi o simplă întâmplare, dar lucrurile erau evidente. Cineva introdusese într-o priză tirbuşonul metalic şi se produsese un scurtcircuit. Ar fi dorit din toata inima să fie vorba de o glumă a vreunei femei bete, una dintre fiinţele acelea nesuferite care petreceau acum cu camarazii săi, dar îl întrebase pe locotenent unde găsise tirbuşonul şi el îi spusese că în priza de lângă bucătărie. Nu era încă o probă, dar iată că băiatul ăsta cu ochelari, care îi fusese simpatic încă de la început, nu era în stare să se dezvinovăţească. Nu se gândea să-l împuşte, dar trebuia ameninţat, trebuia să afle în ce scop se introdusese, ce-i drept fără să insiste, în comandament şi mai ales ce urmărea.

— Ei? întrebă iar, fără violenţă.

În momentul acela o explozie zgudui clădirea din temelii. Se prăbuşiră cu toţii pe podele. Slavă Domnului! Ofiţerul de serviciu îşi apucase braţul şi urla de durere. Glaeser încerca să se ţină pe picioare. Marta, clătinându-se de parcă i-ar fi căzut tavanul pe cap, apucase braţul studentului şi tremura uşor.

— Nu-ţi fie frică, acum, după mine. Poţi să alergi?

Un perete se prăbuşise lângă ei pe podele. Undeva ardea. Fumul se târa prin uşa deschisă. Se auzi sirena de alarmă şi trăsniră primele împuşcături. Trecură pragul şi apucară pe pajiştea pe care caii uitaţi ai comandantului tot mai stăteau neclintiţi în lumina lunii. În urma lor femeile care compuneau sextetul „Melodia” se tânguiau vulgar, strigându-se pe nume.

— Mai repede, mai repede! grăbea Niculescu.

Marta alerga cât putea, dar se împiedica de rochia lungă de seară pe care degeaba căuta s-o salte peste genunchi cu mâinile. Era croită pe corp şi părea un înveliş de plumb. Se auzeau gloanţele gărzii germane şuierând încrucişat pe deasupra capetelor lor.

— Jos, lasă-te jos, mai apucă să-i spună, dar ea alerga înaintea lui fără să-l mai audă. Se îndrepta spre copacii de lângă poarta de intrare.

— Jos, la pământ! mai strigă o dată studentul cât putu de tare, dar ea fugi încă până ceva o culcă la pământ fulgerător şi precis,

Niculescu se târî cât putu de repede într-acolo. Îl vânau şi pe el, dar asta nu mai avea nici o importanţă. Îi părea rău că totul se încheia atât de prost. Mai bine l-ar fi ucis pe el. Ce vină avea nenorocita asta şi mai ales ce căuta ea aici? Totul era absurd, idiot, fără noimă. Femeia se prăbuşise cu faţa la cer. Era frumoasă, cu o faţă liniştită, fără vreo urmă de panică. Murise fără un cuvânt, fără să strige, rostogolindu-se uşor pe iarba bogată din jur. Nu o întoarse, o lăsă aşa, parcă dormind lângă nucii bătrâni ai vilei. Or să vină după aceea s-o ridice, acum începuse lupta şi el

trebuia să-i ajute pe ceilalţi. Privi în urmă. Un acoperiş ardea. Mica încăpere avea ferestrele smulse şi pe prag se zărea cadavrul unei sentinele. Oamenii lui Tomulete căutau ieşirea către aerodromul Clinceni, atacau dinspre clădire spre poartă, în mod curios. Trecură de ea şi barară drumul lateral care ducea la şoseaua naţională. De aici, din această curte, nu mai putea ieşi nimeni viu. Se strecură târâş până lângă şanţul înconjurător. Căută locul unde fusese tăiată sârma ghimpată cu cleştele în timpul scurtcircuitului şi când îl găsi ieşi afară, fără să fie văzut de nimeni. În curte, garda postului de telecomandă abia se grupa. Jumătate din soldaţi fuseseră împuşcaţi. După un sfert de ceas, neputând să aprecieze ce se întâmplă de fapt, cei rămaşi în viaţă se predară în frunte cu maiorul Glaeser, rănit grav şi el.

Inginerul Comşa ridică receptorul.

— Alo!

— Aici Clinceni. Operaţia s-a terminat.

— Bine. Veniţi încoace?

— În cel mai scurt timp posibil.

Vru să pună receptorul în furcă, dar îşi aduse aminte de ceva.

— Şi jucăriile? mai întrebă.

— Distruse la sol, 14 aparate!

Tomulete călcase limbajul convenţional şi spusese totul. Cu un sfert de ceas înainte, cele 14 aparate de vânătoare ale corpului german de la Clinceni, făcut şi el prizonier fuseseră incendiate cu benzină. Dacă ar fi avut destui piloţi, sergentul-major le-ar fi dus undeva, dar exista riscul ca ele să rămână intacte, aşa încât folosise formula cea mai îndrăzneaţă.

— Bine, acceptă Comşa. Nu am ordine în privinţa lor, dar dacă le-ai scos din circulaţie, pagubă-n ciuperci!

Închise şi în clipa aceea îşi dădu seama că nu întrebase dacă avuseseră pierderi. Acum insurecţia se declanşase. Privi oraşul liniştit aflat la picioarele lor. Nimeni nu bănuia

încă nimic. Oamenii din podul Atheneului şi cei din hotel nu-şi părăsiseră încă posturile. Trebuia dat numai semnalul pentru provincie. Dumitrana se afla cu un grup într-o casă din preajma clădirii Radiodifuziunii, aşteptând telefonul lui. Făcu numărul.

— Alo, răspunse celălalt prompt.

— Gata? Au venit oamenii?

— Da.

— Ocupaţi clădirea şi într-un sfert de ceas daţi comunicatul. Nu uita semnalul convenţional. Militarii din provincie aşteaptă. Noroc!

Asta fusese totul. Se întoarse spre gazda lui.

— Domnule arhitect, reprezentaţia a luat sfârşit! Cobor, dacă mai întreabă cineva de mine îi spui că am treabă astă seară. În marea mea grijă pentru Mareşalul-Conducător şi onoratul său guvern trebuie să umblu să găsesc o locuinţă pentru ei. Nu pot să-i las pe drumuri. De rest, ai grijă dumneata. Ştim fiecare ce avem de făcut. Şi mai ales nu uita, ţine radioul deschis...

8

Buickul negru al lui Mizdrache alerga nebuneşte spre Bucureşti, urmat de alte două automobile ale Siguranţei. Inspectorul se aşezase lângă şofer şi-l silea să accelereze:

— Mai repede, Costeo, mai repede!

— Fac ce pot, zise acesta, maşina trage şi ea cât trage, ori vreţi să ne răsturnăm?

Ciripoi stătea prostit pe canapelele din spate.

— Auzi dumneata, în ce dârdoră eram şi noi dormeam... Să intre peste nemţi, să le arunce vila în aer. Nu, că sunt nebuni. Şi militarii ăia erau cu ei. Păi dacă nici pe armată nu mai poţi conta, atunci ce ne mai rămâne?

— Ştreangul, Ciripoi, ştreangul!

Simţea ca niciodată nevoia să vorbească altfel cu Ciripoi.

I se părea că maşina merge prea încet, că şoferul Costea, care se purtase totdeauna politicos şi atent cu el îl privea ironic. Era sigur, totul se terminase, nu mai exista nici o ieşire. Ceea ce credea că se va petrece abia peste două, trei luni avusese loc.

— Ce ne facem, Ciripoi? îl întrebă peste „umăr.

— Nu murim noi, domnule inspector, zise celălalt cufundat în gândurile proprii. Mare e Dumnezeu!

— Până la Dumnezeu mai e, cum o să ne descurcăm cu ăştia care vin, să-mi spui tu...

— Domnule inspector, în Ţara Românească, cunoaşteţi vorba: vin ai noştri, pleacă ai noştri. De poliţie, de specialişti va fi totdeauna nevoie. Ce credeţi dumneavoastră că, hai să zicem vin comuniştii, adică ei nu au nevoie de poliţie? Ei lasă totul pe mâna oamenilor: faceţi, fraţilor, cum ştiţi, noi nu ne băgăm, nu ne amestecăm! Ehei...

Bună filozofie avea Ciripoi! Aşa trebuie gândit. Dar puteai să gândeşti ca acest inconştient? Lui, ce-i păsa? El era un subaltern oarecare. Executase şi atât. Dar în cazul său nu o să existe milă. Pe el şi pe Mastacan, pe ministrul lor nu aveau să-i ierte nimeni. Ei se identificaseră cu tot ce se făcuse rău în numele respectării legii.

Pe urmă se ivi iar o speranţă vagă, neprecisă: dar dacă tot ce văzuse nu fusese decât un fleac, un schimb de focuri între un grup de militari români şi câţiva nemţi beţi? Fapte dintr-astea se mai întâmplaseră, nu era exclus să fi asistat la un incident fără importanţă, poate la Bucureşti toate mergeau cum trebuie. Nu era exclus ca lucrurile să se întoarcă peste noapte, nici nemţii nu se puteau lăsa cu una cu două şi-atunci?

Se apropiau de Bucureşti. Era 10 şi jumătate. Oraşul părea iluminat. Îl lăsaseră sub o pătură de întuneric, o aşezare scufundată în marea beznă a nopţii şi-acum îl găsea iradiind de mii de lumini. Se apropiau de bariere. O lume neobişnuită împiedica drumul vehiculului.

— Opreşte, Costeo! Ia opreşte puţin...

Şoferul încetini. Ciripoi scoase capul afară pe geam şi întrebă pe primul trecător:

— Ce s-a întâmplat? Ce-i cu lumea asta?

— România a ieşit din război! S-a încheiat armistiţiu!

Grupuri de oameni se adunau cu repeziciune. Aparatele de radio aşezate pe pervazele ferestrelor caselor de mahala difuzau în continuare comunicatul citit abia cu zece minute mai înainte de vocea unui spicher emoţionat:

„Cetăţeni şi cetăţene!

Începând cu această zi România a ieşit din alianţa ei cu Germania! Războiul cu Uniunea Sovietică, Regatul Unit al Angliei şi Statele Unite ale Americii a încetat.”

— Mână, Costeo! porunci mahmur Mizdrache.

Ciripoi îl privi năucit pe inspector şi de-abia atunci i se făcu frică şi lui. Totul era adevărat. Ei nu asistaseră decât la primul act al acestui nou război dus împotriva lui Hitler şi a forţelor lui.

— Ei, îţi place? întrebă inspectorul.

Prin geamurile deschise ale maşinii care înainta greu prin mulţimea dezlănţuită de bucurie se auzeau alte frânturi din comunicat.

Ciripoi amuţise şi el. Privea la oamenii necunoscuţi, suiţi pe acoperişuri sau dansând în mijlocul pieţelor. Acum postul de radio transmitea o muzică săltăreaţă care-l enerva de moarte pe Mizdrache.

— Nu se poate merge mai repede? întrebă inspectorul.

Şoferul dădu din umeri:

— Vreţi să ne linşeze?

— Ai dreptate. Ţine-o aşa atunci...

— De ce s-or bucura atâta că vin ruşii, bolşevicii peste ei, dracu o să-i ia! se miră Ciripoi cu glasul lui de zile proaste.

Un sentiment de solidaritate cu şeful său creştea în sufletul său de subaltern.

— Şi dumneavoastră, ştim că e un ceas greu pentru ţară, şi pentru noi amândoi, să mă iertaţi, domnule inspector. Am

greşit, v-am mai pârât, v-am mai spionat, dar în fond tot cu dumneavoastră ţineam, că dumneavoastră m-aţi făcut om. Am lucrat atâta vreme împreună şi am lucrat frumos, nu pot să spun altfel... Treceţi peste micile mele greşeli...

— Lasă, mă Ciripoi, făcu celălalt cu lehamite. Nu e cazul să ne punem cenuşă în cap. (îi era ruşine că-i aude şoferul, deşi acum nimic nu mai avea importanţă.) Noi nu ne-am făcut decât datoria. Fiecare trebuie în viaţă să-şi facă datoria, înţelegi?

Nu-i plăcea deloc genul lacrimogen, se credea un tip tare, acum ar fi vrut să spună şi el ceva de la inimă la inimă, dar merita să-l vadă ăştia doi, aşa, prăbuşit, dărâmat, o zdreanţă, nu altceva? Îşi reprimă slăbiciunea şi spuse, încercând să glumească:

— Mai bine haide acasă să tragem un somn ca lumea şi mâine om vedea ce-om mai avea de făcut...

— Mâine ne mai prezentăm la serviciu? se miră cu gura până la urechi Ciripoi.

— Dar, cum?

Mizdrache nu credea nici un cuvânt din cele ce spunea, dar nu putea decât să mintă. Ajunseseră în centrul oraşului. Bulevardele erau pline de o mulţime nebună care dansa şi se îmbrăţişa. Se făcuse unsprezece şi nimeni n-avea de gând să se culce. Ardea de nerăbdare să urce în apartamentul său şi să deschidă aparatul de radio, să asculte ca lumea ştirile de pretutindeni, să se orienteze.

— Unde să te las, Ciripoi?

— Păi acasă, domnule inspector, pentru că pe la prăvălia noastră nu e tocmai plăcut să treci. Dacă găsim niscai muşterii acolo?

— Nu-mi pasă. Eu mâine la 11 voi fi la birou. N-am cui să dau socoteală. Mi-am făcut datoria. Şi tu să spui la fel, şi mai ales s-o crezi din toată inima.

Cuvintele astea îl îmbărbătară pe subaltern. Nici nu-i trecu prin cap că celălalt minţea. Costea ocolea străzile centrale şi-i duse pe amândoi spre Parcul Domeniilor unde

locuia ajutorul lui Mizdrache. Pe aici străzile erau ceva mai liniştite. Prin curţi ardeau becuri mari şi se auzeau patefoane.

„Ăştia-s nebuni, dacă le vine nemţilor vreo idee, praf ne fac Bucureştii!”

Când ajunseră în faţa unei curţi umbrite de copaci mari, Costea opri. Ciripoi coborî urmat de inspector.

— La revedere, şi ţin-te tare, băiatule! îl bătu pe umeri cu o amiciţie ce nu o trădase niciodată. Şi nu uita că noi doi am făcut servicii mari patriei, nu trebuie să ne fie ruşine de asta...

Ştia că nu o să-l mai vadă niciodată, nu avea nici un sentiment, dar se despărţea de un trecut plin de fapte murdare, poate, dar trecutul lui, oricum.

— Pe mâine, Ciripoi, zise cu lipsa lui obişnuită de afectivitate ca să nu dea celuilalt ceva de bănuit.

— Pe mâine, domnule inspector...

Mizdrache se urcă lângă şofer.

— Unde mergem, domnule inspector?

— Păi trecem o clipă pe-acasă pe la mine să luăm ceva şi pe urmă o întindem la Căciulaţi, la vilă, la domnul Mastacan. Ştii unde este?

— Cum, nu?

— Ai benzină?

— Iau.

— Nu eşti obosit?

— Se poate?

— Eşti om de ispravă, mă Costeo, totdeauna te-am ştiut aşa! Om de ispravă. Nu laşi omul la nevoie. Dar, ia spune-mi, tu nu te bucuri că începe era voastră, or să vină comuniştii, ei or să vă dea posturi bune.

— Eu nu fac politică, domnule inspector, zise moale Costea fără să-l privească. Îmi văd de-ale mele...

— Foarte bine, băiatule, foarte bine. Să nu faci că n-ajungi nicăieri cu politica, uită-te la mine. Ce folos că m-am

expus, că mi-am făcut datoria, acum trebuie să caut altceva, să văd ce-mi mai rămâne. Poţi să înţelegi?

Celălalt nu-i răspunse. Era atent la drum, claxona insistent, abia răzbătând prin mulţimea veselă şi inconştientă care dansa pe caldarâmul plin de manifeste şi de ediţii speciale. Oraşul avea acum o rumoare particulară, noaptea călduroasă de vară exulta ea însăşi de o frenezie misterioasă. Dinspre lacuri venea un miros de nămol, posesiv, greu, incert.

Ajunseră.

— Mă aştepţi jos?

— După un sfert de ceas. Iau benzină de la un depozit şi dau un telefon la un vecin să-i spună nevestii că mai întârzii în noaptea asta şi mă întorc.

— Foarte bine. Atunci am şi eu timp sa fac un duş, să mă schimb, că au fiert hainele pe mine... Cât facem până la Căciulaţi?

— O oră jumate dacă şoseaua nu e aglomerată.

— Atunci nu întârzii?

— Se poate?

Maşina se urni uşor de lângă trotuar. Rămase sub ferestrele blocului. Asfaltul încă era încins, radia o căldură prăfoasă, uscată. Prin ferestrele deschise lumina curgea neruşinat.

„Neonul mai lipseşte! Că încolo suntem lulea. Or să vadă ei pe dracul!”

Urcă cu liftul, vru să vâre cheia în broască, uşa era deschisă. Îl întâmpină Dora, palidă, îmbrăcată, atunci sosise de cine ştie unde.

— Ai venit? Mă speriasem, credeam că te-au arestat. Te-am aşteptat până acum o oră, pe urmă mi s-a făcut frică şi am fugit. Am alergat pe străzi şi m-am întors. Nu puteam să te las în astfel de împrejurări singur...

Asta-i mai lipsea! O îmbrăţişă preocupat, simulând o mare oboseală.

— Toată ziua am alergat, nu mai ştiu nici cum mă cheamă. Dora, trebuie să dispari... Nu e bine să fii găsită la mine...

— Nu-mi pasă. Crezi că te caută?

— Nu ştiu încă nimic. Le-am făcut mult rău ăstora, din stradă, auzi-i cum petrec. Nu vor avea milă de mine...

— Ştiu, dar nu pot să te las!

Îi venea să-i dea câteva palme. Ah, această milă a femeii care voia să arate ce devotată era! Timpul trecea şi el nu avea nici o secundă de pierdut.

— Draga mea, te rog să te duci unde vezi cu ochii şi să mă laşi. Mă voi descurca şi singur. Când o să cred eu că a trecut primejdia o să te caut. De ce te complici atât?

Se lipise de el. Îi simţea sânii puternici şi trupul acela încordat, numai muşchi şi pielea, incomparabila ei piele, în care în fiecare milimetru se găsea un sex, lacom, posesiv, dornic de explozie.

— Înţelegi ce-ţi spun?

— Nu pot.

O depărtă şi o privi ca pe un obiect curios:

— Nu, că eşti nebună! Nebună de-adevăratelea... Gata, fără scene. Valencia! Te caut eu când o fi bine...

O sărută superficial pe fruntea asudată şi-i făcu un vânt uşor cu palma pusă exact în acel loc dulce şi moale pe care adormise de multe ori după orele lor de dragoste

Femeia nu se urnea.

— Nu plec.

— De ce?

— Pentru că ştiu că vrei să scapi de mine...

— Dora, nu e timp pentru nici o explicaţie...

Radioul era deschis, îl deschisese ea înainte de sosirea lui. Se repeta comunicatul şi inspectorul simţi că e apucat de o criză. Îl închise furios, aproape rupându-i butonul.

Începu să-şi strângă puţinele lucruri din dulap, trântindu-le într-un geamantan încăpător, două costume de vară, câteva cămăşi, cravatele lui scumpe, ciorapi, batiste. Banii

şi cele câteva bijuterii strânse pentru zile negre stăteau ascunse într-un loc secret, nu putea umbla acolo, trebuia s-o dea afară pe femeie şi pe urmă să deschidă.

— Asta seamănă cu o retragere definitivă, spuse Dora, privindu-l cum împacheta.

— Da de unde! Mă scufund două săptămâni, citesc ziarele, văd cum stăm şi reapar la momentul potrivit...

— Mă minţi!

— Nu te mint deloc.

O sărută iar din mers prefăcându-se că mai caută ceva: prosoapele aflate în baie. Intră dincolo şi îşi văzu obrazul nebărbierit. Nu putea pleca la drum în halul ăsta. Se dezbrăcă şi începu să se bărbierească tacticos, ca şi când ar fi avut timp până a doua zi. Dora îl privea din uşa lăcuită. Nu spunea nimic. În ochi i se aduna o ură feroce care creştea ca o apă. Bărbatul o cunoştea, ştia ce urmează. Îşi spălă obrazul cu spirt şi pe urmă îşi schimbă cămaşa. Pentru un duş nu mai era timp.

— Chiar pleci? mai întrebă o dată femeia.

— Chiar plec.

— Şi nu mă iei cu tine?

— Nu e bine, Dora, înţelege...

— De ce nu e bine? Pentru că vrei să fugi peste graniţă cu avionul lui Mastacan? Crezi că nu ştiu...

Se lăudase ca un idiot la vreo beţie în doi, şi-acum ce mai putea să spună?

— Nu e adevărat...

— Ba e adevărat, pleci şi mă laşi! Laşule !

Se repezise la briciul lui abia spălat de săpun şi vru să-l înşface.

Bărbatul o cârpi violent peste obraz de două ori şi-i făcu vânt în cada goală. Putea să-şi spargă capul dar avu noroc. Scăpă briciul şi începu să plângă agăţată de duşul mobil din care mai se scurgeau câteva picături de apă. În afara băii de faianţă albă rămăseseră spânzurând splendidele ei

picioare, încălţate în pantofi cu tocuri, lovind nervos metalul exterior.

Încuie grăbit uşa şi-şi strânse geamantanul după ce cu o cheiţă descuie rapid sertarul secret în care se afla cutia cu banii şi bijuteriile puse deoparte…

Femeia se ridicase din cadă şi lovea puternic în uşă.

— Am să te denunţ, te am la mână, ştiu tot! Ies de aici şi spun tot.

Nu o mai ascultă. Trecuse sfertul de ceas. Numai de nu ar alarma vecinii nebuna asta! Pe urmă se linişti singur: nu mai avea nici o importanţă nimic. Aici nu se mai întorcea niciodată şi pe Dora, de asemenea, nu avea s-o mai vadă. Coborî. Maşina îl aştepta. Un minut, în lift îi trecu prin minte că Costea n-o să se mai întoarcă şi c-o să-l lase pe trotuar. Dar el era la volan, tăcut, placid, cu ochii aceia inteligenţi care-l măsurau fără curiozitate. Când îl văzu, deschise portiera, îi luă valiza şi o puse în spate.

— Asta-i tot? întrebă.

— Da, asta-i tot.

Mizdrache mai privi o dată clădirea cu mai multe etaje. De sus se mai auzea încă prin fereastra băii vocea disperată a femeii.

— Vă face scene, domnule inspector, zise Costea, vă iubeşte, ce vreţi!

— Dă-i drumul, că n-avem vreme.

Se urcă lângă şofer şi rabdă iar mulţimea care umplea străzile.

— Nu mai au somn. Proştii cred că l-au apucat pe Dumnezeu de picior…

După o jumătate de oră se aflau la drum întins, în afara Bucureştiului. Oraşul rămăsese în urmă. Mizdrache mai privi o dată coroana lui de lumini. „Inconştienţii, îi căină. Mâine or să vină nemţii cu Stukasurile şi-or să-i facă praf, treaba lor!”

Tăcea crunt, fără să vadă nimic înaintea lui. Buickul sforăia egal.

— Ai telefonat la ai tăi, le-ai spus că mai întârzii?

— Da. L-am rugat pe vecinul meu, e un negustor mai pricopsit, să le spună că sosesc mai târziu...

— Te mai întorci în seara asta?

— Da, e vreme...

Fericită natură şi omul acesta! Se gândea cu groază că Mastacan auzise la radio vestea armistiţiului şi că plecase. Acum, noaptea? se întreba de unul singur. Aeroportul său personal, aflat pe un mare islaz, nu avea pistă de decolare, nu avea faruri de iluminare, era imposibil să decolezi noaptea de pe un astfel de imaş, fără semnalizări, fără posibilităţi de orientare, cât era noaptea luminată de lună şi cât ar fi un aparat uşor de sport.

— Nu putem merge ceva mai repede?

— Cum vreţi dumneavoastră, dar mi-este frică să nu ne lase maşina în pană pe undeva...

— Riscăm...

Costea acceleră. Mizdrache abia acum îşi dădu seama cât de frică îi era. Ministrul lui avusese dreptate cândva. Era un mare rahat, asta era! Crezuse toată viaţa că va ajunge întruchiparea unei mari figuri a poliţiei secrete şi iată-l acum, fugind, lăsând totul în urmă, pe neaşteptate, luat prin surprindere. Avusese puţin talent, studiase Dreptul, făcuse o carieră de funcţionar superior mulţumitoare, pe urmă intrase în politică şi, pe neaşteptate, la izbucnirea războiului, când se ivise criză de oameni cu personalitate capabili de orice i se făcuse propunerea să intre în Siguranţa Statului. Primise. Îl ispiteau banii şi viaţa cu mult mai interesantă decât aceea de până atunci. Lui Mastacan îi plăcuse de la început, fără rezerve. Se înţeleseseră perfect, se mai certau, era firesc într-o asemenea meserie. Avusese mici succese la început, dar adevărata lui afacere, afacerea vieţii, cum o numea Ciripoi, care fusese de fapt? Oamenii aceia împotriva cărora luptase erau mai puternici decât ei. Ceea ce îl îngrozise pe parcursul anchetelor era faptul că simţea că ei nu sunt singuri. Ciripoi îi prinsese pe

vânzătorul acela de ziare şi pe nenorocitul de tipograf, îi schingiuise şi ce scosese de la ei? Nimic. Ce făceau ei acolo, la Siguranţă, de fapt, contribuiau să preschimbe pe comunişti în nişte eroi, asta făceau, pentru că toată lumea îi simpatiza şi mergea cu ei. Şi, la drept vorbind, ce societate apărau ei de fapt? O societate condusă de câteva familii intolerante care nu înţelegeau să împartă cu nimeni puterea şi beneficiile. Lor, acestor oameni cărora le îndeplineau cele mai murdare servicii, ce le rămâneau decât nişte rămăşiţe? Câteva femei deşucheate, câteva şantaje, nişte salarii mai mari, poate puţină stimă la funcţionarii inferiori, dar asta ajungea?

Nu era mai practic să se întoarcă la Bucureşti, să o caute pe Dora dacă va fi reuşit să iasă din baie şi să aştepte ce avea să se întâmple? Poate mai există undeva o şansă şi el nu o cunoştea...

— Mai e mult?

— Ajungem, răspunse Costea.

— Bine...

Maşina mergea egal, rulând cu 80 de km la oră pe asfalt. Trecură printr-un fel de târg, luminat şi el ca în timp de pace. Toată ţara înnebunise. Nu-i era somn, deşi oboseala îl măcina.

Ce şansă? reluă raţionamentul mut. Nu mai exista nici o şansă decât aceasta de a fugi cu avionul lui Mastacan. Unde să fugă? Cine ştie? În Spania, în America de Sud... Dar cu ce bani? Caseta lui nu conţinea mare lucru. Nu era sărac lipit pământului, dar nici o existenţă de nabab nu putea să ducă. Şi pe urmă nu ştia el ce-i exilul şi schimbarea unei ţări? Nu ştia el ce însemna să vii din altă ţară, strein, metec... Speranţa rămânea numai în geniul financiar al lui Mastacan, poate că el avusese grijă să depună ceva, pe undeva. O să-l şantajeze, o să scoată untul din el, nu o să scape uşor, nenorocitul! Drum înapoi nu mai exista...

La unu şi un sfert ajunseră la Căciulaţi. Costea cunoştea drumul. Mai fuseseră anul trecut aici, tot el îl adusese,

acum îşi amintea. Înaintau pe un drum prost de ţară. Ferma lui Mastacan era ascunsă după o perdea de salcâmi. Când se apropiară zăriră lumini. Nu dormea nimeni. Însemna că aflaseră. Ce era îmbucurător era faptul că încă nu plecaseră aşa cum bănuise. Costea claxonă prelung, se apropie o femeie, le deschise şi inspectorul întrebă nerăbdător:

— Conaşul e acasă?

— Da, a venit de ieri.

— Ce face?

— Joacă table cu domnul Miroiu...

Miroiu era aviatorul. Vrea să zică nu păreau tulburaţi de veştile teribile de la radio sau nu le aflaseră încă? Maşina opri în dreptul scărilor cerdacului. Mastacan, mare, gras, numai într-o cămaşă albă, cu trabucul în gură le făcea semne de bun-venit.

— Ce-i cu tine, Mizdrache, la ora asta?

Idiotul, ca de obicei, dormea pe el, nu ştia nimic. Îl căutase de dimineaţă la birou, i se spusese că e plecat, ştia că nu mai poate răbda căldura Bucureştilor, nu ceruse numărul de aici. Acum, inspectorul şef cobora cu braţele deschise.

— Bine-ai venit!

Era sastisit de prezenţa pilotului cu care jucase toată ziua table. În sfârşit vedea un om care-i aducea veşti importante.

— Domnule inspector-şef, n-aţi auzit nimic?

— Ce s-aud?

— N-aveţi radio aici?

— Ba da, dar îl ţin mai mult închis, mă plictiseşte..

— Ia deschideţi-l!

— Dar ce s-a întâmplat?

— Deschideţi-l, pentru Dumnezeu!

Mastacan rupse vârful trabucului şi-l scuipă.

— Miroiule, deschide porcăria aia de radio! Şi-acum vorbeşte!

Mizdrache îi spuse pe nerăsuflate cele ce se întâmplaseră în seara aceea.

— Vorbeşti serios? se sperie de-a binelea celălalt.

— Vorbesc foarte serios.

Urcară treptele de lemn ale cerdacului şi-l găsiră pe Miroiu căutând postul. Aparatul pârâia, în sfârşit se auzi glasul spicherului repetând emfatic comunicatul.

— „România a ieşit din război şi a semnat armistiţiul cu Naţiunile Unite. În întreaga ţară domneşte liniştea. Cetăţeni şi cetăţene, ascultaţi în continuare comunicatul Marelui Stat Major al Armatei...”

— E adevărat, deci!

Mastacan se aşează pe scaun şi uită să-şi mai aprindă trabucul.

— Şi-acum ce facem?

— Fugim...

— Cum? se miră surprins inspectorul-şef.

— Cu Miroiu.

— Ştiai?

— Da.

Mastacan se ridică în picioare şi-l luă de braţ ducându-l mai departe.

— Avionul nu are decât două locuri, aşa că, mă înţelegi, frate să-mi fii...

Lucrurile se complicau. El nu ştia să piloteze şi fără şeful său era ca şi mort. În alte împrejurări i-ar fi spus de la obraz că nu-l interesează nimic: trebuia să plece, în noaptea asta sau cel mai târziu mâine în zori. Cele ce auzea îi răsturnau toate planurile. Poate că Mastacan, idiot cum era, habar nu avea de capacitatea avionului. Îi întoarse spatele inspectorului-şef şi se adresă direct pilotului:

— Miroiule, lasă radioul ăla şi zi-mi câţi inşi poţi să iei în avionul tău?

Pilotul privea când la şeful său, când la celălalt. Nu ştia ce să răspundă.

— Spune-i, făcu cu bunăvoinţă Mastacan, pe mine nu mă crede.

— Două persoane.

— Şi dacă mă sui şi eu ce-o să fie?

— Nu se poate, ne prăbuşim. Aparatul e vechi, o rablă. Totul e să trecem graniţa cât mai e vreme...

— Se poate să plecăm chiar acum?

Miroiu părea sigur pe el.

— S-ar putea.

— Poţi să ridici aparatul în aer pe întuneric?

— Da, am mai făcut-o.

— Şi cu orientarea cum stai...

— Bine. Dacă trecem peste Iugoslavia suntem salvaţi. În Italia sunt ca acasă.

— Cât îţi trebuie?

— Câteva ceasuri bune.

— Ai benzină de rezervă?

— De mult. Totul e pregătit.

— Şi zici că numai pentru două persoane e loc?

— Da.

— Atunci, haide!

Avea în mână revolverul lui, un Colt. Lui Mastacan îi făcu semn să se aşeze. Pleca oricum. Înapoi nu mai exista nimic.

— Nici o mişcare! Haide, Miroiule...

Pilotul se ridică. Ţeava revolverului se ridica ameninţător.

Uitase ce era mai important. Îi ceru inspectorului-şef arma. Era în casă în haina lăsată pe spătarul unui scaun. Îl chemă pe Costea care sta nemişcat în maşină.

— Costeo ia arma domnului Mastacan şi nu-l scăpa din vedere până plecăm...

Şoferul urcă scările. Nu se grăbea, părea că ascultă orbeşte de Mizdrache.

— Vă distrug pe amândoi, zicea cu voce răguşită şi neconvinsă inspectorul-şef. O să vedeţi voi pe dracu!

Celălalt se întoarse. Aducea haina cu totul.

— Pune-o în maşină şi ţine-l la respect până auzi motorul.

— Cum, plecaţi? se miră Costea. Şi eu ce să fac aici?

— Tu te întorci la Bucureşti când vrei, noaptea asta, cum ai spus. Nu ai telefonat vecinului că vii înapoi?

— Aşa e!

Mizdrache era încântat de memoria lui. Totul părea să se aranjeze cum nu se putea mai bine.

Miroiu ezita încă.

— Şi-acum, gata, unde e hangarul?

— Urmaţi-mă, zise pilotul.

— Ai grijă de el, Costeo! mai spuse Mizdrache peste umăr. N-o să te uit... La revedere, mă, şi să ştii că am să mă gândesc la tine ca la un frate...

Hangarul, o magazie de cereale părăsită, adăpostea un mic avion cu două aripi, tip 1936, marcă franceză, altădată aparat de performanţă, acum numai un tip învechit de aeroplan de curse interne. Pilotul aprinsese lumina şi scotea prelata. Totul părea pregătit cu grijă de multă vreme, omul se mişca cu îndemânare.

— Încotro e locul de decolare?

Miroiu arătă izlazul bătut de lună din vecinătate.

— O să reuşim?

— De ce nu? După douăzeci de metri ne ridicăm de la pământ. Lăsaţi drăcia aia de revolver şi urcaţi-vă!

Mai era ceva. Mizdrache îşi uitase geamantanul cu lucruri.

— Un moment, mă întorc. Am uitat esenţialul.

Se gândea cu groază că n-o să-l mai găsească la întoarcere, că pilotul o să decoleze singur. Urâtă treabă! Făcu câţiva paşi de-a-ndăratelea şi strigă la Costea:

— Costeo, adu geamantanul ăla din maşină...!

— Un moment... spuse şoferul.

Mizdrache îl supraveghea pe pilot. Acesta învârtea cu energie elicea care începu să se rotească.

— Vă aştept, spuse ironic pilotul.

Costea sosea din spate cu geamantanul.

— L-ai adus? întrebă Mizdrache.

— E la picioarele dumneavoastră.

Inspectorul se întoarse. Costea ţinea revolverul lui Mastacan în mână:

— Nici o mişcare, inspectore. Jos arma!

Mizdrache vru să tragă piedica, dar celălalt fu mai repede. Era aproape de el, mai aproape decât ar fi bănuit, îl lovi scurt în încheietura dreptei şi aşeză piciorul peste Coltul căzut.

— Ce-ai înnebunit?

— Miroiule, gata, vino încoace! zise şoferul fără să ridice tonul. Ai grijă de Mastacan să nu facă vreo prostie.

Pilotul avea şi el un pistol în mână. Inspectorul-şef nu mai înţelegea nimic. Paralizase pe cerdac, privind la oamenii de jos.

— Ce-i comedia asta? întreba prostit.

— Nu-i nici o comedie, domnule Mastacan. Vă rog să vă urcaţi în maşină, nu înainte de a-mi da mâinile să vi le leg...

— Dar cum îţi permiţi? Cine sunteţi voi, mă? se răsti el deznădăjduit, cu o ultimă energie. Cine sunteţi, mă?

Pilotul îl legase fedeleş pe Mizdrache şi-l împinsese pe pernele Buickului, la spate. Pe Mastacan îl imobilizase dibaci într-o secundă.

— Pe ăsta, că-i mai gloabă, lasă-l în faţă, zise Costea, n-o să mişte.

— L-am ambalat ca pe un colet, până la Bucureşti nici nu tuşeşte. Pornim?

— Pornim, până nu se alarmează slugile...

— Şi cu avionul ce facem?

— Vin băieţii după el, într-un ceas sunt aici...

Costea încălzea motorul. Mizdrache îşi revenise. Cu cinismul lui obişnuit îi întrebă pe cei doi:

— Comunişti?

— Din 1936, spuse şoferul.

— În serviciul Siguranţei...

— În serviciul Partidului...

Acum începea să înţeleagă. Mutul ăsta aflase totul de la ei. Aşa putuse să evadeze Dumitrana de sub focul plutonului de execuţie, aşa aflaseră adresa lui Focşa. Doamne, ce simplu era totul! Nu putea decât să-i admire! Maşina pornise.

— Să mergem mai repede sau nu vă mai grăbiţi? întrebă Costea.

— Cum vrei dumneata, mi-este indiferent, şi după aceea simţi că-l învinge un somn căruia nu putea să i se împotrivească...

9

La ora trei dimineaţa Comşa tot mai telefona din postul său de comandă instalat în fostul palat al Lupeascăi de pe Aleea Alexandru, până acum câteva ceasuri locuinţa personală a baronului von Killinger. Cadavrele fostului ambasador al Germaniei şi cel al secretarei sale, învelite în două cearşafuri de olandă albă fuseseră scoase în grădină şi de-acolo un camion militar le duseseră într-un loc necunoscut. O echipă a gărzilor muncitoreşti evacua arhiva personală a înaltului personaj, de la hârtiile mototolite în coşul de gunoaie şi până la dosarele rânduite meticulos în rafturi. Trei sudori se sileau să spargă casa de bani, seiful secret al fostului ambasador. Tereza în fruntea unei echipe de femei curăţa cu apă fiartă podelele de sângele scurs prin covoare. Prin ferestrele deschise intra aerul acelei dimineţi ce nu sosise încă, dar se anunţa la fel de călduroasă ca ziua precedentă.

— De ce s-o fi împuşcat, dragă? făcea o femeie tânără, cam cumătră, pusă pe vorbă lungă.

— O fi avut şi el necazuri! glumi o alta, năduşită, grasă, îmbrăcată într-o rochie de stambă, numai flori.

— Asta-i sânge spurcat, spunea cu obidă o muncitoare de la S.T.B., nedormită, molfuză, pornită, frecând parchetul ca şi când ar fi bătut pe cineva.

Tereza tăcea şi-şi vedea de treabă. Scotociseră toate odăile, şi nu erau puţine. Lucrurile rămăseseră intacte. Într-un cămin se găsise un maldăr de cenuşă. Killinger nu apucase să ardă totul, dar lucrurile mai importante se pare că da. Nu mai era nimic de făcut, trebuiau să se mulţumească cu ce se găsise.

În curte domnea o vraişte nemaipomenită. Aleea Alexandru era plină de camioane militare, de motociclete şi de curieri. Sus, la etaj, inginerul făcea verificarea posturilor fixe.

— Alo, Radiodifuziunea, la telefon Comşa, cu cine vorbesc?

Se dădea codul şi pe urmă el întreba iar:

— Cum e la voi? Linişte? Bine.

Pe urmă făcea alt număr:

— Alo! Poşta, la telefon Comşa, care e situaţia? Bună? Nimic de semnalat? Bine...

— Alo! Telefoanele? Aici Comşa, e bine? Întăriţi gărzile şi schimbaţi-le din trei în trei ore... Vă trimit încă un grup, aşteptaţii.

— Alo! C.F.R.-ul, C.F.R-ul? Ce faceţi, fraţilor, dormiţi pe voi? Care e situaţia? Nimic de semnalat? Aţi pregătit grupurile de antiaeriană? Nuuu? Dar ce mai aşteptaţi? Credeţi că o să fie moale? Ori bănuiţi că s-a terminat războiul? N-aţi auzit de cuvântul armistiţiu? Armistiţiul e ceva care nu durează, să ştiţi de la mine!

Când termină şi cu celelalte centre se întoarse spre Sănătescu. Acesta studia tăcut o hartă mare a Bucureştiului, plină de cruciuliţe şi cerculeţe roşii.

— Cum stăm?

— Ce se vede, spuse generalul de-acum în uniformă militară.

Comşa mai puse câteva întrebări şi în concluzie îl întrebă pe omul din faţa lui:

— Credeţi că o să ne descurcăm?

— Sunt toate şansele. Dacă lichidăm punctele astea, Capitala e curăţată de nemţi. Ne putem aştepta la un atac din exterior numai.

— Şi regimentele din provincie?

— Au plecat spre Bucureşti de aseară, de la lansarea semnalului.

— Unităţile din Capitală?

— Nu s-a înregistrat nici o defecţiune. Am trimis la Băneasa şcolile de subofiţeri de jandarmi.

Inginerul deschise aparatul de radio. Era încă devreme. Nu se auzeau decât cântece îndepărtate, frânte de paraziţii din atmosferă.

— Unii petrec, spuse cu un glas neutru. Buletinele de ştiri o să le auzim abia mai târziu.

— S-au întors cei de la Clinceni?

— Încă nu. Pe drum au angajat o luptă cu o mică grupă de nemţi. Am trimis întăriri.

— Au lucrat foarte frumos acolo. Ca militar pot să ţi-o spun cu inima deschisă.

Generalul îl privea pe inginer cu atenţie. Acesta nu spunea nimic.

— Să-i feliciţi pe băieţi când s-or întoarce.

— Bineînţeles.

— Cine-i cu ei?

— Un subofiţer de aviaţie, Tomulete.

— Dezgheţat băiat! Nemţii din Bucureşti abia acum au aflat ce se întâmplă. Pe cei din Vatra Luminoasă, soldaţii mei i-au luat în pijamale. Dacă n-ar fi grupul ăsta de lângă Casa de Depuneri, am fi mult mai liniştiţi

— Sunt mulţi?

— Destui şi hotărâţi. Dumneata îi cunoşti ca şi mine. Ferească Dumnezeu să-i apuce cheful s-o facă pe eroii, că-i ţine!

Tăcură. Se auzeau apelurile telefonice din celelalte camere. Telefoniştii răspundeau din ce în ce mai enervaţi. Unii cereau informaţii, alţii aşteptau comenzile, dar totul trebuia coordonat, nu era timp de pălăvrăgeala. Acum ieşea la suprafaţă fiinţa infantilă a oamenilor abia angrenaţi într-o astfel de acţiune de anvergură.

Faţa adevărată a războiului nu se arătase încă şi ei, cei mai în vârstă, cei deprinşi cu asemenea lucruri, nu se lăsau înşelaţi de aparenţe, dar ce să le faci acelor copii mari care ardeau să tragă cu puşca? Răbdarea nu era un sfătuitor bun pentru ei.

Apăru într-o motocicletă cu ataş Dumitrana cu Ina. Veneau de la Radiodifuziune. Femeia era istovită de nesomn, abia se mai ţinea pe picioare.

— Ce-i cu voi? întrebă inginerul.

— Gata, am lăsat gărzile acolo, ce-am de făcut?

— Poate ar trebui să dormi puţin.

— Nu e vreme. Ina, ţie ţi-e somn?

— Da de unde! minţi ea.

Şi să fi vrut să dormi nu puteai în harababura asta, în zgomotele repetate de puşti izbite de caldarâm, de apeluri radio şi telefonice, în huruitul frânelor şi motocicletelor. Tereza o văzuse şi se apropiase de ea:

— De ce nu te întinzi puţin? Dincolo e un pat foarte bun. A dormit, ce-i drept, o putoare în el, amanta ăstuia, a lui Killinger, dar cred că n-o să te supere...

Dispărură amândouă pentru un sfert de ceas. Mai târziu apăru şi Mareş, îmbrăcat într-o scurtă de piele, plin de praf, zguduit şi el până atunci de mersul pe o motocicletă. Fusese trimis încă de la miezul nopţii să facă controlul barierelor. În Bucureşti nu intra şi nu ieşea de la ora aceea nimeni fără o autorizaţie specială. Drumurile erau supravegheate de armată şi de gărzile muncitoreşti. Nu se semnalase decât un scurt schimb de focuri la intrarea dinspre Giurgiu unde o mică unitate de antiaeriană germana încercase să forţeze drumul. Scurta bătălie se soldase cu

câţiva morţi şi nemţii fuseseră respinşi. Mecanicul îi dădu pe scurt raportul lui Dumitrana, care la rândul lui îl informă pe inginer. Cercul era complet, Capitala se găsea ferm în mâna armatei şi a forţelor insurecţionale. Nu se semnalau opoziţii serioase, practic nu mai rămăseseră de lichidat decât grupurile germane de la Şcoala de Război, de sus, din Cotroceni, şi cel instalat în clădirea de lângă Operă, unde se părea că se organizase o rezistenţă mai serioasă.

Când terminase să spună ce avea de spus, Mareş îl întrebase pe Dumitrana:

— Şi ceilalţi unde sunt?

— Tomulete cu Niculescu vin încoace dinspre Clinceni. Încă se mai bat pe şosea cu un grup german.

— Nu ştiu ce mai e cu nenea *Dobre-nunţi-botezuri.*

Dumitrana îl căutase în beciurile Siguranţei încă în urmă cu două ceasuri, dar nu-l găsise. Încăperile sinistre erau evacuate de mult. În clădirea cu câteva etaje nu erau decât patru gardieni care fuseseră luaţi pe sus, interogaţi, dar de la care nu reuşiseră să scoată mai nimic, întrucât de toate afacerile instituţiei lor se ocupau „alţii, mai îmbrăcaţi”, cum se exprimaseră ei cu destul umor. Dumitrana se întreba unde puteau să dea de bătrân? Nici lui şi nici lui Mareş nu le trecu măcar o dată prin minte că tipograful fusese eliberat cu totul întâmplător, în urmă cu un ceas numai, din beciurile Prefecturii de către o grupă de muncitori.

10

Lucrurile se petrecuseră pe la orele trei. Zarva în beciurile puturoase ale casei lui Gavrilă Marinescu, cum i se mai zicea încă, începuse pe la unsprezece, când un gardian coborâse scările şi le strigase tuturor:

— Gata, frăţioare, scăpaţi şi voi, că vă dă drumul! A căzut guvernul!

Lală tocmai *făcea un cap* şi când auzise vestea rămăsese cu briciul în aer.

— Nu se poate!

— S-a zis cu Mareşalul, l-au dat cu cracii-n sus!

— Ce spui, domne?

Borfaşii se buluciseră la gratii:

— Gata, coconilor, gata, prepeliţelor, se scrie o amnistie şi scăpăm! Nu se poate să nu ne dea drumul...

— Şi cine-a venii? întrebau alţii mai curioşi.

— Cine să vină? Comuniştii, liberalii, ţărăniştii, cine mai îi ştie!

— Ăştia ne fac oameni!

— Asta s-o crezi tu, nu au ei nevoie de manglitori, aici putrezim!

Apăruseră biştarii, gardianul îşi înfundase buzunarele cu sute şi abia prididea să ţină seama de la cine ia.

— Uite, scrisoarea asta.

— Mie mi-aduci un ziar!

— Îl chemi pe domnul Lichiardopol de la Finanţe, cu el am treabă. Să mă puie pe listă...

Lală părea cel mai nenorocit dintre ei. Se duceau muşteriii lui, se golea puşcăria şi el pe cine mai tundea?

Pungaşii se buluceau spre gratiile ce îi despărţeau de locul gardienilor. De afară nu mai sosea nimeni. De sus se auzeau zgomotele oraşului în sărbătoare. Nimic nu era mai trist decât să stai aici, închis, în căldura asta, în păduchii ăştia şi să auzi cum dincolo, deasupra, pe trotuare o lume liberă veselă umbla de colo până colo.

— Vrem libertate! începură să strige câţiva, la început în bătaie de joc, pentru că nu credeau în ceea ce spuneau, pe urmă din ce în ce mai convinşi că vor fi auziţi de către cineva de sus şi că vor fi scoşi de aici.

Urletele se înmulţiră, era o isterie colectivă, de neoprit. Aproape cincizeci de inşi, câţi încăpeau în beciul sordid, strigau cât îi ţineau puterile. Paza coborî în goană să facă ordine. Fuseseră aduse furtunurile cu apă de incendiu şi

gardienii începură să-i stropească. Era greu însă să-i potolească.

— Li-ber-ta-te! Li-ber-ta-te! strigau în cor, uzi până la piele, cu zdrenţele lor murdare, lipite pe corpurile slăbănoage.

— Mă, aveţi răbdare! se rugau de ei gardienii. Acuşi se semnează amnistia. Noi fără ordine nu putem să vă dăm drumul.

Borfaşii erau întărâtaţi, se îndemnau unii pe alţii, fără răgaz:

— Nu vă lăsaţi, fraţilor, dacă facem caterincă nu ne rabdă ei, aud ăi de sus, aude poporul şi ne eliberează!

— Li-ber-ta-te! Li-ber-ta-te! strigau ca apucaţii.

Prefectura părea că ia foc de atâta vuiet. Coborâră şi funcţionarii, parlamentară cu ei, nu era chip să-i facă să înţeleagă ceva.

În mulţimea aceasta turburentă un singur om aştepta cu resemnare. Era tipograful. Stătea cu Lală, rezemaţi de zidul umed al beciului şi priveau la ceilalţi.

— Dumneata nu vrei să ieşi de aici? îl întrebase Dobre pe nebun.

— De ce să ies? Pe cine mai tund?

— Te angajezi undeva, îţi deschizi un atelier...

— Nu am bani de chirie, nu am scule, mâna îmi tremură, s-a dus Lală. Aici e binele meu.

Pe tipograf îl cuprinse o milă imensă de omul de lângă el. Zarva celorlalţi nu se potoli decât după miezul nopţii când borfaşii îşi dădură seama că nu era nimic de făcut. Adormiră pe rând şi-i lăsară în pace.

— Şi dumneata ce-o să faci când o să ieşi de aici? întrebă Lală la rândul său într-un târziu.

Tipograful nu ştia ce să-i răspundă. Încă nu avea sentimentul eliberării. Mai îl dureau rănile căpătate la interogatoriu, se găsea într-o apatie periculoasă, nu mai rezista la vârsta lui nici bucuriilor... „Mă duc la atelier şi dorm o săptămână”, îşi promisese. De fapt abia aştepta să-i

vadă pe ceilalţi, să afle ce se mai întâmplase *afară* de când îl prinseseră, dar până nu se vedea în stradă, nu putea să fie sigur pe nimic. Pe la unu aţipi şi nu se trezi decât la zgomotul unor bocanci apăsaţi care coborau treptele. Dincolo de gratii apăru gardianul-şef însoţit de patru muncitori, cu banderole pe braţul stâng. Aceştia aveau feţele ostenite de nesomn şi priveau la fiecare cu atenţie

— Ai vreun politic pe aici? întrebă unul

Gardianul-şef dădu din umeri.

— De unde dracu, numai marfă a întâia! Marditori, hoţi de buzunare...

Borfaşii se treziră.

— A venit cu liberarea! strigă unul tare şi toţi se ridicară în capul oaselor.

— Care eşti, domnule? Care eşti?

Se bulucira lângă gratii, rugându-se în cor:

— Scoteţi-ne de aici, fraţilor, n-am făcut nimic, justiţia e de vină!

Dobre-nunţi-botezuri îşi făcu loc printre ei:

— Cine sunteţi? întrebă când ajunse în faţa celorlalţi.

— Un grup de la Herdan.

— Ce căutaţi?

— Politici...

— Eu sunt politic.

Hoţii începură să râdă în hohote.

— Ia te uită la boşorogul ăsta. Dacă tu eşti politic, atunci noi ce suntem?

— Şi mă rog ce-ai făcut? L-ai băgat în mă-sa pe Mussolini sau te-ai luat de soacra lui Mihăiţă?

— Politicii stau la Malmaison, la lux, aici e păducherniţa naţională!

— Te-ai uitat azi-dimineaţă în oglindă să te vezi dacă ai mutră de politic?

— Ce, vrei să scapi de otelul nostru, clasa întâia, cu confort, apă curentă şi păduchi cât lintea?

— Gurrrra! strigă unul din grupul de la Herdan. Se făcu tăcere ca într-o biserică.

— Cum te cheamă?

— Dobre, sunt tipograf.

— Şi cum ai ajuns aici?

— M-au trimis de la Siguranţă, nu ştiu de ce...

— O să vedem noi, deschide-i!

Gardianul-şef luă cheile şi deszăvorî. Borfaşii se bulucirăă dând să iasă.

— Nu mişcă nimeni! ameninţă şeful grupului arătând armele celor din spatele său. Când v-o veni rândul, că n-o să umplem Bucureştii cu pungaşi!

Dobre ieşi afară.

— Complimente Mareşalului de la noi! strigau hoţii din spate.

— Să aibă grijă de el să n-ajungă ca noi!

— Huo! Huo !

— Li-ber-ta-te! Li-ber-ta-te!

Erau nişte copii mari, asta erau. Tipograful urcă cu liftul până sus, oamenii care-l însoţeau găsiră registrul în care fusese notată intrarea lui şi data, precum şi locul de unde venea. Nu minţise. Îi strânseră mâna.

— Vrei să te ducem undeva? întrebase şeful lor, muncitorul acela negricios, cu o faţă latră, bine bărbierită, deşi era atât de devreme.

— Nu, mă descurc şi singur. Mai aveam un tovarăş. Cel care m-a trimis aici spunea că o să-l aducă încoace.

— Să cercetăm.

Gardianul deschise din nou registrul.

— Cum îl cheamă?

— Gică-hau-hau...

Muncitorii de la Herdan îl cunoşteau.

— Nebunul de vindea *Signal* la gară? L-au prins şi pe el?

— Da, l-au bătut de l-au smintit.

Gardianul-şef căută în toate hârţoagele. Nu-l găsi. Cine ştie prin ce beci zăcea nenorocitul! Era vremea să plece.

Ajuns în curtea prefecturii, *Dobre-nunţi-botezuri* respiră adânc. Era într-adevăr liber, toate se încheiaseră cu bine în ce-l privea. Dar ceilalţi? Unde erau ceilalţi? Trebuia să-i găsească cât se putea de repede. Ieşi şi văzu strada plină de afişe şi resturi de ziare: foile ediţiilor speciale de seară. Citi proclamaţia noului guvern de coaliţie, atent, nelăsând să scape nici un cuvânt. Se luminase bine de ziuă. Apăruseră măturătorii cu târnurile lor. Îşi vedeau de treabă ca şi când nimic nu s-ar fi întâmplat. Tipografia „Coresi” nu era departe. Douăzeci de minute de mers pe jos. Trecu o stropitoare care udă asfaltul încă rece. Bătrânul se opri o clipă locului. Oasele încă îl mai dureau, dar asta nu mai avea nici o importanţă acum...

11

La cinci dimineaţa grupul lui Tomulete ajunsese la bariera Bucureştilor. Mai pierduseră cinci oameni, dar reuşiseră să se desprindă de încercuirea neaşteptată a nemţilor, o companie rătăcită pe şoseaua Alexandriei, care, alarmată de evenimentele nopţii, se angajase într-o luptă oarbă şi fără şansă. După un schimb de focuri care durase mai mult de o oră, camioanele militare ale grupului aviatic Clinceni se desprinseseră şi porniseră spre Capitală. Sergentul-major înjura de mama focului pentru că se aştepta la orice, mai puţin la încrucişarea asta neaşteptată de amabilităţi. La linia ferată din faţa barierei armata ocupase poziţii de luptă, se săpaseră tranşee şi se zăreau de departe piramidele de saci de nisip. Apărură căştile verzi de război şi începu controlul. Un post telefonic mobil care ţinea legătura cu Comandamentul General al Capitalei întreba de zor:

— Alo, Cocorule! Alo, Cocorule! Aici Tulnicul, Tulnicul, n-auzi, ce dracu! Avem nişte camioane cu militari venind dinspre Alexandria. Ce facem, că n-au acte?

— Păi de unde să aibă acte? întrebă o voce iritată. Vedeţi şi voi ce e cu ei...
— Nu ne luăm răspunderea!
— Pe dracu! Sunt români sau nu?
— Sunt.
— Militari?
— Militari şi civili.
— Atunci lăsaţi-i să treacă. I-ai numărat?
— Da.
— Cifra.
— Şase. Plus cinci morţi între care şi o femeie.
— Cu cine s-au bătut?
— Cu un grup german care se refugia spre Alexandria.
— Atunci de ce-i mai ţii pe loc?
— Unde să vină?
— La comandament, în Aleea Alexandru.
— Bine, să trăiţi!

Le dăduseră drumul. Tomulete tot mai înjura, nu se ştie pe cine.

— Aşa-i la război, camarade! făcuse filozofic cel ce comanda pâlcul de ostaşi de la barieră.

— Ce război, mă, ce război? se răţoi la el un aviator, o să vedeţi voi numaidecât ce-i ăla război...

Pe platforma unui camion stătea cu o mutră prostită Niculescu. Lepădase de mult haina smokingului. Păstrase numai pantalonii negri cu lampasuri, făcuţi ferfeniţă acum. Cămaşa albă, fără plastron, era mânjită de iarbă, verde toată, ruptă în coate şi sub subsuori. Scăpase şi de data asta şi amuţise privind trupurile învelite în foi de cort ale celor pe care-i ştiuse vii până acum câteva ceasuri. Să nu fi fost trupul femeii parcă s-ar mai fi împăcat cu cele ce se întâmplaseră sub ochii lui, dar aşa se simţea responsabil de moartea Martei, nu ştia nici el bine de ce. O disperare ce nu putea fi înfrântă îl stăpânea. Nu auzise nici cearta lui Tomulete cu cei de la barieră, nici înjurăturile aviatorilor, se trezise pur şi simplu în curtea Comandamentului, în mijlocul

unei mulţimi agitate de civili şi militari care dădeau sau primeau comenzi. Totul urla aici, prin ferestre se auzea ţăcănitul maşinilor de scris, telefoanele sunau încontinuu, voci bărbăteşti se răsteau cuiva din eter, se insultau oameni necunoscuţi, li se spunea cu ură că sunt idioţi, nătângi, că vor răspunde cu capul, pe urmă vocile se domoleau, deveneau rugătoare:

— Pricepe, domnule, tovarăşe, cum dracu vrei să-ţi spun, că nu e timp de pierdut şi că trebuie să faci cum îţi ordonăm.

Niculescu coborî. Îi amorţiseră genunchii. Ceilalţi îl părăsiseră. Tomulete dădea raportul cuiva sus, într-o odaie plină de militari şi de civili, între care se aflau Comşa şi Dumitrana. Povestise totul fără multe cuvinte, sec, ostenit, regretând că dintr-o întâmplare nenorocită mai pierduse cinci oameni în afara celor lăsaţi la aerodrom. Era uşor rănit la braţ, Tereza şi cu Ina îl pansau, după ce-i smulseseră cu forţa mâneca hainei militare şi mai apoi cămaşa kaki. năclăită de sânge.

— Auzi dumneata să mi se întâmple mie una ca asta! se căina la infinit, acum după ce nu-l mai asculta nimeni.

Jos, în curte, Mareş tocmai ieşea pe uşa masivă a clădirii. Se pregătea să încalece pe un BMW masiv, rablagit, rechiziţionat cine ştie de unde, când îl zări pe student cu mutra lui aiurită ce nu putea fi confundată cu a nimănui.

— Hei, făcu mecanicul, ce-i cu tine, studentule! Te-a hipnotizat careva?

— Mareş!

Se îmbrăţişară.

Vru să mai spună ceva, dar deodată îşi dădu seama că pe targa pe care câţiva muncitori coborau cadavrele celor din autocamion se afla trupul Martei. Păli, îi luă repede braţul şi vru să-l îndepărteze. Celălalt simţi că ceva nu e în regulă şi se opri:

— Ce-i cu dumneata?

— Nimic, dă-mi o ţigară...

În curte apărură şi Ina cu Tereza. Aveau fiecare în mână câte o lădiţă de tablă cu câte o cruce roşie pe ea.

— V-aţi găsit în sfârşit? întrebă Ina, roşind uşor, aşa cum păţea de câte ori se reîntâlnea cu Mareş.

— După cum vezi...

Niculescu binecuvânta venirea femeilor acestora. Din spate se auzi o voce neplăcută:

— Faceţi loc să ducem targa asta!

De sub foaia de cort se iviseră câteva şuviţe de păr blond, atât de artificiale, atât de fără viaţă că-ţi venea să urli.

— O femeie? Moartă? întrebă Tereza.

O recunoscuse fără să ridice învelişul aspru. Strânse pumnii ca să nu spună ceva, dar era prea târziu. Mareş o văzuse şi el pe Marta.

Împietrise la doi metri de targa care trecea pe lângă el ducând acel trup îngheţat pentru totdeauna. Ina privi şi ea chipul acum dezvelit al femeii moarte. O clipă numai, o secundă ucigătoare, lungă, ghicind totul fără să întrebe ceva. Tereza izbucni fără să mai poată să se oprească în plâns. O apucară de umeri şi studentul şi Ina.

— Taci, pentru Dumnezeu, taci!

Bătrâna nu putea să se oprească. Rupea cu unghiile cămaşa studentului,

— Eu sunt vinovată! Nu trebuia, nu trebuia!

Îl uitaseră pe mecanic care nu se mişca din loc. Targa fusese urcată într-un autobuz galben, alături de altele, şi ele purtând câte un cadavru.

— Unde-i duc? întrebă acesta încet, abia auzit.

— Cine ştie? dădu din umeri un sanitar.

Mareş auzi atunci sughiţurile Terezei şi îi văzu faţa scăldată în lacrimi. Ina nu îndrăznea să se uite la el. Plângea şi ea, în tăcere. Gura i se strânsese într-un rictus dureros.

Furios, orb de mânie, se întoarse spre ele şi urlă cât putu de tare:

— Să tăceţi! Să nu vă mai aud! Cine plânge aici? Şi de ce plânge?

Nu-i răspunse nimeni.

V

1

— RADIO DONAU DĂ MAI DEPARTE SITUAŢIA atmosferică pentru Balcani. Dorm, săracii...

Se întorseseră iar în casa studentului din Buzeşti până la noi ordine.

Niculescu îl privi pe Mareş. Acesta moţăi uşor.

— M-auzi?

— Te aud.

— Londra salută ieşirea noastră din război şi ne dă sfaturi medicale. Au umor. Moscova o s-o auzim peste jumătate de ceas.

Căută puţin pe scala aparatului de radio, ascultă câteva posturi, prinse frânturi de marşuri, vreo câteva valsuri şi lăsă deschis la întâmplare, undeva, la Sofia sau Bratislava, unde se auzea un pian cântând ritmic.

— Ora de gimnastică, râse amar studentul. Ce spui? Oamenii mai fac şi acum gimnastică după muzică. Era şi timpul! Hei, Mareş, trezeşte-te...

Mecanicul tresări. Se ridică în picioare. Era frânt de oboseală, dar nu asta îl făcea atât de posomorât. Niculescu trăncănea întruna ca să-l scoată din apatie:

— Crezi că nemţii n-or s-o şteargă cu coada între picioare?

Mareş se apropie de fereastră şi respiră aerul rece al dimineţii.

— Tot naiv ai rămas! În locul lor, ai da Balcanii, aşa, pe tavă?

— Bineînţeles că nu!

— Atunci?

— O să ne batem. De-abia aştept. Am de mult o treabă cu tipii ăştia!

Mecanicul îl privi.

— Cu instrucţia militară pe care o ai, bătălia e ca şi pierdută. Vezi mai bine ce spune la radio...

Niculescu se trânti pe pat, protestând zgomotos:

— Ba, te rog, te rog. Dacă vrei să afli: cei mai buni militari au fost tot civilii. Şi la urma urmei, ce tot te lauzi atât? Doar n-ai avut când să-ţi însuşeşti frumoasa meserie a armelor...

— Destul cu vorba, o să sculăm toată casa. Vezi mai bine ce se mai aude.

— Nu se aude nimic, omule. Mapamondul abia face ochi. Bună dimineaţa, doamnelor şi domnilor! Postul nostru de radio vă doreşte o zi fericită şi spor la lucru. Comunicatele Marelor State Majore: pe frontul de est: nimic nou, unde eşti Eric Maria Remarque?... Ba, nu, pardon: România, doamnelor şi domnilor, a încheiat armistiţiu cu Naţiunile Unite, bravo, bravo, bravo...

Celălalt nu-l asculta. Studentul simţi cât de falsă îi era veselia.

Mareş căuta un post. Limba aparatului de radio se plimba în gol.

— Degeaba. Nu te uiţi la ceas? E devreme. Chiar în război se doarme.

— Ai noştri când deschid emisiunea?

— Peste cinci minute.

Mecanicul renunţă.

— Ce spui ce dimineaţă frumoasă? Toată viaţa m-am sculat devreme, numai astăzi, nu ştiu ce am, aş tot dormi...

Niculescu se ridică într-un cot.

— Să-ţi dau nişte Pervitin. Îţi trece somnul cum ţi l-aş lua eu cu mâna.

— Nu-i nevoie.

Îşi privi ceasul de la mână.

— Dumitrana va fi aici numaidecât cu radiotelegrafistul. N-a dormit nici el toată noaptea.

— Tu mi-ai spus ce-ai făcut noaptea asta?

— Am controlat barierele, am căutat-o pe maică-mea...

— Şi?

— Trăieşte. A scăpat de bombardamente. Pe urmă am umblat pe străzi, am privit mulţimea care petrecea, m-am oprit în Piaţa Palatului, am jucat cu nişte oameni necunoscuţi, aş fi vrut să le spun tuturor că sunt comunist, că mă bucur că pot să le-o mărturisesc fără frică...

— Dar n-ai făcut-o, nu-i aşa?

— Aveam treabă. Pe urmă m-am întors în Aleea Alexandru. Asta-i tot.

Mareş se apropiase de fereastră şi privea strada veche şi cunoscută acum.

— Cât timp a trecut de când am fugit de aici?

— Nu e aşa de mult. Nici douăzeci de zile.

— Aşa e! nu vrei să mai încerci la radioul ăsta?

Studentul se ridică şi caută postul Donau. Vorbeau.

Îi făcu semn cu ochiul celuilalt:

— Ăştia dorm mai departe: auzi. În spaţiul aerian al Balcanilor este linişte, nu se semnalează incursiuni inamice. Te cred şi eu! Bravo, mă tată, ţineţi-o tot aşa! Spune-mi, şefule, crezi că o dată cu chestia asta s-a dus dracului tot frontul?

Mareş căută ziarele din ultimele zile.

— Stai să vedem care-i situaţia exactă... Desfăcu cele două pagini ale unei gazete de dimineaţă şi citi toate titlurile.

— Aşa, va să zică: sinuciderea din strada Blănari. Juventus a achiziţionat un centru înaintaş tânăr de la o echipă din provincie, falimentele nu ne interesează... Situaţia pe frontul de est: calm, calm, aşa scrie. Încolo, ce mai vrei? Retragere pe poziţiuni „dinainte stabilite”. Nimic. Nimic despre mişcările de rezistenţă...

— Cred că o vor şterge şi din Grecia. Au un singur avantaj, îşi scurtează fronturile. Spune-mi, Mareş, crezi că noi o să stăm cu mâinile în sân?

Mecanicul dădu hotărât din cap:

— Ar fi de necrezut, tu ai putea să rabzi să nu te baţi puţin?

— Păi nu ţi-am mai spus că am o socoteală cu ei...

Râse silnic şi căută Bucureştiul după ce-şi privi ceasul.

Spicherul tocmai se adresa ascultătorilor:

— Doamnelor şi domnilor, dragi tovarăşi, bună dimineaţa...

— Asta e pentru noi, zise Mareş. E prima oară când în România se spune la radio cuvântul tovarăş. Studentule, nu crezi că s-a întâmplat ceva care a dat toate lucrurile peste cap?

Fu repetat comunicatul din seara trecută şi se citiră telegramele comandanţilor de unităţi din provincie.

— Merge bine. Armata n-a suferit nici o defecţiune. Va fi mai uşor decât mă aşteptam. Iată ce înseamnă să duci o politică împotriva tuturor. Mareşalul a crezut că ordinele lui sunt suficiente pentru ca să dobândeşti şi credinţa oamenilor.

Jos claxonă o maşină. Mareş privi afară. Un Jeep verde cu capota desfăcută se oprise chiar în faţa gangului. Din el coborâră Ina, Tomulete şi Dumitrana. După câteva clipe le auziră paşii pe scări. Niculescu deschise larg uşa şi-i primi cu chiote, îmbrăţişându-i pe rând.

Dumitrana se apropie de Mareş şi-l strânse în braţe:

— Iată-ne iar laolaltă! La comandament n-am avut timp să fac asta! Ina, ce spui ce noroc am avut cu toţii?

Femeia se apropie de Mareş şi-l privi puţin, o clipă, cu puţină durere şi prietenie şi după aceea îşi lipi buzele de obrazul lui neras.

— Ce face maică-ta, a scăpat?

Mecanicul nu-i răspunse numaidecât.

— A scăpat, zise încet, după o vreme.

Odaia se umplu de zgomot de voci amestecate de râsete şi de strigătele studentului. Tomulete scoase un pachet de ţigări şi le întinse pe rând fiecăruia. Vorbeau, toţi deodată, aproape fără să se asculte unul pe altul. Ina se aşează lângă Dumitrana şi îl chemă şi pe Mareş, alături:

— Stai aici, lângă mine. Ah, ce bine este să trăieşti, să ştii că s-a terminat cu toate porcăriile...

Mecanicul rămase în picioare lângă fereastră.

— Ce credeţi că era să păţească bărbatul meu, spuse femeia precipitat.

Povesti ceva fără cap şi coadă, repede, cum nu vorbea niciodată. Mecanicul îşi dădea seama că voia să-l scoată din gândurile lui negre.

Niculescu o întrerupse după o vreme:

— Spuneţi-mi mai bine care e situaţia la ora asta?

— Să vă spună Dumitrana. El vine de la C.C.

Toţi îl priviră.

— S-au limpezit toate lucrurile, copii... Sigur e faptul că guvernul e arestat.

— Cum, cu Mareşal cu tot?

— Toată şleahta.

— Şi armata? întrebă Mareş.

— Armata abia aşteaptă să le tragă o chelfăneală nemţilor. Peste două ceasuri voi şti totul.

Niculescu îşi lovi fruntea cu palma:

— Deci dumneata lucrai pe linie de C.C., halal să-ţi fie, Niculescule, se certă singur, cu toate astea mai vorbeşti ca şi când ai avea zdrenţe la gură. Scuzaţi, tovarăşe!

Dumitrana îl potoli cu un gest:

— Lasă prostiile şi spune-mi: poţi să ajuţi la instalarea unui post de radio?

— Oarecum...

— Ce-i aia, oarecum? Ne trebuie urgent un post de radio pentru coordonare...

— Se face, se face. Doar ştii ce meserie am. Dar unde ţi-e omul?

— Vine numaidecât. I-am lăsat adresa.

— Cu toate celea...

— Cu toate celea. Acum să te văd, lăudărosule care luai bani proştilor ca să le repari cutiile lor de conserve...

— Ei, mare-i Dumnezeu!

— Trebuie să împărţim armele, spunea Dumitrana. Depozitele noastre sunt deschise de azi-noapte. S-a tipărit apelul Frontului Patriotic în vederea creării gărzilor cetăţeneşti. Unde credeţi că am putea instala un sediu?

Studentul îl privi mirat.

— Cum, o să dăm oricui bunătate de pistoale, luate numai eu ştiu cum?

— Nu oricui, îl potoli Dumitrana.

Sergentul-major Tomulete se căuta cu mâna validă în buzunarele uniformei şi scoase un ziar proaspăt tipărit, cu cerneală neuscată:

— Poftiţi!

Era un exemplar al ziarului *România Liberă,* o foaie de hârtie, acoperită cu litere negre pe o faţă şi pe cealaltă. Citiră pe rând cu înfrigurare textul apelului Frontului Patriotic.

— Pe nenea Dobre l-aţi găsit? întrebă Mareş pe Ina.

— Da. S-a întors la tipografia lui acum o jumătate de oră. L-am lăsat să doarmă.

Dumitrana se ridică.

— Iată câteva delegaţii pentru voi. Deocamdată avem Jeep-ul ăsta. Puteţi rechiziţiona orice maşină, în afară de autocamioanele armatei. S-a înţeles? Vi-l las aici pe Tomulete care se va ocupa de instruirea celor care vor să intre în gărzile patriotice. În momentul acesta, oamenii lipesc pe garduri apelul. Până diseară trebuie să înarmăm pe toţi cei ce se vor prezenta. Nemţii au trupe în jurul Bucureştiului şi se bănuie că ne vor ataca...

De jos se auzeau vocile primilor trecători.

— Câte arme avem? întrebă Mareş.

— Nu prea multe, dar cred că vom obţine şi câteva depozite militare. Până atunci, unde se poate face un centru de distribuire?

— Aici, zise Niculescu repede. Îl evacuăm pe dentist, jos e liber pentru că madama aia care ghicea e plecată, dispersată. Va să zică: sus, la cucurigu rămâne biroul de coordonare, la etajul I, la Weiner, instalăm Marele nostru Stat Major şi jos: magazia de armament...

Dumitrana îl privi pe Tomulete:

— Ce spui?

— Nu cred să fie loc. Ne trebuie ceva mai mare, o casa cu curte, pentru instruire, să ne putem mişca...

— Altceva?

— Cine o să se ocupe cu cazarea şi cu hrana gărzilor?

— Ce faaace? sări ars studentul. Ce hrană?

Sergentul-major îi făcu semn să tacă.

— Ne trebuie un dormitor comun şi o bucătărie. Vor fi oameni destui. Din momentul acesta devin soldaţi şi trebuie să ducă o viaţă de soldaţi. E nevoie de o clădire încăpătoare. Şi cât am văzut eu venind încoace, pe aici au cam tras domnii americani cu bombe.

Niculescu se gândi puţin şi spuse:

— Staţi că ştiu eu ceva... În spate, a rămas neatinsă Baia Comunală. Ar fi foarte bună pentru dormitoare. Unde mai pui că are şi duşuri şi o curte foarte largă. Aşa, pe Griviţa se mai găseşte şi clădirea unui regiment, dar cât am înţeles nu trebuie să ne amestecăm în treburile armatei. Soldaţii au fost evacuaţi după primele bombardamente, poate au mai lăsat ceva în magaziile lor. Mă gândesc la câteva mitraliere...

Dumitrana îl întrerupse:

— Ce mitraliere, tunuri antitanc ne trebuie, dar de afacerea asta are cine să se ocupe: e vorba unde se află baia...?

— Aproape de Buzeşti, pe Griviţa...

— E-n regulă! Acolo ne aşezăm. De altfel o să mai primim câţiva instructori...

De jos se auzi claxonul.

— Pe noi ne cheamă, spuse Ina.

Mareş părea absent la toate acestea.

Dumitrana se apropie de uşă.

— Trebuie adunat totul la un loc, oameni, arme. Tomulete, ştii ce ai de făcut. Mergi cu el - îl arătă pe Niculescu - pui imediat plantoane şi aştepţi ordinele mele. Mareş, răspunzi de tot. Sergentul se va ocupa de instruire. Îţi convine?

— Ce-i aia să-mi convină? Aştept ordinele.

— Atunci rămâi aici până vine omul cu aparatura şi după aceea mergeţi acolo, care-i adresa?

— Griviţa 345, imediat după colţ, în faţa unei bisericii, să găsească şoferul...

— Noroc...

Dumitrana ieşi, urmat de Ina. Peste două secunde se auzi de jos motorul Jeep-ului.

— Ce-o să fie pe dentist când o auzi pe cine a avut deasupra capului! se bucură Niculescu.

Îl pofti pe Tomulete să stea pe pat:

— Ia loc. Nu vrei să dormi puţin? Oi fi obosit... întrebă după aceea.

— Acum nu, mi-a trecut somnul.

— Totuşi, stai colea întins. Noi o să ne mai distrăm puţin cu aparatul ăsta de radio. Somn uşor...

După câteva minute numai, Tomulete sforăia.

— Ostenit, săracul, zise studentul privindu-l cu atenţie pe mecanic. Dacă-ai ştii ce ne-am distrat azi-noapte cu toţii...

— Lasă asta. protestă Mareş, ca şi când l-ar fi lovit drept în faţă cu ceva. Caută radio Donau şi vezi dacă au aflat.

— Aş! Deocamdată surpriza e generală. Europa doarme şi noi...

— Vezi ce spune Moscova...

— Închide... ptiu, Dumnezeu' mamii ei de afacere! Am uitat că suntem liberi! Ce spui? Cum se formează deprinderile! Deschide fereastra, să se audă adevărul afară. Am să sparg toate geamurile!

Se auzi semnalul cunoscut al Moscovei şi în curând vocea crainicului de la emisiunea în limba română. Studentul vorbea singur:

— Ah, batiuşca, de câte ori te-am ascultat cu sufletul la gură! Hai, zi-i mai repede, aşa, felicită-ne pentru ce-am făcut, spune-ne: Bravo !

— Vreau să-l aud pe el, nu pe tine, îl opri Mareş.

— Ce, eu nu vorbesc frumos?

— Ba da, dar taci, pentru numele lui Dumnezeu, o dată...

Comandamentul sovietic anunţa ruperea frontului de la Iaşi şi deruta generală a trupelor germane. Se dădeau lupte locale în vest şi aveau loc bombardamente intense în Germania.

— Deocamdată e proaspăt totul! Stai să mai auzi! Aşa, frăţiorilor! Mai repede, încoa, să scăpăm de ciuma brună, aşa: Focşani, Iaşi. Iţcani, Valea Largă...

— Merge, merge straşnic, băieţi.

Jos claxonă un automobil. Mareş se duse la fereastră şi spuse:

— Mi se pare că a sosit omul cu postul de radio. Să mai urce?

— Nu, cobor eu imediat, fă-i semn să aştepte. Tu ce faci?

— Stau aici până te întorci. Ia un ordin de rechiziţie cu tine. Dacă te întreabă cineva cine eşti, spune-i că se află în faţa generalului Niculescu, comandantul forţelor patriotice din sectorul Griviţa. Ai o armă?

— Am avut. Am uitat-o azi-noapte pe undeva.

Studentul deschise uşa dinspre balcon şi se întoarse după câteva secunde cu un Parabellum şi cu trei încărcătoare pline de cartuşe.

— Ţine-le! Mi le-a adus barza azi-dimineaţă.

Mecanicul îl privi:

— Bravo, comunist ilegalist! Du-l pe omul nostru şi întoarce-te!

— Şi cu el ce facem?

Îl arătă pe Tomulete.

— Îl sculăm. Nu-i timp de dormit.

— Atunci am şters-o.

— Să nu uiţi să-i dai salutări din partea mea administratorului!

— Cred că nu găsesc pe nimeni. Au fugii toţi ca şoarecii de pe Griviţa noastră. Numai aici, doi eroi...

— Haide, cară-te, vorbă lungă...

Se însera. Oamenii erau obosiţi şi câte unul aţipea cu capul pe masă. În curtea pătrată, înconjurată de ziduri, se stingea lumina soarelui. Pe pietrele pavajului, ştirbite la bombardamente, alergau câţiva necunoscuţi. Tomulete. ajutat de doi plutonieri, arăta într-un colţ cum se face o piramidă de puşti. În faţă, la intrare, alţi doi instructori, cu capele soldăţeşti pe cap, comandau unei grupe de zece inşi:

— La dreap-ta! La stân-ga! Nu e bine, camarade! Mai vioi, mai vioi, haide încă o dată...

Sub un zid, un sublocotenent spunea tare unui bărbat în vârstă, cu părul alb:

— Nu aşa, ţine bine grenada că sări în aer cu ea. Nu mai suntem în războiul cu turcii. Ce crezi dumneata că ai în mână un buchet de flori?

De deasupra, de la etajul al doilea se auzea ţăcănitul unei maşini de scris. Ecoul curţii înconjurate de clădiri amplifica zgomotul metalic. Mareş fuma şi căuta să-şi alunge toropeala care-l cuprinsese. Mişcarea continuă a grupurilor de oameni din jur îi alunga puţin oboseala. Se auzeau gâfâituri, unii dintre voluntari se mişcau greoi, dar pe chipul lor se citea veselia.

În faţa intrării fâlfâiau două drapele. Unul roşu ca sângele, pe care cineva cususe o seceră şi un ciocan din

hârtie şi un drapel tricolor nou, din pânză. Peste drum, în biserica din faţa gangului, se aprinseseră lumânări şi se auzea, în răstimpuri, glasul unui preot. Pe treptele încă fierbinţi de soarele de peste zi stăteau vreo zece băieţaşi ce se jucaseră până atunci de-a soldaţii, trăgând cu ochiul la cele ce se petreceau în curtea fostei băi comunale. Băieţii aveau pe cap coifuri de ziare şi săbii de lemn, la brâu. Câţiva strânseseră bolovani şi construiau o baricadă. Un şofer coborî dintr-un camion încărcat cu arme şi îi certă, vreme de cinci minute, pentru că baraseră drumul. Căpetenia copiilor, un puşti cu ochi albaştri, pistruiat, dădu ordin să se desfacă parapetul de piatră.

Clădirea avea un telefon instalat în capătul cel mai îndepărtat de stradă, un telefon care suna în gol. Ca să ajungi la el trebuia să străbaţi un coridor. Mareş încercase de câteva ori să răspundă, dar se plictisise în cele din urmă. Glasuri necunoscute întrebau de administrator sau dacă baia mai funcţiona. Cel mai bun lucru pe care îl avea de făcut era să-l smulgă din locul lui şi să-i taie firul, dar nu o făcu. Aşa că aşteptă enervat până când apelul se termină. Deasupra ferestrei se vedea cerul palid în lumina aurie a amurgului. De jos răsunau în continuare comenzile. Mecanicul privea la Niculescu. Acesta scria febril într-un registru, aşteptând să audă ce-i spun oamenii din faţa mesei la care lucra, vreo zece necunoscuţi, stând în rând câte unul. Studentul - cu obrazul ceva mai palid ca de obicei - ridică ochii de câteva ori şi-i făcu un semn vag cu mâna.

În odaia largă, numai cu o bancă mare pe care mai rămăseseră câţiva bărbaţi nebărbieriţi, se aprinsese un bec cu o pălărie albă de email. Sub ei se auzeau duşurile. Nu funcţionau prea bine. Apa izbucnea ca şi când cineva ar fi strănutat, se oprea din când în când şi urmau înjurături bărbăteşti. Prin uşa deschisă din spatele lui Niculescu se auzeau piuiturile postului de radio. Duşumelele jucau sub

paşii grăbiţi ai curierilor care intrau şi ieşeau. Mareş se apropie de masă:

— N-ai obosit?

— Da′ de unde! Stai niţel că am treabă. Care eşti la rând, frăţioare?

Bărbaţii din faţa studentului făcură loc unui om gras năduşit de tot.

— Cum te numeşti?

— Pirsucă Ştefan...

— Ce meserie ai?

— Măcelar...

Niculescu se uită bine la el. Era îmbrăcat într-o cămaşă albă, udă la subsuori şi cu nişte pantaloni lustruiţi.

— Ce te-a găsit să vii la noi să-ţi dăm o puşcă?

Omul se posomorî şi întrebă greoi:

— De ce mă mai întrebaţi?

— Nu-i chiar aşa, omule. Ce, crezi că te ducem la vreun botez?

Cei din spate începură să râdă, dându-şi coate.

— Păi dacă n-aveţi nevoie de mine, plec şi singur, zise şi vru să se depărteze.

— Stai, măi frate.

Niculescu îi arătă rastelul improvizat de lângă perete:

— Ia-ţi o puşcă, poftim, să nu zici că suntem băieţi răi. Ia-o şi coboară în curte, aşteaptă să se adune încă nouă inşi şi, când sunteţi o grupă, prezentaţi-vă la instructor...

Măcelarul se depărtă de masă şi stătu câteva minute în fata şirului de arme, înainte de a alege.

— Cine e la rând? întrebă studentul, repede că n-avem timp.

Urma un tânăr buzat şi blond cu părul creţ, îmbrăcat numai într-un pulover.

— Cum te cheamă? îl întrebă Mareş.

— Marinache Gheorghe.

— De meserie?

— Dulgher.

— Câţi ani ai?
— Douăzeci şi cinci.
— Ai fost pe front?
— Am fost.
— Şi de ce vrei să te baţi cu nemţii?
Tânărul tăcu, privi la cei din jur şi dădu din umeri.
— Aşa...
— Ei, aşa! crezi că suntem la cinematograf? O să se tragă cu gloanţe adevărate...
— Ştiu...
— De ce nu te-au mai luat pe front?
— Am fost rănit. Abia am ieşit din spital.
— Şi nu vrei un concediu?
— O să mai am eu concediu...
— Ia o puşcă. Altul... strigă Niculescu.
Mareş îl lăsă. Se apropie de fereastră. Se întunecase bine. Curtea era plină de oameni. Copiii din stradă reluaseră bătălia lor. Se auzeau glasuri subţiri: Buum ! Buum! Te-am omorât, Ionele, cazi, cazi, n-auzi, pa-pac, pac... Din când în când, atunci când se făcea o secundă de linişte, răzbătea vocea preotului din biserică. Uşile erau deschise şi prin deschizătura neagră acum a gangului se vedeau luminile mici ale luminărilor aprinse. Mirosea a tămâie şi ceară topită. Se stârnise puţin vânt. Afară, pe trotuarul sfârtecat, cădeau frunze uscate demult din crengile atinse de bombardamente, de schije. Piuiturile postului de radio acopereau după aceea şi vocile copiilor şi glasul preotului. Pe caldarâmul curţii băteau pantofii şi ghetele voluntarilor.
— Ţine arma bine, camarade, comanda sublocotenentul, aşa, că nu muşcă. Asta nu-i mătură, e puşcă!
Aveau şi militarii umorul lor. Mecanicului nu-i ardea de nimic, nici de dormit n-ar fi putut să doarmă.
Într-un colţ al curţii, câteva femei pregăteau masa de seară în trei cazane, deasupra cărora se ridica un abur alb. Pe pietre fusese aprins focul. Jos, la parter, nişte tâmplari

băteau cu ciocanele. Se ridicau paturi suprapuse. Sosi un camion cu pături. Doi muncitori de la Malaxa, cu care Tomulete lucra de dimineaţă, descărcau şi-l întrebau pe acesta:

— Ne dai un bon, tovarăşe?

Sergentul se supărase:

— Aici merge pe încredere, că n-o să le vindem. Aduceţi mai bine nişte cearşafuri...

Stătuse vântul. Pânza drapelelor de la intrare abia se mai mişca. Mecanicul ar fi stat pe un scaun, dar îi fu ruşine. Îl aştepta pe Dumitrana şi el nu mai venea. Radiofonistul comunica de jos telegramele: Braşovul, bine. Garnizoana Făgăraş, bine. Nemţii se adună undeva în zona Ploieşti. Comunică mai departe. Alo, telegrafule, telegrafule, nu dormi acolo, trimite mai departe. Da, da Ploieşti...

Niculescu striga la cineva.

— Nu te-nghesui, că nu-i pomană.

— Merge şi fără instrucţie, zise omul pirpiriu din faţa lui, un bărbat uscat, cu şalele căzute, parcă ar fi fost tăiat de la mijloc.

— Cum îţi zice, curajosule?

— Stan Gîdea, să trăiţi!

— Fără să trăiţi. Zi-mi tovarăşe...

— Dacă vrei dumneata...

— Ce meserie ai?

— Şofer.

— Ai venit cu maşina?

— Nu, să trăiţi!

— Lasă dracului pe să trăiţi! Unde ţi-e maşina?

— Rechiziţionată.

— Aha. Şi ce cauţi?

— Păi poate v-ajut cu ceva.

— Să-ţi dăm o puşca?

— Ce să fac cu ea?

— De ce-ai venit, omule, aici?

— Păi să v-ajut. În război e nevoie şi de şoferi…

— Ai dreptate, spuse Mareş de la fereastră. Stai pe bancă până vine-o maşină. Altul. Cine urmează?

Niculescu se uită la cel din faţa lui. Bărbatul nu mai aşteptă să fie întrebat cum îl cheamă.

— Ionescu Petre.

— Eşti cam trecut.

Omul, îmbrăcat într-o haină de doc, pătată la rever, avea o privire deschisă, aproape copilărească, deşi părul îi era albit pe la tâmple. Dădu din umeri:

— Nu-i nimic!

— Bine, alege puşca!... Câţi mai sunt la rând?

— Încă vreo zece, spuse cineva.

— Ai obosit? îl întrebă Mareş pe student. Mai lasă-mă şi pe mine.

— Da de unde! protestă acesta, Românu´ are şapte vieţi în pieptu-i de aramă!

De pe scări se auzi un glas, strigând pe nas:

— Speciala, speciala, au intrat nemţii-n Berlin! Niculescu ciuli urechile şi când se încredinţă că se înşelase îi spuse mecanicului:

— Aş fi jurat că-i Gică-hau-hau, dar el săracul a făcut aripioare. Nu ştie nimeni pe unde se află. Cine e la rând?

— Eu.

— Cum te cheamă?

— Guţă Grigore. Daţi-mi şi mie un Zî-Bî...

— Ce meserie ai?

— Cazangiu.

— Pe front ai fost?

— În primul război. Acum am fost mobilizat pe loc. Mareş îi privi mâinile muncite, negre şi late. Omul avea o figură întunecată, cu o gură obosită şi priviri şterse.

— Ia o puşcă. Altul la rând.

Glasul de adineauri care striga „Speciala” se auzi foarte aproape. Pe scări urcau câţiva oameni.

— Spune-i să tacă, hei dumneata de lângă uşă!

— Speciala, au intrat nemţii-n Berlin!

Pe uşă năvăliră patru tineri, numai în cămăşi. Tăcură deodată văzând chipul întunecat al lui Niculescu.

— Dumneavoastră? întrebă Mareş.

— Am venit să ne daţi arme...

Mecanicul îi privi. Erau muncitori, se vedea bine.

— De unde sunteţi?

— De la Herdan...

Studentul uită de ceilalţi şi se ridică în picioare:

— La timp aţi sosit. Tot n-aveam noi pâine. Ia ascultă. Care-i mai mare între voi?

Se înghesui un şchiop în faţă, cu o gură roşie de fată, cărnoasă şi mare.

— Eu.

— Te numesc comandantul aprovizionării. Armata ai făcut-o?

— Nu.

— Nu-i nimic, o faci din mers. Ascultă comanda la mine: până la noapte te duci cu grupa ta (îi arătă pe ceilalţi) şi îmi coaceţi patru sute de pâini, dacă nu mai multe...

— Şi patronul? Ce-o să zică? Cine-i plăteşte făina?

— Gura! Uite ordin de rechiziţie aici. Cum te cheamă?

— Pîrlea Dumitru...

— Aşa... spui patronului că moara se află la dispoziţia forţelor patriotice. S-a înţeles?

— Înţeles...

Tânărul era dezamăgit.

— Păi noi venisem să...

— Lasă tu chestiile astea. Or să se bată alţii mai ai dracului. Voi misiunea asta o aveţi: să ne faceţi pâine...

— Dacă nu ne dă făină jupânul?

— Asta i-ar mai trebui. Unde-i moara? În spatele Regiei, nu-i aşa?

— Chiar aşa.

— Într-un ceas sunt acolo.

Mareş îl întrerupse.

— Nici un ceas, plec eu cu ei chiar acum. Băieţi, după mine!

Tinerii se uitară unul la altul şi-l urmară, fără un cuvânt. În curte mecanicul îl întrebă pe Tomulete dacă nu care cumva un camion pornea spre oraş.

— În trei minute mă duc cu ăştia de la Malaxa. Ei or să vă ducă unde vreţi...

— Bine, aşteptăm.

Brutarii se uitau la instructorii care tot mai strigau:

— La dreap-ta! La stân-ga! Mai repede, camarade, mai repede, hai, că acum se dă stingerea şi vă culcaţi...

Mareş ieşi în stradă. Era întuneric. Uşile bisericii fuseseră închise. Nu se mai vedeau micile lumânări arzând. Pe treptele de piatră, copiii îşi uitaseră coifurile de hârtie. Pietrele baricadei stăteau risipite alături. Mecanicul se apropie de un camion cu o prelată şi întrebă pe un tânăr:

— Voi plecaţi acum?

— Da, răspunse acesta, convins. Să vină şoferul.

— O să ne duceţi şi pe noi până la Herdan...

Făcu semn brutarilor să se urce prin spate în autocamion.

Tinerii nu mai păreau atât de veseli. Mecanicul îşi aduse aminte că nu lăsase vorbă lui Niculescu să-i spună lui Dumitrana să-l aştepte. Dar îşi dădu seama că nici el nu avea timp prea mult.

Se întoarse spre brutari şi-i întrebă:

— Aţi fi vrut să faceţi instrucţie?

Şchiopul zâmbi:

— De, cum ziceţi dumneavoastră, dar parcă ne-am săturat de fabrică...

Se auzi claxonul şi din gang ieşi un om în pas alergător.

— Sus, îi spuse acesta mecanicului. Dumneata eşti comandantul?

— Eu.

— Unde mergem?

— La Herdan, în dosul Regiei.

— S-a făcut.

Se auzi motorul o uşă metalică trântindu-se. Pe urmă vocea şoferului. După aceea, maşina porni cu un zvâcnet scurt.

2

De aici, de la etajul IV al clădirii care adăpostise o societate de acţiuni: „Creditul Imobiliar”, o societate care se ocupase până la război cu vânzări şi cumpărări de case, oraşul părea mort ca după un incendiu sau după o inundaţie. Mareş privea cheiul de piatră al Dâmboviţei şi apa nemişcată între malurile de pământ, fără iarbă. Noaptea trecută, până aproape de zori se trăsese cu artificii în Piaţa Palatului şi lumea întârziase pe la porţi. Acum o îngrijorare surdă luase locul veseliei orelor următoare anunţării armistiţiului. Se ştia că militarii întorseseră armele şi era aşteptat un atac asupra Bucureştiului. Trupele germane în retragere se grupau undeva în marginile oraşului. Forţele patriotice trimiseseră câteva unităţi de soldaţi şi şcoala de ofiţeri de rezervă de infanterie bară drumul spre Ploieşti. Nemţii stăpâneau două aerodromuri; şi aici, în apropiere, îşi menţineau, într-o clădire blocată acum şi apărată cu guri de mitraliere, comandamentul grupului aerian. Situaţia era foarte încordată. Se aştepta ca din clipă în clipă izbucnirea ostilităţilor amânată atâta vreme să aibă loc.

Mareş privea drumul de asfalt de sub cele patru balcoane, nişte balcoane de ciment, cu pavaj alb şi negru, în pătrăţele, ca ale unor table de şah, aşezate una sub alta, cu borduri de flori, apărate de rigle metalice, lucitoare. Treceau în goană vehiculele armatei, în patrulare, cu soldaţi deasupra cabinelor, înarmaţi cu pistoale automate. Jos, la un etaj apropiat, fuseseră uitate câteva scaune de paie şi un sifon albastru care strălucea în lumina soarelui ca un

geam de caleidoscop. Alături, un şezlong tărcat, părăsit, cu pânza umflată de bătaia vântului, te chema să te întinzi, să stai ceasuri întregi şi să asculţi fâşâitul pomilor bulevardului din apropiere.

Geamul din spatele lui era deschis. Se auzea apelul postului de radio, instalat în apropiere încă de dimineaţă. Aerul era mai puţin fierbinte ca jos, la parter, unde se încurcau plantoanele şi curierii. Peste Bucureşti cădea amurgul. Deasupra şoselelor periferice se adunau nori de praf. Camioanele militare transportau în continuare trupe în afara oraşului. Soarele se afla acum după o perdea de plopi verzi-negri, aflaţi undeva spre Uzina de apă sau spre podul Grozăveşti. La câte o adiere, vântul aducea în odaia goală, mirosul vechilor incendii care mistuiseră unele cartiere ale Capitalei, un miros greţos şi acru, ca de oţet. Geamurile birourilor, deschise toate ca nişte guri flămânde spre cer, erau murdare. Pe ele se scurseseră ploile în şuvoaie făcând contururi ciudate. Pe pardoseala murdară şi ea, o suprafaţă de parchet aproape cenuşie, fără luciu, cu un strat gros de amestec de moloz, cărat cu picioarele, erau întinse sârme numeroase, o reţea colorată de fire ca un păienjeniş.

Dumitrana tot nu ridicase capul din hârtiile pe care le avea în faţă, aşezat la un birou vechi, acoperit de un cristal spart şi privea o hartă primitivă, desenată cu creion chimic. Lângă zidurile goale se aflau câteva scaune pe care nu stătea nimeni şi o veche casă de bani, încuiată, într-un colţ, un clasor metalic, cu oblonul căzut în care se umblase de curând. Era curent. Uşile date de perete. Dumitrana nu se mai uita de mult la linia nesigură de creion a hărţii. Căuta obosit la capacul de lemn de sub geamul bine lustruit, urmărind reţeaua vagă de zgârieturi, nişte incizii fine ale timpului. Ofiţerul năduşit, de lângă el, îmbrăcat într-un veston decolorat, cu o diagonală deasupra pieptului, cu cizme prăfuite şi pantaloni pe pulpe, desena ceva suplimentar, ajutându-se de un teu. Cu el trasă străzile din jurul clădirii, încercând, fără să ţină seama de vreun

element topografic, să înfăţişeze pe hârtie, cu aproximaţie, ceea ce lipsea iniţial hărţii. Ofiţerul, un bărbat roşcovan, gras, cu obrazul nebărbierit, tuşea din când în când. Îşi scosese şapca şi o lăsase pe un colţ al biroului, aşezându-se în cele din urmă pe unul din scaunele de lângă pereţi, fără să bage de seamă că e plin de var. Ochii şireţi, căprii ca frunza de tutun, clipiră de câteva ori. Îi închidea din când în când ca să-şi aducă aminte, să confrunte dacă ceea ce desena corespundea realităţii. Pe fruntea asudată avea picături mari de apă pe care le întindea cu palma, cu un gest inconştient, privind câteodată vârful creionului chimic din mână.

— Aici este o altă încrucişare, spunea. Câteva curţi, o stradelă înclinată şi chiar o ieşire îngustă între două imobile.

Mareş nu-l asculta. În odaie se aflau încă cinci oameni care stăteau în picioare, fără să scoată un cuvânt. Ţineau între picioare armele lor negre, aşteptând cu o răbdare ciudată să se isprăvească explicaţiile ofiţerului. Niculescu întorsese un coş de hârtii cu fundul în sus şi se aşezase pe el, fumând nepăsător. Se ridicase până atunci de câteva ori şi umblase la un aparat de radio, aflat pe parchetul nelustruit, sărind peste sârmele subţiri, aruncate peste pervazul ferestrelor, destinate să prindă din eter veştile cele mai noi. Ultima oară, cu vreun ceas în urmă adică, Dumitrana întrebase fără să ia seama la pârâiturile şi trosnetele paraziţilor, amplificaţi de ecourile încăperii fără mobilă.

— E ceva nou?

— Da. Au aflat şi cei de la radio Donau şi ne înjură.

— Să fie sănătoşi. Ce-i în oraş? Ce spune C.C.-ul!

Mareş trecuse în încăperea alăturată şi privise la omul care asculta. Îşi făcuseră semn pe muteşte; urmează ordine. Dar mecanicul ştia că lui Dumitrana nu-i place deloc această tăcere. Nu se trădase cu nimic însă. Sub ochi i se întipărise oboseala nopţilor nedormite. Obrazul îi era vânăt.

Tresărea din când în când, speriat la gândul că ar putea aţipi de faţă cu ceilalţi. Mormăise tot de atâtea ori - răbdaseră de trei ori buletinul de ştiri al postului de radio german:

— Bine, bine, înjuraţi-ne, mama voastră! şi-şi văzuse mai departe de treabă.

Pe urmă sosise ofiţerul şi acum asculta fără răbdare, dar ascunzându-şi enervarea, explicaţiile acestuia. Desenul sectorului oraşului unde se aflau se închega greu. Omul era meticulos şi se părea că încearcă să dea în mod complicat viaţă acestei fâşii de oraş, cu străzi şi grădini, cu poziţii cheie şi noduri strategice, o adevărată ştiinţă militară care nu-l prea interesa pe Dumitrana. Totuşi era important de ştiut la ce te puteai aştepta, pentru că burată asta de sector avea să fie în curând scena unor lupte a căror intensitate nimeni n-o putea cunoaşte de pe acum. Niculescu întrebase mai devreme, cu puţină speranţă în glas:

— Crezi că nu vor da înapoi?

— Cum îi cunosc eu, nu, răspunse ofiţerul. Sunt încăpăţânaţi şi tot mai speră să le vină ajutoare de la Braşov şi Ploieşti. Dacă nu se barează şoselele, Bucureştiul poate fi izolat. Trebuie lichidat cât mai grabnic comandamentul.

— Bine, bine, spuse Dumitrana, obosit.

Primele patrule se întorseseră acum o jumătate de ceas şi raportaseră că în clădirea aflată dincolo de Dâmboviţa, pe malul ei drept, cum veneai dinspre Uzina de apă, nu se vedeau mişcări suspecte. Fusese semnalată numai o grupă de soldaţi germani la podul Mihai Vodă.

Până la ora asta, circulaţia nu se întrerupsese în această parte a oraşului. Dumitrana fusese informat că trupele nemţeşti din Bucureşti se aflau în stare de alarmă şi că nu aşteptau decât un ordin ca să treacă la acţiune. Deocamdată situaţia noului front creat părea nesigură şi liniile de luptă, necunoscute. O ciocnire în oraş nu era de dorit şi

trebuia acţionat repede, hotărât, fără ezitări, ceea ce comandamentul forţelor patriotice ceruse armatei.

Numai că timpul trecea încet şi o nelinişte greu de stăpânit îi cuprinsese pe oamenii din această clădire cu mai multe etaje, aflată undeva în preajma podului Izvor. În odaia plină de praf şi de fum de ţigări se făcuse tăcere. Nu se auzea decât alunecarea creionului pe hârtia de desen şi oftatul uşor al ofiţerului aplecat peste biroul lui Dumitrana. Teul lucitor sclipea din când în când în lumina scăzută a amurgului.

Mareş simţea că se înăbuşe şi se apropie de fereastră. Aerul era fierbinte, uscat. Ar fi băut o căldare de apă şi nu s-ar fi săturat. Nu mai avea răbdare să stea pe loc. Îl privea pe Niculescu. Studentul fuma enervat, aruncând ţigările arse până la jumătate şi ridicându-se de pe coşul lui de hârtii. Ştia ce-l doare; şi pe el îl aşteptau oamenii lăsaţi în seama lui Tomulete şi ofiţerul le spusese că deocamdată nu e nevoie de nici un ajutor pentru că pe nemţi îi vor scoate soldaţii din clădirea de pe malul Dâmboviţei. Dar timpul trecea şi nu se întâmpla nimic. Fuseseră chemaţi de dimineaţă, ajutaseră la evacuarea acestei clădiri, instalaseră aici postul de radio şi aşteptau dispoziţiile.

Cu un sfert de ceas mai devreme, Niculescu îi spusese iritat lui Dumitrana:

— De ce mă ţineţi aici? Ori ne apucăm să facem ceva, ori dă-mi drumul să mă plimb. Am douăzeci şi trei de oameni în grijă şi Tomulete nu le poate face faţă singur. Nu uita că e vorba de nişte civili...

— Şi ce dacă-s civili? se mirase celălalt. Au venit nesiliţi de nimeni.

— Da, dar se vor plictisi curând dacă stau acolo...

Dumitrana râsese, aruncându-şi mâinile lui mari pe sticla spartă care acoperea biroul.

— Ştii că-i bună! Şi dacă se plictisesc? Războiul nu-i operetă! Ce interes avem să luptăm, când putem să-i scoatem pe nemţi din oraş fără un foc de puşcă...

Nu credea ce spunea, dar deocamdată trebuia să-şi coordoneze acţiunile în funcţie de mişcările armatei. Nici lui nu-i plăcea aşteptarea şi meticulozitatea ofiţerului îl scotea din sărite, dar se stăpânise. Studentul văzuse că nu-l poate convinge şi se întoarse la locul lui, aruncându-i lui Mareş:

— Poftim, la el! Parcă eu vreau să mă bat cu orice preţ, dar ei au neveste. Au dormit o noapte la Baia comunală, dacă nu se întâmplă nimic până mâine, nu-i mai ţinem încazarmaţi... parcă nu-i cunosc?

Pe urmă tăcuse fumând câteva ţigări una după alta. Noroc că între timp picară trei curieri, trei necunoscuţi nebărbieriţi şi nedormiţi, cu ochii arşi de febră, numai în cămăşi, cu cartuşiere pe pântece, purtând în mână nişte puşti cum ai ţine nişte ciomege. Erau trei muncitori de la Lemaître, cu bocancii prăfuiţi în picioare, veniţi pe jos, de la capătul celălalt al oraşului. Nu găsiseră nici o maşină.

— De unde sunteţi, neică? îi întrebase Mareş.

— Grupul IV, răspunsese unul cu faţa posomorâtă.

— Şi cum e la voi?

— Linişte.

Dumitrana le arătase scaunele de lângă zid, dar ei nu se aşezaseră. Aduseseră un plic pe care îl desfăcu repede citind hârtiile dinăuntru. Când termină, ridică privirile şi rosti simplu:

— Spuneţi că nu e nevoie de nici un efectiv. Aici lucrează armata cu grupul VI. Puteţi pleca.

— N-aveţi nici o maşină? Am făcut un ceas şi jumătate pe jos.

Dumitrana se întorsese spre mecanic:

— Du-te, Mareş, cu ei şi dă-le taxiul!

Mecanicul îi chemă. Coborâră până la holul blocului unde era o înghesuială cumplită. Pe trotuar aşteptau soldaţi în repaus, cu armele făcute piramide. Mareş căută din ochi cele trei maşini de piaţă pe care le rechiziţionase în dimineaţa aceea. Şoferii dormeau: îl scula pe unul şi-i împinse pe cei trei înăuntru.

— Drum bun. Dumneata te întorci numaidecât, îi spuse şoferului.

Când reveni îl găsi pe student lângă fereastră, privind cheiul Dâmboviţei peste care cădea înserarea. Aerul se umezise puţin şi la unele geamuri se aprindeau luminile.

— Te-ai plictisit? îl întrebase mecanicul.

— Ba bine că nu! Aş vrea să ies în stradă.

— Crezi că putem merge orbeşte?

— Se pierde vreme multă...

Ofiţerul acela roşcovan nu mai termina cu detaliile. După Mareş treaba era simplă. Trebuia un asalt scurt şi hotărât, fără multă vorbărie. O dată lichidată garda nemţească, comandamentul nu mai avea ce să facă. Ştia însă cât de păcătoasă este lupta de stradă şi câte primejdii se ascundeau dincolo de ferestrele cenuşii ale clădirii pe care o vedea de aici. Cu douăzeci şi patru de ore mai devreme, poate, ofiţerii dinăuntru nu s-ar mai fi opus, dar cu trecerea timpului nu se putea să nu fi luat măsuri de apărare.

Privi strada de sub el. De jos se auzeau vocile soldaţilor şi răpăiala bocancilor. Banda lucioasă de asfalt, cu găuri mici, ici şi colo îşi pierdea strălucirea. Peste oraş cădea o ceaţă uşoară, albăstruie. Se vedeau piramidele, câte trei puşti strânse una într-alta, ca nişte căpiţe de lemn. În dreapta intrării aşteptau două taxiuri şi puţin mai departe se zăreau autocamioanele armatei cu cabine kaki şi mitraliere Maxim pe fundul de lemn aşezat deasupra caroseriei. Soldaţii cântau încet, murmurau, vocile lor aveau o oboseală dulce şi şăgalnică. Unii citeau în lumina tot mai scăzută ultima ediţie a *României libere*, tipărită cu litere groase. Trecătorii se grăbeau când ajungeau în faţa comandamentului forţelor patriotice, privind cu curiozitate îngrămădirea de oameni de pe scările blocului.

Ofiţerul terminase. Îşi şterse fruntea umedă de năduşeală şi privi mulţumit planşa de desen.

— Cam asta e, spuse cu satisfacţie. Poate au rămas mici inexactităţi, dar...

— Cum stăm cu armamentul? îl întrerupse Mareş. Pe ce putem conta?

Ofiţerul, obosit, căută cu privirile un scaun pe care să se reaşeze. Niculescu, ca să nu facă o mişcare mai mult, îi împinse cu piciorul coşul de hârtii pe care stătuse:

— Poftim.

Roşcovanul mulţumi şi se aşeză oftând, căutând cu grijă în jos, ca nu cumva să se sfărâme împletitura de nuiele şi să se facă de râs.

— Avem patru mitraliere Maxim, un tun antitanc, ba, nu, două şi puşti.

— Soldaţi? Câţi ? întrebă Dumitrana,

— Cam trei companii.

— N-au fost cerute în altă parte?

— Încă nu.

— Cartuşe ai?

— Destule.

— Dar un tun de câmp?

— Nu.

Dumitrana îşi strânse gura şi căută cu ochii la harta proaspăt desenată ca şi când ar fi vrut să-şi dea seama dacă va fi într-adevăr nevoie de un tun.

— Dacă nu e, nu e, zise cu puţină ciudă şi luă creionul chimic de pe hârtia de calc.

— O să putem folosi tunurile antitanc, spuse Mareş. Au o tragere razantă, de precizie. De altfel cred că nici n-au tancuri în oraş şi chiar dacă ar avea, ar fi greu de manevrat pe străzile astea înguste...

— Crezi? se miră Niculescu de la fereastră.

Ofiţerul surâse cu puţină superioritate, abia observată de ceilalţi.

— Într-o stradă îngustă, un tanc se mişcă cum se mişcă un şoarece într-o cursă...

— Bine, încheie Dumitrana. Dumneata coboară şi blochează străzile din jur. Începând din clipa asta circulaţia este interzisă.

Ofiţerul avu o ezitare. Îşi căută şapca bâjbâind puţin, neobişnuit să primească ordine de la civili. Când o găsi, şi-o aşeză pe cap, îşi strânse cureaua diagonalei de care atârna un pistol şi bătu din călcâie:

— Am plecat, tovarăşe...

Nu găsea cuvântul următor, se roşi, asudă iar, dintr-o dată, şi vru să facă stânga împrejur.

— Dumitrana mă cheamă, domnule locotenent. Dumitrana, spuse. Şi după aceea râse scurt, aruncând creionul pe masă. În cât timp crezi că te-ntorci?

— O jumătate de oră.

— O să mai fie nevoie de oameni?

— Nu, nu cred. Un pluton o să blocheze străzile. Celelalte două vor merge cu mine. Dincolo, în faţa Operei, e tot armata. Trebuie să facem numai joncţiunea.

— Ai curieri?

— Am.

— Ce se întâmplă cu ei?

— Au închis piaţa. Grupul V ţine Calea Victoriei. Noi trebuie să acoperim cât mai repede spatele, pentru a împiedica evacuarea pe străzile laterale.

— N-ai un subaltern care să se ocupe de blocarea străzilor?

— Am, dar răspund personal de operaţie în faţa colonelului.

Dumitrana lăsase creionul şi spusese dezamăgit:

— Nu mă amestec în treburile dumneavoastră. De altfel, raporturile dintre noi sunt de colaborare, nu de subordonare, aşa că pot oricând să ascult de sfaturile dumitale. Numai că ar trebui acţionat mai repede Aştept din minut în minut ordinele C.C.-ului.

Ofiţerul bătuse încă o dată din călcâie.

— Mă voi întoarce imediat ce termin...

— Nu mai târziu de o jumătate de oră.

— S-a înţeles.

Locotenentul salută şi ieşi. Îl auziră coborând scările grăbit. Dumitrana privi la oamenii necunoscuţi din faţa biroului care aşteptară până atunci. Erau cinci muncitori de la Vulcan, în salopete lustruite, veniţi direct din uzină. Aveau pistoale la brâu şi câte o cartuşieră ca şi cei trei curieri. Unul, înalt, cu o mustaţă galbenă, tunsă, cu ochi galeşi de femeie, stătea mai în faţă, cu un picior înainte, în poziţie de repaus. Nu se aşezaseră nici ei şi nu scoseseră nici un cuvânt, ca să nu-l tulbure pe comandant.

— V-am uitat, bată-vă Dumnezeu să vă bată, spuse Dumitrana zărindu-i. Ce-i cu voi?

— Păi am venit să vedem ce-i de făcut? mormăi omul din faţă, cel cu ochii muiereşti.

— Cine v-a trimis?

— Suntem din sectorul de Negru, se amestecă unul din spatele lui, un ciocănar îndesat, cu braţe scurte şi musculoase. Au zis să ne prezentăm şi să stăm la ordinele dumneavoastră.

Mareş îi privi. Erau bărbaţi în vârstă care făcuseră probabil războiul sau cel puţin instrucţia militară.

Niculescu mormăia nemulţumit ceva în spatele lui.

— Ce-i? i se adresă Dumitrana, auzindu-l.

— Poftim, toată lumea e prezentă şi ai noştri stau şi dorm...

— Lasă fleacurile. Cum vă cheamă, tovarăşi?

Oamenii se înghesuiră mai în faţă şi îşi spuseră numele pe rând:

— Purcară Ion.

— Vasilică Ion.

— Anastase Tudor.

— Marinache Marin.

— Ionete Gheorghe...

Purcară, cel cu mustaţa galbenă ca şofranul, avea sfoară la limbă:

— Nu-ncepe o dată? Că mi s-o făcut dor de drăgălaşii ştia de nemţi, să mi-i înţep niţel.

— E careva comunist? întrebă Mareş.

Oamenii se priviră.

— Da, toţi, răspunse ciocănarul.

De dincolo, din camera unde era instalat postul de radio, se auziră semnale repetate.

— Alo, Triunghiul? Triunghiul ? întreba operatorul. Da, aici T. 4, T. 4, s-aude?

Urmă un ţăcănit şi apelul unui telefon. Apelul se întrerupse şi operatorul apăru în uşă:

— Comitetul Central, tovarăşe Dumitrana...

Niculescu îşi aprinsese a cincizecea ţigară în ziua aceea. Mareş vorbea cu muncitorii de la Vulcan.

— Cum a fost la voi?

— Numa' cu carcere ne-o ţinut Mareşalul. Numa' că n-am dormit. Am făcut o gardă sub nasul lor. Şi-i povesti în câteva cuvinte cum se antrenaseră în adăpostul antiaerian al uzinei - fără să-i ştie nimeni, făcând pe pompierii. Când termină adăugă: Şi cum om auzit că s-o răsturnat cu zgaibaracile în sus, guvernul, gata ne-om prezentat la sediu, la Apărare.

De dincolo se auzea vocea lui Dumitrana:

— Bine, bine, s-a înţeles, tovarăşe. Într-un sfert de ceas plecăm. Până în zori vom curăţa locul...

Operatorul bătea din nou semnalul:

— Da, se vorbeşte, se vorbeşte. Aşteaptă...

Dumitrana se întoarse, îşi privi ceasul şi le spuse:

— E gata. Nemţii nu vor să capituleze. În seara asta o să ne batem.

— În sfârşit! oftă Niculescu.

— Şi voi? îi întrebă Mareş pe cei de la Vulcan.

— Păi, de vreme ce-am venit aici, mergem unde ne-oţi duce...

— Luaţi deocamdată câte un scaun, că am să vă arăt câte ceva. Nu vreau să vă trimit în stradă obosiţi.

Scaunele fură aduse în jurul biroului pe care stătea întinsă hârtia de calc cu schiţa locotenentului. Dumitrana le arătă un pătrat:

— Ăsta-i sectorul din care trebuie să-i scoatem pe nemţi. Are cineva un creion roşu la el?

Se căutară cu toţii în buzunare. Unul dintre muncitorii de la Vulcan găsi un ciot cu vârful albastru.

— E bun?

— Bun, râse Dumitrana, privindu-i capătul mâncat. Numai la grădiniţa de copii găseşti unul la fel. Trase după aceea cu vârful colorat nişte linii groase. Cunoaşte careva foarte bine cartierul?

— Eu, răspunse numaidecât Mareş.

— A, da, uitasem că am lucrat amândoi într-o vreme la Arsenal, pe timpul grevei. Atunci iei comanda grupei care va ataca clădirea din spate. Îţi convin oamenii pe care-i ai aici? O să-ţi mai dăm şi câţiva soldaţi.

Mecanicul îi privi pe rând.

— Da, spuse.

— Bine atunci. Iată cele două poduri din piatră care duc spre străzile din spate...

Mareş privi desenul.

— Ştiu, nu e nevoie de hartă.

— Voi trebuie să împiedicaţi evacuarea arhivei, dacă există o arhivă şi cred că există. Cine vrea să scape, trebuie curăţat. Am prefera oameni vii, dar...

— S-a înţeles, şefule.

— O să aveţi de furcă cu ei. Crezi că-ţi ajunge o grupă?

Mecanicul făcu o socoteală scurtă.

— O să fim şaptesprezece oameni.

Îl puse şi pe Niculescu.

— Destui.

— Bine. Eu cu ceilalţi vom ataca din faţă. Clădirea se află dincolo de chei. Trebuie forţat unul din poduri sau să se treacă direct prin apă.

Niculescu care tăcuse până atunci se ridică de pe coşul lui de hârtie, întors cu fundul în sus.

— Sunt mai mulţi ofiţeri. Or să se bată ca nişte câini. Dar cu două plutoane de soldaţi... şi după spusele locotenentului mai trebuie luaţi în seamă şi ceilalţi, plutoanele colonelului care au blocat piaţa şi Calea Victoriei...

Dumitrana se apropie de fereastră. Ceilalţi făcură la fel. Era aproape întuneric. Dâmboviţa lucea stins sub cerul negru.

— Podurile trebuiesc luate cu orice preţ, zise. Cred că le-au blocat şi sunt sub snopul lor de foc.

— Dacă au armament greu? întrebă Mareş.

— Nu cred. Doar câteva mitraliere, cei mult. Comandamentul nu era o unitate operativă. A, să fi ştiut ei din timp...

— Vor încerca să iasă oricum, să ajungă la o cale de acces.

Dumitrana îl privi pe mecanic.

— Cunoşti bine străzile, nu-i aşa? Trebuie să faci un ocol mare şi, prin spatele Operei, să ajungi în apropierea clădirii. Dacă ai căile laterale de acces în mână, n-au pe unde să scape. Un foc concentrat şi nici musca nu mai trece.

Niculescu dădea nemulţumit din cap.

— Dar dacă au şters-o!

— Nici nu le trece prin cap. De aici controlează oraşul. E de ajuns o singură breşă şi au Bucureştiul în palmă...

Studentul înţelese că situaţia nu era atât de uşoară.

— Uiţi aerodroamele? Aviaţia lor stă gata să decoleze. Nu au prea multe avioane, dar ar putea să trimită de undeva... Trebuie o operaţie scurtă, aşa încât să creadă că au de-a face cu forţe mari. Ceva rapid şi hotărât. Să aibă impresia că vor fi sufocaţi între două focuri.

Dumitrana se întoarse la birou şi ceilalţi se aşezară iar pe scaune.

— Îţi ajunge pistolul tău automat?

— Cred că da, spuse Mareş.

— Ne-ar trebui nişte grenade, dar de unde să le luăm?

— O să găsim şi grenade.

— Cine nu ştie să mânuiască armele? întrebă iar Dumitrana.

— Cu puşca asta îi ca şi cu muierea: trebuie să ştii s-o gâdili, zise Purcară cu haz.

— Cum se întoarce ofiţerul, îl întrerupse Dumitrana, adresându-se mecanicului, pleci cu oamenii tăi şi răspunzi de spatele clădirii. Am să ţin tot timpul legătura cu voi printr-un curier.

Se mai uită la schiţa locotenentului şi făcu două cruciuliţe în dreptul podurilor.

— Dacă punem mâna pe ele, nu mai au ce face. O dată ce ajungem în faţa Operei şi ne întâlnim cu ceilalţi, kaput! O să fie o noapte grea, dar cred că asta nu vă sperie...

Niculescu era furios pe el însuşi. Uitase să ia numărul de telefon al Băii. Dacă l-ar fi avut, ar fi putut să-l cheme pe Tomulete cu câţiva oameni aici, deşi Dumitrana credea că nu va fi nevoie pentru că înăuntru comandamentului nu erau prea mulţi nemţi! Ca să-i treacă nervii, deschise iar aparatul de radio, fără să mai ceară voie. De altfel, Dumitrana terminase de dat instrucţiuni şi-i spunea 1ui Mareş râzând:

— Iată-mă şi strateg... Băieţi, se adresă şi celor de la Vulcan, să nu mă faceţi cumva de râs.

Ionete - chip smochinit de forjor obişnuit cu focuri mari, cu riduri mărunte, cu doi ochi cenuşii de iepure - dădu din gură pentru toţi:

— Nici o grijă, tovarăşe. Numai să înceapă petrecerea asta o dată că m-aşteaptă copiii acasă...

— Care copii? întrebă Vasilică Ion, un vagonetar slab, cu vorba îngânată, hâtru şi el, moale şi cam leneş, sprijinit în puşcă cum te-ai sprijini într-un ciomag: Ai de i-ai făcut prin mahalale...

Mareş aprinse un bec şi studentul tot mai umbla la aparatul de radio care hârâia şi scotea un zgomot enervant

de paraziţi. Se auziră crâmpeie de melodii, câteva voci frânte de femei şi Niculescu îl rugă pe Ionete să lege sârma antenei de calorifer. Vocile crainicilor se desluşiră mai tare, dar încă neclar.

— Maica lui Dumnezeu, aia din cer! înjură Niculescu ascultând lângă difuzorul acoperit cu pânză, dau buletinul meteorologic. De asta ne arde nouă acum?

Ceilalţi nu spuseră nimic. Trăgeau cu urechea scoţând ţigările din buzunare. Un vals, o voce iritată, apoi acordurile unei simfonii, iar câteva voci amestecate, un bărbat care ţinea un discurs cu mari pauze între cuvinte, ca şi când le-ar fi căutat cu grijă atunci şi un gol de emisie, o linişte nefirească, pe urmă iar un cântec, un marş dur, nemţesc, sacadat, cu tobe şi trâmbiţi până când Dumitrana spuse tare:

— Lasă-i dracului! Vom afla în curând totul. Operatorul ţine legătura cu C.C.-ul.

Niculescu avea chef să spună un cuvânt mare, să-i facă pe ceilalţi să înţeleagă la ce acţiune importantă vor porni.

— Habar n-aveţi ce-a însemnat ieşirea României din război. Cu Balcanii e ca şi când nemţii le-ar fi zis: adio ! Frontul de răsărit seamănă acum cu un şvaiţer.

Dumitrana îşi privi ceasul.

— Ce dracu face locotenentul de nu mai vine?

Se ridică de la birou, trecu peste sârmele întinse în tot lungul camerei şi se apropie de fereastră privind afară.

— În seara asta n-o să se mai tragă cu artificii, spuse uşor, ca pentru el. Vă daţi seama ce-ar însemna să pierdem Bucureştiul?

— Cum să-l pierdem, tovarăşe? se miră Ionete. Păi noi de ce suntem aici? Uite, dacă vreţi să ştiţi, toţi stau gata să sară. Oamenii n-au arme, dar dacă o fi groasă, ieşim cu muieri, cu copii. Cu apă fiartă şi tot ne batem... Abia a răsuflat omenirea că am scăpat de nemţi şi noi, adică, să-i lăsăm sa ne facă terci?

— Să coborâm, zise Dumitrana, privindu-şi încă o dată ceasul. Ofiţerul mai are cinci minute. Să nu mai pierdem vremea. E cineva obosit?

Coborâră. Birourile clădirii, cu toate luminile aprinse erau pustii. Mai jos, la etajele inferioare, prin uşile date de perete se zăreau vechi rafturi aruncate pe parchet şi pe pereţi rămăseseră pătrate mai albe, pe locurile unde altădată atârnau tablouri, cărate cine ştie unde. Prin colţuri, grămezi de hârtie, acte probabil, controlate în grabă şi lepădate. Într-o odaie de la etajul al doilea văzură o casă de bani cu uşile căscate. Vântul arunca praful de colo până colo. Becurile ardeau aici în permanenţă pentru ca uzina electrică să controleze dacă instalaţia funcţionează. Cum camuflajul se ridicase fără ordin, din entuziasmul general, deasupra oraşului sclipeau primele luminiţe ale nopţii.

Jos, în holul spaţios, se loviră de mulţimea soldaţilor. Într-un fotoliu spintecat de o baionetă stătea un caporal care citea un ziar. Dumitrana îl întrebă dacă nu s-a întors comandantul. Subofiţerul se ridică şi bătu călcâiele, recunoscându-l.

— Acuşi trebuie să pice, domnule... tovarăşe...

Soldaţii se aşezaseră pe ciment şi vorbeau cu glas tare. Fumul de tutun făcuse aerul de nerespirat. Nu deschiseseră uşile şi ventilaţia se făcea greu, printr-un geam mic.

— Plecăm? întrebă unul.

— Când?

— Unde?

Vorbele se încrucişau. Oamenii îşi aruncau pachete de ţigări. Afară era aproape întuneric şi nu se vedeau decât chipurile plantoanelor care păzeau. Era mai răcoare. Pe trotuarele ciupite de schije trecură câteva femei. Granitul pietrelor străzii luci mort încă puţin timp. Peste drum era un scuar, înconjurat de un gard mic de ciment. Pe iarba bătătorită se jucau două fetiţe cu o minge mare, albastră în lumina unei ferestre deschise. Sfera de cauciuc era aruncată de la una la alta cu o traiectorie foarte înaltă, când

conturul i se pierdea din pricina culorii, o secundă numai, în cupola întunecată a nopţii. Câteodată mingea cădea în gol. Probabil că fetiţele n-o mai vedeau bine şi atunci se auzea un zgomot sec, căderea ei pe pământul uscat, acoperit cu iarbă rară. Fetele exclamau tare, se certau câteva clipe, pe urmă iar se făcea tăcere şi deodată toate clădirile din jur pierdură ultima lumină a zilei şi o umbră violetă se aşeză pe faţadele imobilelor. Mai sus, la etajele unui bloc din apropiere, se trăgeau perdelele negre de camuflaj. Prin ferestrele deschise se auzeau voci de femei şi bărbaţi.

Mareş privi stelele îndepărtate, palide şi tremurătoare mutându-se în cer după o mişcare fără timp, cu precizie, pe traiectorii vechi, după o matematică misterioasă. Îşi aminti o clipă de Marta, de chipul ei împietrit pe targa de pânză şi refuză să se gândească la ceva.

Se apropie o maşină cu farurile mici. Probabil că locotenentul îşi terminase treaba. Se auzi frâna şi fâşâitul uşor al cauciucurilor. Scuarul era pustiu. Cele două fetiţe plecaseră. Mecanicul privi locul părăsit. Lângă nişte tufe retezate de liliac erau două bănci goale. În faţă, o fântână arteziană din care nu mai curgea de multă vreme nici un fir de apă. Locul bătătorit, fără iarbă, din mijloc era singurul lucru care se mai distingea în lumina neclară. Dumitrana vorbea cu ofiţerul. Mareş nu auzea nimic. Voia să stea numai puţin pe banca aceea, să nu mai simtă oboseala care-l cuprinsese.

Felinarele străzii se aprinseseră pe neaşteptate. Nu toate, câteva, pentru că unele dintre globuri erau sparte şi nu mai aveau becuri de mult, dar lumina lor fu cu totul neaşteptată. Soldaţii dădură buzna afară, mirându-se cu glas tare.

— Ăştia au uitat că nu s-a terminat războiul...

— Ba s-a terminat, camarade, zise cineva din întuneric, bine au făcut că au aprins luminile.

— Şi dacă ne bombardează nemţii la noapte?

— Le stinge cineva...

Se auziră comenzi scurte. Locotenentul raportase că străzile fuseseră blocate şi acum plutoanele se refăceau afară pe trotuar. Armele pocneau în palmele aspre ale soldaţilor.

— Mai repede, mai repede! zise cineva gâtuit. Acum plecăm... Începe distracţia...

— Mareş! strigă Dumitrana.

— Aici, răspunse mecanicul.

— Ia-ţi plutonul în primire. Niculescule, mergi cu ei! O să aveţi un caporal de ajutor. Şi voi, se adresă celor de la Vulcan, hai, lângă ei, eu rămân cu ceilalţi.

Zece soldaţi se apropiară în şir indian. Comandantul grupei îi inspectă cu o privire iute şi le dădu repaos.

Mareş veni în faţa lor, îl trimise pe caporal în rând, făcu şi civililor un semn să se alinieze şi spuse scurt:

— Grupă, ascultă comanda la mine. Drepţi!

Muncitorii de la Vulcan lipiră călcâiele cu întârziere, dar acum nu mai era timp pentru instrucţia individuală.

Dumitrana îi privi pe rând. Locotenentul aştepta alături. Era mulţumit, dar şi puţin îngrijorat.

— Tovarăşi, prieteni, se adresă Dumitrana soldaţilor. Partidul Comunist Român vă cere să luptaţi pentru apărarea Bucureştilor. N-o să vă spun prea multe. Nu e nici timp şi nici nu trebuie... voi vă daţi seama...

Comandanţii de plutoane adunau în stradă celelalte grupe. Cuvintele lui Dumitrana fură acoperite de tropăitul bocancilor soldăţeşti. Terminase scurtul său discurs şi caporalul nu ştiu dacă trebuie să comande pentru el un „să trăiţi!” Până se hotărî, Dumitrana se întoarse spre locotenent.

Strada pustie, luminată de felinarele rare, lua ochii tuturor. Lumina bogată, cu care nu mai erau obişnuiţi, le dădea o veselie ciudată. Niculescu care umbla cu un pistol automat la şold şi-l aşeză mai bine, mângâindu-i încărcătorul metalic şi întrebă jumătate în glumă, jumătate în serios:

— Pot să sting becurile astea cu o rafală, că e prea multă lumină pentru seara asta...

Mecanicul mai numără o dată oamenii. Erau şaptesprezece cu el. Zece soldaţi şi şapte civili. Se hotărî să-i împartă în două grupe şi să dea comanda uneia din ele studentului.

— Alege-ţi încă opt oameni, îi spuse. Eu rămân cu restul. Facem două patrule. Punct de întâlnire: spatele Operei. Cunoşti locurile?

— Cum să nu!

— Atunci la staţia de benzină.

— Bine.

— Porneşti primul. Cine merge în grupa tovarăşului Niculescu?

Ionete şi cu Anastase Tudor se apropiară de student. Restul până la nouă fu completat cu soldaţi, între care şi caporalul.

— Cartuşe aveţi? întrebă Mareş.

— Avem, răspunseră câţiva.

Mecanicul îşi verifică arma automată de pe şold. În buzunarele pantalonilor avea şase încărcătoare. Niculescu îşi cercetă închizătorul.

— Merge?

— Merge.

Dumitrana se apropie de ei.

— Gata, băieţi?

— Gata, şefule, răspunse studentul.

— Vezi să nu te scapi în pantaloni. Acuşi să te văd că numai gura era de tine... Noroc! Eu plec cu locotenentul şi cu celelalte plutoane, după voi...

Le strânse mâna repede şi se întoarse spre soldaţii care aşteptau alături în umbra clădirii, aliniaţi, lovindu-şi uşor armele cu palmele.

Niculescu, urmat de oamenii săi, porni repede. Trebuia străbătută o porţiune scurtă, acoperită, şi de acolo începea cheiul Dâmboviţei, ascuns în întuneric. Când încheietorul,

caporalul, dispăru din vedere, Mareş făcu semn celor de lângă el:

— Gata, după mine, marş...

În clădirea comandamentului rămăseseră câteva plantoane pe care locotenentul le muştruluia cu glas scăzut. Pe trotuare nu mai trecea nimeni. Nu se auzea nici măcar cunoscutul zgomot de vehicule. Soldaţii aşteptară în linişte, grupaţi pe plutoane. Dumitrana şi locotenentul ciuliră urechile. Strada era pustie. Îşi priviră ceasornicele. Cu cât schimbul de focuri avea să înceapă mai devreme, cu atât însemna că sunt nemţii mai aproape de punctul acesta.

Trecură zece minute, apoi încă două...

Cheiul era neluminat. Cele două maluri ale apei anemice şi leneşe stăteau cufundate într-un întuneric dens. Faţadele clădirilor de pe stânga Dâmboviţei aveau o sticlire translucidă. Aici căzuseră în aprilie bombe şi spărseseră plafoanele unor clădiri cu mai multe etaje. La câte o răbufnire de vânt se auzea scurgerea molozului prin grinzile incendiate numai pe jumătate.

Alergau uşor, cu armele pe şold, gata să tragă din mers. Gâfâiau şi încetineau ritmul din când în când. Mareş îşi aminti că lipise cu ani în urmă nişte afişe pe zidurile unei cazărmi, în apropierea podului Mihai Vodă. Era cu Ina într-o noapte plină de ceaţă, primăvara, când un ger întârziat, pe la miezul nopţii le îngheţase mâinile în care ţineau bidineaua şi cutia cu clei. Către dimineaţă, în zori, frigul nu le mai înţepa mâinile. Deasupra străzilor se lăsase o perdea albicioasă, târându-se peste Dâmboviţa, spre podul Grozăveşti. Nu se mai vedea decât la doi paşi şi pe o astfel de vreme puteai să lipeşti un manifest şi pe poarta raiului, parcă aşa spusese Ina. Era îmbrăcată într-o rochie de stofă, închisă la gât şi peste umeri îşi aşezase o broboadă. Avea părul umezit şi o gură frumoasă, cu dinţi strălucitori. De sub planşeul Dâmboviţei ieşeau vagabonzii rebegiţi, scuturându-şi spinările ca să se încălzească. Când

terminaseră treaba, se opriseră în faţa unei brutării şi cumpăraseră o pâine neagră, caldă, cu un miros neînchipuit de plăcut de grâu copt şi mâncaseră cu lăcomie. Se luminase bine şi trebuiau să zvârle bidineaua şi cutia cu clei. Ina îl sfătui s-o ascundă undeva, dar n-aveau timp. O aruncaseră pur şi simplu peste digul de fier ruginit şi priviseră cum se rostogoleşte până în apă. Deasupra oraşului plutea un nor de pâclă. Copacii aveau un înveliş argintiu de sticlă, parcă i-ar fi ambalat cineva în staniol pentru o sărbătoare apropiată. Urmase apoi o dimineaţă turbure, incertă, cu cerul nehotărât, cu vânt şi cu praf mult pe străzi. Umblaseră până la 11, fără să simtă oboseala nopţii pierdute şi când se despărţiră ea îl sărutase scurt pe obraz...

Mareş se opri dintr-o dată, părându-i-se că aude paşi pe caldarâmul pustiu. Privi trotuarul întunecat din faţa lui. Ceilalţi nu mai respirară o secundă. În faţă era un zid ascuns de beznă. Se vedeau golurile ferestrelor smulse, cu mici dreptunghiuri albe de zid interior. Nu mişca nimeni. Pe un gard foşnea un frunziş de iederă. Porni mai departe, căutând dincolo de dâra albicioasă a Dâmboviţei care-i despărţea de malul celălalt. În curţile mari, cu pomi numeroşi, se mişcau valuri somnoroase de frunze negre la vântul de noapte, nişte talazuri grele, obosite de vară. Lângă apă, pe trotuarul de granit, era mai lumină, dar nu voia să intre în bătaia patrulelor nemţeşti, dacă ele s-ar fi aflat prin apropiere. Din spate, deasupra oraşului se auzea fâlfâirea fumului ieşit din coşul imens al Uzinei electrice. Dincolo de bariera oraşului şi mai departe, către periferii, o sirenă stinsă, răguşită, pufăi scurt. Dâmboviţa unsuroasă avea câte un sclipăt albăstrui, cum s-ar întoarce un peşte în somn, plutind pe o apă moale. Dinspre Calea Victoriei, pe o stradelă înclinată, cobora o trăsură încărcată cu cheflii. Se auziră copitele cailor bocănind pe pietre şi cântecul neruşinat al unei femei bete. Când echipajul trecu, unul dintre muncitorii de la Vulcan scuipă cu dezgust:

— Mama voastră! La plug o să vă punem!

— Se bucură şi ei că au scăpat de război, îl potoli Marinache Marin.

Se apropiau de piaţeta din faţa hotelului Princiar. Aici, mecanicul se aştepta să vadă câteva taxiuri, lângă staţia de benzină, dar nu se zărea nimic în afară de pompa ca un contur de manechin metalic, cu un cadran alb, lucind uşor. Dughenele anticarilor stăteau închise de mult (aceştia le încuiau cum se însera). Liniştea desăvârşită nu-i plăcu. Se întrebă unde o fi ajuns Niculescu cu grupa lui şi în aceeaşi clipă auzi prima rafală venită dinspre Vama Poştei: tra-tra-tratatata-tra-tatata...

Oamenii se strânseră ciorchine lângă el.

— Ei, cum vă place? îi întrebă Mareş, oprindu-i cu un gest scurt. Aveţi copii care v-aşteaptă?

— Dar cum crezi? râse uşor, cu puţină spaimă, Marinache Marin.

— Care vrei acasă poţi să te-ntorci, glumi cu glas aspru mecanicul şi se uită înaintea lui.

Se făcuse linişte. Grupa lui Niculescu nu răspunsese încă focului. Ce dracu se întâmplă? se întrebă Mareş. Se aflau sub gardul de cărămidă al unei curţi. Dincolo de zidul înalt nu se auzea nimic. Sus, la o clădire din apropiere, cineva închidea repede nişte obloane. Priviră. Mai rămăsese un geam luminat şi în încăpere, în faţa unei perdele mişcate de vânt, se zărea silueta unei femei. În mod normal, gândi mecanicul, dacă nemţii ar fi vrut să apere podul, ar fi trebuit să instaleze o mitralieră chiar aici, în locul în care se afla cu oamenii lui, pentru că numai aşa puteau să ţină între două focuri trecerea îngustă peste râu. Poate nu avuseseră timp să o facă. Aproape că-i părea rău că-l lăsase pe Niculescu să plece înaintea lui. Cum îl ştia zăpăcit... Noroc că-l avea pe încheietor cu el.

Tot linişte. Nici o mişcare. O clipă, două, trei. Apoi paşi de oameni alergând spre tipografiile din spatele magazinului Lafayette. Mareş îşi scoase pistolul automat atârnat cu o

curea de gât. În spatele lui se auziră închizătoarele celorlalte arme.

Tăcere, numai tăcere. Tăcere şi pândă. Pietrele piaţetei luceau uşor în lumina stelelor de vară. Ceasul pompei de benzină părea un cerc de ţintă la tir. Se vedeau cifrele fosforescente şi acul cu vârf galben şi cei doi cilindri de sticlă în care nu mai urca de mult benzina. Jos, în locul unde opreau altădată maşinile, era o porţiune mai unsuroasă, de la vechile pete de ulei. În stânga, fereastra deschisă, luminată spre noapte şi femeia care se pieptăna nepăsătoare. Uite-i umbra uşoară, cenuşie, mişcând braţele de aer, ca într-un joc chinezesc. Auzise în anii aceştia atâtea împuşcături încât n-o mai tulbura nimic.

Tăcere şi pândă. Vântul de noapte bătea uşor. Dincolo de gheretele anticarilor foşneau nişte pomi cu coroane bogate. umeziţi puţin. Peste cheiul de piatră plutea un nor de praf. O aură roşcată-albicioasă, deasupra limbii de apa fără strălucire. Rar se declanşa un clipocit. Puţin mai departe, sub cel de-al doilea pod, se afla un grătar care se ridica şi se lăsa. Pe acolo ar fi trebuit să urce după aceea Dumitrana cu oamenii lui dacă voiau să ia clădirea prin surprindere, să cadă în unghiul mort al mitralierelor nemţeşti...

Dâmboviţa bolborosea. Vremea trecea încet, ca şi când timpul s-ar fi împotmolit undeva.

Podul de piatră se vedea bine acum. Noaptea căpătase o strălucire ciudată, neobişnuită. Undeva, dincolo de cupolele oraşului, luna se ridica uşor. Deocamdată cerul căpătase transparenţa apei, era albăstrui ca o bluză de femeie, o bluză de primăvară, străvezie, uşoară...

— Ta-tata-ttaaa-ta...

Clănţănea o mitralieră aproape. O salvă scurtă şi imediat se auziră şipcile retezate într-un gard, o cădere uşoară pe iarbă, undeva într-o curte. Piaţa era traversată de trei bărbaţi care fugeau disperaţi spre intrarea hotelului părăsit, ţinându-şi pălăriile în mâini. Aceştia o nimeriseră prost. Unul se împiedică şi ţipă fără motiv. Se ridică şi iar fugi. Nu

trase nimeni. Nici măcar nu-l atinseseră. Frica... După aceea, altă trăsură trecu moale pe asfalt. Ecoul străzii între ziduri înalte şi liniştea plină de primejdie.

— Ce facem, tovarăşe? întrebă din spate Purcară.

— Ai răbdare şi vorbeşte mai puţin.

Încă trei sau patru minute. Mecanicul simţea primejdia undeva în apropiere şi nu ştia ce-l făcea să ezite să traverseze primul piaţeta. Totdeauna avea senzaţia aceasta înaintea unui lucru neplăcut. Poate era şi puţină teamă. Unde era Niculescu, pe unde trecuse?

— Răriţi rândurile! spuse în şoaptă, hotărât.

Oamenii se depărtară unii de alţii. Cei trei muncitori de la Vulcan aveau pe şold câte un sac de pânză în care se aflau încărcătoarele de schimb. La mişcările lor scurte, trădând încordarea şi enervarea, cutiile de metal scoaseră un zgomot de fier frecat.

— Când o să treceţi, plecaţi-vă bine şi fiţi atenţi la pod, mai zise Mareş. Porniţi câte unul, din două în două minute. Când ajungeţi dincolo de jumătatea drumului, culcaţi-vă cu faţa la pământ în poziţie de tragere.

Iar se auziră câteva rafale scurte de pistol automat, de data aceasta de pe cheiul pe care se aflau. Sunetul era aproape asurzitor, sporit de ecourile pieţei goale. Urmă un răspuns:

— Tac-taca-tata-taaa...

Şi alături clinchetul gloanţelor înfipte în asfalt sau în piatră, în orice caz într-o suprafaţă dură, cum s-ar izbi nişte bondari orbi de o bucată de marmură.

„L-au văzut pe Niculescu”, îşi spuse Mareş.

— Care treci primul? întrebă după aceea.

Un soldat se apropie.

— Noi o să-ţi acoperim trecerea.

— Dincolo de pod sunt patrule.

— Mergi repede, fără să-ţi fie frică.

— Nu mi-e frică, spuse soldatul cu o veselie mirată, şi porni dintr-o dată, aplecat ca o broască, alergând caraghios.

Străbătu vreo patruzeci de metri şi ajunse la gheretele anticarilor. Nemţii nu trăseseră. Soldatul stătu câteva clipe în picioare şi răsuflă. Apoi se culcă lângă un copac aflat pe îngustul trotuar de asfalt de lângă cheiul de piatră. La jumătatea drumului, când încetase să mai alerge cu aceeaşi repeziciune de la început, de foarte aproape se auzi o salvă scurtă. Peste pod se aprinseră câteva luminiţe roşii, acoperite repede de un nor verzui. Omul se aruncă cu un reflex la pământ şi începu să se târască de-a buşilea.

— Foarte bine, zise Mareş încet. Merg foarte bine.

Într-o clipă îndreptă pistolul său automat spre direcţia focurilor şi începu să tragă, spunându-le şi celorlalţi să facă la fel:

— Tir apăsat la stânga, fără să vă opriţi.

Muncitorii de la Vulcan nu ridicară armele. Aşteptară liniştiţi.

— Acum schimbaţi poziţiile, le spuse, şi se târâră cu toţii pe sub zidul de piatră la câţiva metri mai în sus.

Al doilea soldat ajunsese sub copacul de lângă chei.

— Aşteptaţi puţin...

Se gândi şi-i spuse celui de-al treilea, lui Ionete:

— Mergi în zigzag, mai pe lângă zid. E mai sigur.

De fapt nu ştia unde se află grupa lui Niculescu şi îşi dădu seama că nu mai aveau timp de pierdut. Altfel, ar fi ocolit pe o stradela care începea de la capătul zidului, dacă nu cumva era blocată de nemţi.

Plecă şi Ionete. Alerga cu paşi mari, aplecat înainte Nu trosni nici un foc. Sus, la geamul casei alăturate, tot mai ardea lumina. Mecanicul se uita peste apă, căutând să distingă siluetele patrulei nemţeşti. Nu se vedeau decât faţadele întunecate ale clădirilor părăsite la bombardament şi ferestrele comandamentului, bine închise, dincolo de care pândeau cu siguranţă ofiţerii. Dâmboviţa se albise puţin la

lumina crescândă a nopţii cu lună. Peste zid atârnau câteva crengi firave, mişcate de vânt. Asta îi făcea pe cei rămaşi să ridice mereu ochii pânditori în sus.

Dincolo de Casa de Depuneri se auziră iar focuri de armă.

— Acum trecem toţi deodată, spuse Mareş, la intervale mici. Nu mai e timp de pierdut. Haide, cât mai departe de mijlocul pieţei, în marginea ei.

Porni un soldat, apoi Purcară şi celălalt muncitor de la Vulcan, după aceea iar soldaţi. Se auziră gloanţele, aproape. Piuitul lor straniu aducea cu ciupirea coardei unui violoncel. În zid se striviră câţiva plumbi, cum ai strivi nişte muşte de metal. Urmă un rap-rap venit de dincolo şi răspunsul celor de sub copac. În întuneric păru că se aprind brusc artificii: mici lumini galbene-roşcate. Tăcere scurtă, iar clănţănitul unei mitraliere: rap-rap- rap... şi apoi pocnete înfundate ca nişte dopuri scoase. Patrula germană avea cel puţin şase oameni. Asta se simţea după frecvenţa loviturilor. Servanţii mitralierei nu intraseră în socotelile mecanicului.

Oamenii trecură locul deschis, unul după altul, rapid. Mareş rămase singur. Nu căzuse nimeni. În faţa lui se afla braţul pompei de benzină şi scara de piatră a unui w.c., care cobora în pământ. Dacă ar fi ajuns până acolo, restul drumului era mai uşor.

Se ridică şi porni repede. De sub copac, grupa trăgea neostenit peste podul de piatră, ţinându-i pe nemţi sub un foc intens. Direcţia tirului acestora se schimbă şi putu să ajungă nestingherit la jumătatea drumului. Se târî la rampa de metal a scării w.c.-ului şi aşteptă câteva secunde. Din spate nu se mai auzea nimic. Traversară şi soldaţii. Nici dinspre Casa de Depuneri nu se desluşeau rafalele altor pistoale automate.

Urmară iar cinci secunde de linişte, apoi se auzi ridicarea scurtă a unui oblon de fier, undeva pe o stradă vecină. Dacă nemţii îl văzuseră, îşi spuse mecanicul, îl vor vâna când va încerca să treacă strada lată de cinci sau şase

metri, pe porţiunea unde n-avea nici o acoperire. Deocamdată îl aşteptau fără să tragă vreun foc.

Acum ar trebui să înceapă ai lui. Nu le strigă nimic ca să nu-şi trădeze locul. Şuieră numai scurt. Se auzi o salvă. Cel puţin acum ştiu că este acolo şi că nu e rănit.

Luna se ridicase deasupra unei clădiri de dincolo de malurile de lut şi piaţeta se văzu clar, un trapez de piatră, deasupra căruia se târau hârtii şi frunze moarte. Nu se auzea decât foşnetul apei de jos, din closetul public, scurgerea ei precipitată în pisoare. Se repezi cu privirile înainte. Trecu de primele dughene ale anticarilor: un cilindru de zid, cu ferestre înguste în varul căruia lucea lumina nopţii. Se auzi iar o salvă. Gloanţele şuierau foarte aproape şi se înfipseră cu un zgomot sec în obloanele de lemn. Mecanicul se aruncă la pământ. De undeva din spate simţi un miros de hârtie veche, sforogită. Se ridică şi iar se culcă pentru că de dincolo de apă sosi un nou stol de gloanţe.

„A fost foarte aproape, în faţă! Mă caută moartea cu lumânarea. Şi asta din cauza lunii care a ieşit tocmai acum.”

De sub copacul de lângă chei răspunseră câteva salve prelungite. Mecanicul se ridică din nou şi fugi cât putu de repede în apropierea unui gard de fier de care erau ancorate dulapurile anticarilor. În spate foşniră câteva gâze de plumb într-un zbor bezmetic. Apoi nu se mai auzi nimic, îi găsi pe ceilalţi şi răsuflă uşurat.

— Ne-o făcuşi, spuse Purcară.

— Bine, băieţi. Deocamdată am trecut. Cred că cei din spate ne-au auzit şi ştiu ce-i aşteaptă.

— Mai stăm? întrebă un soldat.

— Ar trebui.

Priviră cheiul pustiu. Departe se vedea umbra unui autocamion care înainta încet, cu prudenţă. Maşina se opri cam la o sută de metri de piaţă şi se auziră bocancii soldaţilor sărind pe pietre. În urmă zăriră taxiul în care se afla locotenentul, probabil cu Dumitrana. Soldaţii se culcară

pe caldarâm, acoperiţi de bordura de granit şi începură să tragă peste parapetul podului.

— Au sosit, zise Mareş, noi mergem mai departe. Cei din faţă au nevoie de întăriri.

Porniră de-a lungul cheiului acoperiţi de umbra copacilor. De dincolo, de peste apă nu se mai auzi nici un foc.

— S-au retras, spuse cineva.

— Nu cred, sunt prea puţini şi aşteaptă întăriri. Deocamdată noi trebuie să ajungem pe cei din faţă.

Lăsaseră în urmă tarabele anticarilor. Într-un loc deschis, unde copacii fuseseră retezaţi de schije, se apropiară de gard. Deasupra trotuarului rămăseseră scheletele de metal ruginit ale felinarelor fără geamuri. Între braţele de fier mai stăteau şi acum fitilele albe şi găunoase, uscate şi măcinate.

Pe dreapta, înainte: clădirea prefecturii de Ilfov care adăpostea comandamentul german, în faţa ei aşteptau câteva autocamioane din care coborau soldaţi cu căşti. De aici se auzeau împuşcăturile şi nu dinspre Calea Victoriei, cum bănuiseră din pricina ecoului.

Ajunseseră în spatele grupei lui Niculescu. Acesta era culcat pe caldarâm, cu faţa spre Dâmboviţa, scrutând cheiul paralel.

— Cum e? întrebă Mareş.

— Trebuie să trecem dincolo pentru că au adus soldaţi şi or să aibă ceilalţi de furcă cu ei.

— Ai vreun rănit?

— Unul, tu?

— Nici unul.

— Ce-i cu camioanele?

— Au adus saci de nisip. Îi aşază la ferestre. Se pregătesc să reziste.

Mareş privi dincolo de apa gălbuie acum în lumina lunii ciobite. Mai mult de douăzeci de oameni descărcau saci din autocamioane.

— Ce zici? întrebă studentul.

— Ar trebui să tragem, să-i mai împuţinăm, să-i obligăm la un schimb de focuri până vin soldaţii...

— Eu sunt gata cu grupa mea.

Mecanicul se răzgândi numaidecât.

— Cred că nu-i treaba noastră. Haidem să trecem mai departe, să ajungem în spatele Operei.

Se auziră focuri în urmă. Cheiul Dâmboviţei hăuia sinistru.

— Mare bal, mare! glumi Niculescu. Haideţi, fraţilor, să-i lăsăm în grija celorlalţi.

— Aţi vrut să treceţi? îl întrebă mecanicul pe student.

— Da.

— Şi?

— Trag încoace. Le-am răspuns. Lăsăm aici câţiva oameni şi noi mergem mai departe. Tactică genială...

Mareş vru să-i aleagă pe cei ce trebuiau să le acopere înaintarea, dar în clipa aceea se auzi un claxon şi se treziră lângă ei cu taxiul în care se afla Dumitrana. Comandantul scoase capul afară pe geamul îngust şi întrebă cu mânie:

— Ce dracu mai aşteptaţi? Daţi-i drumul, soldaţii vor sosi numaidecât.

Niculescu îşi strânse oamenii:

— Gata, ridicaţi-vă, pornim!

Plecară unul după altul, la mari intervale, folosind umbra gardurilor. În urmă se auziră automatele şi răspunsul hotărât al nemţilor, ascunşi dincolo de sacii de nisip răsturnaţi lângă chei.

Pavajul din faţa Operei era plin de cioburi de sticlă şi în spatele pietrelor scoase cu baioneta din caldarâm, aşteptau alţi soldaţi. Făcuseră legătura cu grupul IV şi trecuseră mai departe după o scurtă convorbire. Acum aşteptau într-un pasaj pustiu să pornească din nou. În faţă, acoperişul Casei de Depuneri, imensă paraşută de sticlă verde cu nervuri de metal, reflecta lumina galbenă, bolnavă a lunii. Aerul începea să se răcească. Zăpuşeala de peste zi, un strat de praf şi de aburi încinşi, fuseseră luate de vânt şi duse

undeva departe, deasupra câmpiilor din jurul Bucureştiului. Calea de asfalt care cobora până la parapetul podului din faţa Operei era pustie. Pe balcoanele blocurilor din apropiere se ghiceau umbrele unor curioşi care urmăreau bătălia al cărei zgomot îndepărtat îi alarmase.

— Gata, plecarea! zise Mareş, întorcându-se.

Străbătură pasajul şi intrară în monom pe o stradelă întunecată din spatele Azilului de Noapte. Mecanicul cunoştea locurile. Aici era o încrucişare care trebuia blocată. Lăsă grupa lui Niculescu în grija încheietorului şi-l chemă pe student cu el. Împreună cu oamenii săi, mecanicul plecă de-a lungul unui trotuar pustiu care urca uşor. Era singurul loc pe unde nemţii aflaţi în clădirea triunghiulară a comandamentului puteau să se retragă. Curţile păreau liniştite. Nu se auzea nimic în afară de împuşcăturile înfundate de dincolo de Dâmboviţa. Se apropiară unul câte unul, strecurându-se în umbra zidurilor. Dincolo de gardurile joase, care înconjurau imobilele stricate de bombardament, cu ziduri jupuite, fără ferestre, totul era necunoscut ca o mare acoperită cu mine magnetice. Îşi împrăştie oamenii şi făcu o cercetare sumară. Nu se afla nimeni prin apropiere. Trimise doi soldaţi în recunoaştere. Totul părea părăsit.

Misiunea lor era îndeplinită. Trebuia numai să aştepte ordinele lui Dumitrana. Dacă ar fi fost după el, Mareş ar fi atacat clădirea chiar atunci. Ieşirea dosnică a comandamentului se sfârşea într-un gang al cărui capăt se termina în strada asta liniştită. Dincolo de dreptunghiul de întuneric, nici o mişcare. Numai fâlfâitul vântului în grădinile din apropiere. Se auzeau bufniturile puştilor şi rafalele de mitraliere.

— Ce facem? întrebă Niculescu.

— Stăm până vine curierul cu ordine.

— Pe mine mă mănâncă palmele. Aş lua-o de unul singur.

— Rămâi liniştit aici cu mine.

Niculescu scoase o ţigară şi o aprinse, ascunzând flacăra chibritului.

— Începe să fie cam rece. Vine toamna...

Trase un fum şi privi chipurile celor din spatele lui, soldaţi şi muncitori de la Vulcan.

— Care vrei să fumezi, se poate, le spuse, dar mai la întuneric...

Împuşcăturile încetaseră.

— Pauză, mai zise studentul, trag aer în piept. Ce dracu nu s-or preda, sunt nebuni, ţicniţi?

Patrula se întoarse. Nu era nimic de semnalat.

— Am putea să intrăm în clădire ca la noi acasă, zise Mareş. Uite cum stăm pe loc...

— Nu-i aşa? se amestecă Ionete.

Trecu un ceas sau două. Era aproape de miezul nopţii, în sfârşit venea cineva, un soldat, înalt, năduşit tot.

— Cine-i tovarăşul Mareş? întrebă.

— Eu.

— Comandantul a spus să aşteptaţi semnalul său. O rachetă albă...

— Bine. Poţi să te duci.

Soldatul salută, se întoarse, şi începu să fugă înapoi.

Ceilalţi se aşezară pe marginea trotuarului şi aşteptau fumând în tăcere. Luna căzuse dincolo de podul Izvor. Lumina scăzuse. Mecanicului îi era frig. Nu avea pe el decât o cămaşă cu mâneci scurte. Se ridică în picioare şi se plimbă de colo-colo. Armata înconjura tot cartierul, făcând o largă mişcare circulară. După încă o jumătate de oră se auziră împuşcături. Se trăgea cu violenţă de amândouă părţile. Undeva într-o curte cădeau cioburile unui geam atins de un glonţ rătăcit. Pe strada pustie fugeau pisici speriate. Niculescu se uita la cer.

Nimic. Alt schimb de focuri, parcă mai aproape. Lupta ţinu până în zori, cu întreruperi. Probabil că se apropiau prin faţă de clădire, poate trecuseră râul, gândi Mareş. Oricum

era de neînţeles de ce amânau să-i ţină pe nemţi între două focuri.

Cerul se albea. Deocamdată, deasupra străzii se ridică racheta, ca un fâşâit, plesni, se desfăcu, păru o clipă o sferă argintie şi începu să cadă, cu o dâră de fum peste copaci.

— Gata, adunarea! porunci Mareş.

Îşi pregătiră armele şi se îndreptară desfăşuraţi spre intrarea gangului. Trecu unul, trecură doi, apoi ceilalţi. Nu era nimeni. Mareş o luă înainte. Făcu zece metri şi nu auzi nimic. În faţă: o curte. Trebuia sărit un gard. Dădu de o altă curte de piatră. Oamenii îl urmară repede, înfiguraţi. Se luminase bine. Se auziră voci de soldaţi şi când studentul fu înaintea lui Mareş pe acoperişul unei magazii, văzură ferestrele clădirii acoperite până la jumătate de saci de nisip. Bineînţeles, nemţii se aşteptau să fie atacaţi şi prin spate. În dreapta şi în stânga se aflau alte acoperişuri. Soldaţii şi muncitorii de la Vulcan se împrăştiară. Săreau ca pisicile, folosind coşurile de cărămidă. De la ferestre porniră primele focuri.

— Acum vor şti c-am atacat, spuse Mareş. Fereşte capul!

Trecu un glonţ. Niculescu se lungise pe suprafaţa de carton a magaziei pe care se afla.

— Nu-i bine aici. Trebuie să ne căţărăm undeva mai sus, altfel trag în noi ca în iepuri...

Mecanicul privi în jur. Se afla lângă gura unui pod, lipit de un perete, într-un unghi mort. O creangă veche de pom, uscată şi neagră spânzura deasupra capului. Privi. Dacă s-ar fi urcat pe ea fără să fie atins, ar fi ajuns în stânga clădirii. Îi veni o idee mai bună. Se apropie de uşa podului. Aceasta era încuiată cu un lacăt mare, negru. Împinse cu umărul şi se uită înăuntru. Văzu un luminator cu geamurile crăpate. În podul casei necunoscute era praf şi pânze de păianjen. Gura acoperişului: prea sus. Trebuia să se urce pe ceva. Afară se trăgea repetat. Se auzi un strigăt. Cineva fusese rănit. Un corp se rostogoli pe un acoperiş şi căzu cu un zgomot înfundat în curte. După poziţie, e de-ai noştri,

gândi Mareş. Trebuia să ajungă repede, deasupra acoperişului să-şi dea seama de situaţie. Dacă oamenii nu-l vedeau, s-ar fi putut să creadă că îi e frică şi că se ascunde. Sări şi se agăţă de gura luminatorului. Pistolul automat îl încurca. Înjură tare şi se ridică în mâini. Era foarte greu, dar reuşi să scoată un braţ afară simţind răceala tablei pe piele. Urcă prudent. Fruntea, apoi un ochi. Îl acoperea frunzişul unui castan. Sări afară şi ajunse în marginea acoperişului, lângă un coş înalt de cărămidă. Îi văzu pe ceilalţi: Niculescu, mai jos, într-un genunchi ochea şi trăgea rar. De nemţi îi despărţeau douăzeci de paşi: o curte de piatră, goală. Pe zidul clădirii comandamentului stătea lipită o scară de incendiu foarte înaltă. Acolo să fi ajuns şi să fi urcat deasupra ferestrelor de la care trăgeau cei dinăuntru! Ah şi câteva grenade să fi avut. Strigă unui soldat;

— Are cineva nişte Kisere?

Aveau toţi în sacii de pânză. Le scoaseră şi începură să arunce, rar. Primele două se izbiră de cercevea, mai sus şi mai jos. Erau mici şi uşoare, cât nişte cutii de conserve. Plutiră peste curtea întunecată şi căzură jos, pe pietre. Explodară cu zgomot mare şi rupseră pereţii. Soldaţii, Niculescu şi Mareş se lipiră de acoperiş. Schijele nu ajungeau până aici. Studentul privi, văzu unde se află mecanicul şi ceru un sac de grenade unui soldat culcat lângă el. După aceea făcu o nebunie. Se aruncă înainte, străbătând acoperişul în goană, cu sacul pe şold. Se trase o rafală, ceva mai jos, ceva mai sus şi Mareş îl auzi în pod gâfâind.

Când ajunse pe acoperiş îl certă supărat:

— Ţi s-a urât cu binele!

— Ia colea nişte găluşti din astea... Ştii cum se mânuiesc, că eu habar n-am!

Fuseseră reperaţi şi pe lângă ei treceau gloanţe numeroase. Unele loveau cărămizile şi se turteau, sărind în sus, ca nişte stropi de noroi.

— Uite cum, îi arătă mecanicul. E simplu. Au o cheie, se răsuceşte, se aşteaptă, nu se grăbeşte. Numeri în gând până la cinci şi o arunci.

Ţinti o fereastră şi aruncă. Grenada se izbi de un sac de nisip şi căzu în curte.

— Zbârci! Ai greşit. Dă-mi şi mie una.

— Vezi, nu te juca. Nu-i de glumit. Ne arunci în aer.

Niculescu privi prudent dincolo de marginea coşului de cărămidă;

— Ia să vezi...

Urmă o rafală. Îşi ascunse capul şi după aceea azvârli. Nu nimeri nici el.

— În felul ăsta le prăpădim degeaba, zise cu necaz

— Câte avem?

— Şapte încă, numără Niculescu.

— Pentru patru ferestre e de-ajuns. Mai sunt şi ceilalţi.

Un soldat se ridică în picioare şi azvârli Kiserul. Fu culcat cu un foc, dar o fereastră sări în aer, se auzi un strigăt îngrozitor şi când se uitară, în locul ei văzură o gaură neagră, afumată.

— Una la mână. Mai încerc o dată, exclamă Niculescu nerăbdător.

— Ai grijă să nu te atingă ei pe tine...

Urmă o explozie scurtă şi ecourile curţii. Iar nu nimerise.

— Au baftă!

Atunci zări scara de incendiu şi îşi dădu seama că de sus i-ar fi avut în mână pe nemţi. Se uită la adâncimea de sub el şi căută un loc pe unde să coboare. Un burlan de tablă ajungea jos. Fără să se mai gândească, înşfăcă sacul cu grenade. Mareş abia mai avu timp să tragă o rafală ca să-l acopere.

Studentul coborî pe burlan în două secunde, cum ţi-ai da drumul pe o frânghie. Soldaţii ţineau sub tir ferestrele. Sacii de nisip fuseseră găuriţi şi din ei se scurgea un şuvoi auriu care picura pe pietrele curţii. Niculescu ajunsese jos Auzi lângă el un plescăit, se întoarse şi se feri. Cineva trăgea cu

pistolul. Mareş îl văzu. Era un subofiţer german, ascuns după colţul clădirii. Ochi, trase şi neamţul căzu. Studentul ajunsese la capătul scării de incendiu. De sus, de la ferestre era greu să fie ţintit pentru că nemţii stăteau acoperiţi, ferindu-se de focul celor de pe acoperişuri. Mecanicul privi curtea pustie, gata să tragă dacă s-ar fi ivit vreo primejdie. Unul dintre soldaţi mai aruncă o grenadă care explodă în cerceveaua ferestrei. Căzură doi saci sparţi, se auzi un clinchet şi când se uită în sus, Mareş îl văzu pe student deasupra unui burlan înnegrit, încălecând acoperişul. Jos, pe pietre, se auziră paşi. Trei nemţi ieşeau pe uşă, căutând în sus. Ochi, trase. Unul căzu, îngenunchind. Un soldat aruncă o grenadă. Un nor de pulbere şi pietre şi în curte mai rămase o uniformă zdrenţuită. Niculescu se târa pe acoperiş, trăgând după el sacul cu grenade. De nu şi-ar rupe vreo mână, de nu s-ar grăbi să le desfacă! Pe urmă, mecanicul zâmbi uşor. E dat dracului, ştie să umble cu ele. Face pe prostul. Îşi aduse aminte cu ce siguranţă desfăcuse cheia de metal uşor a Kiserului. Nemţii nu mai traseră câteva secunde. Muncitorii de la Vulcan se uitară spre el. Trebuiau să coboare în curte. Le făcu semn acolo, jos!... Ionete ieşi din spatele coşului care-l acoperea. Urmă o rafală scurtă. Piu-piu-piu. Omul se prăbuşi, îl atinseseră în umăr. Se rostogoli puţin pe acoperiş şi se prinse de un jgheab. Îşi pierduse arma. Gemu uşor. Nu aveau timp să-l îngrijească. Bine că se mai putea ţine acolo. Îl urmă un soldat. Ceilalţi mai aruncară o grenadă. Nici aceasta nu nimeri. De sus văzură braţul studentului şi în clipa următoare Niculescu zvârli cutia uşoară de metal drept în deschizătura neagră a unei ferestre, cum ar fi aruncat un jucător de baschet o minge la coş. Se auzi o explozie. Fereastra a doua se lumină ca şi când cineva ar fi aprins un bec puternic înăuntru. Soldaţii coborâră scurt pe burlanul metalic. În câteva minute se aflau la adăpostul zidurilor, căutând să vadă dacă nu mai cobora cineva pe scara interioară a clădirii.

Se luminase bine. Pereţii albi, înalţi, căpătaseră relief. Soarele arunca reflexe vii în tabla acoperişurilor. Mareş rămase pe loc, trăgând din când în când spre cele două ferestre dincolo de care mai rămăseseră soldaţi cu căşti. Se auzeau comenzi scurte şi cum nu ştia limba germană, nu desluşi ce spuneau ofiţerii. Niculescu se târa pe acoperiş spre a treia deschizătură. Când ajunse deasupra, de sub el se ridică o mână cu un pistol. Mareş ochi alături. Pocni un foc mic. Studentul lăsă capul în jos. Scăpase. În mişcarea următoare aruncă iar grenada, de data asta alături, în zid. Cutia metalică se rostogoli la picioarele soldaţilor. Urmă o clipă de spaimă, apoi unul dintre muncitori o ridică, atât cât mai fu timp până la explozie şi o aruncă prin uşa intrării. Ea bufni imediat, departe, în interiorul clădirii. Soldaţii asudaseră într-o clipă şi îşi ştergeau frunţile umezite. Niculescu înjura tare. Aruncă iar o grenadă. Altă explozie, alt ţipăt şi printre cercevelele celei de-a treia ferestre ieşi un fum negru.

Nu se mai auzi nimic. Mareş coborî. Niculescu se ridicase în picioare şi întrebă:

— Au fugit?

— Da, stai acolo, îi strigă mecanicul. Şi voi, forţaţi intrarea...

Soldaţii porniră spre uşa îngustă, unul în spatele celuilalt, trăgând în golul întunecat. Nu se auzea decât un zgomot înfundat de tencuială căzută. Ascultară. Dincolo de Dâmboviţa focurile încetaseră. Mareş coborî, făcându-i semn lui Niculescu:

— Gata, s-a terminat cu ei...

Peste un ceas aşteptau încă în clădirea incendiată. În birourile răvăşite, uşile erau sparte şi lovite şi, pe parchet, în coşurile de hârtie, în casele de bani cu uşile date de perete, ardeau acte. Soldaţii căutaseră să stingă incendiile, dar pe ici, pe colo mai răbufneau flăcări, iute înăbuşite de bocanci sau de pături găsite la subsol, unde fusese instalat dormitorul gărzii germane. Jos, în curtea interioară,

colonelul, care conducea trupele de soldaţi, vorbea nemţeşte cu un general de aviaţie german, dezarmat, numai într-o haină scurtă, descheiată la gât, fără arme, cu cizmele bine lustruite şi cu o cămaşă necrezut de albă. Dumitrana făcea apelul şi strângea nişte hârtii într-un geamantan de piele. Răniţii, vreo zece sau unsprezece oameni, stăteau întinşi pe caldarâmul curţii, gemând. Apăruse un sanitar care scotocea în trusa lui, pansând pe rând pe fiecare. Se instituiseră plantoane şi la fiecare etaj aştepta câte un caporal cu pistolul în mână.

Niculescu şi Mareş coborâră după ce inspectaseră clădirea cu atenţie. Salvaseră câteva teancuri de hârtii, gata-gata să fie prăpădite de foc şi le aduseseră lui Dumitrana. Soldaţii cărau o ladă mare de campanie, prinsă cu două curele de cânepă şi o aşezară în mijlocul pătratului de piatră.

— Ce-i mai facem, şefule? întreba din cinci în cinci minute studentul.

— După ce strângem documentele, plecăm cu un autocamion în Parcul Filipescu, la comandament. Cine vrea poate să se odihnească.

Erau obosiţi amândoi şi se aşezară lângă un zid, pe o bancă primitivă de lemn. Din oraş se auzeau sosind maşinile pompierilor sunând din clopote. Se încălzise şi soarele lumina ferestrele incendiate. Prizonierii, aproape două sute de ofiţeri şi subofiţeri dezarmaţi, cu privire obosită şi nesigură, se aşezaseră pe pietrele curţii şi vorbeau încet. Erau nebărbieriţi, cu feţe palide şi cu o disperare vădită pe chip. Soldaţii înarmaţi cu puşti lungi, demodate, glumeau, scuipau din când în când şi fumau.

Studentul aţipi câteva clipe şi când se trezi se uită la Mareş care îşi privea pantofii vechi şi prăfuiţi.

— Cum e, frăţioare? îl întrebă mecanicul.

— Trebuie să mai şi doarmă omul...

— Şi eu tot aşa cred. Las' că sună ea şi demobilizarea.

Râse puţin, privindu-şi cămaşa zdrenţuită, ruptă în spate. Era plin de praf pe chip şi pe şold tot mai ţinea sacul de pânză în care se mai aflau două Kisere.

— O să sări cu ele în aer, glumi Mareş.

— N-avea grijă, m-am învăţat. Ce spui de prietenii ăştia?

Îi arătă pe ofiţerii germani.

— N-arată prea veseli...

— Te cred şi eu! Şi colonelul care-i face conversaţie generalului...

Dumitrana auzi şi se întoarse spre ei. Nu-i spuse nimic. Studentul îşi înghiţi cuvintele. Comandantul primea raportul ofiţerului, după ce asculta cele auzite de la neamţ.

După un sfert de ceas, în stradă sunară claxoane. Trebuiau să plece. Rămăseseră soldaţii. Muncitorii de la Vulcan, fără Ionete şi iară Marinache Marin, se urcară într-un autocamion. Unul murise, altul era rănit. Lăzile cu hârtii (găsiseră între timp mai multe), teancuri de dosare şi acte carbonizate pe jumătate fură încărcate în maşină şi când şoferul ambreie motorul, Dumitrana le făcu semn că se poate pleca. Mareş mai privi o dată clădirea fostei prefecturi, cu faţa mâncată de gloanţe şi apa liniştită care curgea pe sub podurile de piatră. Ceasurile trecuseră repede, aproape pe neştiute. Era cald, zăpuşeală. Se simţi pornirea uşoară a autocamionului. Printr-o fereastră de sus mai ieşea un fuior de fum albicios. Un soldat le făcu semn cu mâna. Trecură pe sub nişte copaci, aplecându-se să nu le zgârie crengile feţele asudate. Mirosea puţin a sevă vegetală, a frunză zdrobită. Cerul era albastru, cu câţiva nori albicioşi, plutind, călătorind cine ştie unde. Curentul le răcorea obrajii. Dumitrana îi privi pe rând.

— Bună, băieţi, zise, voind să glumească, pe urmă se răzgândi. V-ar trebui câteva ore de somn, dar nu ştiu dacă o să avem timp, nemţii se strâng la barierele Bucureştiului. Este un ceas hotărâtor. Ori noi, ori ei...

Purcară, lovit uşor la un umăr, ţinând între picioare pistolul automat, spuse cu lenevie:

— Că n-or fi ei mai ai dracului decât noi... Aţi văzut cum i-om podidit, di nu mai ştiu pi ci lume îs...

Niculescu îl trase de mână pe Mareş:

— Ţi-e somn?

— Nu. Ţie?

— Tocmai acum să-mi fie somn?

— Dar adineauri?

— Mai greşeşte omul! Cum ţi s-a părut, ca să zic aşa, *Wehrmachtul?*

— Sunt încăpăţânaţi şi asta o să ne coste multe vieţi

— Ce-or face oamenii mei?

— Ţi-i aduce Dumitrana, n-avea grijă!

Purcară se uită la grămezile de dosare şi la lăzile încuiate cu lacăte. Dumitrana, aşezat pe una din ele, fuma nepăsător..

— Ci faceţi cu documentele istea?

— Or fi ele bune de ceva. Dacă nu...

Şi adăugă ceva grosolan ce nu se poate reproduce, lucru care arăta de fapt câtă ură avea în suflet.

Mareş privea trecătorii de pe străzi. Unii ridicau mâinile în aer şi-i salutau:

— Partizani? Partizani?

Cei din maşină nu răspundeau. Fluturau numai din când în când şi ei mâinile obosite şi pătate de unsoarea armelor.

3

Dimineaţa fusese înăbuşitoare. Dinspre lacuri venea o boare răcoroasă şi umedă. În aer se auzea bâzâitul subţire al ţânţarilor. Oamenii fumau tăcuţi, aşezaţi în şanţul din marginea şoselei. Stăteau pe iarba pălită, cu spatele rezemat de taluzul de pământ, strângând între picioare pistoalele automate, şi aşteptând ordinele. Autocamioanele care-i

aduseseră plecaseră, şi acum numai câteva femei, nişte ţărănci zdravene din împrejurimi, întrebau:

— Care mai vrei apă?

— Cine doreşte puţină pâine?

Mirosea a grâu copt, a lapte abia muls. În apa lacului din apropiere săreau peşti ca nişte cuţite. Umbrele sălciilor din margini erau mutate de colo-colo de vântul uşor. Lacul lucea sticlos. Se răcorise. Nori vineţi, ameninţători, se buluceau dinspre nord.

— Plouă, lele? întrebă un muncitor de la Vulcan.

— Nu plouă. Când vine norul din partea ailaltă, atuncea plouă. Acum numai se izmeneşte..?

— Mai dă din laptele ăla puţin..?

— Ia...

Glasurile se amestecau. Era în jur o forfotă care nu-i plăcea comandantului pentru că la război era mai bine să nu aduci muieri. Mai departe, dincolo de şosea, strigau nişte ţărani. Unul aruncă pălăria de pământ, spunând tare

— Duceţi-mă pe mine şi daţi-mi o furcă s-o spintec!

— Ce s-o întâmplat? întreba Purcară.

— În Otopeni nemţii au fost duşi cu huideo până la şosea, zicea cineva.

— Şi s-a găsit o putoare care a tras cu puşca în ai noştri, o târfă de-a lor, de-a trăit bine anii ăştia şi s-a îngrăşat...

Pe asta voia ţăranul s-o ia în furcă. Oamenii râdeau amar şi spuneau că ar jupui-o de vie. Vorbele se amestecau iar, se pierdeau în murmurul general.

Mareş o privea pe Ina din când în când. Femeia stătea rezemată de taluz, cu ochii la cer. Pe piept îi atârna arma grea de oţel cu încărcătorul ca un penar mic, strălucitor. „Dacă scap, n-am să-i mai văd niciodată pe nici unul. Nici pe ea, nici pe el.”

Pe şosea sosea un biciclist cu ordinele comandamentului. Dumitrana îl opri şi îi luă hârtiile ascunse într-un porthart. Omul care le adusese era îmbrăcat într-o cămaşă

decolorată şi avea pe cap o şapcă din stofă cadrilată. Năduşise şi gâfâia.

— Zice că să plecaţi numaidecât... adăugase.

Mareş auzi câteva frânturi de cuvinte.

— Bine, bine.

Ţăranii tot mai înjurau muierea de la Otopeni. Femeile îşi adunau garniţele în care căraseră lapte pentru soldaţi. Niculescu îi dădu un cot mecanicului, observând că acesta o privea pe Ina.

— Ce zici de ăştia, parcă au venit aici la pomană. Aşa război ca la mama acasă...

— Îţi pare rău, de ce n-ai cerut şi tu?

— Nu-mi place să mă bat cu burta plină...

Mecanicul întoarse ochii spre Ina care stătea lungită cu faţa în sus pe iarbă, lângă Tereza.

— Hei, Ina, aţi adormit? întrebă pe neaşteptate studentul pe femei.

— Nu, viteazule...

— Atunci ce faceţi aici?

— Ne uităm la cer...

— Şi tu ce tot întrebi? se amestecă Tereza.

Studentul se părea că o uitase.

— Voiam numai să ştiu cum o duceţi... Mareş, dă-te aproape, cât mai ai timp, să stăm de vorbă cu fetele astea.

Pe şoseaua alăturată tropăiau curierii către companiile soldaţilor, cantonate cam la 200 de metri mai încolo.

Ina îi făcu loc mecanicului alături de ea.

— Ce-i cu tine?

— Nimic, nimic, spuse Mareş, încet. Cine are o ţigară că eu le-am terminat pe ale mele?

Tereza îi aruncă un pachet de Naţionale.

— Luaţi, tot ţăranii ni le-au dat. Ce spui! Şi-au lăsat treburile şi-au venit cu lapte şi pâine...

Ina îl privea. Fruntea umedă, cu şuviţe negre de păr, îi strălucea în soare.

— Ne văzurăm şi soldaţi, spuse. Bănuiai asta vreodată?

— Bănuiam, deşi nu-mi place...

— Cum staţi cu instrucţia, dragostele mele? întrebă studentul.

— Bine, cum să stăm? Tomulete ne-a învăţat cum se demontează şi cum se trage, dacă vrei, facem şi un concurs...

— De ce nu v-au mai lăsat la serviciul auxiliar?

— Era nevoie de oameni aici. Acolo au rămas numai cei care stau rău cu sănătatea... Ori n-avem voie?

Ina râse şi-l trase de mână pe Mareş:

— Tu ce spui?

— Nimic, ce să spun!

Studentul o luă de braţ pe Tereza şi o târî mai departe:

— Haide cu mine să vedem ce face comandantul, cât mai stăm aici...

Tereza nu înţelese, dar îl urmă, dezmorţindu-şi picioarele. Cei doi rămaseră singuri în mulţimea care trecea nepăsătoare pe lângă ei: amestec de soldaţi şi civili, cu arme, echipaţi pestriţ, gălăgioşi, glumind cu ţărăncile care îşi strângeau albiturile în care aduseseră pâinile proaspete şi oalele cu lapte.

— Ce-i cu tine? îl întrebă femeia.

— Nu ştiu.

Ina îl privi cu puţină înduioşare.

— Cum a murit?

— Cine ştie?

— Niculescu nu ţi-a povestit?

— Nu l-am întrebat.

Mareş smulse un fir de iarbă şi îl supse puţin simţindu-i gustul sălciu.

Femeia trase închizătorul pistolului automat şi se uită pe ţeava armei.

Pe şosea se apropiau alte două camioane cu soldaţi. Se auziră comenzi scurte şi trap-trapul plutoanelor care fugeau în pas alergător spre un loc de adunare.

— Şi-acum ce ai de gând? întrebă femeia.

— Pentru mine e simplu...

— Ce înţelegi prin simplu?

— După ce totul o să se termine o să caut ceva de lucru, dar o treabă serioasă, grea, care să nu-mi dea deloc răgaz.

— Haide că ne cheamă... spuse încet femeia.

Dumitrana strigă tare:

— Adunareeea...

Cei din şanţul şoselei se ridicară şi îşi stinseră ţigările. Mareş îi întinse mâna s-o ajute.

Aceeaşi mişcare de altădată. Era îmbrăcată în nişte pantaloni cenuşii pătaţi de ulei şi într-o bluză bărbătească deschisă la gât.

— Pe cine ai dezbrăcat? întrebase Niculescu mai devreme.

Salopeta o căpătase la comandament, ca şi Tereza.

— Ce face guvernul? întrebase Mareş ca să schimbe vorba, în timp ce se îndreptau spre locul de adunare.

— I-am lăsat în paza unor tovarăşi.

— Unde?

— Într-o casă din Vatra Luminoasă.

— I-ai văzut?

— Da.

— Şi voi ce-aţi făcut acolo?

— Tereza le gătea. Eu am ajutat la dereticat.

Din autocamioanele sosite coborâră soldaţi. Căştile metalice luceau în soare şi se auzea frecarea centurilor de piele de postavul aspru al hainelor. Mirosea a sudoare bărbătească şi ţintele bocăneau pe asfalt ca o grindină. Dincolo de şosea, apa lacului părea o tablă de cositor, licărind uşor. Peştii săreau rar în sus. Suprafaţa albăstruie se tulbura şi cercurile mici, repetate, se pierdeau încet, încet. Apoi totul se liniştea. Un ofiţer poruncea regruparea şi se auziră baionetele soldăţeşti zăngănind, lovindu-se de gamele. Dumitrana îi aştepta, privindu-i fără curiozitate.

— Gata?

— Gata.

Ina îl privea de parcă atunci l-ar fi văzut pentru prima oară. Nu mai erau bărbat şi nevastă. Numai comandant şi soldat. Ţăranii se dădeau la o parte şi spuneau cuiva din rândurile companiilor:

— Pă căţeaua aia s-o prindeţi şi s-o aduceţi în sat s-o săturam noi de nemţi...

Trecu un ofiţer. Se auzi un „drepţi” scurt şi se făcu o clipă de linişte.

— Plecăm, gata! zicea cineva.

Tereza intră în rânduri. Era şi ea îmbrăcată într-o salopetă largă, cârpită şi îşi strânsese mijlocul cu o cartuşieră ce-i atârna pe şolduri.

Ţăranii îşi dădeau coate:

— Ăştia-s comunişti, spunea unul. Se zice c-or să ne dea pământ şi c-or să-i belească pe boieri...

— Crezi, doar...

Aveau o vorbă orăşenească, strâmbă şi chinuită.

— Ca în Rusia, parcă acolo cum a fost? Le-a luat averile şi le-au dat la săraci.

— Atunci de ce dracu ne-a mai trimis Mareşalul până la Stalingrad? Zicea că să luptăm pentru cruce. Eu, uite că am auzit că ruşii au şi ei biserici...

Mareş îi privi şi surâse.

— Ia spune, tovarăşe, cum e? mai întrebase unul, că voi, de, ştiţi, că cu ei ţineţi...

Mecanicul nu mai avu timp să le răspundă. Flutură o mână şi se alătură rândului. Niculescu care auzise totul le strigă peste umăr:

— Da' pământ tot vă dăm, lăptarilor, numai ălora care nu au oameni cu ziua, s-aude?

— Bine ar fi, na!

Muierile rămaseră cu gurile căscate.

— I-auzi, lele!

— Auzi-i!

— Să mai ia de la trântori că destul ne-au sluţit copiii ca să le apărăm lor moşiile! Acuşica să-i văd, că uite ăştia cu

puştile ca surcelele or să-i strângă de la spate şi-or să-i întrebe...

Mareş aştepta. Dumitrana vorbea cu doi ofiţeri. Unul dintre ei îi arăta o hârtie mică.

Trecură încă vreo câteva minute, apoi necunoscuţii salutară cu mâna la chipiu şi se îndepărtară.

Ţăranii tot mai aşteptau în faţa rândurilor. Purcară glumea cu o femeie:

— Di ci nu vii şi matale cu noi, să-ţi dăm o puşculiţă, colea...

Dumitrana îl chemă pe mecanic:

— Mareş, mergi spre aerodrom. Vom fi şi noi foarte curând acolo. Trebuie luat cu orice chip. Voi aveţi deocamdată numai o misiune de recunoaştere. Nu vă angajaţi decât atunci când vin toţi. Armata a ocupat liziera pădurii. Se face o mişcare largă. Îţi voi comunica restul.

Tăcu puţin şi întrebă milităreşte;

— S-a înţeles?

— Înţeles.

Mecanicul vru să ştie ce face cu cele două femei dar se răzgândi. El le-ar fi lăsat să păzească şoseaua, să nu intre în foc.

— Poţi pleca.

Mareş salută şi se întoarse la oamenii săi. Se auzi iar zgomotul unui motor şi pe şosea se zări un nor de praf. Venea un autocamion.

— Gata, tovarăşi, plecăm. Niculescule, treci încheietor.

Deasupra lacului pluteau aburi albi, învălătucindu-se. Suprafaţa apei părea nemişcată acum. Autocamionul se opri la o sută de metri mai încolo şi din el coborî Tomulete cu oamenii lui. Ceilalţi urmau să sosească în câteva minute. Se făcu iar larmă. Mai întârziară puţin până când sergentul-major raportă lui Dumitrana ce se întâmpla la C.C., de unde veneau ei. După zece minute se dădu iar ordin de plecare. Nu era prea multă disciplină. Soldaţii executau cu încetineală comenzile. Un ofiţer gras şi năduşit, un

locotenent cu haina umezită în spate striga unui caporal palid, pistruiat:

— Să nu crezi că eşti civil! Cine nu ascultă, pac! E război, nu bal mascat! Marş în front!

Mareş privi faţa caporalului. Acesta tremura puţin şi avea buzele palide.

— Are dreptate, zise Niculescu.

— Da, dar fără marş! îi reteză Ina vorba.

Tomulete le făcu un semn scurt cu mâna.

— Staţi că mergem cu voi.

Sergentul-major se întoarse spre oamenii lui şi le comandă să se aşeze în formaţie. Măcelarul, omul acela solid, cu spate de bivol, alerga în fruntea celor zece civili pe care-i comanda, privindu-i fioros. Era de mirare în ce scurt timp îşi însuşise disciplina şi cât îi plăcea să comande. Păreau toţi cam nedormiţi, cu ochii cârpiţi, dar mişcându-se cu iuţeală. Ţineau puştile în cumpănire, cam stângaci; se împiedicau de sacii de merinde şi îşi pipăiau, din când în când cu câte un gest reflex, centurile cu cartuşiere.

În cele din urmă plecară. Mareş înainte, urmat de cele două femei, de muncitorii de la Vulcan şi de încă cinci sau şase tineri galbeni de emoţie, cu privirea fixă şi mândră, oameni aduşi de la sediul comandamentului. Trecură de o barieră, aplecându-se cu greutate pe sub braţele ei de lemn tărcat şi când ajunseră în dreptul cantonierilor, doi ceferişti, cu feţele nebărbierite, cu câte un drapel roşu în mână, îi auziră vorbind:

— Io-te, partizanii.

— Stâng, stâng! comandă unul, caraghios.

Nu-i băga nimeni în seamă. Cerul se întuneca. Norii sosiseră deasupra, acoperind soarele. O clipă faţa lacului se învineţi şi se văzu sclipirea solzilor argintii ai peştilor care săreau la suprafaţă.

În urmă striga Tomulete.

— Ce zice? întrebă Tereza.

— Cică să mergem mai încet ca să se ţină şi ei de noi... Îi răspunse studentul.

— N-avem timp. Treaba lor! Haideţi, pasul mare...

Şoseaua cobora. În urmă rămăsese podul de piatră de la Herăstrău, reflectat acum în apa lacului: o umbră albă, tremurătoare şi linia ferată, mai înaltă, cu un taluz de pietriş pestriţ, cu resturi de petrol, lepădate ici şi colo.

Se făcuse linişte. Marşul îi amuţise pe oameni. Drumul era pustiu. Îl părăsiră curând, apucând pe o potecă îngustă de pământ. Iarba de alături, opărită şi culcată, foşnea uşor la vânt. În stânga se zărea un gard de sârmă împletită şi un gât de apă, cu câteva bărci albastre şi galbene, ancorate lângă un mal scund de lut. În faţa unei cabane de lemn cătrănit, cu şipcile îmbucate una într-alta pescuiau câţiva oameni.

Niculescu fluieră a pagubă:

— Ia te uită la ei! E război, fraţilor, lăsaţi bibanul în pace!

Vorbele i se pierdură în liniştea începutului de amiază. Deasupra detună de câteva ori. Femeile priviră hainele pestriţe ale pescarilor. Oamenii stăteau pe nişte scaune joase, cu picioarele încrucişate şi nu ridicau ochii de la undiţele subţiri. În pânza unei bărci răbufni vântul, umflând-o şi făcând-o să se smucească de la locul ei, ca şi când ar fi vrut să plece singură.

— O să plouă! zise Ina privind cerul întunecat.

— Da de unde, o ţărancă spunea că nu plouă dacă vine norul de unde-a venit...

— Şi de unde a venit?

Mareş nu-i mai ascultă. Sus, pe taluz, trecea o locomotivă. Fochistul aruncă cu o lopată cărbuni în gura cuptorului.

Nu se mai auzea decât frecarea sacilor cu încărcătoare cărate de muncitorii de la Vulcan, mahmuri, încălziţi, privind cu speranţă cerul întunecat de unde aşteptau o ploaie care să-i răcorească. Ajunseră iar la drumul neasfaltat, cu pietre mari, aruncate vraişte şi priviră fe-

restrele celor câteva case cu geamuri deschise. Lătră un câine, se auzi un lanţ frecat de un inel de fier şi animalul se repezi spre un gard. Era un câine ciobănesc, flocos, alb şi negru, cu un bot retezat, arătându-şi colţii. Ieşi o femeie, apoi altele, vreo trei şi rămaseră dincolo de uluci, privind curioase. Curţile se însufleţiră, se iviră nişte copii care strigau în gura mare:

— Soldaţii, soldaţii...

Când văzură că aveau numai arme şi nu uniforme, tăcură dezamăgiţi, uitându-şi degetele în gură. Trecea o căruţă. Caii năduşiţi fură opriţi cu un ptrrr! lung şi ţăranul, un tânăr oacheş, cu mustaţa subţire, ca trasă cu creionul, întrebă tare:

— Încotro?

— La mama acasă, glumi Purcară, cam acru.

— Tovarăşi?

— Tovarăşi! spuse Niculescu.

— Partizani, partizani?

Nu mai răspunse nimeni nimic. Căruţa porni mai departe. În urmă rămăseseră casele cu ulucile căzute şi cu câinele care tot mai lătra. Mareş privi în urmă. Oamenii lui Tomulete se apropiau în şir indian cărând mitralierele desfăcute pe umeri. Drumul mergea spre pădure. Dumitrana îi explicase pe unde s-o apuce. De altfel cunoştea locurile de multă vreme, aşa încât mergea sigur, privind înainte, căutând să-şi dea seama cât mai aveau până la marginea aerodromului. Trecură prin spatele unei uscătorii de stuf. Curtea era plină de piramide galbene. Mirosea a baltă şi a mâl. Mai sus, peste vreo două sute de metri, linia ferată se bifurca. Locomotiva trecuse. Rămăsese un abur albicios care le umezea feţele şi o dâră de miros greu de cărbune. O şină îngustă o apuca spre lizieră şi mecanicul într-acolo se îndrepta.

Urcă malul de lut şi văzu iarba crescută sălbatic între lemnele terasamentului. Lăsară în urmă un canton, un om îi privi curios din uşă, salutându-i cu mâna la şapcă.

Aerodromul se afla undeva la dreapta, ascuns dincolo de o linie verzuie de pomi scunzi. Se auzi iar bubuitul tunetului şi se întunecă şi mai mult. Norii coborâseră. Totul deveni cenuşiu în jur. Se răcori şi începu să bată mai tare vântul. Trecură un pod de fier, vopsit demult, cu carcasa albăstruie. Ajunseră în marginea pădurii. Mirosea a frunză uscată şi sub copaci era aproape întuneric. Coroanele unor stejari pitici scoteau un clinchet trist. Lui Mareş nu-i plăcea tăcerea oamenilor din spatele lui.

— Aţi ostenit? întrebă peste umăr.

— Nuuu! răspunseră tinerii în cor.

În asemenea ocazie, un comandant cere oamenilor săi să cânte. Întrebă:

— Ştie cineva să cânte?

— Da.

— Ia să-ncepem, fraţilor, spuse Niculescu, înţelegând dintr-o dată intenţia lui Mareş. Care-l ştii pe ăla: *Vrei să ne-ntâlnim sâmbătă seară într-o cârciumioară la şosea...*

Mecanicul ar fi preferat un marş. În câteva clipe se stârni o veselie generală şi femeile îşi amestecară glasurile cu cele ale muncitorilor de la Vulcan care strigau tare şi fals.

— O să speriaţi ploaia dacă mai cântaţi aşa! strigă Niculescu, exasperat de lipsa de acord a glasurilor. Nu-l mai asculta însă nimeni.

După aceea se grăbi şi îl ajunse pe Mareş.

— La ce te gândeşti? îl întrebă.

— Nu ştiu nici eu prea bine. Sunt niţel cam obosit, dar o să-mi treacă.

— La război e ca la vânătoare, numai ceva mai greu, râse celălalt. Uită-te la Tomulete, a scos aburi dintr-ai lui ca să ne-ajungă.

Drumul urca iar în pantă lină. Norii de deasupra începeau să se risipească.

— Ploaia a trecut... spuse din spate Ina, peste larma celorlalţi.

— Noroc că a dus-o vântul că tot n-aveam fulgarinul la mine...

Pe urmă se făcu linişte. Oamenii mergeau tăcuţi.

— Iar o să fie cald, spuse cu ciudă mecanicul.

Deasupra pădurii cerul se lumina. Se ivi un petic foarte albastru, adânc şi limpede, numai o spărtură rotundă ca o gaură de fântână. Se auzeau sacii cu încărcătoare, frecându-se de şoldurile celor care mărşăluiau.

— De fapt, spuse Niculescu pe neaşteptate, mă simt foarte bine în mijlocul neinstruiţilor ăstora. Când o să avem timp o să-ţi dau să citeşti *Istoria Revoluţiei Franceze.* Ah, să vezi acolo tipi! Tot aşa unii ca noi au ţinut Parisul cu piepturile lor. Nimic nu-mi inspiră mai multă încredere decât o grămadă de oameni pe care-i strânge la un loc ura.

Mareş ştia ce or să-i audă urechile: iar evocarea lui Saint-Just, şi a lui Robespierre, şi a lui Danton, pe care o auzise de atâtea ori în zilele când stătuseră împreună. Dar ei, comuniştii, trăiau în anul 1944 şi toate fleacurile rămase în mintea studentului după lecturile făcute, toată această tactică romantică a revoluţiei franceze, îl lăsau rece. Niculescu visase undeva în vreun colţ al minţii lui să vadă *strada* cum îi spunea adineauri mulţimii, devastând şi arzând totul în jur, şi, de ce nu? baricade pe străzile Bucureştiului sau cel puţin o *guerilla* durând până în iarna viitoare.

Ajunseră în faţa unui canton, o mică magazie de lemne stropită cu catran, cu acoperişul cuprins de o vâlvătaie verde, iedera urcând pe pereţii nu prea înalţi; un fel de chioşc mic, răcoros şi pustiu. Ina strigă tare ca să fie auzită:

— Hei, nu-i nimeni aici?

Nu primi nici un răspuns.

Trecură, privind prin uşa deschisă. În interiorul odăiţei văzură lucrurile ceferistului împrăştiate pe podele. Douăzeci de metri mai departe, patru oameni dezbrăcaţi până la brâu, asudaţi, arşi de soare, cu pălării soioase pe cap, descărcau lemne dintr-un vagon de marfă. Cantonierul, un

bărbat pirpiriu, îmbrăcat într-o haină scurtă şi peticită în coate, îi salută:

— Încotro e aerodromul? întrebă unul dintre tineri.

— Drept înainte. Ajungeţi la şosea, treceţi de ea şi o să-l vedeţi.

Intrară iar sub umbra verde a copacilor. Lumina soarelui exploda în coroanele joase ale arţarilor. Pe alocuri rămăseseră straturi de frunze de anul trecut, o îngrămădire moale, putrezită. Pădurea: numai coloane de lemn, cu scoarţe negre, cu un acoperiş vegetal, pălit uşor, foşnea din când în când la unison. Ecourile ei repercutate în depărtarea senină se întorceau târziu, numai nişte şoapte şi lumina se întuneca acolo unde intrau mai înăuntrul acestei îngrămădiri de trunchiuri de arbori.

Grupul de oameni îşi încetini mersul, privind instinctiv înainte. Patrulele nemţeşti puteau fi undeva în apropiere, dar era atâta linişte încât orice primejdie părea îndepărtată.

Ieşiră din pădure. Calea ferată rămăsese în urmă. În dreapta se zărea linia de asfalt a Şoselei Nordului, licărind în soare, cu carapacea ei cenuşiu-violetă de smoală radiind aburi albi. Mareş văzu pompa galbenă de benzină a lui Gaie, cu braţul ruginit şi cu limba manometrului înţepenită. Pe câmpul alăturat săreau câţiva cai împiedicaţi, scuturând capetele. Îi urma un copil care-i lovea cu o biciuşca. Dinspre comunele învecinate soseau căruţe, grăbind spre bariera oraşului. Goana lor avea ceva dezolant, ceva care aducea cu panica. Erau poate primii evacuaţi din faţa trupelor germane în marş către Bucureşti. Se auzeau zdroncănitul roţilor pe suprafaţa tare şi chiotele îndepărtate ale cărăuşilor, ridicaţi în picioare şi lovind animalele în goană, cu furie.

Mecanicul înţelese că repausul pe care avea de gând să-l dea grupei cum ajungeau în marginea aerodromului se dusese dracului. Se vedea aşa-numita linie de centură, un parapet de pământ, deasupra căreia se afla linia ferată, cu luciul ei mort, două linii înguste, pierzându-se sub cerul fără

culoare. În urmă, oraşul: coşurile fabricilor abia fumegau. Aerul avea o vibraţie îndepărtată, stinsă. Panorama policromă a Bucureştiului se ştergea treptat la încălzirea continuă a aerului, rămânând numai un desen vag, fără contururi.

Mareş îşi închipui într-o clipă toată forfota Capitalei, echipele de motociclişti şi biciclişti care duceau de la o extremitate la alta a oraşului ordinele comandamentului forţelor patriotice: nişte oameni plini de praf, osteniţi de atâta nesomn, gata-gata să se prăbuşească din şeile vehiculelor, învingându-şi cu stăruinţă osteneala ce-i dobora, pornind mai departe, controlându-şi armele, pregătiţi în orice clipă să intre în şanţurile de apărare. Unii nu prea petreceau de la aflarea veştii armistiţiului. Poate se ascundeau acum în oraş sau fugeau departe de el, cu maşinile şi trenurile găsite. Mecanicul era ostenit, dar ceva mai puternic decât slăbiciunea lui fizică îl ţinea treaz de atâtea zile. Victoria era aproape şi totdeauna sentimentul că învingi, că ai ajuns la un ţel la care-ai gândit de ani de zile, pentru care ai luptat în fiecare clipă a vieţii tale, te face puternic, îţi întăreşte slaba condiţie omenească.

Se gândea şi cu puţină spaimă că nemţii ar putea pătrunde în oraş, că frontul nevăzut avea poate fisuri sau puncte slabe. Grupul lor era numai o verigă, un segment al lanţului de fier, aruncat înaintea armatei germane, încolţite acum, înspăimântate şi deci mai fioroase. Cu un grup de paraşutişti şi cu escadrilele lor de Stukasuri, nemţii puteau distruge oraşul. Din cerul acesta limpede, aurit parcă de soare, putea veni moartea şi groaza. Aceeaşi aviaţie a fasciştilor distrusese câteva capitale europene şi acest lucru trebuia împiedicat cu orice chip.

Tomulete îi ajunse. Oamenii lui se vedeau aproape. Erau asudaţi, plini de praf. Măcelarul abia se mai târa în urma celorlalţi. Nu se văita, deşi marşul forţat îl obosise. Armele erau ţinute cu o uşoară abandonare. Sergentul-major avea sentimentul unei întreceri sportive, voia să ajungă înaintea

lui. Mareş se hotărî să-l lase în pace. Mergeau paralel cu drumul de asfalt, pe lângă nişte lanuri de porumb, căutând cu privirile marginea aerodromului, gardul de sârmă ghimpată. Îi acoperea însă un pâlc de pomi foarte tineri, cu trunchiurile albicioase, mişcându-se în vântul uşor cu un foşnet adormitor şi leneş.

Căruţele refugiaţilor nu se mai zăreau. Şoseaua rămase pustie. Pe linia de asfalt se aşezau din când în când stoluri de vrăbii. În faţa lor era un şanţ şi dincolo de el malul de lut al unui râu leneş. Câţiva copii, păzind caii liniştiţi, ce păşteau iarba rară din jur, se alergau de-a lungul apei, sărind din când în când în oglinda ei strălucitoare. Mai la stânga, dincolo de o mirişte galbenă şi ţepoasă, văzură în sfârşit aerodromul: un câmp albastru, neted, cu marginile pierdute sub linia orizontului.

Mareş se uită la cele două femei. Erau obosite, dar nu spuneau nimic. Le făcu tuturor semn să se oprească. Se culcară unul lângă celălalt în şanţul şoselei. Mecanicului i-ar fi trebuit un binoclu. Privi încordat înainte. Dincolo de gardul de sârmă ghimpată se zăreau clădirile cu acoperiş rotund ale hangarelor. Deasupra, vântul umfla sacul meteorologic de pânză albă, ca o guşă de şarpe. Drumul era pustiu. Toate barierele fuseseră închise încă de dimineaţă. În afară de refugiaţii din comunele apropiate nu se mai zări nimeni. Comandamentul forţelor patriotice ordonase ca nici un autovehicul să nu mai treacă spre şi dinspre Bucureşti. Patrulele armatei şi gărzile cetăţeneşti înarmate păzeau căile de acces spre Capitală.

— Ce-i facem, şefule? întrebă Niculescu pe neaşteptate, săturându-se să stea culcat în şanţul şoselei.

— Ai răbdare să vedem dacă e cazul să ne ridicăm...

Gheretele santinelelor din marginea aerodromului păreau părăsite. Se dăduse probabil alarma şi soldaţii îşi săpaseră mici tranşee de-a lungul gardului de sârmă ghimpată.

Tomulete, cu grupa lui numeroasă, aştepta culcat în şanţ, cu faţa spre clădirile cenuşii. Se numărau încărcătoarele şi oamenii îşi verificau armele.

Studentul, neastâmpărat ca totdeauna, îi întrebă pe tinerii de lângă el:

— Cum e, bobocilor? Dacă v-ar vedea mamele voastre, v-ar plânge de milă.

— De ce să ne plângă de milă? se miră cu o mândrie obraznică unul dintre ei, cârn şi blond.

— Nu vă e frică? întrebă şi Tereza.

— Nu cred.

Mareş ascultase scurta convorbire, fără să se mai amestece. Către uşile hangarelor alergau câţiva soldaţi.

— Ce fac acolo? o întrebă pe Ina studentul, care nu vedea prea bine.

— Scot avioanele din hangar.

Muncitorii de la Vulcan verificară închizătoarele Mauserelor.

— Şi-i lăsăm, tovarăşi?

— Trebuie să aşteptăm ordinele lui Dumitrana, zise Mareş de la locul lui.

Tomulete se uita atent la hangarele cu acoperiş vopsit în verde şi galben şi la sacul meteorologic de pânză mutat de vânt, când într-o parte, când în alta, ca un zmeu chinezesc. Aprecie distanţa de la balizele din marginea cea mai apropiată şi până la pista de aterizare. Locul era deschis şi întins.

Mareş îi strigă:

— Nu crezi c-ar fi bine să ne apropiem?

— Ba da.

— Haideţi, băieţi, spuse mecanicul, în clipa următoare. Pe şanţ, câte unul...

Fu urmat de ceilalţi. După vreo 200 de metri se opriră. Acum se vedeau bine gheretele sentinelelor: nişte dreptunghiuri negre, tăiate de câte o lamă de lumină, ceea ce însemna că nici acum nu erau ocupate de vreun soldat,

pentru că altfel s-ar fi zărit siluetele. Uşile hangarelor: date de perete. Din deschizăturile lor întunecate se iviră trei sau patru avioane argintii. Câţiva mecanici în salopete împingeau butoaie de benzină spre locul de alimentare. Trecu un automobil în goană pe o şosea interioară, ridicând în urma lui un nor de praf. Câtva timp Mareş cercetă încordat baza de pământ a gardului. În cele din urmă zări garda germană: cam zece căşti verzui (numără de două ori ca să nu se înşele) îngropate în pământ, în spatele unor moviliţe negre. O clipă soarele sclipi, dincolo de gardul de sârmă ghimpată, în lentilele unui binoclu.

— Atenţie, spuse mecanicul, nu pleacă nimeni de lângă mine fără ordin...

Se auzi distinct zgomotul unui motor de avion ce abia se încălzise. După cinci minute, un aparat rapid plană deasupra câmpului pustiu, ridicându-se după decolare.

— Încotro? întrebă Ina cu ochii ridicaţi spre soare.

— La Bucureşti, spuse Tereza cu glasul sugrumat.

— Or să bombardeze?

— Cine ştie?

În clipa aceea se întâmplă un lucru de necrezut. Pe şoseaua de asfalt, venind dinspre barieră, îşi făcu apariţia un biciclist.

— Ăsta cine dracu mai este? întrebă tare Tomulete de la locul său.

— O fi Tudose, campion de fond, râse Niculescu, atent totuşi la goana necunoscutului. Uite la el ce sprint are!

— Un curier, zise Mareş.

— Şi alt drum nu şi-a găsit? Or să-l cureţe nemţii!

Biciclistul înainta destul de repede, privind cu capul întors marginea aerodromului. Nu-l mai despărţea nici o mie de metri de locul unde se afla Mareş cu ceilalţi. Omul se aplecase şi mai mult asupra ghidonului, ca un jocheu la cursele de cai. Încă cinci secunde, şase. Spiţele roţilor sclipeau. Din pricina vitezei imprimate de forţa ciclistului,

păreau două discuri de aluminiu. Pârâi prima salvă a gărzii nemţeşti. Cinci sau şase focuri scurte, repetate.

— Nu l-au lovit, strigă cineva de lângă mecanic.

Unul dintre tineri aşeză în bătaie puşca-mitralieră pe care o avea, cu ţeava îndreptată spre marginea aerodromului.

— Nu trage! îi porunci Mareş. Vrei să ne descoperim poziţia?

Biciclistul gonea tot mai tare, aplecat foarte mult deasupra ghidonului pentru a oferi o ţintă cât mai mică. Începuse să alerge în zigzag ca şi când s-ar fi jucat sau ar fi fost beat. De dincolo de gardul de sârmă ghimpată se auziră lovituri repetate. Urmă un clinchet scurt, metalic, cum ar fi aruncat un lanţ greu pe o suprafaţă tare şi ciclistul căzu înainte, târându-se pe şosea, către şanţul din margine. Gloanţele unui pistol automat se înşirară în faţa lui, smulgând din asfalt schije mici şi aruncându-le în sus.

Tomulete se ridicase în coate.

— Mă duc să-l ajut! strigă cineva din spatele lui.

— Nu-i nevoie! îl opri Mareş, n-a fost rănit, n-au făcut decât să-i strice bicicleta. Uite-l acum vine spre noi pe şanţ...

Necunoscutul alerga în patru labe, acoperit de dâmbul de pământ. Nu se oprise nici o secundă. Îşi pierduse şapca şi avea faţa congestionată, lucioasă de sudoare. Se auzi a treia salvă şi aerul fu străbătut de un stol metalic de plumbi, trecând puţin deasupra şanţului. Ciclistul se lipi instinctiv cu burta de pământ, văzu evantaliile de ţarină de deasupra şi, înţelegând că nu e primejdie, îşi continuă goana în patru labe.

Acuma garda aerodromului trăgea la întâmplare, la înălţimea şoselei. Din asfalt săreau bucăţi de smoală cenuşie.

Ciclistul ajunsese lângă ei. Era un bărbat cam de 30 de ani, îmbrăcat într-un tricou alb, murdărit, leoarcă de sudoare. Pe braţ purta o bandă tricoloră, îngustă, răsucită acum din pricina goanei, semnul gărzilor patriotice.

— De unde vii, tovarăşe? îl întrebă Mareş.
— Grupul I...
— Ai păţit ceva?
— Nimic.

Avea o faţă palidă, trasă, cu o umbră cenuşie de barba nerasă de câteva zile, o umbră parcă metalică. Tremura puţin de oboseală şi vorbea cu greutate. Goana în patru labe îl istovise, îi întinse mecanicului un ordin scurt, scris pe o foaie transparentă de hârtie. Mareş citi. Trebuiau să mai aştepte până soseau şi celelalte grupuri pentru a înconjura aerodromul.

— Bine, spuse. Rămâi cu noi?
— Da.
— Câţi sunt în urma dumitale?
— Două autocamioane pline...

În clipa aceea se auziră nişte explozii îndepărtate. Avionul care plecase cu câteva minute înainte bombarda Bucureştiul. Mareş îşi privi oamenii. Făcu o socoteală scurtă. Nu-şi da seama de numărul celor care apărau aerodromul, dar nici să mai aştepte nu mai putea. Exploziile îndepărtate îi smulgeau parcă bucăţi din creier. Ceea ce bănuise că se va întâmpla, se adeverea. Nemţii nu cruţau Capitala. Ei trebuiau încolţiţi, hărţuiţi, cu orice chip...

Din depărtare auziră iar bombele. Nu, nu era numai un avion care le lăsa. Se ridicaseră şi de pe alt aerodrom din marginea Bucureştiului alte aparate şi semănau moartea peste oraşul fără apărare. Unde-o fi vânătoarea? se întrebă privind cerul curat şi limpede. Pământul vibra surd. Din pricina soarelui nu văzură decât norii îndepărtaţi de fum, ridicându-se deasupra caselor, nişte baloane negre, sinistre, amestec de flăcări şi bucăţi de acoperişuri, paraşute ciudate, recăzând lent. Se auziră şi sirenele, tardiv, tânguitor.

— Mama lor, scrâşni Niculescu cu ură. Ce mai stăm aici? Haide să-i scoatem cât mai e timp...

Mecanicul îl potoli:

— Aşteaptă! Nu au numai aerodromul ăsta. Aici ar trebui puţină aviaţie şi de unde naiba s-o luăm? Zece aparate de vânătoare i-ar pune pe goană.

Priveau cu toţii spre oraş. Pastelul moale îşi schimbă contururile. Deasupra îngrămădirii de turle sclipitoare, lucind într-o ceaţă de fum: coşuri roşii de fabrici, numai cât nişte creioane şi siluete cenuşii de clădiri vechi, se ridicau balonaşe albe de fum. Se auzi decolarea altor aparate pe aerodrom. Piloţii se grăbeau. Mareş numără repede. Nu erau nici şapte. După aceea ascultă răspunsurile tunurilor de jos, ale antiaerianei. „Ce fac ăştia?” şi înjură cumplit în gând. Se făcu tăcere, o tăcere ciudată, asurzitoare pentru că sirenele nu mai sunau. Puteai auzi lăstunii deasupra miriştilor galbene. Aerul se încălzise şi mai tare. Totul se vedea ca printr-o perdea tremurătoare de apă.

Obosiseră. Fiecare simţea nevoia de a-şi aşeza capul pe pământul răcoros, să doarmă un minut, greu, intens şi pe urmă să se trezească. Umbra cenuşie a unui avion trecu pe deasupra. „Dacă ne văd, ne mitraliază...” gândi Mareş.

— Băieţi, spuse cu glas tare tinerilor care aşezaseră puşca-mitralieră în bătaie. Voi rămâneţi aici şi trageţi la baza gardului de sârmă ghimpată. Ceilalţi, după mine! Trecem unul câte unul şoseaua.

În clipa aceea îşi aduse aminte că nu-l întrebase pe curier dacă era înarmat. Îl privi. Acesta îşi scosese dintr-un buzunar pistolul, un pistol vechi, cam ruginit. Îi veni să râdă.

— Toţi aveţi astfel de arme? (se gândea la curieri) întrebă cu seriozitate, abia ascunzându-şi zâmbetul.

— Nu chiar toţi. Ceilalţi vin cu ZB-uri.

— Dumneata rămâi aici, cu fleacul ăla nu poţi ochi decât la zece metri...

— Rămân, repetă curierul.

Acum ridică ochii deasupra şoselei. Locul era deschis şi înalt. Se gândi o clipă la Ina. La ce naiba aduseseră şi femeile aici? Se târî câţiva metri şi sări primul din şanţ,

traversând în goană şoseaua. Se auzi pârâitul unei puşti-mitraliere.

Focurile trecură mult deasupra asfaltului, rupând crengile firave ale unui pom.

— Zbârci! se auzi glasul lui Niculescu, salutând această salvă trasă aiurea.

Mecanicul fu urmat de Purcară. Muncitorul de la Vulcan alerga caraghios, bălăbănindu-se încurcat de pistolul de pe şold. În faţă îi săriră bucăţi de smoală: o perdea sonoră, făcând zgomot ca o maşină de cusut. În secunda următoare fu lângă Mareş în celălalt şanţ al şoselei. Se săltară amândoi deasupra, până în spatele unor grămezi de pământ afânat, moale şi negru. Ţarina mirosea frumos a vară plină, a vară bogată.

— Ce dracu faceţi de nu trageţi? le strigă celor din spate.

Unul dintre tineri se uita la arma pusă în bătaie.

— S-a blocat un închizător!

Mai trecu cineva. Îl auziră gâfâind.

— Trageţi odată! zbieră scos din sărite mecanicul. Aveţi două puşti-mitraliere şi vă uitaţi la ele ca la nişte oale de noapte, haide odată...

Îi veni să râdă... „Uite cu cine vrea Dumitrana al meu să ia aerodromul!”, gândi, apoi îi scuză cu dragoste: „Ce vrei să le faci, abia au terminat premilitara...”

Se auziră în sfârşit puştile-mitraliere, trăgând îngânat în acelaşi timp. Tirul nu era rău. La baza gardului, pe o lungime de 50 de metri se ridicau norişori de pământ spulberat.

— Capul la cutie! le strigă Niculescu, aşteptându-şi rândul.

Nu sperau să omoare pe cineva, dar cel puţin îi obligau să tragă prost, la întâmplare.

Trecură şi cele două femei, una după alta, la un interval scurt. Mareş urmări cu inima îngheţată salturile lor repetate. Ar fi trebuit să tragă şi el, dar bătaia pistoalelor automate era mai scurtă şi n-avea rost să strice gloanţele.

Urmă un schimb de focuri intens. Vreo zece minute nu mai traversă nimeni şoseaua. Pe urmă, pe măsură ce se înmulţeau, se apropiară pe rând de gardul de sârmă ghimpată, târându-se pe burtă, folosind grămezile de pământ moale în care gloanţele se opreau foşnind ca nişte viermi. Deasupra câmpului albastru, mirosind din depărtare a muşeţel încins se ridicau pe rând avioanele. Acum vedeau bine hangarele şi şoseaua interioară. Erau destui. Primul aparat se întorcea dinspre Bucureşti să ia altă încărcătură de bombe. Mareş scrâşni din dinţi. Putea să-i zică ce i-o zice Dumitrana, el se va angaja aici cu ăştia, va trage în ei până o să obosească, până când ţevile armelor se vor înroşi. Urmări aterizarea. Aparatul se lăsă uşor pe pistă şi frână lung, învârtindu-se în loc la capătul ei. Şase siluete se apropiau în goană, împingând cărucioarele cu bombe. Nu mai era timp de pierdut. Aviatorii ăştia îşi vor face toată ziua de cap. Privi în urmă. Tinerii trăgeau rar, cu adresă, acoperind salturile grupei lui Tomulete care pusese şi el în bătaie câteva automate. Sosi şi Niculescu în cele din urmă.

— Nu le e moale, spuse optimist.

Avea obrazul plin de pământ şi dincolo de ochelari îi sclipeau privirile vesele. Mareş îi făcu cu ochiul.

— Mai stăm?

— Să treacă toţi, mai e la un colţ şi şo pe ei...

Dinţii mărunţi îi sclipeau în soare. Îi văzu obrazul nebărbierit şi gâtul slab.

— Parcă era mai bine acasă, pe Griviţa...

— Şi aici e bine.

Ina veni târâş.

— De ce nu trageţi?

— Mai e vreme...

— Cum e, fetelor? întrebă studentul.

Tereza tăcu, privi în dreapta la linia de asfalt. Şoseaua pustie strălucea ca o panglică de metal. Deasupra rămăseseră resturile bicicletei sfărâmate.

— Ce ai de gând? îl întrebă Ina pe Mareş.

— Trebuie să-i scoatem pe nemţi din şanţurile lor şi să-i silim să se retragă spre hangare.

Ştia, trebuiau însă câteva mitraliere. Şi soldaţii ăia ce dracu făceau? Mişcarea lor de manevră dura prea mult. Se întoarse spre Tomulete.

— Mergem?

— Încă un salt scurt, spuse acesta apreciind din ochi distanţa.

Făcu un semn cu mâna şi cei de dincolo de şosea traseră iar. Se auzi răspunsul nemţilor şi se ridicară în acelaşi timp în picioare, răspândiţi în trăgători. Alergau cinci sau şase paşi şi se culcau în spatele grămezilor de pământ tare. Era foarte cald şi îşi auzeau respiraţiile. Se ridicară de câteva ori în bătaia gloanţelor trase grupat de dincolo de gardul de sârmă. Se vedeau bine căştile verzi-brune ale gărzii nemţeşti şi focul mic al gurilor de arme.

Grupa sergentului-major ajunsese cam la o sută de metri de gheretele santinelelor. Din urmă veneau acum şi cei de la Vulcan, târând puştile-mitraliere. Se culcau ca nişte automate, la comanda unuia. Primul fu lovit. Ceilalţi tresăriră în acelaşi timp. Cineva luă de lângă el arma şi îşi continuă goana înainte. Se făcu o scurtă tăcere. Se auzeau gemete. Măcelarul venit cu grupa lui Tomulete zăcea întins cu faţa în sus, zvârcolindu-se uşor. Îl loviseră în stomac şi rostea vorbe fără şir. Aici trebuiau sanitari şi ei nu veneau decât o dată cu trupele.

Se opriseră într-o mirişte acoperită cu mici grămezi de pământ. Urmară comenzile grăbite ale subofiţerilor germani, ascunşi în şanţul de apărare. Deasupra aerodromului se ridicau din când în când Stukasuri. Umbrele lor mişcătoare măturau locul fără iarbă şi dispăreau. Se auzeau exploziile îndepărtate şi deasupra oraşului norii incendiilor întunecau soarele.

Mareş îşi dădu seama că de aici înainte nu mai puteau înainta fără risc. Strigă tinerilor să pună în bătaie puştile-

mitraliere, şi privi rândurile oamenilor săi. Se trezi cu curierul lângă el. Venise după ceilalţi.

— Uite-i, spuse, arătându-i spre şosea.

— Cine?

— Soldaţii...

Dinspre barierele Bucureştiului se apropiau două autocamioane verzui, pline de oameni. Apoi, mai departe, spre liziera pădurii sclipiră carapacele unor tanchete uşoare şi rapide. Se auzeau şenilele. Pământul vibra surd. Soldaţii de dincolo de gardul de sârmă ghimpată trăgeau intens. Cercul din jurul aerodromului se strângea. Mareş înţelese că nu mai era nevoie să aştepte ordinele lui Dumitrana. Ciclistul, de entuziasm, se ridică în picioare, făcând semn cu mâna spre autocamioane. Niculescu îl trase de picior şi curierul căzu nedumerit cu faţa în jos.

— Vrei să te sinucizi? îl întrebă. Las-o mai încolo...

Mareş răsuflă uşurat. Pădurea din spatele lor se umplu de ecouri. Şenilele scrâşneau pe o potecă de pietriş. Se auzi un trosnet de crengi sfărâmate ca şi când ar fi fost călcate de o turmă de mistreţi şi, în secunda următoare, văzură ţeava unui tun mic montat pe o turelă. Dinspre barieră se auzi un claxonat. Soldaţii coborâră din autocamioane şi se răspândiră în trăgători. Înaintau grăbiţi peste mirişte şi se pierdură apoi într-un lan de porumb. Când ajunseră la marginea lui se auziră primele strigăte de atac. Înaintau grăbiţi spre gardul de sârmă ghimpată, trăgând din mers. La lizieră se iviră tanchetele ca nişte mici broaşte de oţel.

Mareş se întoarse către oamenii săi:

— După mine, salt înainte!

În acelaşi timp. În spate şi în dreapta se auzi începutul unui schimb violent de focuri.

4

Deasupra unui hangar mai ardea un foc şovăitor care lumina câmpul de aterizaj şi pista spartă pe alocuri, un cer fără stele, cu nori nevăzuţi, joşi, strângând fierbinţeala de peste zi, ca pe o pătură înăbuşitoare de aer. Mirosea a benzină arsă şi a pulbere de puşcă, a iarbă pârjolită şi a praf. Dinspre pădurea din apropiere bătea aripa dimineţii, cu puţină umezeală proaspătă. Toată noaptea ascultaseră bombardamentul Stukasurilor, sinistrul lor picaj deasupra acoperişurilor. Veneau veşti prin curieri, nemţii dărâmaseră centrul oraşului. Teatrul Naţional căzuse sub bombe, era acum numai o grămadă ele ruine arzând. De la Otopeni se ridicau încă avioane şi vânătoarea românească nu se putea opune valului de fier aruncat de aviaţia germană deasupra Bucureştiului.

Cerul negru era măturat de fasciculele de lumină ale reflectoarelor antiaeriene. Vântul răbufni către 4 dimineaţa. Sta să plouă parcă.

Ziua toridă de sfârşit de august începu cu o căldură insuportabilă. Trecuse şi noaptea aceasta fără aer, o noapte de spaimă şi revoltă. Pe la 3, ultima bază aviatică a germanilor din jurul Capitalei căzu şi bombardamentul încetă. Urmaseră câteva ceasuri de linişte şi venise dimineaţa, o dimineaţă sură, fără culoare. Şedeau în spatele lacului Herăstrău, pe o linie dreaptă de şosea, în şanţurile ei. Erau mai mult de 200 de oameni, înşiraţi într-un front de peste doi kilometri, cu armele în mâini. Osteniţi, zdrobiţi de nesomn. În starea aceea de maximă enervare când până şi fâlfâitul unei aripi de pasăre te scoate din sărite, când ai vrea să cazi măcar cinci minute cu capul pe braţ, într-o uitare ce ţi se pare după aceea lungă cât o zi întreagă. Nimeni însă nu putea să doarmă. Toţi priveau câmpia tăcută din faţa lor; o suprafaţă stearpă de pământ, cu buruieni şi gropi, dincolo de care se vedea o mahala de lut,

cu case jalnice, îngropate în pământ. Aşteptau să fie atacaţi şi erau hotărâţi să facă tot ceea ce se putea face pentru a nu pierde bucata asta de şosea. Se bătuseră două zile fără odihnă, căzuseră destui şi aveau să mai cadă. Unii fuseseră răniţi şi nişte maşini hodorogite îi cărase la spitalele din oraş.

Era foarte de dimineaţă. În spate lumina zilei sclipi în suprafaţa moartă a lacului. Se aflau între două poduri de piatră, apărând un stăvilar şi două căi de acces spre inima Capitalei. La câţiva kilometri de aici, armata se lupta cu îndârjire, încă din noaptea care trecuse, cu rămăşiţele înverşunate ale regimentelor germane care apăraseră aerodromurile. Se ştia că în pădurea Băneasa se concentrau forţele inamicului, întărit cu unităţi motorizate venite de pe front şi din Ardeal. Armata germană căuta acum să ocupe Bucureştii pentru a zdrobi mişcarea insurecţională.

Grupul lui Dumitrana avea misiunea de a ţine sub foc liziera pădurii din apropiere, de unde se bănuia că se va încerca o mişcare de ocolire. Unităţi de ostaşi cantonate încă în Capitală fuseseră aduse în faţa aeroportului Băneasa pentru a stăvili atacul aşteptat al mecanizatelor germane.

Orice pătrundere spre periferii ar fi fost fatală.

Dumitrana îşi privi oamenii. Unii fumau aşezaţi pe marginea şanţului, cu arma între picioare, într-un gest vechi soldăţesc. Aripa stângă a frontului era comandată de Tomulete. În dreapta, stătea Mareş cu grupa lui. Aici, în spate, conducând infirmierii trimişi de armată, cele două femei. Abia avuseseră câteva ore de odihnă în care vreo zece instructori le aduseseră sticle de benzină ca să le folosească împotriva tancurilor învăţându-i să le mânuiască. Erau nişte sticluţe unsuroase, ciocnite la capete, acolo unde aveau un capac de ebonit sau pur şi simplu o legătură de cârpă. Le ţineau deasupra şanţului ca pe nişte măsuri de rachiu pentru ca să poată fuma în linişte, să nu le dea foc şi din când în când se uitau la ele ca la nişte obiecte ciudate.

Dumitrana cunoştea puterea lor, deşi pe frontul din Spania sticluţele de benzină nu incendiaseră totdeauna tancurile. Oricum îi inspirau mai multă încredere cele două tunuri aşezate la capătul fiecărui pod, inspectate încă de cu seară de un ofiţer şi care erau mânuite de nişte sergenţi (doi şi doi) plus câte un ajutor. Privise şi el bombele mici, cât nişte cutii de sardele şi de fapt era foarte curios cum vor putea soldaţii aceia să oprească înaintarea coloşilor de fier.

Oamenii se luptau cu somnul dinaintea zorilor. Femeile ajutau unui bucătar să fiarbă mai repede ceaiul dintr-un cazan sub care fuseseră puse crengile unui copac tânăr, tăiat cu o baionetă de un soldat.

— Să avem o undiţă, am da la peşte, spuse Niculescu mângâind încet patul lustruit de lemn al pistolului automat.

— Parcă o grenadă n-ar fi bună? adăugă cineva de lângă el, un bărbat uscat, cu ochii vârâţi sub frunte.

Câţiva se uitară la sacii de pânză în care se aflau grenadele. Nu se ridică nimeni. Priveau din când în când în spate, suprafaţa moartă a lacului pe care se prelingea stăruitor lumina cenuşie a începutului de zi. Între şanţul şoselei şi malul de pământ care oprea apele erau vreo sută de metri de iarbă. Într-o parte se zăreau ferestrele bătute în cuie ale unei cabane care folosea vara pentru adăpostirea hainelor celor veniţi aici să înoate sau să se plimbe cu bărcile cu pânze. Prin gardul de sârmă vopsită de mult, ruginită acum, se vedea un carusel de copii, o roată scârţâitoare de metal mişcată de vânt din când în când. În nisipul spulberat la rafale scurte, copiii uitaseră bărcuţe de hârtie şi o lopăţică albastră de tablă. Spre lacul cenuşiu cu mici valuri argintii erau purtate bucăţi de hârtie. Pe malul celălalt, vântul scutura pânzele strânse ale unor yole, ancorate lângă un podium de lemn, umezit de revărsările sporadice ale apei. Soarele sclipi puţin printr-o spărtură de nori şi toată apa luci ca şi când s-ar fi turnat în ea cositor fierbinte, apoi lumina se murdări. Norii albicioşi plutiră foarte aproape, acoperind coroanele copacilor de pe mal.

Era o vreme moale când simţi apropierea toamnei, când vântul îţi aduce de undeva, din timp, sunetele triste ale plecării verii cu frunze obosite, cu crengi moarte, târâte pe pământ şi cu primele picături ale unei ploi care nu mai era caldă...

Oamenii aşteptau. Se împărţi ceaiul. Femeile şi infirmierii îl turnau în nişte căni de tablă.

Niculescu privea pomii cu trunchiuri albe şi drepte şi podoaba lor ca un abur. La pomii aceştia se uitau şi Mareş şi Dumitrana, sorbind din ceaiul fierbinte şi muşcând cu lăcomie din bucăţile de pâine neagră, cu un gust bun.

„Sunt ca nişte păpuşi înalte, cu părul de frunze”, gândea Niculescu.

Dumitrana nu vedea copacii. Lui un pom nu-i spunea prea multe lucruri pentru că nu avusese timp să se uite la pomi. Îşi răsucea o ţigară puturoasă, din foiţă galbenă de tutun clasa a III-a şi privea oamenii de sub comandă, primind ceaiul din mâinile celor două femei. Cei obişnuiţi cu primejdia nu se gândesc niciodată la ea, aşa încât, după ce sorbi porţia lui de lichid fierbinte şi înfulecă bucata de pâine neagră bine coaptă, îşi mai inspectă o dată cu privirile grupa. „Bravi băieţi!” Dacă vor scăpa mai repede, nu putea să nu le spună câteva cuvinte bine simţite, deşi nu-i plăceau discursurile. Vorbise adesea la mitinguri şi ştia să stăpânească atenţia mulţimii, dar aici nu era un loc potrivit pentru asta. Nu erau cavaleri spanioli să strige de entuziasm la fiecare foc de puşcă bine ţintit. Luaseră aerodromul cu pierderi foarte puţine, ceea ce pentru unul care se mai bătuse însemna un motiv de mândrie. Îl îngrijora tăcerea din jur. Nici dincolo, la câţiva kilometri, lângă aeroportul Băneasa nu se auzea nimic. Ce aşteptau? Pe urmă după ce trase un fum de ţigară îşi spuse că îşi făcea grijă degeaba pentru că din moment ce se aflau aici, tot trebuiau să se bată cu nemţii, mai devreme sau mai târziu...

Până atunci ar fi trebuit să întrebe dacă în oraş se ştia câţi sunt şi dacă le vor trimite destulă mâncare la prânz. Uite, asta era caraghios: şi în război eşti legat de slăbiciunile omeneşti: masă, somn... La urma urmei nu poţi cere oamenilor să stea zile întregi nemâncaţi... După părerea lui, comandantul îi ţinea degeaba aici pentru că bătălia principală avea s-o dea armata în pădure şi n-ar fi stricat ca oamenii lui să ajute puţin. Cu un grup de patrule, şoseaua putea să fie apărată foarte bine. Crezi? se întrebase mai pe urmă, privind câmpul. Dar dacă ies pe la coada pădurii ăleia şi vin într-aici şi te trezeşti cu ei pe Calea Victoriei? Cum îţi place? Militarii ăştia ştiu ei ceva, n-o mai face pe deşteptul atât!

Aruncă mucul ţigării şi se ridică în picioare. Amorţise. Privi lacul liniştit şi cerul de deasupra. Nici nu ploua, nici răcoare nu era. Aerul nu se mişca, parcă ar fi încremenit. Văzu yolele şi se gândi că poate vreodată o să aibă timp să se plimbe cu mâinile la spate privind cerul şi iarba.

Aerul vibră dintr-o dată, înfundat. Oamenii din şanţ priviră în sus în acelaşi timp. Puseră mâinile pe arme şi ascultară încordat.

— Adăpostit! strigă Tomulete de la capătul celălalt şi comanda se repetă din om în om.

Dumitrana căută un pom. Zgomotul crescu.

— Americanii! spuse Niculescu tare.

Trecură trei sau patru minute şi se auziră primele bombe căzând deasupra pădurii Băneasa.

— Trag în nemţi! strigă cineva.

— Şi-ai noştri?

Nu ştia nimeni nimic. Valul de bombardiere fu aproape, undeva deasupra plafonului de nori. Se auzi „covorul” bubuind repetat şi văzură din depărtare norii exploziilor. Zgomotul deveni asurzitor. Se trăgea şi de pe şosea, din apropierea aeroportului. Cerul se umplea de fum. Un cot de pădure ardea cu un fum gros. Se auzi un duduit înfundat şi Dumitrana îşi dădu seama că pe şoseaua ce ducea spre

Bucureşti se buluceau tancurile grele nemţeşti surprinse de bombardament. Ardeau rezervoarele de benzină şi asta se vedea după fumul gros şi negru şi se auzeau loviturile tunurilor antitanc.

Urmă o jumătate de oră de incertitudine. Curierii nu sosiră decât puţin mai târziu. Trecură trei valuri de avioane aruncând încărcătura lor înspăimântătoare. Bombele cădeau parcă pe metru pătrat. Pământul se scutura şi deasupra lacului se întinseră perdele de fum. Se auzeau claxoane turbate şi loviturile tot mai dese ale tunurilor.

— Dacă rezistă zece minute, zob îi face!

— Cine să reziste?

— Ai noştri, armata...

— Rezistă, nici o grijă!

— Şi dacă vin încoace?

— Să poftească!

— Crezi că-i oprim cu sticlele astea de benzină?

— Ba bine că nu!

Vocile se amestecau. Dumitrana porunci să nu se mişte nimeni şi să nu-şi ia ochii de la liziera pădurii. Se întunecase parcă. Incendiile apropiate aduceau căldura lor nesuferită. Veniră primii curieri. Comandamentul cerea să-şi păstreze fiecare postul lui pentru că nemţii încercau să spargă blocada. Deocamdată armata lupta bine. Bombardamentul îi dislocase pe germanii din pădure şi-i scosese la şosea unde se luptau cu regimentele noastre. Din pricina lipsei de vizibilitate, fuseseră bombardate şi unităţi româneşti. Erau destui morţi şi răniţi. Se cerea ca în caz de retragere să nu se piardă contactul cu inamicul cu nici un chip. Dumitrana citise instrucţiunile primite şi dăduse din umeri: „Ia te uită la ăştia se şi gândesc la retragere!”

Pe urmă se făcu linişte. Cam un sfert de ceas. Nu o linişte desăvârşită. Ici, colo, răsunau focuri răzleţe de puşcă. Se dădeau lupte în pădure între grupuri izolate şi cam pe la prânz, când credeau că situaţia se stabilizase, se auziră iar tunurile antitanc. „Acum vor să forţeze şoseaua, gândi

Mareş care cunoştea bine locurile. Se bat undeva lângă aeroport.” Ascultau toţi cu urechile ciulite. Se auzeau focurile puştilor-mitraliere şi iar loviturile tunurilor antitanc. Dumitrana merse în goană spre podul Băneasa, chemând o grupă mai mare în jurul primului tun. Un sergent-major scruta drumul cu binoclul. Nu se vedea mai nimic. Totul era învăluit într-un nor de fum des şi negru.

— Se retrag? întrebă cineva.

— Nu. Rezistă acolo.

Izbucni un foc mare care se întinse, apoi se auziră minele germane în pădure. Deasupra zidului de frunziş săreau bucăţi de trupuri rupte şi frunze spulberate de explozii, ca la o vânătoare de fazani. Lupta dură încă un ceas sau două şi spre prânz trei plutoane germane încercară să-şi facă loc spre Şoseaua Nordului.

Cerul se limpezise puţin. Tomulete semnală la lizieră două tancuri care înaintau în viteză spre linia de asfalt. Erau două matahale mari de oţel, cu şenilele sclipind stins în lumina incertă. Pe turelă stăteau doi tanchişti cu binoclul la ochi. Când îşi dădură seama că drumul e apărat, lăsară capacul metalic şi începură să tragă de departe. Tunurile antitanc fură împinse mai aproape, făcând front spre linia mestecenilor.

Trecu un sfert de ceas. Tancurile se scufundaseră undeva în gropile din faţa câmpului. Urcau acum probabil cu prudenţă până la linia ferată. Rambleul, aşezat mai sus, le ascundea deocamdată siluetele. Nu mai trăgea nimeni. Niculescu se uită la ceilalţi. Spuse tinerilor că era timpul să lase puşca-mitralieră şi să apuce sticlele cu benzină pentru că un tanc nu se vânează ca mistreţii, cu glonţ. Băieţii râseră tare şi Mareş se uită mirat într-acolo. Infirmierii şi femeile se retraseră spre clădirea ştrandului din apropiere. Fu o clipă de linişte. Se auzeau numai scârţâitul caruselului metalic şi clipocitul apei în malul de lut.

Un minut, două, trei...

Primul tanc urcă rambleul şi începu să tragă. Oamenii se lăsară în şanţ şi priviră conurile de ţărână ridicate din pământ. Tirul era imprecis. Bubui un tun. Proiectilul trecu pe alături şi smulse frunzişul unuia din mesteceni, retezându-l la jumătate.

— Păcat! înjură Niculescu, a stricat frumuseţea asta de pom!

Urmă altă lovitură, tot alături.

Se ivise şi al doilea tanc. În spate, abia atunci văzură, se mişcau soldaţi germani. Căştile verzi licăreau uşor şi parcă oamenii dansau caraghios cu puştile în cumpănire.

— E groasă, spuse tare Mareş. Dacă nu ochim bine, ăştia vin până aici.

Dumitrana se afla lângă servanţii primului tun şi comanda tirul. Urmară două lovituri una după alta şi un proiectil lovi într-o şenilă. Maşina se opinti dintr-o dată, se răsuci ca un titirez şi roatele înşirate pe un lanţ se răsuciră în gol.

— Unul la mână! strigă Niculescu.

Turela, tancului se deschise şi afară săriră cei dinăuntru. Se auzi o rafală scurtă. Cei de la Vulcan traseră o salvă de puşcă-mitralieră. Un soldat căzu. Se aruncă şi al doilea şi fu vânat şi el ca o potârniche. Tunurile fură îndreptate spre cea de-a doua maşină. Focurile se încrucişară. Gardul de sârmă din spatele lor plesni. Un proiectil căzu cu un plescăit moale în lac, ridicând o perdea de apă.

— Trageţi ca orbii, înjura tare studentul, şi-l apucă cheful să iasă din şanţ şi să arunce o sticlă de benzină sub al doilea tanc care se apropia, urmat de soldaţi germani. Le vedea bine feţele asudate şi când auzi primele bubuituri ale grenadelor strigă cuiva:

— Nu-i mai lăsaţi! Acum, pe ei!

Mareş îl opri:

— Stai, nu e timpul! Mai lasă-i să se apropie.

Trecură iar câteva secunde. Tunurile trăgeau încrucişat.

Fu lovit blindajul în câteva locuri, dar maşina nu se opri. Cei dinăuntru trăgeau înverşunat. Şanţul fu răscolit şi câţiva din oamenii lui Dumitrana ucişi. Se auzeau vaiete, dar nimeni nu mai ţinea seama de asta. Linia de trăgători din spatele tancurilor se apropia. Tunurile trebuiau să-şi schimbe des poziţia din cauza vitezei cu care înainta maşina şi, în curând, aşa cum înţelese studentul, se aflau prea aproape pentru a mai putea fi ochite cu precizie. Fără să asculte de strigătele lui Dumitrana se ridică din şanţ şi cu o sticlă de benzină în mână se apropie de tanc. Îl urmă unul dintre tineri, alergând dezordonat şi ferindu-se de focurile mitralierei de bord.

Pe Niculescu îl despărţeau cincizeci de metri de maşina care se oprise parcă puţin ca şi când ar fi căutat o direcţie nouă. Era uşor ca după o baie. Îi venea să râdă de ceea ce face. „Uite, să vedem care-i mai al dracului! Eu sau javra asta de tanc, mare cât un magazin de coloniale? Există un punct mort unde îl ai în mână. Care dracu e ăla? Totul e să mergi drept în bătaia tunului, să fii cât mai aproape de el. Dar de ce n-au găsit până acum secretul mişcării de rotaţie a mitralierei de bord care să nu mai permită nici un punct mort? Drace, trag pe lângă urechile mele. În mână simt sticla aproape fierbinte care trebuie aruncată dedesubt sau deasupra, prin turelă. Na, că am uitat...”

Gâfâia. Iar îi ţiuiau pe la urechi nişte muşte de metal fierbinte. „Şi ăsta s-a luat după mine. Aleargă la fel de bine. Unul din doi tot o să ajungă lângă drăgălaşul de hambar pe roate şi o să-l dea gata. Poate o să mă rănească puţin, ei şi? O să stau la spital. Ce-i eroismul? Poate puţină inconştienţă, poate puţină beţie, poate toate astea la un loc. Ba nu, eroismul e altceva, ce dracu e? Fereşte capul! Aşa, acum sări la dreapta. Uite, aici începe unghiul mort. Gloanţele treceau pe deasupra. Ah, am demult o treabă cu ei, cu boşii ăştia! Şi în faţă, dincolo de maşina greoaie, uite mestecenii! Unul a fost retezat. Ce simte un mesteacăn când este ucis?”

Simţi o durere în braţ, o smucitură şi sticla de benzină gata să cadă. Nu încă! „Ce spuneam eu? Am să stau niţel la spital şi am să mă odihnesc. Uite, în spate nu mai e nimeni. A căzut şi băiatul ăla, l-au ucis. Nu mai trage nici tunul antitanc. Le e frică să nu m-atingă pe mine. Ce prostie am făcut! Am rămas numai cu el, faţă în faţă. Acum, sus, la turelă!”

În jur: un roi de gloanţe din amândouă părţile. Capacul greu de metal se deschise. Un braţ, cu un revolver. „Crede c-am să-l las să tragă, na! Aruncă sticla. Deocamdată nimic, numai linişte. Ar trebui o flacără. Dacă în sticlă nu era benzină? Trebuie să fie. Iată explozia.” Un zgomot care-i sparse timpanele. Se rostogoli şi căzu pe spate. În piept simţi nişte schije fierbinţi care-l rupeau. Cineva urla tare:

— L-au lovit! L-au lovit!...

Şi înţepeni. Încet, fără să mai poată spune nimic, privind cerul plin de aburi, cu fum deasupra şi copacii: nişte mesteceni, din care unul retezat pe jumătate. Pe urmă, beznă, nemişcare şi adâncă tăcere...

5

Camioanele cu răniţi plecaseră de mult. Se înseră şi ploua mărunt ca în prima zi de toamnă. Se înseră. De undeva dinspre şoseaua spre Ploieşti se mai auzeau lovituri de tun antitanc. Trupele germane se retrăgeau în derută.

Aici se dăduse ultima bătălie. Ea se terminase de câteva ceasuri. Şoseaua Nordului fusese apărată de grupul acesta de oameni împuţinat, care aştepta acum ordinele comandamentului. În câmpul pustiu şi umed rămăseseră cele două tancuri arzând. Fumul întuneca şi mai mult cerul zilei de august, posomorât şi trist. Treceau prizonierii nemţi care erau duşi la camioanele armatei. Se auzea un marş.

Câteva unităţi se întorceau în oraş. Pe limba de asfalt rămăseseră arme şi lăzi. Cineva striga tare:

— Sus, tovarăşi, mai repede, populaţia Capitalei vă aşteaptă!

— S-a terminat? mai întrebă cineva.

— S-a terminat.

Mareş auzi un cântec de armonică de gură. Cânta unul dintre cei veniţi cu sergentul-major Tomulete. Privi la Dumitrana. Avea braţul prins cu o eşarfă. O schijă mică de grenadă îi retezase un deget. Nu simţea decât o durere surdă şi strângea din când în când din dinţi. Privea mulţimea care se înghesuia la obloanele autocamionului.

— Asta a fost tot, spuse mulţumit când ultimul din grupa lui Tomulete urcă în maşină.

Mareş tot mai tăcea posomorât, fără să simtă ploaia care-i curgea pe obraz.

Dumitrana nu întrebă nimic. Rămaseră singuri. Femeile plecaseră cu răniţii în oraş. Pe câmp ardea cu zgomot tancul scos din luptă de Niculescu. Se gândeau amândoi la aceleaşi lucruri, dar tăceau mai departe privind suprafaţa întunecată a lacului pe care cădea ploaia măruntă şi nesfârşită. Mirosea a pământ umezit. Camioanele plecau. Se auzeau motoarele. Cineva întrebă:

— Nu veniţi?

— Ba da, să aştepte puţin! răspunse Dumitrana,

Mai rămăsese un camion şi şoferul sta pe scară. Câţiva soldaţi strângeau armele de pe drum şi le aruncau sus oamenilor care le prindeau cu îndemânare.

Acum era linişte. Câţiva îşi aprindeau ţigări, ferind focurile chibriturilor în căuşul palmelor. Găsiseră câteva foi de cort cu care se acoperim. Fumau şi tăceau. Ploua mărunt. Pe acoperişul cabinei şoferului zuruia apa.

— Pe cine dracu mai aşteptăm? întrebă acesta, exasperat.

Nu-i răspunse nimeni. Se uită pe fereastră şi dădu drumul ştergătoarelor de cauciuc care-i curăţară geamul de aburul ploii.

Mareş se întoarse spre Dumitrana. Nu plânsese prea de multe ori. Credea că nici acum nu fusese observat pentru că picăturile de apă de pe obraz îi ascundeau lacrimile. Îi era frică să vorbească pentru că glasul l-ar fi trădat.

— A fost nebun, spuse în cele din urmă Dumitrana şi lăsă braţul zdravăn în jos.

— Nu-l nedreptăţi. I-a plăcut să se bată. Voia să se bată.

Celălalt tăcu puţin. Şi-ar fi aprins o ţigară, dar avea un braţ lovit şi îi era ruşine să-i ceară mecanicului să-l ajute.

— Poate că ai dreptate. Era mai tânăr decât noi şi înţelegea altfel eroismul. În definitiv, cineva trebuia să facă asta...

Priviră amândoi tancul incendiat, acum numai o grămadă de fier scurs, încins de căldura focului, cu două trupuri carbonizate înăuntru.

— Haide! zise hotărât Dumitrana. Ne-aşteaptă oamenii, n-o să bocim aici toată noaptea!

Mareş îl urmă. Se urcară pe la spatele autocamionului şi cineva bătu cu pumnul în cabina şoferului.

— Gata!

Se auzi motorul şi porniră. Ploua mărunt şi norii erau foarte aproape.

— Ce bine e! gâfâi Dumitrana primind cu tot obrazul bătaia măruntă a picăturilor de apă.

Celălalt tăcu.

Oamenii din camion cântau şi vorbeau tare. Dumitrana îl întrebă pe neaşteptate:

— La ce te gândeşti?

— La nimic. Sau ştiu eu la ce?...

— Eşti mai posomorât ca ziua asta şi doar e ziua victoriei noastre...

— E adevărat, dar pot să mă bucur cât trebuie când unul dintre ai noştri a murit?

Dumitrana ceru o ţigară cuiva, aşezat la picioarele lui, un muncitor cu faţa trasă ca pergamentul. Acesta îi văzu braţul legat şi se ridică în picioare punându-i o Naţională între buze, aprinzându-i-o cu un chibrit.

— Să creşti mare! râse încet Dumitrana şi trase adânc fumul în piept.

Apucase ţigara cu mâna zdravănă şi o ţinea între degete, cu focul mic sub căuşul palmei. Cămaşa lui murdărită de praf era umedă la spate şi pe piept îi juca uşor pistolul automat, licărind negru în lumina tulbure a serii.

Se auzeau numai eşapamentul autocamionului şi fâşâitul cauciucurilor. Tăcuseră şi oamenii din jur, osteniţi. Fumau cu gesturi rare, aşezaţi pe băncile maşinii şi priveau în sus la ploaia sâcâitoare.

— Unde să oprim? întrebă şoferul, scoţând capul pe fereastra cabinei.

— La Comitetul Central...

Trecură pe podul de la Herăstrău şi mai priviră o dată Şoseaua Nordului, rămasă în urmă: o linie lucioasă de asfalt, spartă pe alocuri de proiectile. Se întunecase bine şi pe câmpul alăturat mai fumega un foc mărunt. Ploua tare. Oamenii îşi ştergeau din când în când faţa cu palmele umezite. În faţă se profilă din ce în ce mai aproape Arcul de Triumf, cu silueta lui mare, cenuşie.

Intrară pe un bulevard plin de lume. Se auzeau strigăte şi urale; în faţa clădirilor rămase în picioare fluturau drapele umede.

Priviră feţele luminate de becurile aprinse în geamuri şi braţele ridicate, ascultând râsetele şi saluturile necunoscuţilor.

Dumitrana aşează braţul zdravăn pe umerii mecanicului.

Pe urmă se întoarse spre cei din maşină şi-i întrebă:

— Ştiţi *Internaţionala?*

— Cum să nu! răspunseră câteva glasuri.

— Atunci după mine: *Hai la lupta cea mare...*

Redactor: ELENA MARINESCU
Coperta: FL. CREANGĂ
Tehnoredactor: DUŢA ANDREI
Bun de tipar 15.04.1989. Apărut 1989
Coli tipar 18. B 10 588

Tiparul executat sub comanda nr. 90081 la Combinatul Poligrafic „Casa Scânteii”, Piaţa Scânteii nr. 1, Bucureşti, Republica Socialistă România

ISBN 973-32-0018-2

Vol. I—II Lei 25